

1168.

Na osnovu člana 12 st. 2 i 3 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br 80/08, 14/17, 28/18, 63/22 i 121/23), Vlada Crne Gore, na sjednici od 8. aprila 2026. godine, donijela je

ODLUKU

O IZMJENI ODLUKE O OBRAZOVANJU KOORDINACIONOG TIJELA ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA DEKLARACIJE PARTNERA ZAPADNOG BALKANA O INTEGRACIJI ROMA/KINJA U SKLOPU PROCESA PROŠIRENJA EVROPSKE UNIJE

Član 1

U Odluci o obrazovanju Koordinacionog tijela za praćenje sprovođenja Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/kinja u sklopu procesa proširenja Evropske unije („Službeni list CG”, br. 64/23, 72/24, 75/25 i 13/26) u članu 3 stav 1 tač. 2 i 7 mijenjaju se i glase:

„2) Milena Krsmanović, savjetnica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zamjenica predsjednika;

7) Slavica Stankov, v.d. generalne direktorice Direktorata za stanovanje u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, članica;”.

Član 2

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 11-011/26-1314

Podgorica, 8. aprila 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

1169.

Na osnovu člana 9 Zakona o restriktivnim mjerama („Službeni list CG”, broj 119/24), Vlada Crne Gore, na sjednici od 23. aprila 2026. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZMJENAMA I DOPUNI ODLUKE O UVOĐENJU MEĐUNARODNIH
RESTRIKTIVNIH MJERA UTVRĐENIH ODLUKAMA SAVJETA EVROPSKE UNIJE I
REGULATIVAMA EVROPSKE UNIJE POVODOM SITUACIJE
U UKRAJINI**

Član 1

U Odluci o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije i regulativama Evropske unije povodom situacije u Ukrajini („Službeni list CG”, broj 135/25) u članu 1 stav 1 tačka 1 poslije riječi: „2024/828/ZVBP od 4. marta 2024. godine” stavlja se zarez, a riječi: „i 2025/437/ZVBP od 28. februara 2025. godine,” zamjenjuju se riječima: „2025/437/ZVBP od 28. februara 2025. godine i 2026/490/ZVBP od 26. februara 2026. godine.“.

U tački 2 poslije riječi: „2024/827 od 4. marta 2024. godine” stavlja se zarez, a riječi: „i 2024/2465 od 10. septembra 2024. godine,” zamjenjuju se riječima: „2024/2465 od 10. septembra 2024. godine i 2026/489 od 26. februara 2026. godine.“.

Član 2

Član 2 mijenja se i glasi:

„Stalni aktivni link za pristup prečišćenom (konsolidovanom) tekstu odluka iz člana 1 stav 1 tačka 1 ove odluke, objavljenih u Službenom listu Evropske unije je: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014D0119-20260303> od 26. februara 2026. godine.

Stalni aktivni link za pristup prečišćenom (konsolidovanom) tekstu regulativa iz člana 1 stav 1 tačka 2 ove odluke, objavljenih u Službenom listu Evropske unije je: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0208-20260303> od 26. februara 2026. godine.“

Član 3

Poslije člana 3 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 3a

Zabrane, ograničenja i izuzeci od zabrana i ograničenja i druge restriktivne mjere predviđene odlukom Savjeta Evropske unije 2026/490/ZVBP od 26. februara 2026. godine i regulativom Evropske unije 2026/489 od 26. februara 2026. godine koje se odnose na države članice Evropske unije primjenjuju se u Crnoj Gori danom donošenja ove odluke.“

Član 4

Ova odluka objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 11-011/26-1458/4

Podgorica, 23. aprila 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

1170.

Na osnovu člana 9 Zakona o restriktivnim mjerama („Službeni list CG”, broj 119/24), Vlada Crne Gore, na sjednici od 23. aprila 2026. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZMJENAMA I DOPUNI ODLUKE O UVOĐENJU MEĐUNARODNIH
RESTRIKTIVNIH MJERA UTVRĐENIH ODLUKAMA SAVJETA EVROPSKE UNIJE I
REGULATIVAMA EVROPSKE UNIJE KAO ODGOVOR NA NEZAKONITO
PRIZNAVANJE, OKUPACIJU ILI PRIPOJENJE OD STRANE RUSKE FEDERACIJE
ODREĐENIH UKRAJINSKIH REGIJA KOJE NIJESU POD KONTROLOM VLADE
UKRAJINE**

Član 1

U Odluci o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije i regulativama Evropske unije kao odgovor na nezakonito priznavanje, okupaciju ili pripojenje od strane Ruske Federacije određenih ukrajinskih regija koje nijesu pod kontrolom Vlade Ukrajine („Službeni list CG”, broj 57/25) u članu 1 stav 1 tačka 1 poslije riječi: „2025/338/ZVBP od 18. februara 2025. godine” stavlja se zarez, a riječi: „i 2025/396/ZVBP od 24. februara 2025. godine,” zamjenjuju se riječima: „2025/396/ZVBP od 24. februara 2025. godine i 2026/438/ZVBP od 23. februara 2026. godine,“.

Član 2

Član 2 stav 1 mijenja se i glasi:

„Stalni aktivni link za pristup prečišćenom (konsolidovanom) tekstu odluka iz člana 1 stav 1 tačka 1 ove odluke, objavljenih u Službenom listu Evropske unije je: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02022D0266-20260224> od 23. februara 2026. godine.“

Član 3

Poslije člana 3 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 3a

Zabrane, ograničenja i izuzeci od zabrana i ograničenja i druge restriktivne mjere predviđene odlukom Savjeta Evropske unije 2026/438/ZVBP od 23. februara 2026. godine koje se odnose na države članice Evropske unije primjenjuju se u Crnoj Gori danom donošenja ove odluke.”

Član 4

Ova odluka objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 11-011/26-1459/4

Podgorica, 23. aprila 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

1171.

Na osnovu člana 52a Zakona o akcizama („Službeni list RCG”, br. 65/01, 12/02 i 76/05 i „Službeni list CG”, br. 76/08, 50/09, 78/10, 61/11, 28/12, 38/13, 45/14, 1/17, 50/17, 55/18, 76/20, 49/22, 65/22, 152/22, 27/23, 125/23, 94/24 i 160/25), Vlada Crne Gore je, 11. maja 2026. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

**ODLUKU
O UMANJENJU IZNOSA AKCIZE ZA PROMET BEZOLOVNOG BENZINA I GASNIH
ULJA**

Član 1

Ovom odlukom utvrđuju se umanjeni iznosi akcize za promet bezolovnog benzina (tarifne oznake 2710 12 31, 2710 12 41, 2710 12 45, 2710 12 49, 2710 12 70) i gasnih ulja (tarifne oznake 2710 19 43, 2710 19 46, 2710 19 47, 2710 19 48, 2710 20 11, 2710 20 16, 2710 20 19) koja se koriste kao motorno gorivo.

Član 2

Visina akcize iz člana 1 ove odluke iznosi za:

- bezolovni benzin (tarifne oznake 2710 12 31, 2710 12 41, 2710 12 45, 2710 12 49, 2710 12 70), 412 eura na 1000 litara (0,412 eura po litru),
- gasna ulja (tarifne oznake 2710 19 43, 2710 19 46, 2710 19 47, 2710 19 48, 2710 20 11, 2710 20 16, 2710 20 19) koja se koriste kao motorno gorivo, 352 eura na 1000 litara (0,352 eura po litru).

Član 3

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o umanjenju iznosa akcize za promet bezolovnog benzina i gasnih ulja („Službeni list CG”, broj 57/26).

Član 4

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”, a primjenjivaće se od 12. maja do 9. juna 2026. godine.

Broj: 11-011/26-1844

Podgorica, 11. maja 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Miljko Spajić**, s.r.

1172.

Na osnovu člana 4 stav 1 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti („Službeni list RCG”, broj 29/07 i „Službeni list CG“ br. 32/11, 43/15, 37/17, 17/18 i 160/25), Vlada Crne Gore, na sjednici od 23. aprila 2026. godine, donijela je

SREDNJOROČNI PROGRAM RADOVA UPRAVE ZA NEKRETNINE ZA PERIOD OD 2026. DO 2030. GODINE

I OPŠTI DIO

Odredbom člana 4 stav 1 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti propisano je da se poslovi državnog premjera i izrada i održavanje katastra nepokretnosti vrše na osnovu srednjoročnih i godišnjih programa radova.

Srednjoročni program radova za period od 1. januara 2026. do 1. januara 2030. godine (u daljem tekstu: program) usmjerava dalji razvoj državnog premjera i katastra nepokretnosti za Crnu Goru u sljedećih pet godina i utvrđuje vrstu i obim radova, kao i obim sredstava za njihovu realizaciju.

Sredstva za izvršenje programa obezbjeđuju se u skladu sa članom 176 Zakona.

Na osnovu ovog programa donose se godišnji planovi radova.

II CILJ PROGRAMA

Cilj programa je da se, u skladu sa propisima i savremenim funkcionalnim rješenjima, obezbijedi da se za teritoriju Crne Gore:

1) **uspostave i održavaju državni referentni geodetski sistemi** u skladu sa savremenim potrebama države, kroz punu integraciju sa evropskim referentnim sistemima (EUREF, EVRS) i primjenu međunarodnih standarda u oblasti prostorne infrastrukture;

2) **završi osnivanje katastra nepokretnosti** na preostalim područjima Crne Gore gdje isti nije uspostavljen;

3) **uspostavi i održava jedinstvena i javna evidencija katasatra vodova**, u koju se upisuju podaci o vodovima i pravima na njima za teritoriji Crne Gore;

4) **realizuju geodetsko-katastarski radovi** na izradi i održavanju Osnovne državne karte, topografskih i pregledno-topografskih karata, te formira jedinstvena digitalna kartografska baza podataka Crne Gore;

5) **izvrše geodetsko-katastarski radovi** na obilježavanju, održavanju i obnovi graničnih oznaka na državnoj granici, pripremi i ažuriranju dokumentacije o državnoj granici, te formira centralna evidencija državne granice;

6) **održava i unapređuje sistem registra kućnih brojeva, ulica i trgova**, kao jednog od ključnih registara e-Uprave;

7) **održava i unapređuje evidencija prostornih jedinica**, za potrebe evidentiranja, razmjene, povezivanja i obrade različitih vrsta prostornih, statističkih i drugih podataka;

8) **održava i unapređuje sistem savremenog e-Arhiva** dokumentacije iz nadležnosti Uprave, kao osnova za prikupljanje i razmjenu podataka;

9) **nastavi modernizacija geodetsko-katastarskog informacionog sistema**, sa ciljem uspostavljanja jedinstvenog informacionog sistema, potpune digitalizacije podataka iz svih oblasti u nadležnosti Uprave, diseminacije podataka, uspostavljanja e-servisa i implementacije novih registara i evidencija;

10) **unaprijedi poslovno okruženje i efikasnost rada područnih jedinica Uprave za nekretnine**, kroz poboljšanje prostornih kapaciteta, i unapređenje kvaliteta usluga prema korisnicima;

11) **donose izmjene i dopune zakona iz oblasti državnog premjera i inoviraju podzakonski akti** u oblasti državnog premjera, katastra nepokretnosti i infrastrukture prostornih podataka, saglasno novim tehnološkim i zakonskim rješenjima;

12) **stručno usavršavanja kadrova** u oblasti geodezije, prava, informacionih tehnologija.

III OSNOV ZA IZRADU PROGRAMA

Osnov za izradu Programa su:

1. NACIONALNO ZAKONODAVSTVO

Pravni poredak kao osnova za izradu Programa: Program je prepoznao i uvažio sljedeće postojeće zakone:

- Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti;
- Zakon o eksproprijaciji („Službeni list RCG”, br. 55/00, 12/02, 28/06 i „Službeni list CG”, br. 21/08, 30/17, 75/18, 33/24 i 53/25);
- Zakon o državnoj imovini ("Službeni list CG", br. 21/09, 23/25 i 160/25);
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službeni list RCG", br. 15/92 i 59/92 i "Službeni list CG", broj 32/11);
- Zakon o arhivskoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10);
- Zakon o graničnoj kontroli ("Službeni list CG", br. 72/09, 39/13, 17/19, 146/21 i 125/23).

2. DRŽAVNI STRATEŠKI I RAZVOJNI DOKUMENTI

- Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
- Strategija prostornog razvoja Crne Gore do 2040. godine
- Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine
- Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine
- Strategija digitalne transformacije Crne Gore 2022–2026. godine
- Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023–2027. godine
- Strategija razvoja zvanične statistike 2024–2028. godine
- Strategija stambene politike Crne Gore do 2034. godine
- Strategija zaštite životne sredine Crne Gore 2023–2030. godine
- Strategija poljoprivrede i ruralnog razvoja 2023–2028. godine
- Strategija reforme javne uprave 2022-2026. godine
- Reformska agenda Crne Gore 2024-2027. godine

3. ZAHTJEVI KORISNIKA

U fazi pripreme Programa Uprava za nekretnine je tražila od 101 najrelevantnijih subjekata da se sa svojim prijedlozima uključe u izradu Programa u pogledu njihovih posebnih potreba i prioriteta u oblasti državnog premjera i katastra nepokretnosti. Zahtjeve su iskazali:

Ministarstva:

Ministarstvo finansija, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo energetike, Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo pomorstva, Ministarstvo regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama, Ministarstvo rudarstva, nafte i gasa, Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo turizma i Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Lokalne samouprave:

Glavni grad Podgorica, Bar, Ulcinj, Tivat, Kotor, Herceg Novi, Nikšić, Danilovgrad, Šavnik, Žabljak, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Plav, Gusinje, Petnjica, Rožaje, Andrijevica, Budva i Plužine.

Uprave i agencije:

Agencija za zaštitu životne sredine, Poreska uprava, Uprava carina, Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, Uprava za državnu imovinu, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Uprava za kapitalne projekte, Uprava za saobraćaj, Uprava za ugljovodonike, Uprava za vode, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Uprava za željeznice, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Zavod za metrologiju, Agencija za nacionalnu bezbjednost, CIRT, Fond za obeštećenje, Kancelarija zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, Uprava policije, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Državni arhiv Crne Gore, Agencija za investicije Crne Gore, Investiciono-razvojni fond Crne Gore, Uprava za statistiku - MONSTAT, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Javna preduzeća:

JP Morsko dobro, JP Regionalni vodovod, JP Nacionalni parkovi, JP Aerodromi Crne Gore, JP Luka Bar, Monteput d.o.o. Podgorica, Željeznički prevoz Crne Gore.

Energetski i telekomunikacioni sistemi:

Elektroprivreda Crne Gore AD, Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Crnogorski elektroprenosni sistem AD, Crnogorski Telekom Podgorica.

Obrazovne i naučne institucije:

Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore, Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore.

Privreda i civilni sektor:

13. Jul Plantaže AD Podgorica, Privredna komora Crne Gore, NVO MANS Podgorica.

Područne jedinice Uprave za nekretnine:

Danilovgrad, Nikšić, Šavnik, Plužine, Žabljak, Pljevlja, Kolašin, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane, Plav, Andrijevica, Petnjica, Gusinje, Rožaje, Ulcinj, Budva, Bar, Tivat, Kotor i Herceg Novi.

Udruženja i zajednice:

Zajednica opština Crne Gore i Udruženje geodetskih inženjera Crne Gore.

Sugestije koji su dostavljene uvrštene su u program radova.

IV PROGRAMSKA RJEŠENJA

Program će se realizovati kroz posebne potprograme u kojima je saglasno zakonskim oblastima državnog premjera i katastra nepokretnosti utvrđen naziv i prioritet projekata sa ocjenom postojećeg stanja, programom radova i finansijskom rekapitulacijom pojedinih projekata potprograma po godinama srednjoročnog perioda.

Projekti u potprogramima su izabrani na osnovu zahtjeva korisnika, kao i na osnovu sljedećih opštih kriterijuma:

- regionalni značaj projekta (ovaj kriterijum je prisutan kod svih procesa odlučivanja i reflektuje ukupan značaj za najširi broj učesnika u procesu odlučivanja, odnosno iskazani interes što veće regije ili što većeg broja učesnika), razmatran sa stanovišta koherentnosti sa planiranim projektima u drugim zemljama ili drugim regijama, odnosno značaja koji projektu daju svi učesnici u procesu odlučivanja i doprinosa boljoj i bržoj integraciji prostora;
- ekonomski i razvojni kriterijum (ovaj kriterijum je uzet kao mjera direktnog uticaja projekta na ekonomiju i razvoj područja, odnosno njegov doprinos ukupnom društvenom razvoju područja), razmatran sa stanovišta ekonomske izvodljivosti i razvojnog uticaja;
- finansijski kriterijum (ovaj kriterijum osvjetljava projekat u finansijskom smislu od izvora finansiranja do samih investicionih kriterijuma), razmatran sa stanovišta: visina investicije, Cost-benefit analize, stepena obezbijeđenosti sredstava i mogućnosti učešća sredstava lokalne samouprave i javnih preduzeća u realizaciji projekta;
- kriterijum uticaja na životnu sredinu i sociološki uticaj (kriterijum zahtijeva eliminisanje svih negativnih uticaja na životnu sredinu, kao i poboljšanje socijalne integrisanosti i napretka), razmatran sa stanovišta procjene uticaja na životnu sredinu i sociološkog uticaja;
- tehnički kriterijumi (tehnički kriterijumi su se bavili standardom projekta u tehničkom smislu, kao i primijenjene tehnologije i kvalitetom usluga koji se projektom nudi), razmatran sa stanovišta tehničke izvodljivosti i nivoa utvrđenih tehničkih standarda.

1. USPOSTAVLJANJE DRŽAVNIH REFERENTNIH GEODETSKIH SISTEMA (OSNOVNI GEODETSKI RADOVI)

Državni referentni sistem je koordinatni sistem neophodan da se u njemu definišu položaji tačaka ili objekata u prostoru Crne Gore (član 2 stav 1 tačka 8 Zakona). U državnom referentnom sistemu Crne Gore vrši se pozicioniranje, određivanje spoljašnjeg gravitacionog polja i geodinamička istraživanja, za potrebe državnog premjera, formiranja geoinformacionih sistema o prostoru, izvođenja inženjersko-tehničkih radova i u naučne svrhe.

Program radova na uspostavi državnih referentnih geodetskih sistema Crne Gore proistekao je iz zahtjeva za:

- stvaranjem savremene matematičke osnove na globalnom i lokalnom nivou koja služi za pozicioniranje, određivanje spoljašnjeg gravitacionog polja i geodinamička istraživanja, za potrebe državnog premjera, formiranja informacionih sistema o prostoru, izvođenje inženjersko-tehničkih radova i u naučne svrhe;
- potrebom usaglašavanja referentnih sistema sa evropskim referentnim sistemima, odnosno referentnim sistemima susjednih država.

Program radova je proistekao iz zahtjeva korisnika (Seizmološki zavod Crne Gore).

Program radova obuhvata formiranje komponenti državnog referentnog sistema pod kojima se podrazumijevaju:

- prostorni referentni sistem Crne Gore,
- horizontalni referentni sistem Crne Gore,
- vertikalni referentni sistem Crne Gore,
- gravimetrijski referentni sistem Crne Gore,
- geoid Crne Gore.

Svaka od navedenih komponenti obuhvata definiciju i realizaciju odgovarajućeg referentnog sistema.

Definicija u opštem slučaju sadrži:

- lokaciju, razmjeru, orijentaciju i vremensku evoluciju izabranog koordinatnog sistema ili referentne površi,
- konstante, parametre i teorije koje opisuju izabrani koordinatni sistem ili referentnu površinu.

Realizacija ima za cilj da korisniku omogući pristup referentnom sistemu za potrebe pozicioniranja novih tačaka i u opštem slučaju podrazumijeva: analizu postojećeg stanja, fizičku infrastrukturu, mjernu kampanju, matematičku obradu, osiguranje i kontrolu kvaliteta, predmjer i predračun.

Realizacija referentnog sistema naziva se referentnom osnovom.

Neophodan uslov za definiciju i realizaciju svakog od referentnih sistema Crne Gore predstavlja izmjena odgovarajućeg propisa kojim se regulišu način fizičke stabilizacije, postupak mjerenja, osiguranje i kontrola kvaliteta i algoritmi matematičke obrade rezultata mjerenja.

Imajući u vidu činjenicu da će postojeći i novi državni referentni sistem Crne Gore koegzistirati još dugi niz godina, programom se predviđaju i aktivnosti na formulisanju i implementaciji horizontalnih i vertikalnih transformacionih postupaka.

Programom je predviđeno da državni referentni geodetski sistem Crne Gore i transformacioni postupci budu realizovani u sljedećem redosljedu opštih aktivnosti:

- izrada projektnog zadatka,
- izrada glavnog projekta,
- realizacija glavnog projekta.

1.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

1.1.1. Prostorni referentni sistem

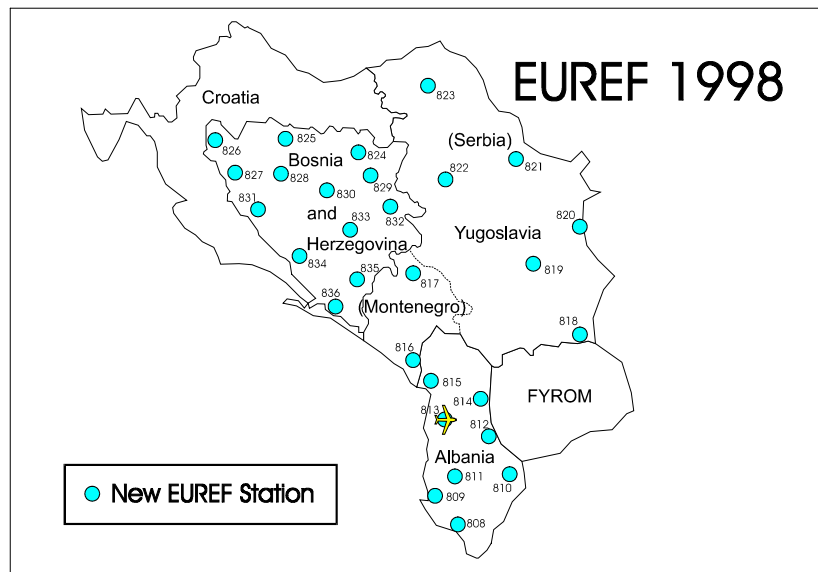
Do donošenja Zakona o državnom premjeru i katastru, prostorni referentni sistem u Crnoj Gori nije bio ni definisan ni realizovan zbog tradicionalnog geodetskog pristupa razdvojenog horizontalnog i vertikalnog pozicioniranja. Uprkos tome, od 1998. godine je kontinuirano uspostavljana prostorna referentna osnova na raznim nivoima.

EUREF GPS mjerna kampanja BALKAN98

Tadašnja Direkcija za nekretnine, a danas Uprava za nekretnine je septembra 1998. godine učestvovala sa stručnjacima, opremom i dvije tačke na svojoj teritoriji (tačke 816 Hum i 817 Mihajlovica) u međunarodnoj EUREF GPS mjernoj kampanji pod nazivom BALKAN98. Time je zajedno sa Republikom Srbijom, Republikom Makedonijom, Republikom Albanijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom uključena u evropsku referentnu osnovu.

GPS mjerenja izvedena su dvofrekventnim prijemnicima geodetske klase, u pet mjernih sesija dužine po 24 sata. Matematička obrada izvršena je po najvišim naučnim standardima u Institutu za primijenjenu geodeziju u Frankfurtu, čime je Crna Gora

obezbijeđila za svoju teritoriju realizaciju prostorne (trodimenzionalne) referentne osnove ITRF96 za epohu 1998.7 sa centimetarskom preciznošću.

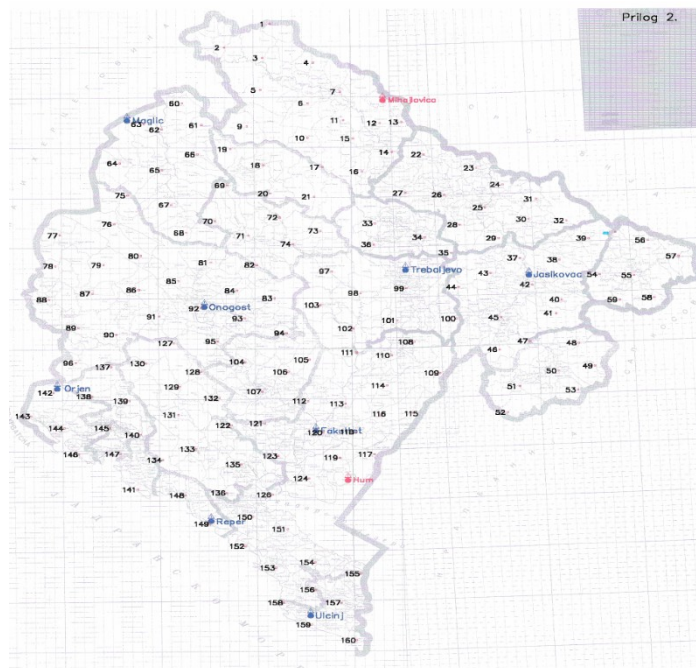
Slika 1.1. EUREF GPS mjerna kampanja BALKAN98.

Državna referentna GPS mreža Crne Gore

Maja 1999. godine Direkcija za nekretnine je izvela projekat državne referentne GPS mreže od ukupno 165 tačaka. Na taj način je realizovana takozvana pasivna geodetska referentna osnova. Lokacije tačaka državne referentne GPS mreže birane su tako da zadovoljavaju sljedeće uslove :

- Tačke su ravnomjerno raspoređene - prosječna dužina strane oko 5 km;
- Tačke su na geološki stabilnom i ocjeditom terenu;
- Tačke su jednoobrazno stabilizovane;
- Tačke se nalaze na lako pristupačnom terenu;
- U okolini nema fizičkih prepreka koje bi ometale prijem satelitskih signala;
- U krugu prečnika 200 - 300 m oko tačke nema jakih izvora radio zračenja.

Numeracija tačaka državne referentne GPS mreže Crne Gore izvršena je sukcesivno od 1 do 165.

Slika 1.2. Državna referentna GPS mreža.

Podaci GPS mjerenja prikupljeni su u mjernim sesijama trajanja od po tri sata. Mjerenja su izvršena sa ukupno šest GPS prijemnika, statičkom metodom, pri čemu je interval registracije bio 15 s, a granični vertikalni ugao 15^0 . Pri radu je obezbjeđeno da uvijek bude dovoljan broj satelita, i da PDOP faktor bude manji od pet. Osnovna obrada mjerenih podataka vršena je u komercijalnom softverskom paketu SKI firme LEICA. Nije međutim izvršena definitivna matematička obrada, niti su ocijenjene trodimenzionalne koordinate tačaka mreže. Osim toga, pošto nijesu obrađena mjerenja za vezu sa tačkama EUREF kampanje, referentna osnova državne referentne GPS mreže ostaje do daljeg neodređena.

Slika 1.3. Način stabilizacije tačaka državne referentne GPS mreže.

Aktivna geodetska referentna mreža Crne Gore

Aktivna geodetska referentna mreža podrazumijeva uspostavu permanentnog servisa preciznog satelitskog pozicioniranja i navigacije na cijeloj teritoriji države Crne Gore, i to kako u režimu naknadne obrade mjerenja, tako i u realnom vremenu. Direkcija za nekretnine Crne Gore je navedeni projekat realizovala u oktobru 2005. godine pod nazivom MONTEPOS.

U osnovi, permanentna mreža Crne Gore sastoji se iz :

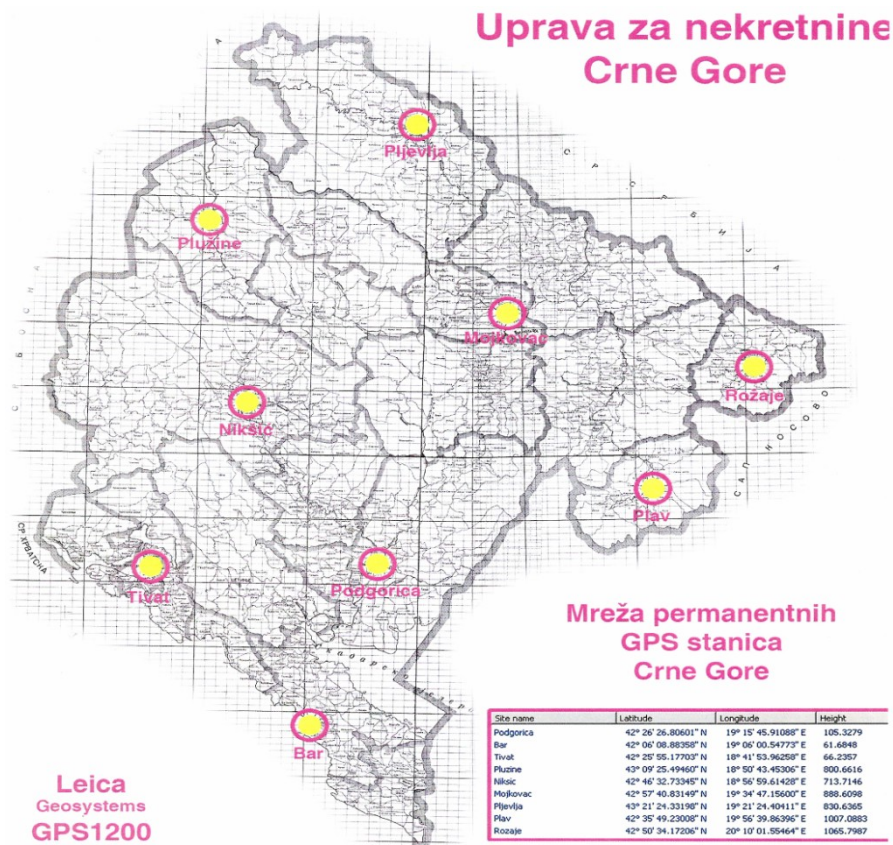
- GPS segmenta;
- Kontrolnog centra;
- Korisničkog segmenta.

GPS segment čini devet permanentnih stanica koje su relativno pravilno raspoređene po čitavoj teritoriji Crne Gore, na prosječnom međusobnom rastojanju od oko 70 km. Na permanentnim stanicama operišu dvofrekventni GPS prijemnici i antene najviše klase, kao i odgovarajući hardver i softver. Lokacije za postavljanje permanentnih stanica odabrane su u skladu sa zahtjevima za neometanu elektronsku vidljivost svih satelita iznad horizonta. Iz praktičnih razloga bezbjednosti, sve permanentne stanice i pripadajuća oprema smješteni su u objektima katastarskih.

Kontrolni centar je mjesto gdje se neprekidno prikupljaju podaci sa permanentnih stanica, koji se onda specijalizovanim softverom i hardverom pripremaju, obrađuju, arhiviraju i isporučuju na zahtjev korisnika. Smješten je iz praktičnih razloga u sjedište Uprave za nekretnine u Podgorici. Kontrolni centar je povezan sa permanentnim stanicama posebnim komunikacionim linijama.

Korisnički segment sastoji se od korisnika svih profila, opremljenih GPS prijemnicima i dodatnom opremom, čime je omogućeno pozicioniranje u realnom vremenu sa tačnošću od 2 – 3 cm. Komunikacija korisnika sa Kontrolnim centrom odvija se putem GPRS-a, GSM-a i Interneta.

U opštem slučaju, pred mrežu permanentnih GPS stanica postavlja se zahtjev da u apsolutnom smislu bude tačnija od 10 cm, a da relativna tačnost susjednih stanica bude bolja od 2 cm. Permanentna mreža MONTEPOS obrađena je na osnovu mjerenja izvršenih u tri mjerne sesije trajanja po 24 sata, i tom prilikom je povezana sa evropskim permanentnim stanicama MATERA, SOFIA i PENC, tako da nadmašuje oba zahtjeva kvaliteta. Međutim, upravo zbog prirode veze, koordinate permanentnih stanica MONTEPOS odnose se na referentnu osnovu ITRF2000 za epohu 2005.0, što znači da nijesu saglasne ni sa referentnom osnovom tačaka koje su učestvovala u EUREF GPS mjernoj kampanji, ni sa referentnom osnovom tačaka državne referentne GPS mreže Crne Gore.

Slika 1.4. Mreža permanentnih GPS stanica Crne Gore MONTEPOS.

Lokalna referentna mreža Podgorice

Usljed brzog urbanističkog razvoja Podgorice postojeće geodetske mreže Podgorice nijesu mogle da zadovolje savremene potrebe za dobijanjem podataka koji bi služili za održavanje katastra nepokretnosti. Iz tog razloga je tadašnja Direkcija za nekretnine pristupila progušćavanju državne referentne GPS mreže. Na području GUP-a sa bližom okolinom određeno je na taj način 70 novih tačaka čije prosječno međustanično rastojanje iznosi oko 1 km. Ostale karakteristike realizovanog progušćenja su:

- Numeracija tačaka kreće se od RF201 do RF280;
- Stabilizacija je izvršena jednobrazno belegama tipa A1.

Mreža je izravnata kao slobodna i transformisana u državni koordinatni sistem na osnovu transformacionih parametara sračunatih pomoću ukupno 13 identičnih tačaka koje su predstavljali trigonometri IV reda.

U međuvremenu je izvršeno testiranje homogenosti geodetske poligonske mreže Na teritoriji Podgorice gdje je u prosjeku uzeto 15 datih tačaka. Na osnovu dobijenih transformisanih koordinata tačaka mreže radilišta Podgorice dobijeni su rezultati koji zadovoljavaju potrebe održavanja katastra nepokretnosti. S obzirom na činjenicu da je izvršeno slobodno izravnaje, prostorna referentna osnova tačaka mreže u Podgorici ostaje takođe do daljeg neodređena.

Lokalna referentna mreža - Crnogorsko primorje

Rukovođena povećanim obimom posla i naraslim potrebama za većom tačnošću i efikasnošću održavanja katastra nepokretnosti, Uprava za nekretnine je izvršila proglašavanje geodetske mreže na Crnogorskom primorju od rijeke Bojane pa do Prevlake (širi priobalni dio).

Projekat i plan stabilizacije i plan opažanja mreže za proglašavanje urađeni su na kartama razmjere 1:25000. Ostale karakteristike ove lokalne referentne mreže su:

- Stabilizacija je izvršena u maju mjesecu 2000. godine betonskim biljegama tipa A1;
- Prosječno međustanično rastojanje iznosi oko 1 km;
- Numeracija tačaka je vršena u okviru političkih – Herceg Novi od 1 do 61, Kotor od 1 do 65, Tivat od 1 do 29, Budva od 1 do 39, Bar od 1 do 48, Ulcinj od 1 do 47.

Broj novopostavljenih tačaka iznosio je 187, a ukupno 102 tačke izabrane su kao identične u oba koordinatna sistema. Podaci GPS mjerenja prikupljeni su u mjernim sesijama trajanja 1 sat, statičkom metodom relativnog pozicioniranja. Interval registracije podataka bio je postavljen na 15 s, a granični vertikalni ugao na vrijednost od 15^0 . Prilikom mjerenja obezbijeđeno je da broj satelita bude dovoljan, a da PDOP faktor ima vrijednost manju od pet.

Zbog specifičnosti terena i zbog tačnosti traženih podataka odnosno transformacionih parametara, projekat je primijenjen na tri radilišta u okviru kojih je izvršeno izravnanje. Iz već navedenih razloga, prostorna referentna osnova tačaka lokalne mreže na Crnogorskom primorju takođe ostaje do daljeg neodređena.

Kada su u pitanju ostali projekti od većeg značaja, Uprava za nekretnine je u međuvremenu realizovala poligonsku mrežu grada Kolašina sa ukupno 165 tačaka, kao i operativni poligon puta Veruša – Mateševo – Kolašin. Odgovarajuća prostorna referentna osnova ovih projekata ostaje do daljeg neodređena.

1.1.2. Horizontalni referentni sistem

Horizontalni referentni sistem Crne Gore je shodno odredbama Zakona po definiciji sadržan u prostornom referentnom sistemu. U skladu sa tim, novu horizontalnu referentnu osnovu definišu koordinatni podskupovi koji se odnose na horizontalne položaje:

- Tačaka EUREF GPS mjerne kampanje;
- Tačaka državne referentne GPS mreže;
- Stanica mreže permanentnih GPS stanica MONTEPOS;
- Tačaka svih do sada navedenih GPS proglašavanja.

Međutim, kada je u pitanju postojeća horizontalna referentna osnova na kojoj se bazira cjelokupno pozicioniranje u okviru premjera, ona je tradicionalno definisana koordinatama tačaka trigonometrijske mreže svih redova, gradskih mreža i poligonskih mreža.

Trigonometrijska mreža

Trigonometrijska mreža u Crnoj Gori je hijerarhijski podijeljena na četiri reda koja čine osnovu za razvijanje mreža koje služe za geodetsko snimanje nepokretnosti i objekata u vezi sa urbanizmom, projektovanjem, izgradnjom i slično. Pored toga trigonometrijska mreža prostire se prostorno na 13 srezova. Ukupan broj trigonometrijskih tačaka svih redova u Crnoj Gori iznosi 7530, i to po srezovima: Pljevaljski – 736, Durmitorski – 1265, Bjelopoljski – 487, Beranski – 320, Andrijevički – 237, Kolašinski – 660, Nikšićki – 1467, Danilovgradski – 256, Hercegovski – 181, Kotorski – 186, Cetinjski – 623, Barski – 501, Podgorički – 614. Trigonometrijsku mrežu I reda Crne Gore čini ukupno 21 tačka. Danas je u upotrebi 18 tačaka koje čine integralni dio od ukupno 327 tačaka trigonometrijske mreže I reda bivše SFRJ. Trigonometrijska tačka I reda koja je na Lovćenu uništena je (tačka 92/324). Tačka broj 434 koja je služila kao tačka osnovice takođe je uništena. Tačke na Ljubišnji (broj 71) i Sinjajevini (broj 80) značajno su oštećene tako da nijesu za upotrebu.

Trigonometrijsku mrežu II reda Crne Gore čini 76 tačaka. Trigonometrijske mreže III i IV reda su takođe razvijene skoro na cijeloj teritoriji Crne Gore osim na dijelu istočnog područja, odnosno područja prema granici sa Albanijom u dužini od oko 70 km i širine oko 10 km koja se proteže od Skadarskog jezera pa do Plava. Stanje tačaka trigonometrijske mreže II, III i IV reda nije poznato jer iz objektivnih razloga nije vršeno sistematsko održavanje.

Kvalitet sa kojim tačke trigonometrijske mreže svih redova realizuju horizontalni referentni sistem Crne Gore ne samo da ne odgovara savremenim zahtjevima tačnosti i pouzdanosti, već takođe ne omogućava ni integraciju u evropske referentne osnove. Ovaj zaključak opravdavaju sljedeći rezultati preliminarnih istraživanja:

- horizontalna referentna osnova Crne Gore ima izraženu rotaciju u odnosu na geocentričnu referencu u iznosu od oko 14" oko ose koja se poklapa sa osom rotacije Zemlje;
- translacija horizontalne referentne osnove u odnosu na geocentričnu referencu poprima vrijednost od oko 50 m u pravcu sjevera, i oko 400 m u pravcu istoka;
- horizontalna referentna osnova odstupa po razmjeri u iznosu od 7 ppm, odnosno 7 mm/km;
- distorzija relativnih horizontalnih položaja trigonometrijskih tačaka izražena standardnom devijacijom iznosi oko 8 cm po kvadratnom korjenu svakog kilometra međusobnog rastojanja trigonometrijskih tačaka.

Gradske mreže

Osnovni radovi u premjeru gradova postaju aktuelni 50-ih godina dvadesetog vijeka, zbog izražene potrebe za većom i homogenijom tačnošću u gradskim područjima i područjima naseljenih mjesta. Lokalna trigonometrijska mreža koja služi za ciljeve gradskog premjera naziva se gradskom trigonometrijskom mrežom. Ona se tradicionalno uključivala u državnu trigonometrijsku mrežu na taj način što su koordinate tačaka računane u onom državnom koordinatnom sistemu na čijem se području nalazi grad ili njegov veći dio. Gradska trigonometrijska mreža se oslanjala po pravilu na državnu trigonometrijsku mrežu I i II reda.

U Crnoj Gori izvedene su gradske trigonometrijske mreže u sljedećim gradovima: Ulcinj (1981), Budva (1958), Podgorica (1962), Berane (1971), Nikšić (1978) i Pljevlja (1979).

Ocjena kvaliteta navedenih gradskih trigonometrijskih mreža pokazuje da one na lokalnom nivou realizuju horizontalni referentni sistem mnogo bolje od državne trigonometrijske mreže. Razlog tome su preciznija mjerenja i metodološki strožija matematička obrada rezultata, naročito za gradske mreže realizovane nakon 1970. godine.

Relativna tačnost realizovanih gradskih mreža Crne Gore u odnosu na državnu trigonometrijsku mrežu kreće se u rasponu od nekoliko centimetara.

Poligonska mreža

Osnov za snimanje detalja čini poligonska mreža oslonjena na trigonometrijsku ili poligonometrijsku mrežu Crne Gore.

U svim gradovima razvijena je poligonska mreža koja je oslonjena na gradsku trigonometrijsku mrežu ili na poligonometrijsku mrežu. Obilježavanje poligonskih tačaka je vršeno na isti način kao i obilježavanje tačaka II, III i IV reda trigonometrijske mreže. Osim pomenutog načina, obilježavanje je vršeno i keramičkim cijevima a u poslednje vrijeme i metalnim biljegama sa rupicom i natpisom "gradski premjer". Tačke poligonske mreže osim položajnih koordinata Y i X imaju i nadmorske visine koje su dobijene tehničkim nivelmanom povećane tačnosti ili postupkom trigonometrijskog nivelmana.

Kvalitet kojim poligonske mreže realizuju horizontalni referentni sistem donekle je uporediv sa kvalitetom gradskih mreža, ali je u svakom slučaju zadovoljavao tradicionalne zahtjeve tačnosti državnog premjera. Problemi sa postojećim poligonskim mrežama odnose se prije svega na potrebu obnove velikog broja uništenih tačaka.

1.1.3. Vertikalni referentni sistem

Vertikalna referentna osnova koja je definisana kao podskup prostorne referentne osnove ima potpuno geometrijski karakter i ne zasniva se na realnom gravitacionom polju Zemlje. Naučni i praktični zadaci zahtijevaju vertikalnu referentnu osnovu koja se realizuje nivelmanskom mrežom, odnosno nivelmanskim mjerenjima u kombinaciji sa gravimetrijskim određivanjima.

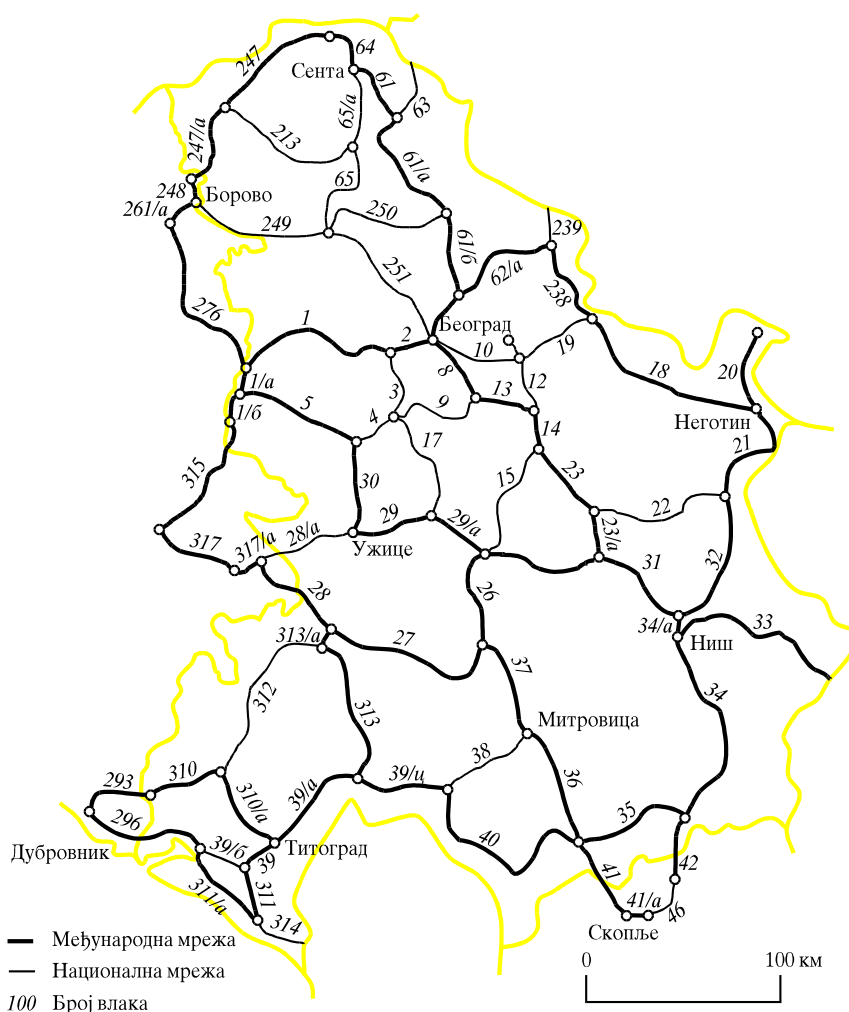
Osnovni zadatak nivelmanske mreže je da obezbijedi osnovu za visinsko odnosno vertikalno određivanje geodetskih tačaka. Nivelman se hijerarhijski dijeli na nivelman visoke tačnosti (NVT), precizni nivelman, nivelman povećane tačnosti, tehnički nivelman i detaljni nivelman, pri čemu prva dva pripadaju oblasti osnovnih geodetskih radova.

U Crnoj Gori su urađene sve vrste nivelmanskih mreža. Svi radovi izvršeni su uglavnom u sklopu geodetskih aktivnosti koje su se odnosile na teritoriju bivše SFRJ.

Prvi dostupni podaci, što znači i radovi na nivelmanu visoke tačnosti datiraju iz 1926. godine, kada je realizovan uslovno rečeno precizni nivelman. Drugi period radova na nivelmanu visoke tačnosti datira od 1946. do 1963. godine, kada je realizovan takozvani prvi nivelman visoke tačnosti (NVT1). Mreže preciznog nivelmana i NVT1 datumski su definisane u odnosu na srednji nivo Jadranskog mora realizovan jednogodišnjim opažanjima mareografa u Trstu. Izvršena nivelmanska mjerenja nikada nijesu strogo obrađena

matematički, niti su u rezultate mjerenja unošene popravke zbog srednjeg metra para letava i uticaja gravitacionog polja. Izuzetak je dio linija mreže NVT1 u koje je uvedena sferoidna popravka zasnovana na normalnom gravitacionom polju.

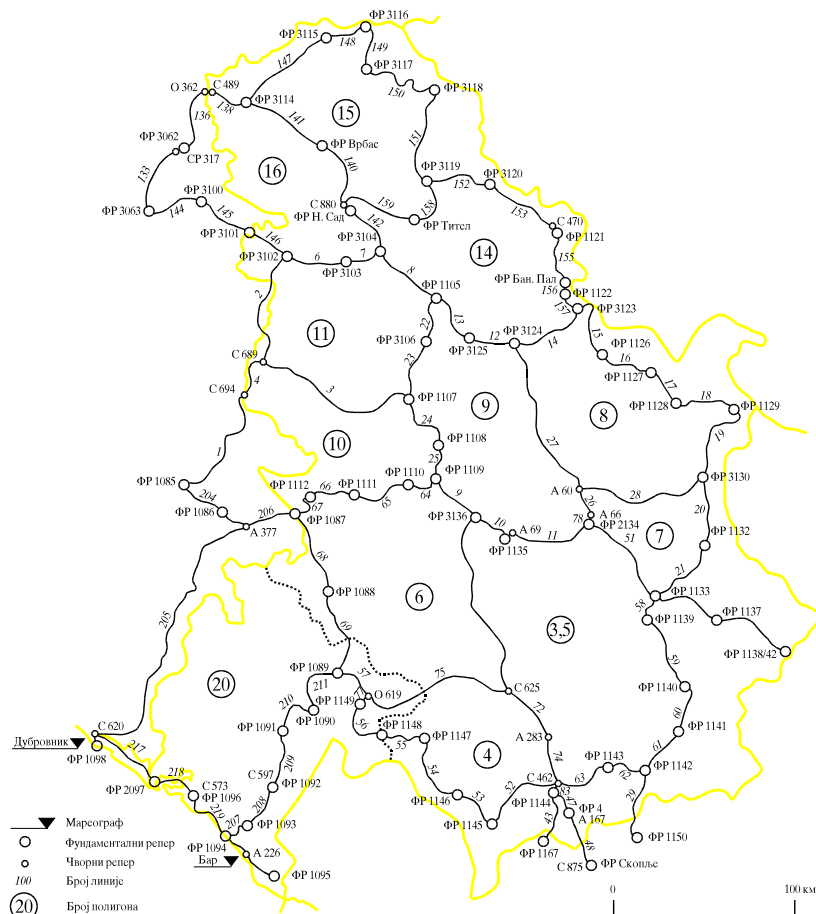
I pored navedenih nedostataka, ocjena tačnosti pokazuje da su nivelmanska mjerenja u mreži preciznog nivelmana i NVT1 izvršena sa kvalitetom boljim od 2 mm po kvadratnom korijenu iz kilometra rastojanja između repera. Međutim, visine repera nijesu ni u jednom visinskom sistemu i mnogo su nižeg kvaliteta u odnosu na visinske razlike.

Slika 1.5. Dio mreže NVT1 na području Srbije i Crne Gore.

Treći period mreža nivelmana visoke tačnosti formalno je počeo 1967. godine, ali su mjerenja izvršena u periodu od 1970. do 1973. godine. Na taj način realizovana je mreža nivelmana visoke tačnosti NVT2. Za razliku od prethodnih, mreža NVT2 izvedena je prema svim međunarodnim kriterijumima tog vremena. To dokazuje ocjena tačnosti od 0.6 mm po kvadratnom korijenu iz kilometra. Na dijelu linija mreže NVT2 izvršena su gravimetrijska mjerenja, dok su vrijednosti ubrzanja sile teže na preostalim reperima očitavane sa karata Fajeovih anomalija. Tim postupkom omogućeno je računanje visinskih razlika između repera u svim sistemima visina: geopotencijalnim kotama, sferoidnim visinama, ortometrijskim visinama i normalnim visinama. Pored toga, razmjera nivelmanskih mjerenja osigurana je računanjem popravaka za srednji metar para letava.

Datumska definicija mreže NVT2 bila je utvrđena srednjim nivoom Jadranskog mora za centralnu epohu 1971.0 koji je realizovan osmatranjima šest mareografa duž Jadranske obale u trajanju od 18.6 godina. Prilikom obrade mareografskih registracija obračunat je eustatički porast nivoa mora.

Slika 1.6. Dio mreže NVT2 na području Srbije i Crne Gore.

1.1.4. Gravimetrijski referentni sistem

Slično horizontalnoj i vertikalnoj referentnoj osnovi, tako i gravimetrijska referentna osnova Crne Gore egzistira kao integralni dio osnove bivše SFRJ. Do 1960. godine, gravimetrijska referentna osnova Crne Gore bila je realizovana vrijednostima apsolutnog ubrzanja sile teže na tačkama gravimetrijske mreže 1. i 2. reda. Postojeću referentnu osnovu za sve gravimetrijske radove, a prije svega za gravimetrijski premjer danas u Crnoj Gori predstavlja osnovna gravimetrijska mreža.

Osnovna gravimetrijska mreža

Formiranje i mjerenja u osnovnoj gravimetrijskoj mreži izvršila je bivša Savezna geodetska uprava (SGU) u periodu od 1964. do 1967. godine. Na taj način obezbijedena je

stabilna, trajna i tačna osnova, kako za naučne svrhe, tako i za sve praktične radove kao što su naslanjanje regionalnog i detaljnog gravimetrijskog premjera. Osnovna gravimetrijska mreža sastoji se od zatvorenih poligona koji homogeno pokrivaju cijelu teritoriju bivše SFRJ.

Tačke osnovne gravimetrijske mreže stabilizovane su betonskim stubovima dimenzija 0.5 x 0.5 x 1.0 m, čije su gornje površine 5 cm iznad terena i sa utisnutom oznakom GT orijentisanom u pravcu sjevera. Za svaku tačku uzet je detaljni opis položaja koji sadrži koordinate, visinu i položaj na karti razmjere 1:50000.

Mjerenja u mreži izvedena su po step metodi gravimetrom North American AGL - 156. Kalibracija je uvijek vršena na bazi Avala podnožje - Avala vrh, da bi bila obezbijeđena jedinstvenost razmjere. Promjena razmjere tokom vremena praćena je periodičnim određivanjem konstante jednom mjesečno.

Osnovna gravimetrijska mreža izravnata je kao cjelina metodom najmanjih kvadrata. Za ocjenu standarda mjerenja jednog raspona iz popravaka nakon izravnanja dobijena je vrijednost 0.026 mGal. Sve vrijednosti apsolutnog ubrzanja sile teže na tačkama odnose se na stari Potsdamski sistem. Potrebno ih je smanjiti za oko 15 mGal kako bi bile u sistemu međunarodne gravimetrijske mreže IGSN71, ali ta vrijednost nije konstantna. Ispitivanja su takođe pokazala da je vrijednost avalske baze, na osnovu koje su vršena određivanja u osnovnoj gravimetrijskoj mreži, potrebno povećati za oko 0.06 mGal, čime se razmjera razlika ubrzanja mijenja za oko 0.1%.

Slika 1.7. Osnovna gravimetrijska mreža bivše SFRJ.

Gravimetrijski premjer

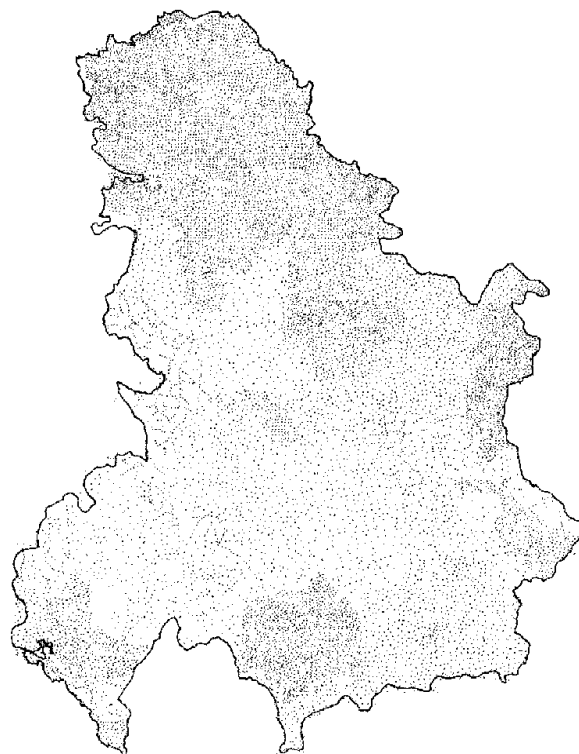
Zahvaljujući rastućim privrednim potrebama za mineralnim sirovinama, u Crnoj Gori je počev od 1951. godine neprekidno u toku detaljni gravimetrijski premjer koji se uglavnom

odvija po lokalitetima koja su potencijalno geofizički interesantni. Gustina tačaka široko varira, ali u prosjeku iznosi 1 tačka/km². Mjerenja u detaljnom premjeru izvođena su uglavnom gravimetrima tipa Graf, Norgard i Worden sve do 1957. godine. Od 1957. do 1976. godine korišćen je samo Worden, a počev od 1976. godine u isključivoj upotrebi je gravimetar tipa LaCoste & Romberg.

Položaj gravimetrijskih tačaka određivan je uglavnom vezivanjem za markantne objekte prisutne na kartama razmjera 1:25000 i 1:50000. Tamo gdje nije bilo geodetske osnove, položaj tačaka određivan je sa busolnih i poligonskih vlakova koji su vezivani za trigonometrijske tačke. Visine su određivane geometrijskim nivelmanom u ravničarskim, i trigonometrijskim nivelmanom u brdovitim krajevima.

Topografske korekcije mjerenih ubrzanja računane su do poluprečnika od 20 km. Za sektore koji zahvataju Jadransko more, srednja dubina određivana je na osnovu pomorskih karata razmjere 1:80000.

Do sada je u Crnoj Gori gravimetrijski određeno ukupno oko 15000 detaljnih tačaka. Što se tiče regionalnih geološko - geofizičkih ispitivanja, za te potrebe je od detaljnih tačaka odabrano oko 2000 po opštem regionalnom kriterijumu gustine od 1 tačka/10 km². Na teritoriji Crne Gore međutim još uvijek nije postignut zadovoljavajući nivo regionalne pokrivenosti, jer je premjer vršen uglavnom duž saobraćajnica, dolina i eventualno planinskih prevoja.

Slika 1.8. Stanje regionalnog gravimetrijskog premjera SFRJ na dijelu Srbije i Crne Gore.
1.1.5. Određivanje geoida

Određivanje geoida na državnoj teritoriji ima naučni značaj koji se sastoji u mogućnosti istraživanja geometrije gravitacionog polja koja je direktna posljedica rasporeda

masa unutar Zemljine kore. Pojavom satelitskih metoda pozicioniranja, određivanje geoida dobilo je još veći praktični značaj, jer poznavanje geoidne površi omogućuje direktnu vezu između satelitskih geometrijskih elipsoidnih visina i ortometrijskih odnosno normalnih visina neophodnih za državni premjer i izvođenje inženjersko-tehničkih radova.

U Crnoj Gori nije do sada vršeno samostalno određivanje geoida. Međutim, u globalnim i regionalnim razmjerama postoje tri geoidna rješenja koja se jednim svojim dijelom odnose i na teritoriju Crne Gore.

Prvo rješenje predstavlja astrogeodetski geoid koji je odredio profesor Muminagić u okviru svoje doktorske disertacije za cijelu teritoriju bivše SFRJ. Rješenje se zasniva na metodi astronomskog nivelmana uz pomoć komponenti vertikalnih osnova na odabranim Laplasovim i geoidnim tačkama na kojima su vršena astronomska određivanja latituda i longitude. Interpolacija diskretnih vrijednosti undulacija izvršena je jednim dijelom oslanjanjem na geološke i geomorfološke karakteristike terena. Geoid profesora Muminagića odnosi se na Beselov elipsoid čija je lokacija i orijentacija modifikovana u odnosu na važeći državni referentni sistem.

Drugo rješenje je evropski geoid određen na osnovu saradnje i razmjene podataka evropskih država. Evropski geoid je gravimetrijskog i regionalnog karaktera. Shodno važećim zakonskim propisima Srbija i Crna Gora učestvovala su u određivanju evropskog geoida svojim podacima u vidu srednjih vrijednosti anomalija za blokove veličine $0.5^{\circ} \times 0.5^{\circ}$ i digitalnim modelom terena rezolucije 500 m.

Treće geoidno rješenje predstavlja globalni geopotencijalni model EGM96, određen na osnovu terestričkih gravimetrijskih podataka i velikog broja rezultata opažanja vještačkih satelita. Model se sastoji od preko 100000 koeficijenata stepena i reda 360, i na osnovu njega se može sračunati undulacija geoida za proizvoljnu lokaciju Zemljine površi.

Nijedno od navedenih rješenja ne zadovoljava kriterijume kvaliteta kada je u pitanju državni premjer Crne Gore. Astrogeodetski geoid profesora Muminagića datumski ne odgovara novom državnom referentnom sistemu. Evropski geoid i model EGM96 imaju malu tačnost i slabu rezoluciju na području Crne Gore zbog neodgovarajuće reprezentativnosti podataka sa ovih prostora.

1.1.6. Horizontalna transformacija

Postojeći državni referentni sistem Crne Gore značajno se datumski razlikuje od novog državnog referentnog sistema. Negeocentričnost važećeg državnog referentnog sistema iznosi skoro 1 km, orijentacija do 14" a razmera oko 7 ppm u trodimenzionalnom prostoru, sa uporedivim vrednostima u horizontalnom smislu. Rastuća primjena GPS tehnologije zahtijeva primjenu odgovarajućeg transformacionog postupka, koji bi trenutno trebalo da bude usmjeren od novog ka važećem državnom referentnom sistemu.

U Crnoj Gori je do sada urađeno 15 radilišta na kojima je izabrano ukupno oko 100 zajedničkih tačaka u oba referentna sistema i na osnovu njih su određeni parametri transformacije sličnosti. Oni se za sada koriste lokalno za transformaciju koordinata određenih GPS tehnologijom u važeći državni referentni sistem. Prilikom transformacije

zadržavaju se samo transformisani horizontalni položaji tačkaka. To znači da ne postoji jedinstveni transformacioni postupak koji bi obezbijediavao homogenu tačnost na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore.

1.1.7. Vertikalna transformacija

U opštem slučaju, vertikalna transformacija se odnosi na uspostavljanje matematičke veze između datumski ili sistemski različitih visina. U praktičnoj primjeni to pitanje se svodi na dva problema:

- transformacija elipsoidnih GPS visina u ortometrijske odnosno normalne visine u upotrebi;
- transformacija visina u upotrebi u visine koje se odnose na novi vertikalni referentni sistem.

Prvi problem rješava se veoma jednostavno ukoliko je poznata geoidna površ na teritoriji radova. U nedostatku geoida, transformacija elipsoidnih GPS visina u visine u upotrebi vrši se u Crnoj Gori sporadično lokalnim modeliranjem visinske referentne površi. Postupak se svodi na određivanje GPS elipsoidnih visina na najmanje tri repera sa visinama u upotrebi, koji obuhvataju radilište. Razlike visina na identičnim tačkama modeliraju se jednostavno pomoću obične ravni koja onda predstavlja model referentne površi za računanje visina u upotrebi na području radova.

Drugi problem takođe zahtijeva da identične tačke imaju određene visine u odnosu na oba vertikalna referentna sistema. Nažalost, u Crnoj Gori zanemarljiv je broj repera koji su zajednički u mreži preciznog nivelmana i mreži NVT1 koje su u upotrebi, i mreži NVT2 koja se predviđa kao realizacija novog vertikalnog referentnog sistema.

1.2. PROGRAM RADOVA

Program radova na uspostavi državnih referentnih geodetskih sistema Crne Gore u narednom srednjoročnom periodu proistekao je iz Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti i zahtjeva korisnika.

Uspostava državnog referentnog geodetskog sistema Crne Gore, njegovih komponenti i transformacionih postupaka predviđenih ovim Programom odvijace se u skladu sa prioritetima i načelu optimalnosti.

1.2.1. Prostorni referentni sistem

Realizacija prostornog referentnog sistema u formi prostorne referentne osnove Crne Gore predstavlja prvi prioritet osnovnih geodetskih radova u narednom srednjoročnom periodu. Povoljna okolnost u tom smislu je činjenica da je Uprava za nekretnine u poslednjoj deceniji operativno ostvarila gotovo sve preduslove za uvođenje novog sistema, čime je satelitsko pozicioniranje korišćenjem GPS tehnologije u Crnoj Gori značajno promovisano.

Prije svega potrebno je da se sve do sada realizovane komponente prostorne referentne osnove (tačke EUREF GPS mjerne kampanje, državna referentna GPS mreža, stanice permanentne mreže MONTEPOS i tačke mreža za progušćavanje) datumski usaglase i međusobno integrišu. Pri tome će koordinate tačkaka EUREF GPS mjerne kampanje biti referentne. Da bi se ti ciljevi postigli neophodna su dodatna mjerenja, ponovna

matematička obrada rezultata već izvršenih mjerenja, kao i određeni stepen modernizacije i održavanja. Kada je u pitanju mreža permanentnih stanica MONTEPOS, predstoje slijedeće aktivnosti:

- pretplata kod proizvođača opreme na godišnje održavanje koje podrazumijeva dobijanje novih verzija firmvera i softvera za permanentne stanice i Kontrolni centar;
- modernizacija prijemnika i antena, odnosno njihova nadogradnja koja pored sistema GPS omogućava prijem signala i sa satelita;
- prelazak na povoljnije i pouzdanije komunikacione linije, u zavisnosti od mogućnosti operatera Crne Gore;
- određivanje preciznih prostornih koordinata stanica MONTEPOS mreže jednom godišnje čime će se pratiti vremenska evolucija referentnog sistema.

U državnoj referentnoj GPS mreži predviđa se:

- stroga matematička obrada izvršenih i arhiviranih mjerenja;
- izvođenje mjerenja za povezivanje sa mrežom permanentnih stanica MONTEPOS;
- ocjenjivanje definitivnih koordinata u novom državnom referentnom sistemu;
- održavanje (stabilizacija uništenih belega, izvođenje mjerenja i računanje koordinata).

U realizovanim mrežama za prognošćavanje izvršice se dodatna mjerenja, preračunavanje koordinata tačaka i njihova integracija u novi državni referentni sistem. Osim toga predviđa se uspostavljanje pet novih gradskih GPS mreža koje takođe predstavljaju prognošćenje i osnovu za mreže za snimanje detalja.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na realizaciji prostornog referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Mreža permanentnih stanica MONTEPOS					
1.1	Održavanje	X	X	X	X	X
1.2	Nadogradnja	X	X			
1.3	Ocjenjivanje koordinata	X	X	X	X	X
1.4	Poboljšanje kvaliteta	X				
2	Državna referentna GPS mreža					
2.1	Mjerenja za povezivanje	X				
2.2	Matematička obrada	X				
3	GPS mreže za prognošćavanje					
3.1	Mjerenja za povezivanje	X	X			
3.2	Matematička obrada	X	X			
3.3	Nove gradske GPS mreže	X	X	X	X	X

Tabela 2. Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za realizaciju prostornog referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Mreža permanentnih stanica MONTEPOS					
1.1	Održavanje opreme	15.000	15000	15.000	15.000	15.000
1.3	Održavanje softverske komponente	57.000	57.000	58.000	60.100	63.200
1.3	Nadogradnja	10.000	20.000	20.000		
1.4	Ocjenjivanje koordinata	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
1.5	Poboljšanje kvaliteta-oprema	200.000				
2	Državna referentna GPS mreža					
2.1	Mjerenja za povezivanje	20.000				
2.2	Matematička obrada	5.000				
3	GPS mreže za proglašavanje					
3.1	Mjerenja za povezivanje			4.000	4.000	
3.2	Matematička obrada	2.000	2.000	2.500	2.500	
3.3	Nove gradske GPS mreže	25.000	25.000	25.000	25.000	30.000
UKUPNO PO GODINAMA		337.000	122.000	127.500	109.600	111.200
UKUPNO 807.300						

1.2.2. Horizontalni referentni sistem

Realizacijom programa radova na uspostavi prostornog referentnog sistema automatski će biti realizovan i program radova na uspostavi novog horizontalnog referentnog sistema. Međutim, imajući u vidu da važeći horizontalni referentni sistem definišu trigonometrijske i poligonske mreže i uvažavajući činjenicu da će postojeći i novi horizontalni referentni sistem dugo biti u paralelnoj upotrebi, ovim Programom predviđaju se sljedeće aktivnosti:

- obnavljanje signalizacije trigonometrijskih tačaka (na zahtjev korisnika);
- obnavljanje, dopuna i proširenje poligonskih mreža (na zahtjev korisnika);
- GPS mjerenja u već realizovanim gradskim trigonometrijskim mrežama, čime će se obezbijediti ne samo proglašavanje državne referentne GPS mreže, već će se istovremeno dobiti i dodatni podaci za formulisanje i implementaciju modela transformacije horizontalnih položaja.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na realizaciji referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Trigonometrijske, poligonske i gradske trigonometrijske mreže					
1.1	Obnavljanje signalizacije trigonometrijskih tačaka	X	X	X	X	X
1.2	Uspostavljanje i održavanje poligonskih mreža	X	X	X	X	X
1.3	GPS određivanja u gradskim trigonometrijskim mrežama	X	X	X	X	X

Tabela 2. Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za realizaciju referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Trigonometrijske, poligonske i gradske trigonometrijske mreže					
1.1	Obnavljanje signalizacije trigonometrijskih tačaka	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
1.2	Uspostavljanje i održavanje poligonskih mreža	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000
1.3	GPS određivanja u gradskim trigonometrijskim mrežama	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
UKUPNO PO GODINAMA		140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
UKUPNO: 700.000						

1.2.3. Vertikalni referentni sistem

Odredbe Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti navode kao realizaciju vertikalnog referentnog sistema mrežu nivelmana visoke tačnosti NVT2 koja je na teritoriji Crne Gore već izvedena. Iz tog razloga ovaj Program tretira uspostavu vertikalne referentne osnove sa stanovišta održavanja, čemu u prilog idu sljedeće činjenice:

- mjerenja u mreži NVT2 izvršena su u periodu od 1970. do 1973. godine. U proteklih 35 godina treba očekivati da su reperi promijenili visine pod uticajem savremenih vertikalnih pomjeranja Zemljine kore, tektonskih zemljotresa i lokalnih slijeganja;
- u međuvremenu je iz istih razloga došlo do uništenja radnih repera čiji tačan broj nije poznat;
- mareograf u Baru je promijenio lokaciju tako da nema kontinuiteta sa ranijim praćenjem srednjeg nivoa Jadranskog mora;

– pošto je mreža NVT2 projektovana za područje bivše SFRJ, dio koji je na teritoriji Crne Gore, posmatran izolovano, ne predstavlja svojim oblikom mrežu u matematičkom smislu;

– u gradovima nijesu izvedene gradske nivelmanske mreže u datumu mreže nivelmana visoke tačnosti NVT2.

Iz navedenih razloga, Program predviđa sljedeće najvažnije aktivnosti na uspostavi vertikalne referentne osnove :

- utvrđivanje stanja repera postojećih linija mreže NVT2;
- postavljanje oštećenih i uništenih repera i izvođenje nivelmanskih mjerenja;
- postavljanje novih repera u ukupnoj dužini od oko 300 km i izvođenje nivelmanskih mjerenja;
- nivelmansko povjezivanje mreže NVT2 sa novom lokacijom Barskog mareografa;
- matematička obrada rezultata mjerenja i ocjenjivanje definitivnih visina;
- uspostavljanje, mjerenje i matematička obrada gradskih nivelmanskih mreža u svim gradovima.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na realizaciji vertikalnog referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Mreža nivelmana visoke tačnosti NVT2					
1.1	Utvrđivanje stanja, dopunska stabilizacija i mjerenje	X				
1.2	Nova stabilizacija i mjerenje	X	X	X		
1.3	Povezivanje sa Barskim mareografom	X				
1.4	Matematička obrada			X		
2	Gradske nivelmanske mreže					
2.1	Uspostavljanje, mjerenje i obrada u gradskim nivelmanskim mrežama	X	X	X	X	X

Tabela 2. Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za realizaciju vertikalnog referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Mreža nivelmana visoke tačnosti NVT2					
1.1	Utvrđivanje stanja, dopunska stabilizacija i mjerenje	60.000				
1.2	Nova stabilizacija i mjerenje	60.000	30.000	40.000		
1.3	Povezivanje sa Barskim mareografom	5.000				
1.4	Matematička obrada				20.000	

2	Gradske nivelmanske mreže					
2.1	Uspostavljanje, mjerenje i obrada u gradskim nivelmanskim mrežama	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
UKUPNO PO GODINAMA		265.000	170.000	180.000	160.000	140.000
UKUPNO 915.000						

1.2.4. Gravimetrijski referentni sistem

Postojeći gravimetrijski podaci na teritoriji Crne Gore ne odgovaraju savremenim potrebama geofizičkih istraživanja, izrade karata anomalija i određivanja geoida. Osnovna gravimetrijska mreža odstupa i po apsolutnom nivou i u razmjeri od međunarodne standardne gravimetrijske mreže IGSN71. Pri tome apsolutno odstupanje nije konstantno. Tačke detaljnog odnosno regionalnog gravimetrijskog premjera imaju relativno homogenu određene vrijednosti ubrzanja sile teže, ali su visinski definisane sa greškama koje dostižu i nekoliko metara, što ih čini gotovo potpuno neupotrebljivim za određivanje geoida ili izradu karata anomalija sile teže.

Iz navedenih razloga, ovim Programom predviđa se izrada nove osnovne gravimetrijske mreže i izvođenje novog gravimetrijskog premjera Crne Gore za potrebe određivanja geoida.

Nova osnovna gravimetrijska mreža Crne Gore sastojće se od oko 100 – 150 gravimetrijskih tačaka na prosječnom međusobnom rastojanju 5 – 10 km. Pošto je horizontalni gradijent ubrzanja sile teže zanemarljivo mali, iz praktičnih i ekonomskih razloga mogu se usvojiti tačke državne referentne GPS mreže čime se izbjegava zasebna stabilizacija. Preostale aktivnosti su sljedeće:

- mjerenje raspona savremenim relativnim gravimetrom čiji je hod zanemarljivo mali;
- određivanje apsolutnih vrijednosti ubrzanja sile teže na najmanje dvije tačke kako bi se mreža datumski definisala. Ova aktivnost zahtijeva međunarodnu saradnju;
- izravnjanje nove osnovne gravimetrijske mreže i ocjena vrijednosti ubrzanja sile teže.

Gravimetrijski premjer za potrebe određivanja geoida može se izvoditi paralelno sa radovima na osnovnoj gravimetrijskoj mreži. U okviru gravimetrijskog premjera potrebno je odrediti vrijednosti ubrzanja sile teže na oko 2000 detaljnih tačaka.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na realizaciji gravimetrijskog referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Osnovna gravimetrijska mreža i gravimetrijski premjer					
1.1	Relativna gravimetrijska mjerenja	X	X			
1.2	Apsolutna gravimetrijska mjerenja		X			
1.3	Izravnjanje mreže		X			
1.4	Gravimetrijski premjer	X	X			

Tabela 2 Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za realizaciju gravimetrijskog referentnog sistema

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Osnovna gravimetrijska mreža i gravimetrijski premjer					
1.1	Relativna gravimetrijska mjerenja	40.000	40.000			
1.2	Apsolutna gravimetrijska mjerenja		20.000			
1.3	Izravnjanje mreže			10.000		
1.4	Gravimetrijski premjer	20.000	20.000			
UKUPNO PO GODINAMA		60.000	80.000	10.000	-	-
UKUPNO: 150.000						

1.2.5. Određivanje geoida

S obzirom na to da na teritoriji Crne Gore nema geoidnog rješenja koje zadovoljava kriterijume državnog premjera, ovim Programom predviđa se određivanje geoida u dvije faze:

- u prvoj fazi bi se odredio geoid čiji je kvalitet na nivou od 10 cm na osnovu diskretnih vrijednosti geoidnih undulacija dobijenih postupkom takozvanog GPS nivelmana;
- u drugoj fazi bi se odredio geoid sa tačnošću boljom od 3 cm na osnovu podataka GPS nivelmana, podataka izvršenog regionalnog gravimetrijskog premjera i digitalnog modela reljefa.

Diskretne vrijednosti geoidnih undulacija u prvoj fazi obezbijediće se određivanjem GPS elipsoidnih visina repera čije su ortometrijske odnosno normalne visine poznate, ili nivelanjem tačaka čije su elipsoidne visine poznate. Prosječno međusobno rastojanje lokacija sa geoidnim undulacijama treba da bude reda 5 – 10 km, što odgovara broju od 100 do 150 diskretnih vrijednosti na teritoriji Crne Gore.

Pod pretpostavkom da je gravimetrijski premjer za potrebe određivanja geoida završen, u drugoj fazi je potrebno obezbijediti jedino digitalni model reljefa. Da bi se postigao planirani kvalitet geoida, digitalni model reljefa treba da ima rezoluciju od jedne lučne sekunde, ili bar 50 m.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na određivanju geoida

r.b.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Prva faza određivanja geoida					
1.1	GPS nivelman	X	X			
1.2	Određivanje geoida		X			
2	Druga faza određivanja geoida					
2.1	Digitalni model reljefa	X	X	X		
2.2	Određivanje geoida			X	X	

Tabela 2. Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za određivanje geoida

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Prva faza određivanja geoida					
1.1	GPS nivelman	20.000	20.000			
1.2	Određivanje geoida		5.000			
2	Druga faza određivanja geoida					
2.1	Digitalni model reljefa	30.000	30.000	10.000		
2.2	Određivanje geoida			10.000	5.000	
UKUPNO PO GODINAMA		50.000	55.000	20.000	5.000	-
UKUPNO: 130.000						

1.2.6. Horizontalna i vertikalna transformacija

Formulisanjem i implementacijom transformacionih postupaka za horizontalno i vertikalno povezivanje važeće i nove državne referentne osnove omogućiće se kontinuitet geodetskih radova i optimizovati proces uvođenja novog državnog referentnog sistema u službenu upotrebu.

Ovim programom predviđaju se u tom smislu sljedeće aktivnosti:

- satelitska GPS mjerenja na oko 200 lokacija trigonometrijskih ili poligonskih tačaka približno ravnomjerno raspoređenih na cijeloj teritoriji Crne Gore;
- nivelmanska mjerenja na oko 200 lokacija repera mreže NVT1 i NVT2 približno ravnomjerno raspoređenih na cijeloj teritoriji Crne Gore;
- formulisanje i implementacija transformacionih postupaka za horizontalno i vertikalno povezivanje.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na realizaciji horizontalnog i vertikalnog povezivanja

R.br.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Horizontalna i vertikalna transformacija					
1.1	GPS mjerenja	X	X			
1.2	Nivelmanska mjerenja	X	X			
1.3	Formulacija i implementacija postupaka transformacije		X			

Tabela 2. Dinamika potrebnih finansijskih sredstava na realizaciji horizontalnog i vertikalnog povezivanja

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Horizontalna i vertikalna transformacija					
1.1	GPS mjerenja	30.000	20.000			
1.2	Nivelmanska mjerenja	40.000	40.000			
1.3	Formulacija i implementacija postupaka transformacije		5.000			
UKUPNO PO GODINAMA		70.000	65.000	-	-	-
Ukupno: 135.000						

1.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA ZA USPOSTAVU DRŽAVNIH REFERENTNIH GEODETSKIH SISTEMA (OSNOVNI GEODETSKI RADOVI) ZA PERIOD 2026.-2030. GODINE

Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Mreža permanentnih stanica MONTEPOS					
Održavanje opreme	15.000	15000	15.000	15.000	15.000
Nadogradnja	10.000	20.000	20.000		
Održavanje softverske komponente	57.000	57.000	58.000	60.100	63.200
Ocjenjivanje koordinata	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Poboljšanje kvaliteta oprema	200.000				
Državna referentna GPS mreža					
Mjerenja za povezivanje	20.000				
Matematička obrada	5.000				

GPS mreže za proglašavanje					
Mjerenja za povezivanje			4.000	4.000	
Matematička obrada	2.000	2.000	2.500	2.500	
Nove gradske GPS mreže	25.000	25.000	25.000	25.000	30.000
Trigonometrijske, poligonske i gradske trigonometrijske mreže					
Obnavljanje signalizacije trigonometrijskih tačaka	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Uspostavljanje i održavanje poligonskih mreža	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000
GPS određivanja u gradskim trigonometrijskim mrežama	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Mreža nivelmana visoke tačnosti NVT2					
Utvrdjivanje stanja, dopunska stabilizacija i mjerenje	60.000				
Nova stabilizacija i mjerenje	60.000	30.000	40.000		
Povezivanje sa Barskim mareografom	5.000				
Matematička obrada				20.000	
Gradske nivelmanske mreže					
Uspostavljanje, mjerenje i obrada u gradskim nivelmanskim mrežama	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Osnovna gravimetrijska mreža i gravimetrijski premjer					
Relativna gravimetrijska mjerenja	40.000	40.000			
Apsolutna gravimetrijska mjerenja		20.000			
Izravnjanje mreže			10000		
Gravimetrijski premjer	20.000	20.000			
Prva faza određivanja geoida					
GPS nivelman	20.000	20.000			
Određivanje geoida		5.000			
Druga faza određivanja geoida					
Digitalni model reljefa	30.000	30.000	10.000		
Određivanje geoida			10.000	5.000	

Horizontalna i vertikalna transformacija					
GPS mjerenja	30.000	20.000			
Nivelmanska mjerenja	40.000	40.000			
Formulacija i implementacija postupaka transformacije		5.000			
UKUPNO PO GODINAMA	922.000	632.000	477.500	414.600	391.200

Za realizaciju Srednjoročnog programa radova u dijelu Programa uspostave državnog referentnog sistema Crne Gore, predviđeno je ukupno **2.837.300 €**.

2. OSNIVANJE KATASTRA NEPOKRETNOSTI NA DJELOVIMA CRNE GORE GDJE NA KOJIM ISTI NIJE USPOSTAVLJEN I DOPUNA POSTOJEĆIH BAZA PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI

Katastar nepokretnosti je jedinstvena javna evidencija u koju se upisuju nepokretne stvari i stvarna prava na nepokretnostima i obligaciona prava u skladu sa zakonom (član 2 stav 1 tačka 3 Zakona).

Nepokretnosti su: zemljišta (poljoprivredno, građevinsko, šumsko i ostalo), objekti (poslovni, stambeni, stambeno-poslovni, ekonomski i drugi objekti), posebni djelovi objekata (stanovi, poslovne prostorije, garaže, garažna mjesta i podrumi), drugi nadzemni objekti (putni objekti, objekti elektroprivrede, željeznički objekti, objekti vazdušnog saobraćaja, industrijski objekti, objekti telekomunikacija, objekti za sport i fizičku kulturu i drugi) i podzemni objekti (garaže, rezervoari, pješački prolazi, tuneli, skloništa, metroi i drugo) (član 2 tačka 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti).

2.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Osnivanje katastra nepokretnosti u prethodnom periodu vršeno je na osnovu Srednjoročnog programa i godišnjih planova radova, uz podršku Vlade Crne Gore i u periodu od 2008 do 2013. godine, kroz Zajam Svjetske banke, Projekat zemljišne administracije i upravljanja (LAMP).

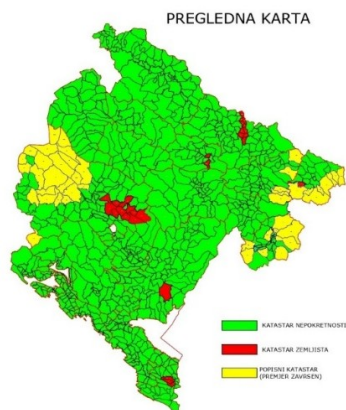

Tabela 1 Podaci o stanju katastarskih evidencija na teritoriji Crne Gore

Naziv evidencije	Površina teritorije Crne Gore (%)
Evidencija KN	90%
Evidencija KZ	2%
U toku Katastarski premjer	2%
Završen premjer -U toku Izaganje podataka na javni uvid	6%
Završen premjer –Planirano Izlaganje podataka na javni uvid	

Podaci o stanju katastarskih evidencija na teritoriji Crne Gore

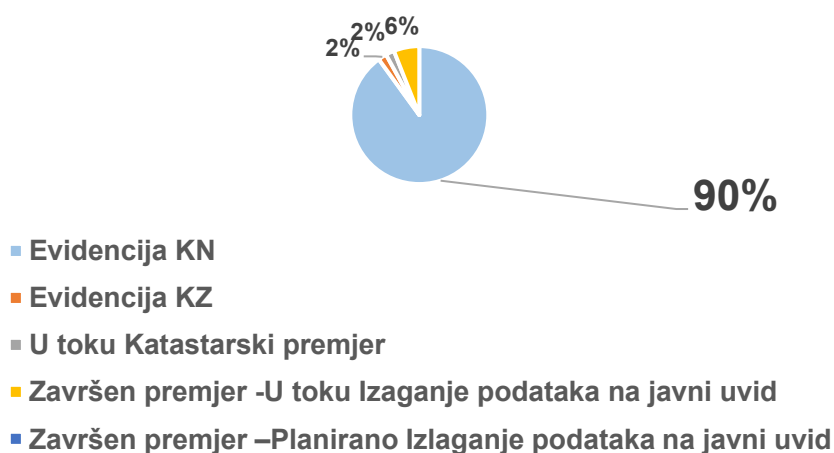

Tabela 2. Podaci o broju katastarskih postojećih evidencija

NAZIV OPŠTINE	Ukupan broj katastarskih opština	Evidencija katastra nepokretnosti (KN)	Evidencija katastra zemljišta (KZ)	U toku katastarski premjer	U toku Izlaganje podataka	Završen premjer i planirano Izlaganje podataka
ANDRIJEVICA	25	23	-		2	-
BAR	55	55	-		-	-
BERANE	32	27	-	2	3	-
BIJELO POLJE	66	56	-	9	1	-
BUDVA	16	16	-		-	-
CETINJE	36	36	-		-	-
DANILOVGRAD	35	35	-		-	-
GUSINJE	10	7			1	2

HERCEG NOVI	27	27	-		-	-
KOLAŠIN	38	38	-		-	-
KOTOR	46	46	-		-	-
MOJKOVAC	19	17	2		-	-
NIKŠIĆ	91	55	12		5	19
PETNJICA	9	7	-		2	-
PLAV	16	8	-		5	3
PLUŽINE	33	33	-		-	-
PLJEVLJA	55	55	-		-	-
PODGORICA/ TUZI/ ZETA	82	81	-		1	-
ROŽAJE	26	15	-	4	3	4
ŠAVNIK	20	19	-		1	-
TIVAT	13	13	-		-	-
ŽABLJAK	15	15	-		-	-
ULCINJ	30	28	2		-	
UKUPNO:	795	712	16	15	24	28

2.2. PROGRAM RADOVA

Program radova obuhvata:

Nastavak realizacije Projekata osnivanja katastra nepokretnosti na teritoriji Glavnog grada Podgorica (Tuzi) i Opština: Andrijevića, Berane, Gusinje, Nikšić, Petnjica, Plav i Rožaje:

- terenska dešifracija i prikupljanje podataka o nepokretnostima i imaoćima prava;
- katastarsko klasiranje;
- obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
- izlaganje podataka;
- potvrđivanje baze podataka.

Nastavak realizacije novog Projekta osnivanja katastra nepokretnosti na nepremjerenom dijelu teritorije Opštine Nikšić:

- izrada projekata geodetske osnove;
- obavještanje javnosti;
- aerofotogrametrijsko snimanje;
- izrada fotomaterijala i izrada digitalnog zapisa snimaka;
- terenska dešifracija i prikupljanje podataka o nepokretnostima i imaoćima prava;
- katastarsko klasiranje;
- obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
- izlaganje podataka;
- potvrđivanje baze podataka.

Osnivanje katastra nepokretnosti na području, odnosno katastarskim opštinama u kojima je u upotrebi evidencija katastra zemljišta na teritoriji Opština: Bijelo Polje, Mojkovac, Nikšić i Ulcinj:

Za katastarske opštine kod kojih je neophodan novi premjer, realizacije projekta osnivanja katastra nepokretnosti na djelovima na kojima je u upotrebi katastar zemljišta obuhvataju sljedeće faze poslova:

- izrada projekata geodetske osnove;
- obavještanje javnosti;
- aerofotogrametrijsko snimanje;
- izrada fotomaterijala i izrada digitalnog zapisa snimaka;
- terenska dešifracija i prikupljanje podataka o nepokretnostima i imaoocima prava;
- katastarsko klasiranje;
- obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
- izlaganje podataka;
- potvrđivanje baze podataka.

Za katastarske opštine kod kojih neophodno izvršiti djelimičnu obnovu premjera, realizacije projekta osnivanja katastra nepokretnosti na djelovima na kojima je u upotrebi katastar zemljišta obuhvataju sljedeće faze poslova:

- reambulacija, dopunski premjer i prikupljanje podataka o objektima i posebnim djelovima objekata;
- obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
- izlaganje podataka;
- potvrđivanje baze podataka.

Obnovu premjera katastarskih opština u kojima je u upotrebi evidencija katastra nepokretnosti i poboljšanje kvaliteta već postojećih baza podataka.

- dopunski premjer i prikupljanje podataka;
- obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
- izlaganje podataka;
- potvrđivanje baze podataka.

2.3. NASTAVAK REALIZACIJE PROJEKATA OSNIVANJA KATASTRA NEPOKRETNOSTI NA DIJELU TERITORIJE CRNE GORE NA KOJEM ISTI NIJE USPOSTAVLJEN

U prethodnom periodu, kao prioritetni poslovi realizovali su se Projekti osnivanja katastra nepokretnosti na dijelu teritorije Crne Gore na kojem isti nije uspostavljen. Projekti su realizovani uz podršku Vlade Crne Gore i Ugovora o zajmu Svjetske banke, kroz Projekat zemljišne administracije i upravljanja.

U toku je nastavak realizacije projekata osnivanja katastra nepokretnosti na dijelu teritorije Crne Gore na kojem isti nije uspostavljen i to u sljedećim opštinama:

GLAVNI GRAD PODGORICA/ TUZI

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
TUZI	✓	✓	✓	2025	2028	KZ

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

ANDRIJEVICA

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
GRAČANI CA	✓	✓	✓	2025	2026	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

BERANE

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
PETNJIK II	✓	✓	✓	2025	2026	PK
ŠEKULA R	✓	✓	✓	2025	2026	PK

DAPSIĆ E II	✓	✓	2026	2026	2026	PK
KALUDR A	✓	✓	2026	2026	2026	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

GUSINJE

Naziv KO	Izrada projektne dokumentaci je	Prikupljan je podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganj e podatak a	Potvrđivan je baze podataka	Trenutni status evidenci je PK- popisni katastar KZ- katastar zemljišta
DOLJA	✓	✓	✓	2025- 2026	2026	PK
GRNČA R	✓	✓	✓	2025- 2026	2026	PK
KRUŠEV O II	✓	2026	2026	2026	2026	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

PETNJICA

Naziv KO	Izrada projektne dokumentaci je	Prikupljanj e podataka	Obrada podataka I Izrada privremen e baze podataka	Izlaganj e podatak a	Potvrđivanj e baze podataka	Trenutni status evidencij e PK- popisni katastar KZ- katastar zemljišta
TRPE ZI	✓	✓	✓	2025- 2026	2026	PK
SAVIN BOR	✓	✓	✓	2025- 2026	2026	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

PLAV

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
BREZOJEVI CE II	✓	✓	✓	2025	2026	PK
DESNI METEH	✓	✓	✓	2026	2026	PK
GORNJA RŽANICA	✓	✓	✓	2025- 2026	2026	PK
HOTI	✓	✓	✓	2026	2026	PK
NOVIŠĆE	✓	✓	✓	2025	2026	PK
PRNJAVOR	✓	✓	✓	2025- 2026	2026	PK
VELIKA	✓	✓	✓	2026	2027	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

ROŽAJE

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka		Izlaganje podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
BAĆ	✓	✓	✓	2025	2026	PK
BALOTIĆE	✓	✓	✓	2025	2026	PK
BESNIK	✓	✓	✓	2025 - 2026	2026	PK
DACIĆE	✓	✓	✓	2026	2027	PK
JABLANICA	✓	✓	✓	2025	2026	PK
KOLJENO II	✓	✓	2026	2026	2026	PK
PLUNCI II	✓	✓	2026	2026	2026	PK
IBRAC II	✓	✓	2025	2026	2026	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

ULCINJ

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
VLADIMIR	✓	2026	2026	2026	2027	KZ
ŠAS	✓	2026	2026	2026	2027	KZ

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

BIJELO POLJE

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
NEDAKUSI	✓	✓	✓	2026	2026	KZ
NJEGNJEVO	✓	✓	✓	2025-2026	2026	KZ
POTKRAJCI	✓	✓	2026	2027	2027	KZ
RASOVO	✓	✓	✓	2025-2027	2027	KZ
RESNIK	✓	✓	✓	2028	2027	KZ
DOBRAKOVO	✓	✓	✓	2026	2026	KZ
GUBAVAČ	✓	✓	✓	2025-2028	2028	KZ
METANJAC	✓	✓	2026	2028	2028	KZ
UNEVINA	✓	✓	2026	2029	2029	KZ
VOLJAVAC	✓	✓	✓	2025-2026	2026	KZ

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

NIKŠIĆ

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
BIJELA GORA	✓	✓	✓	2025-2026	2026	PK
TREPČA	✓	✓	✓	2025-2026	2026	PK

TUPAN	✓	✓	✓	2025-2026	2026	PK
VELIMLJE	✓	✓	✓	2025-2026	2026	PK
KAMENSKO	✓	✓	✓	2025	2026	PK
SJENOKOSI	✓	✓	✓	2025	2026	PK
BUSAK	✓	✓	✓	2027	2028	PK
ČARADJE	✓	✓	2026	2026	2027	PK
DONJE SRIJEDE	✓	✓	✓	2026	2026	PK
DUBOČKE	✓	✓	2026	2027	2028	PK
GORNJE CRKVICE	✓	✓	✓	2026	2026	PK
GORNJI KAZANCI	✓	✓	2026	2027	2027	PK
GOSLIĆ	✓	✓	2026	2026	2027	PK
JAVLJEN	✓	✓	2026	2025	2026	PK
KLENAK	✓	✓	✓	2026	2026	PK
KOPRIVICE	✓	✓	✓	2027	2028	PK
PRESJEKA	✓	✓	✓	2026	2026	PK
SMRDUŠA	✓	✓	✓	2027	2027	PK
SOMINA	✓	✓	2026	2027	2027	PK
VIŠNJIČA DO	✓	✓	✓	2027	2028	PK
VRBICA	✓	✓	✓	2026	2027	PK
ZALJUTNICA	✓	✓	2026	2027	2028	PK

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

MOJKOVAC

Naziv KO	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
TUTIĆI	✓	2026	2026	2027	2027	KZ
PODBIŠĆE	✓	2026	2026	2026	2027	KZ

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

CETINJE

Naziv KO	Površina	Prikupljanje podataka	Obrada podataka i izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK-popisni katastar KZ-katastar zemljišta
CETINJE II	1800	✓	2027	2027	2028	KN

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

KOLAŠIN

Naziv KO	Površina	Izrada projektne dokumentacije	prikupljanje podataka	Obrada podataka i izrada privremene baze	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	status
SMAILAGIĆA POLJE	962	✓	2027	2028	2028	2029	KN

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

BAR

Naziv KO	Površina	Izrada projektne dokumentacije	prikupljanje podataka	Obrada podataka i izrada privremene baze	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	status
NOVI BAR (Luka Bar)	350	✓	2026	2026	2027	2027	KN

✓ Realizovani poslovi u prethodnom periodu

2.4. OSNIVANJE KATASTRA NEPOKRETNOSTI NA PODRUČJU, ODNOSNO KATASTARSKIM OPŠTINAMA U KOJIMA JE U UPOTREBI EVIDENCIJA KATASTRA ZEMLJIŠTA

Planirane aktivnosti će se realizovati u skladu sa prethodno izrađenom projektnom dokumentacijom, Glavnim projektom za realizaciju projekta premjera i izrade katastra

nepokretnosti u skladu sa zakonom, sa prethodnom detaljnom ocjenom kvaliteta podataka u evidenciji katastra zemljišta i predlogom metodologije (reambulacija/dopunski premjer).

Realizacija projekta osnivanja katastra nepokretnosti na djelovima na kojima je u upotrebi katastar zemljišta, obuhvata sljedeće faze poslova:

- izrada projektne dokumentacije – Glavnog projekta
- premjer nepokretnosti u skladu sa metodologijom iz projektne dokumentacije
- obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
- izlaganje podataka premjera na javni uvid;
- potvrđivanje baze podataka.

Osnivanjem katastra nepokretnosti će se obezbjediti podaci o nepokretnostima i pravima na njima, i istovremeno će se izraditi digitalni katastarski planovi sa visinskom predstavom terena i digitalni ortofoto planovi neophodni kao osnovna geometrijska podloga za izradu tehničke dokumentacije kod planiranja prostora.

PODACI O RADILIŠTU NIKŠIĆ

Naziv KO	pov (ha)	Izrada projektne dokumentacije	Prikupljanje podataka	Obrada podataka I Izrada privremene baze podataka	Izlaganje podataka	Potvrđivanje baze podataka	Trenutni status evidencije PK- popisni katastar KZ- katastar zemljišta
BJELOŠEVIN A I	785	2026	2026	2026	2027	2028	KZ
BRŠNO I	764	2026	2026	2026	2027	2028	KZ
DRAGOVOLJI ĆI I	872	2026	2027	2027	2027	2027	KZ
DUČICE	210 2	2026	2026	2026	2027	2027	KZ
JUGOVIĆI	107 7	2026	2027	2026	2028	2028	KZ
KUTA I	110 4	2026	2027	2027	2027	2027	KZ
LIVEROVIĆI	138 8	2026	2027	2027	2027	2027	KZ
MORAKIVO I	259 4	2026	2027	2027	2027	2028	KZ
ZAGRAD I	836	2026	2027	2026	2027	2027	KZ
OZRINIĆI	229 4	2026	2026	2027	2028	2029	KZ
RUBEŽA	128 5	2026	2026	2028	2028	2029	KZ

2.5. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA ZA OSNIVANJA KATASTRA NEPOKRETNOSTI, NASTAVAK REALIZACIJE OSNIVANJA KATASTRA NEPOKRETNOSTI I NOVOG PREMJERA NA DIJELU TERITORIJE CRNE GORE

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
	osnivanje katastra nepokretnosti po godinama	925.000	925.000	800.000	650.000	650.000
UKUPNO 3.950.000 €						

2.6. MODERNIZACIJA I NABAVKA NOVIH GEODETSKIH INSTRUMENATA

U cilju poboljšanja kvaliteta i kvantiteta usluga korisnicima, unapređenja uslova rada zaposlenih, kao i pune realizacije zakonske regulative, ovim Programom planira se obezbjeđivanje novih, savremenih geodetskih instrumenata. Nabavkom nove opreme omogućit će se pouzdanije, brže i preciznije obavljanje stručnih poslova, smanjenje rizika od tehničkih zastoja i grešaka u radu, kao i efikasnija podrška korisnicima sistema. Savremeni geodetski instrumenti koriste više satelitskih konstelacija i napredne tehnologije koje značajno povećavaju tačnost i dostupnost podataka, što doprinosi ukupnom kvalitetu i boljoj realizaciji aktivnosti iz nadležnosti organa.

r.b.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
	Oprema za geodetske radove	100.000	50.000	50.000	50.000	50.000
UKUPNO: 300.000 €						

3. UNAPREĐENJE KVALITETA PODATAKA EVIDENCIJE KATASTRA NEPOKRETNOSTI

3.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Značajni dio evidencije katastra nepokretnosti, iz perioda do devedesetih godina, izrađen je i održavan u analognoj formi. Radi se o 456 katastarskih opština, što obuhvata oko 64% od ukupnog broja parcela u evidenciji katastra nepokretnosti. Za ove katastarske opštine je izvršeno prevođenje analogne numeričke i grafičke dokumentacije u digitalni oblik, ali nije do kraja sproveden postupak kontrole kvaliteta digitalizacije, usklađivanja i integrisanja grafičkog i numeričkog dijela evidencije.

Korišćenje katastarskih podataka bez uvažavanja činjenica o kvalitetu podataka (godina nastanka, razmjera analognih planova, primjenjena metoda i drugog) može dovesti do pogrešnih zaključaka, a rezultat mogu biti nepotrebni sporovi i/ili štete za nosioce prava na nepokretnostima.

Poboljšanje kvaliteta podataka u postojećoj evidenciji je jedan od najvećih izazova koji su pred Upravom u predstojećem periodu.

U Upravi za nekretnine su već započete aktivnosti ocjene kvaliteta postojećih podataka u zavisnosti od vremena nastanka i primjenjenih metoda snimanja detalja, kroz analizu usaglašenosti zvaničnih podataka sa stvarnim stanjem na terenu. Cilj je identifikacija uzroka

neusaglašenosti stvarnog stanja i zvaničnih podataka, definisanje rješenja za dobijanje tačne i ažurne evidencije, kao i primjenjivost metoda za poboljšavanje kvaliteta postojećih katastarskih podataka.

3.2. PROGRAM RADOVA

Program radova obuhvata:

- 1) Obnovu premjera katastarskih opština (dijelova kat. opština) u kojima je u upotrebi evidencija KN katastra nepokretnosti i poboljšanje kvaliteta već postojećih baza podataka.
 - dopunski premjer i prikupljanje podataka;
 - obrada prikupljenih podataka i izrada privremene baze podataka;
 - izlaganje podataka/upravni postupak;
 - potvrđivanje baze podataka.
- 2) Radove na utvrđivanju i ispravljanju grešaka u evidenciji KN, koje su identifikovane u postupku kontrole usklađenosti numeričkog i grafičkog dijela katastarske evidencije KN

3.2.1. Obnova premjera katastarskih opština (dijelova kat. opština) u kojima je u upotrebi evidencija KN katastra nepokretnosti i poboljšanje kvaliteta već postojećih baza podataka.

U program radova planira se obnova premjera na dijelovima katastarskih opština, na osnovu izvještaja i dopisa područnih jedinica, u kojima su evidentirani problemi u postupku održavanja katastra nepokretnosti, usljed lošeg kvaliteta podataka u evidenciji, grafičke tačnosti i ažurnosti, sa prijedlogom obnove premjera na dijelovima katastarskih opština (Tabela 2.2.1.).

Planirane aktivnosti na poboljšanju kvaliteta u evidenciji će se realizovati u skladu sa prethodno izrađenom projektnom dokumentacijom, Glavnim projektom za realizaciju projekta obnove premjera, sa prethodnom detaljnom ocjenom kvaliteta podataka i prijedlogom metodologije. (vrijednosti radova je izvedena na osnovu procjene potreba obnove premjera na području 86 katastarskih opština, za cca 20% parcela).

Tabela 1. Prijedlog Područnih jedinica - Dopunski premjer na dijelovima KO zbog lošeg kvaliteta podataka u evidenciji

Opština	KO	Broj parcela	Broj LN-ova	Broj nosilaca prava	Broj objekata	Broj PD-ova	Površina - hektara
AN	SLATINA1	2249	852	596	426	504	670
AN	TREŠNJEVO I	3118	912	577	356	343	731
BAR	DOBRA VODA	5548	4634	2321	1404	2579	1,110
BAR	KUNJE	6864	5834	3134	2111	3771	1,393
BAR	MIŠIĆI	5774	5790	3154	1863	3417	1,509
BAR	NOVI BAR	7742	8236	4453	4401	19681	694
BAR	STARI BAR	2945	2856	1557	1270	957	427
BAR	SUTOMORE	4518	4020	2443	1647	4356	271
BAR	ŠUŠANJ	6282	7218	4221	2858	4335	731

BER	BERANE	3751	2317	3091	3112	7483	270
BER	BUČE I	2866	709	818	545	559	865
BER	DAPSIČE I	2008	389	459	437	590	856
BER	DONJA RŽANICA	2710	645	688	496	538	1,199
BER	PETNJIK I	1923	504	557	343	416	600
BP	LJEŠNICA	2399	542	695	563	661	991
CT	DOBRSKO SELO	2580	349	391	353	378	1,810
CT	DRUŠIĆI	2205	317	343	223	240	898
CT	RVAŠI	2888	281	320	291	341	966
DAN	BANDIĆI	4767	709	836	490	354	2,024
DAN	ČURILAC	3835	1132	1357	1084	682	684
DAN	GLAVICA	3827	1210	1378	1107	732	730
DAN	GRLIĆ	1619	574	686	499	528	210
DAN	JELENAK	1918	418	518	400	89	748
DAN	MARTINIĆI	5711	1117	1296	1008	399	1,458
DAN	PODGLAVICE	1498	363	464	286	142	373
DAN	PODKRAJ	3030	491	534	417	152	770
DAN	SPUŽ	3292	1197	1374	1402	867	555
GUSINJE	DOSUĐE I	1087	336	349	185	192	324
GUSINJE	GUSINJE	2446	1363	1374	1006	1701	373
HN	BABUNCI	516	72	101	38	14	1,271
HN	BRGULI	1681	244	243	142	91	495
HN	HERCEG-NOVI	915	533	1039	483	1422	120
HN	MRKOVI	1941	391	431	198	158	397
HN	RADOVANIĆI	4582	1023	1012	583	725	213
HN	ROSE	1987	424	598	286	299	275
HN	SUTORINA	7817	2261	3219	1607	2755	392
HN	ZABRĐE	1474	398	600	291	282	191
KL	DRIJENAK	1220	327	383	377	254	2,004
KL	DRPE	563	146	189	122	67	452
KL	KOLAŠIN	3614	1373	1904	1598	3541	259
KL	ŽIRCI	3082	572	698	345	116	565

KO	DOBROTA I	3936	2129	3178	2479	8827	270
KO	GLAVATIČIĆI	3510	837	961	409	456	1,238
KO	KRIMOVICE	2117	836	826	534	879	526
KO	LASTVA	1801	798	871	562	834	317
KO	PERAST	1071	363	528	345	787	448
KO	RISANI	1597	857	1263	1075	1920	130
KO	SUTVARA	1324	469	456	329	508	186
KO	ZAGORA	1851	586	569	230	198	524
MK	DONJA POLJA	1718	285	346	634	613	873
NK	GLIBAVAC	2358	758	944	1071	1316	1,473
NK	KOČANI	2442	985	1126	1068	1004	583
NK	MILOČANI	2733	640	686	706	861	1,242
NK	MOKRA NJIVA	2768	795	830	938	867	905
NK	RASTOVAC	4179	983	1134	1217	1570	1,854
NK	RUBEŽA	4410	1823	2171	1633	0	507
NK	VIR	2836	571	635	655	814	1,285
PLAV	BREZOJEVICE I	2308	807	931	548	550	463
PLJ	ILINO BRDO I	2430	439	590	705	688	500
PLJ	POTOCI I	1581	306	352	413	400	705
PLJ	ŠUMANE I	1038	203	255	315	339	362
PLJ	ŽIDOVIĆI I	1405	313	365	361	476	283
PG	BERI	3462	736	618	475	95	1,158
PG	CEROVICE	4468	889	899	680	452	1,362
PG	CIJEVNA	2826	876	778	1203	1290	741
PG	DAJBABE	4124	1342	1202	1032	938	1,639
PG	DOLJANI	6324	3294	3332	3196	3711	679
PG	DONJI KOKOTI	3400	1309	1280	863	1018	492
PG	FARMACI	1539	482	484	421	315	494
PG	MAHALA	4140	1576	1463	1682	1803	671
PG	MASLINE	3383	1353	1222	1831	1856	718
PG	PODGORICA I	3804	1693	1445	2181	36355	595
PG	PODGORICA II	9169	4708	5026	6486	19548	778
PG	ROGAMI	3189	1073	1059	769	878	1,062
PG	VELJE BRDO	1923	870	871	774	886	1,157
ROŽAJE	GRAHOVO I	387	132	133	357	252	232
ROŽAJE	KALAČE	2043	496	570	438	536	1,556
ROŽAJE	KOLJENI I	1825	495	589	9	0	220

ROŽAJE	PLUNCI I	333	77	110	38	0	780
ŠAVNIK	BOAN	2842	380	469	444	29	6,103
ŠAVNIK	KRNJA JELA	1316	182	221	213	32	3,498
ŠAVNIK	TUŠINJA	1950	234	324	305	34	1,933
ULCINJ	KRUČE	2723	1132	1352	913	1434	580
ULCINJ	ULCINJ	13778	6535	6932	6737	12251	1,581
ŽABLJA K	BORJE I	2618	557	911	189	237	1,533
ŽABLJA K	MOTIČKI GAJ I	5003	1470	1483	811	862	1,288
Ukupno		26677 4	11075 3	102191	84927	17543 0	76,399

3.2.2. Radovi na utvrđivanju i ispravljanu grešaka u evidenciji KN, koje su identifikovane u postupku kontrole usklađenosti numeričkog i grafičkog dijela katastarske evidencije KN

Greške u evidenciji KN, koje su identifikovane u postupku kontrole usklađenosti numeričkog i grafičkog dijela katastarske evidencije KN u najvećem broju slučajeva su identifikovane u evidenciji katastra nepokretnosti iz perioda do 90-e godine, podaci premjera su prikupljeni i izrađeni u analognoj formi, izlaganje na javni uvid analogne dokumentacije (analogne skice premjera, fotoskice i ostala dokumentacija premjera, popisni listovi i analogni planovi u R 1:1000, 1: 2500, 1:5000). Evidencija je prevedena u digitalnu formu bez verifikacije i potvrde grafičkih digitalnih podataka DKP-a. Podaci o neusaglašenosti podataka u evidenciji dati su u Tabeli 2.2.1.

Tabela 1 Statistički podaci neusaglašenosti alfanumerike i grafike / LN-DKP i grešaka u evidenciji

Procjenjeni podaci o neusaglašenosti i greškama u katastrskoj evidenciji – katastar nepokretnosti (KN)		
Neusglašena parcela i objekata u KN evidenciji (LN-DKP)	67.147	3,22%
– Neusglašena parcela	42.609	2,47%
– Neusglašena objekata	24.538	6,83%
* površine parcela u grafičkom i numeričkom dijelu evidencije van dozvoljenog odstupanja	*181,649	6,63%

**Napomena cca 64% KN- analogna evidencija katastra nepokretnosti iz perioda do 90-te godine*

U okviru započelih aktivnosti na analizi i kontroli podataka u katastarskoj evidenciji, u prvoj fazi je izvršeno poređenje grafičkog i numeričkog dijela kat.evidencije za sve katastarske opštine. Utvrđena je neusaglašenost podataka na nivou parcele/objekta, za sve katastarske opštine u evidenciji katastra nepokretnosti. Definisane su procedure, i prosljeđene tablice neusaglašenosti svim područnim jedinicama na postupanje.

U ovoj fazi kontrole kvaliteta podataka u evidenciji KN, analizirane su razlike u površinama parcela u grafičkom i numeričkom dijelu evidencije, koje su nastale prevođenjem evidencije iz analogne forme u digitalnu vektorsku grafiku, kao posljedica primjene različitih metoda računanja površina. Sve parcele, za koje je ova razlika veća od propisanog dozvoljenog odstupanja su evidentirane i predstavljaju grešku u evidenciji. Greška se ispravlja u upravnom postupku, na osnovu nalaza geodetskog stručnjaka koji analizira i utvrđuje nastanak greške i izrađuje nalaz o načinu ispravke greške u evidenciji.

3.3. PLAN AKTIVNOSTI I BUDŽET

Planirane aktivnosti u okviru poslova unapređenja podataka u evidenciji katastra nepokretnosti u Crnoj Gori za period 2026–2030, sa prioritetima i procijenjenim troškovima date su u tabelama 1 i 2 :

Tabela 1

Planirane aktivnosti	Godina	Prioritet	Procijenjeni trošak - ukupno (€)
Obnova premjera na dijelovima katastarskih opština	2026-2030	Visok	1.300.000
Usaglašavanje podataka i ispravljanje grešaka u evidenciji	2026-2030	Visok	800.000
UKUPNO 2.100.000 €			

Tabela2. Pregled planiranih aktivnosti po godinama

Planirane aktivnosti	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Obnova premjera na dijelovima katastarskih opština	260.000	260.000	260.000	260.000	260.000
Usaglašavanje podataka i ispravljanje grešaka u evidenciji	160.000	160.000	160.000	160.000	160.000
UKUPNO PO GODINAMA	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000
UKUPNO: 2.100.000 €					

4. OSNIVANJE KATASTRA VODOVA

Katastar vodova je jedinstvena i javna evidencija u koju se upisuju podaci o vodovima i pravima na njima.

Državni organi, privredna društva i druga pravna i fizička lica dužni su da, u poslovima za koje su potrebni podaci o vodovima i podzemnim objektima, a naročito prilikom izrade tehničke dokumentacije, odnosno izvođenja građevinskih radova, koriste podatke katastra vodova (član 128 Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti).

Vodovi su nadzemni i podzemni vodovi sa pripadajućim uređajima i postrojenjima (vodovod, kanalizacija, toplovod, naftovod, gasovod, elektrovodovi, telekomunikacije, drenaža, industrijski i drugi vodovi). U pripadajuće uređaje vodova spadaju uređaji koji su građeni ili izgrađeni na vodovima i koji omogućavaju funkcionisanje i cjelishodno korišćenje vodova (okna, stubovi, armature i dr.) (član 2 stav 1 tačka 4 Zakona).

4.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

U skladu sa Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, jedinstvenu bazu podataka katastra vodova Crne Gore vodi organ Uprave za nekretnine.

Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, propisano je da izradu katastra vodova finansiraju imaooci prava vodova, odnosno izradu katastra vodova mogu da vrše ovlašćeni subjekti. Katastar vodova izrađuje se na osnovu podataka dobijenih geodetskim snimanjem vodova i na osnovu postojeće dokumentacije o vodovima kojom raspolažu državni organi, privredna društva i druga pravna i fizička lica.

Analiza Zakona pokazala je neophodnost izmjene normative za potrebe uspostavljanja i održavanja evidencije katastra vodova i prilagođavanje sadašnjim GIS standardima.

Osim navedene, postoji regulativa koja se odnosi na elektro-energetsku, telekomunikacionu, vodovodnu, kanalizacionu infrastrukturu i dr., a koji su sastavni dio evidencije katastra vodova.

U prethodnom periodu od 1960. do 1988. godine, katastar podzemnih vodova je rađen prema tada važećem Zakonu o katastru vodova i podzemnih objekata u opštinama: Podgorica, Bar, Cetinje, Pljevlja i Žabljak.

Na osnovu analize koja je rađena 2007/2008. godine, prema i tada nepotpunim podacima, izgrađeno je oko 9000 km podzemnih vodova i to: telekomunikacije - 2900 km, vodovod - 2200 km, fekalna kanalizacija - 500 km, atmosferska kanalizacija - 300 km i elektrovodovi - 3100 km.

Nije rađena detaljna analiza postojećih podataka kako u dijelu vrste, tako i kvaliteta podataka i njihove moguće primjene u planirani sistem evidencije katastra vodova.

Ne postoji softversko rješenje za uspostavljanje i održavanje evidencije katastra vodova.

4.2. PROGRAM RADOVA

Osim regulative, program radova je proistekao iz zahtjeva institucija kojima podaci evidencije katastra vodova, predstavljaju osnovu za obradu podataka iz njihove nadležnosti; zahtjeva korisnika, među ostalim Agencija za elektronsku komunikaciju i poštansku djelatnost, imaoća prava vodova, i drugih subjekata privatnog i javnog sektora.

Uspostavljanje ove evidencije ima višestruki značaj za: izradu planske dokumentacije, donošenje strateških odluka; realizaciju infrastrukturnih projekata; projektovanje priključaka za lokacije stambenih, poslovnih, privrednih i drugih objekata, projektovanje novih vodova i održavanju postojećih, za obezbjeđenje od oštećenja postojećih vodova kod izvođenja radova izgradnje, rekonstrukcije i drugih zemljanih radova, vanredne situacije i dr.

Zbog protoka vremena i imajući u vidu činjenicu da je posljednjih decenija došlo do velike izgrađenosti i promjena kako u konfiguraciji prostora, tako i u izmjeni tehničkih propisa, neophodno je urgentno uspostavljanje ove evidencije na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore. Uspostavljanje će se prvenstveno bazirati na podacima novih premjera od strane imaoća prava vodova, ali svakako raspoloživi podaci iz prethodnog perioda imaju veliki značaj u realizaciji ovog projekta.

Kako bi se stvorili uslovi za formiranje ove evidencije (Web GIS aplikacija), neophodno je izvršiti analizu postojećeg stanja i podataka s kojim raspolaže Uprava, imaoći prava na vodovima, privatni i javni sektor. Prilikom analize stanja utvrdio bi se stepen validnosti i ažurnosti podataka u analognoj i vektorskoj formi.

Takođe, neophodno je utvrditi potrebu za izmjenama regulative, kao i pripremi ostale dokumentacije značajne za prikupljanje podataka, vođenje i održavanja Evidencije.

Prikupljanje podataka na terenu, nije u nadležnosti Uprave, međutim sistem ne može biti u potpunosti implementiran i sve funkcionalnosti testirane bez odgovarajućih i Zakonom propisanih normi.

U cilju uniformnosti u radu, bržeg i efikasnije implementacije, kao prioritet predviđena je izrada regulative iz ove oblasti (Zakon, Pravilnik, Uredba, Instrukcije)

Planirane aktivnosti za realizaciju projekta odnose se i na pripremu tenderske dokumentacije i realizaciju postupka javnih nabavki za Izradu i implementaciju Evidencije katastra vodova.

U realizaciji Projekta, saglasno nadležnostima učestvuju i imaoći prava na vodovima iz domena javnog i privatnog sektora, tako da sve planirane aktivnosti moraju biti međusobno usklađene i kontrolisane, jer su podaci koji se pripremju od strane imaoća prava na vodovima, osnova za Evidenciju.

Implementacija savremene aplikacije za potrebe Evidencije katastra vodova je zbog svoje kompleksnosti višegodišnji projekat i uspostavljanje i održavanje Evidencije Katastra vodova, uslovljeno zajedničkim aktivnostima Uprave i imaoća prava na vodovima.

U cilju stvaranja uslova za uspostavljanje Evidencije, neophodno je paralelno raditi na planiranim aktivnosti.

Tabela 1. Pregled planiranih radova u periodu 2026.-2030. godine

Projekt Uspostavljanje Evidencije katastra vodova						
RB	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Analiza postojećeg stanja					
1.1	Regulativa	Analiza postojeće regulative i prijedlog za unaprjeđenje	Usvajanje regulative			
1.2	Podaci	Analiza raspoloživih podataka	Analiza i prijedlog načina uspostavljanja centralne baze podataka			
2	Izrada i implementacija sistema					
2.1	Izrada sistema	Priprema tehničke specifikacije	Procedura javnih nabavki Implementacija projekta	Implementacija projekta - Izrada Modela podataka; Migracija podataka; Razvoj aplikativnog rješenja i Web servisa		
2.2	Implementacija sistema			Testiranje; Instalacija sistema; Obuka korisnika.		
3	Unapređenje i održavanje sistema					
3.1	Održavanje sistema				Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema

4.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA ZA USPOSTAVU KATASTRA VODOVA ZA PERIOD 2026.-2030. GODINE

Aktivnosti	2026(€)	2027(€)	2028(€)	2029(€)	2030(€)
Angažovanje konsultanta za potrebe Uspostavljanje Evidencije katastra vodova	40.000				
Izrada novog sistema	300.000	200.000	100.000		
Godišnje pretplata, održavanje i unapređenje				80.000	80.000
planirani radovi na osnivanju katastra vodova	630000	550000	500.000	250.000	200.000
UKUPNO PO GODINAMA	970.000	750.000	600.000	330.000	280.000
UKUPNO 2.930.000 €					

5. TOPOGRAFSKI PREMJer I KARTOGRAFIJA

5.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Jedinstvena kartografska baza podataka

U cilju izgradnju kapaciteta u Upravi za nekretnine i aktivnog učešća u rješenjima koja se odnose na zakonsku obavezu uspostavljanja i održavanja topografsko-kartografske baze podataka i izrade propisanih kartografskih proizvoda, Uprava je, u okviru projekta međunarodne saradnje sa Kraljevinom Norveškom, realizovala projekat izrade novog kartografskog modela padataka za Crnu Goru.

Cilj je bio da se razviju kapaciteti u Upravi i obezbjede uslovi za aktivno učešće službenika Odsjeka u izradi jedinstvenog modela za različite kartografske teme podataka iz nadležnosti Uprave za nekretnine.

Aktivnosti na projektu su se odvijale kroz radionice sa norveškim ekspertima, kao i samostalan rad.

Na osnovu stečenih znanja tokom organizovanih radionica i obuka, službenici koji su učestvovali u programu su, u vremenu kad nisu angažovani na drugim projektima koji se realizuju u Odsjeku, nastavili aktivnosti na projektu:

- UML modeliranje prostornih podataka, sa osnovnim temama: Osnovi UML modeliranja, Korištenje Enterprise Architect softvera u modeliranje podataka;
- Analiza i primjena INSPIRE standarda i specifikacija u uspostavljanju i definisanju nacionalnih standarda;
- Praktično modeliranja - Sadržaj postojeće topografsko-kartografske baze podataka Crne Gore -specifikacija topografske karte i baze podataka TK25 000 i INSPIRE specifikacije za setove podataka Annex I-IV i
- Usvajanje znanja u primjeni Enterprise Architect softvera u modeliranje podataka.

Prva verzija modela je kreirana u saradnji sa ekspertima iz Norverške državne kartografske Agencije, a izvršeno je i testiranje modela kroz migraciju nekoliko skupova podataka iz postojeće topografske karte, kreirane od strane Uprave za nekretnine.

Topografske karte

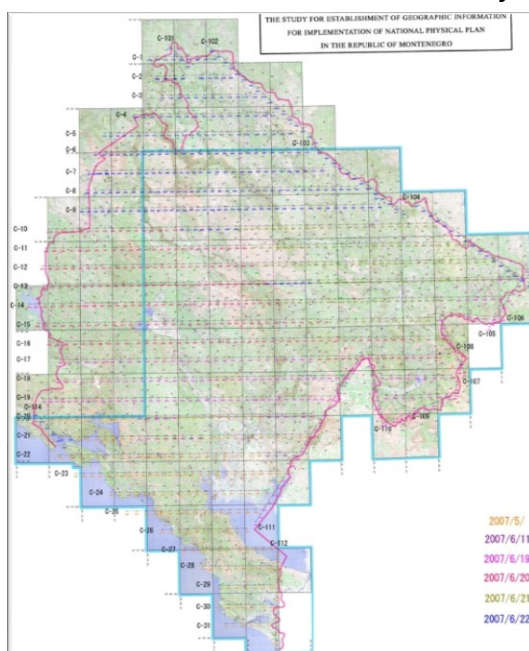
Izrada prve digitalne topografske karte u Crnoj Gori započeta je donacijom japanske vlade u 2007. godini (93 lista karte, Slika 5.1). Za potrebe izrade ove karte izvršeno je aviosnimanje cijelog područja u razmjeri snimanja 1:35000 do 1:40000.

Nakon završetka radova na kompletiranju podataka za TK25 000, u 2015. godini započeti su radovi na unapređenju postojećeg modela podataka i specifikacija TK25000, kao i izradi jedinstvene baze podataka za sve listove karte. Ove aktivnosti su obuhvatile:

- analizu postojeće strukture podataka definisane specifikacijom digitalne TK25000 i unaprjeđenje struktuiranja podataka,
- struktuiranje u jedinstvenu topografsku bazu (ESRI ArcGIS), po tematskim cjelinama.

Struktuiranjem podataka u jedinstvenu bazu (objedinjavanjem), uočene su nepravilnosti u struktuiranim podacima, kao i greške u sadržaju podataka, naročito na vezama listova. Postupak korekcije prolazi kroz iste faze kao i sama izrada pojedinih tema u okviru lista po specifikaciji: u izvornom .dxf fajlu vrši se korekcija, restitucija, i/ili ortorektifikacija, tj. slijedi cijeli postupak topološke i kartografske kontrole, struktuiranje podataka po temama, odnosno izradi paketa po temama (feature class) koji se struktuiraju u bazu, kao i izrada coverage formata.

Nakon izvršene kontrole pristupa se ponovnom objedinjavanju tema. Za objedinjene teme, koje obuhvataju 100 % listova DTK25000, vrši se uniformisanje atributa.

Projekat Digitalna TK25000 - aviosnimanje 2007. godina

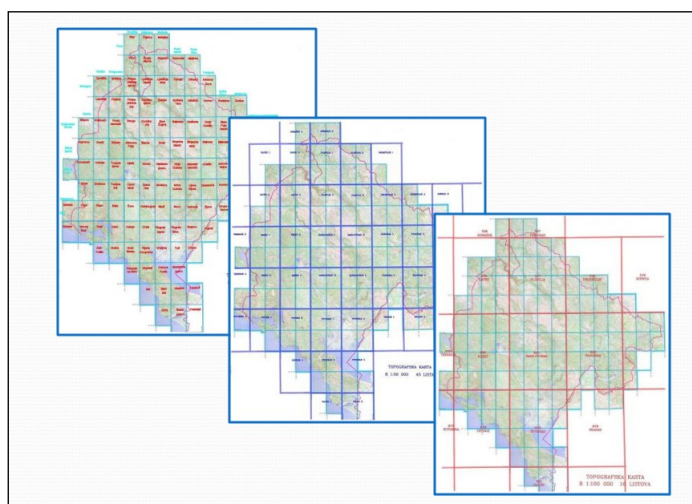
U svrhu formiranja kartografske baze podataka za državu izvršena je nabavka svih topografskih i pregledno topografskih karata od Vojnogeografskog instituta iz Beograda.

Karte su raspoložive u digitalnoj rasterskoj formi:

- razmjera 1:25 000 - TK25, 129 listova karte
- razmjera 1:50 000 - TK50, 43 lista
- razmjera 1:100 000 -TK100, 16 lista
- razmjera 1:200 000 - TK200, i

Pregledno-topografske karte

- razmjera 1:300 000 (TK300 – 4 lista karte)
- razmjera 1:500 000 (TK500 – 1list)
- pregledna-topografska karta 1:1000000

Analogne topografske karte -VGI

Digitalni ortofotoplanovi i digitalni modeli terena

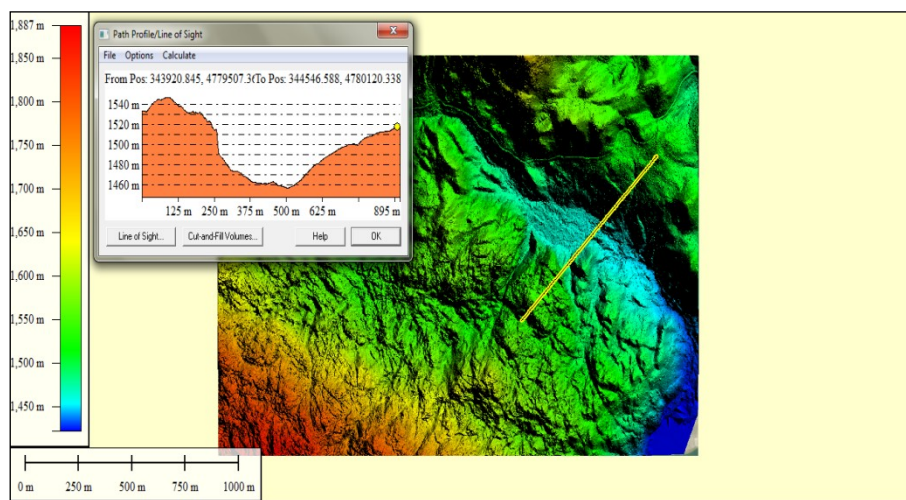
U prethodnom periodu su vršena razna aviosnimanja područja Crne Gore i izrada digitalnih ortofotokarata i planova, kao i digitalnih modela terena. Oni pokrivaju 100 % teritorije Crne Gore.

Podaci iz prethodnih snimanja su dobijeni u različitim vremenskim periodima i različite su tačnosti i ažurnosti, dio tih podataka je raspoloživ korisnicima preko geoprtala Uprave (Digitalni ortofoto rezolucije 0.5m za područje Crne Gore iz realizovanog AF snimanja 2007. godine, DOF CG 0.2m iz AF snimanja 2009-2010. godine, DOF CG 0.2m iz AF snimanja 2018-2019.godine, DOF 0.2m za područja katastarskih, na nepremjerenom teritoriju Crne Gore dobijenih iz realizovanih aviosnimanja za potrebe premjera i izrade katastra nepokretnosti na dijelovima opština: Andrijevice, Berana, Bijelog Polja, Pljevalja, Nikšića, Šavnika, Žabljaka, Mojkovca, Podgorice, Rožaja, Plava, Gusinja, Petnjice, Tuzi i Zete.

Završene su aktivnosti na projektu novog višenamjenskog aerofotogrametrijskog snimanja za cijelu Crnu Goru (snimanje je realizovano u julu 2025. godine), u saradnji sa Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.

U okviru projekta donacije Vlade Norveške realizovano je lasersko skeniranje teritorije Crne Gore i obradom podataka dobijen kvalitetan digitalni model terena rezolucije 1 metar. (Slika 5.3.)

U skladu sa zahtjevima korisnika, kao i potrebe ažuriranja postojećih kartografskih proizvoda završene su i aktivnosti na izradi podataka visinske predstave terena u skladu sa specifikacijama za DTM5 i DTM20.

Slika 5.3. Digitalni model terena - lasersko skeniranje terena 2009-2010.

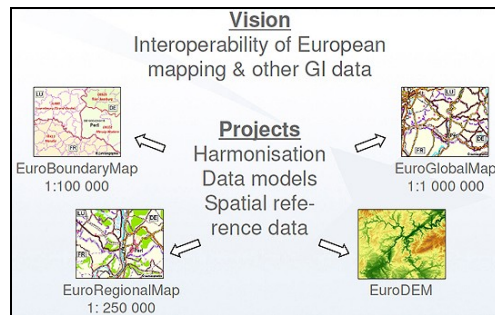
Izrađen je digitalni model terena rezolucije 5 metara iz raspoloživih podataka laserskog skeniranja terena - DTM5, i digitalni model terena rezolucije 20 metara - DTM20. Ovi podaci se koriste za žuriranja topografsko kartografske baze podataka, i topografskih proizvoda TK25000.

EuroGeographic proizvodi

U prethodnom periodu su započete aktivnosti na međunarodnoj saradnji u okviru EuroGeographics organizacije. EuroGeographics je neprofitna organizacija osnovana 2001. godine kao asocijacija evropskih nacionalnih institucija nadležnih za katastar, registraciju zemljišta i kartografiju. Trenutno asocijacija ima 56 članova iz 44 evropske zemlje. Pod okriljem EuroGeographics-a, a u saradnji sa članicama iz evropskih nacionalnih kartografskih i katastarskih agencija (National Mapping and Cadastral Agencies - NMCA), kreirani su skupovi za sljedeće proizvode :

- EuroBoundaryMap- administrativne i statističke jedinice u razmjeri 1:100.000
- EuroGlobalMap- topografski skup podataka u razmjeri 1:1.000.000
- EuroRegionalMap- topografski skup podataka u razmjeri 1:250.000
- EuroDEM - digitalni model terena

U okviru ovih aktivnosti izvršena je analiza raspoloživih specifikacija i modela podataka za izradu EuroGeographics proizvoda, u svrhu izrade navedenih proizvoda, korištenjem raspoloživih podataka Uprave, registra prostornih jedinica i podataka prikupljenih u projektu izrade TK25000.

Završena je izrada EuroBoundaryMap, Proizvod je izrađen u formatu ArcGIS Geodatabase ver. 9.3 u prostornom referentnom sistemu WGS84.

5.2. PROGRAM RADOVA

Prijedlog plana aktivnosti i radova u oblasti topografskog premjera i kartografije u Crnoj Gori, za naredni srednjoročni period (2026–2030) urađen je na osnovu trenutnog stanja i prethodnih inicijativa. Plan je strukturiran u faze koje obuhvataju ključne segmente: reviziju modela podataka, ažuriranje topografskih podataka i infrastrukture, razvoj kartografskih proizvoda, usklađivanje sa INSPIRE/EU standardima, kao institucionalnu i tehničku održivost.

Kao nastavak prethodnih aktivnosti u ovoj oblasti, u narednom periodu potrebno je, prije svega, izvršiti reviziju i optimizaciju modela topografskih podataka i formiranje jedinstvene kartografsko topografske baze podataka, te obezbijediti uslove i mehanizme za ažuriranje topografskih podataka u Osnovnoj topografskoj bazi (OTB). Ovo je važan preduslov za sve druge aktivnosti, kao što su ažuriranje topografske karte u razmjeri 1:25000 (TK25), izrada nove digitalne topografske karte u razmjeri 1:50000 (TK50), ažuriranje postojeće topografske karte 1:300 000, izrada preglednih i tematskih karata.

Uporedo sa prikupljanjem osnovnih topografskih podataka u idućem periodu potrebno je pokrenuti novi ciklus aerofotogrametrijskog snimanja u svrhu izrade novog DOF-a (digitalni ortofoto GSD 10-20 cm), kao i novo lidar snimanje u svrhu ažuriranja podataka o visinama.

Važno je napomenuti da je izvršenje navedenih poslova osnova za uspostavu osnovnih prostornih registara, te stvarni pokretač investicionog razvoja Crne Gore. Isto tako i ne manje važno je činjenica da su navedeni podaci neophodni za rad ostalih ministarstava, agencija, zavoda i uprava, a prije svega:

- Ministarstva odbrane, za potrebe izrade vojnih topografskih karata;
- Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, za potrebe prostornog planiranja;
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Gorska služba spašavanja,
- Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, za potrebe izvršenja obaveza plaćanja subvencija (projekt LPIS, ARKOD) i
- integracija WMS servisa DOF karata u prostorne aplikacije ostalih ministarstava.

REVIZIJA I OPTIMIZACIJA MODELA TOPOGRAFSKIH PODATAKA

- Analiza trenutnog modela razvijenog u saradnji sa Norveškom agencijom (prethodna testiranja);
- Identifikacija grešaka, redundansi i nedostataka (na osnovu migracija i poređenja sa stvarnim izvorima);
- Radionice sa domaćim i međunarodnim ekspertima (INSPIRE, EuroGeographics, JICA, Norveška);
- Finalizacija ažuriranog modela – u skladu sa INSPIRE-om (Annex II – Elevation, Transport, Hydrography...);
- Izrada Tehničkih specifikacija i standarda za prikupljanje, ažuriranje i obradu TOPO podataka (u skladu s novim modelom).

IZGRADNJA I AŽURIRANJE TOPOGRAFSKE BAZE PODATAKA

Konsolidacija svih postojećih izvora:

- Digitalna topografska karta 1:25 000 (JICA i Uprava za nekretnine, 2007) – analiza ažurnosti;
- Korišćenje rapoloživog fotomaterijala iz realizovanog aviosnimanja i izrađenih ortofotoplanova (2019, 2025) i podataka LIDAR skeniranja 2011, DEM-a 5x5 m, za ažuriranje i nadogradnju;
- Korišćenje katastarskih baza za ažuriranje pojedinih tema TOPO baze (zgrade, putevi, vode) uz generalizaciju i usklađivanje;
- Upotreba topografskih podataka iz realizovanih projekata drugih državnih organa i organa lokalne samouprave (Iz projekata drugih državnih i lokalnih uprava, npr. Projekat Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, koji se odnosi na nabavka satelitskih snimaka visoke rezolucije za teritoriju Crne Gore, izradu vektorske baze podataka objekata).

Plan i početak sistematskog ažuriranja TOPO baze – fazno po regionima i/ili temama:

- Identifikacija prioriternih područja (urbanizacija, infrastrukturni radovi, granična područja) i
- Uspostavljanje radnih procedura za generalizaciju i validaciju eksternih izvora (topografsko katastarska baza podataka Uprave, baze podataka drugih institucija).

Ažuriranje TOPO baze podrazumijeva: unošenje i ažuriranje objekata i tematskih slojeva (feature classes), validaciju i generalizaciju podataka, praćenje promjena na terenu uz pomoć ortofoto-a, LIDAR-a, katastarskih baza i drugih izvora, kao i tehnički monitoring i kontrolu kvaliteta (geometrijska i tematska tačnost).

Tematske cjeline koje treba obuhvatiti (po INSPIRE i vojno-topografskim standardima) su:

- Visine (Reljef) - Ažuriranje DTM/DSM iz postojećih LIDAR podataka (DEM 5x5 m), eventualna nadogradnja iz novog lidar snimanja ili stereorestitucija iz realizovanih aerofotogrametrijskih snimanja, izrada izohipsi (contours) za prikaz na kartama, generisanje nagiba, ekspozicije, analize vidljivosti itd.
- Hidrografija - Rijeke, potoci, jezera – u vektorskoj formi (linijski/površinski elementi), povezani sa podacima o vodnim tijelima iz drugih sektora (upravljanje vodama).

- Saobraćaj – saobraćajnice, putevi, pruge – klasifikovani po hijerarhiji (autoput, lokalni put, šumski put, pruga) , korištenje izvora kao što su OpenStreetMap i katastarski planovi (ako imaju atributne podatke, preuzimanje i ažuriranje TOPObaze).
- Zgrade – Prikupljanje podataka iz katastarskog operata, realizovanog AF snimanja i digitalnih ortofoto-a, uz generalizaciju (eliminacija suvišnih detalja), dodjela tipova (stambeni, industrijski, javni itd.).
- Vegetacija i pokrivač tla- Klase: šume, livade, voćnjaci, pašnjaci, oranične površine, nisko rastinje, uz mogućnost kontrole i klasifikacije iz satelitskih snimaka (Sentinel, Landsat) ili ortofoto-a.
- Administrativne granice – preuzimanje podataka iz registra prostornih jedinica (granice naselja, regija – usklađene s EBM standardima, evidencija promjena granica u skladu sa zakonodavstvom).
- Nazivi (toponimi) – integracija s registrom geografskih imena (lokacije naselja, planina, rijeka itd.).

Ažuriranje TOPO baze vršiti primjenom kombinovane metode, automatskom ekstrakcijom (iz LIDAR-a, ortofota, Sentinel slika) i manualnim kartiranjem u GIS-u (QGIS, ArcGIS Pro), podržano terenskom provjerom.

Izvori koji će se koristiti za ažuriranje topografske baze podataka su: Ortofoto (2019, novi UAV snimci), katastarski podaci (zgrade, putevi, granice parcela), LIDAR DTM/DSM (reljef, vodotokovi), satelitski snimci, podaci drugih uprava i ministarstava i (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za vode, saobraćaj, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine).

U svrhu ažuriranja potrebno je obezbijediti ortofoto svakih 3–5 godina, a tematske slojeve ažurirati u zavisnosti od dinamike promjena (urbanizacija, infrastruktura).

DIGITALNI ORTOFOTO PLANOVI I DIGITALNI MODELI TERENA

S obzirom na raspoloživost, aktuelnost i kvalitet postojećih podataka, i tekuće aktivnosti na projektu višenamjenskog ortofotoa, rezolucije 20 cm, za cijelu Crnu Goru (snimanje planirano u septembru 2025), kao i raspoloživost podataka DTM-a iz laserskog skeniranja terena cijele teritorije Crne Gore 2011. godine, u ovom dijelu se planira:

- Aerofotogrametrijsko snimanje teritorije CG, Izrada ortofota GSD 10–15 cm, obrada, mozaik i georeferenciranje
- Lidar snimanje prioriternih područja teritorije CG, snimanje 5-8 tac/m²,

U 2027-2028.godini, u zavisnosti od raspoloživog Budžeta, realizacija aero fotogrametrijskog snimanja i izrada ortofoto-a za cijelu teritoriju Crne Gore, kao i lidar snimanje prioriternih područja države, za područja na kojima je evidentna neažurnost podataka o visinama. Ove aktivnost planirati u saradnji sa institucijama, kojima su za rad potrebni ovi prostorni podaci, a koji će se koristiti i za ažuriranje topografsko-katografske baze podataka.

Ažuriranje podataka DTM-a, planira se i korištenjem raspoložive dokumentacije iz realizovanih projekata građenja na terenu, državnih infrastrukturnih projekata (autoput i drugo), postupkom stereorestitucije na osnovu podataka aeroforogrametrijskog snimanja, kao i planiranog LIDAR snimanja.

RAZVOJ TOPOGRAFSKIH KARATA I KARTOGRAFSKIH PROIZVODA

Izrada i ažuriranje kartografskih proizvoda na osnovu novog TOPO modela:

- TK25 – Topografska karta 1:25 000 (digitalno i štampano izdanje);
- TK50 – Topografska karta 1:50 000 (generalizovana verzija);
- TK300 – Topografska karta 1:300 000 (generalizovana verzija);
- Pregledne tematske topografske karte (turizam, civilna zaštita, prostorno planiranje).

Razvoj baza podataka i softverske podrške:

- Nabavka ili razvoj softvera za izradu topografskih karata u skladu sa standardima (npr. ArcGIS Pro, QGIS s dodacima) i
- Obuka službenika Uprave za nekretnine za rad u novom sistemu.

IZRADA REGISTRA GEOGRAFSKIH IMENA

Prikupljanje geografskih imena iz:

- Topografskih karata (analogne i digitalne);
- Katastarskih planova i operata;
- Istorijskih izvora i lokalnih naziva (uz uključivanje lokalne samouprave).

Usklađivanje sa međunarodnim standardima (UNGEGN) i priprema registra u digitalnom obliku, objavljivanje registra kao otvorenog javnog servisa i njegovo integrisanje sa TOPO bazom podataka.

Planirane aktivnosti na izradi registra geografskih imena propisuje Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, definisanjem obaveze Uprave za vođenje evidencije geografskih imena. Raspoloživi podaci koji će se koristiti za izradu ovog registra su dio sadržaja topografskih karata, u okviru tematske cjeline toponimi (naselja, zalivi, planine, regioni, šume, jezera, rijeke i drugo).

Prema rezolucijama UN, konferencija o standardizaciji geografskih imena, državama preporučuje da izrade nacionalni registar geografskih imena. Registar geografskih imena je važna referenca o geografskom obilježju koja se koristi zajedno s kartom. Geografska imena nisu samo dio karte. Ona su važno komunikacijsko sredstvo koje odražava istorijski i kulturni razvoj područja u kojem se koristi. Geografska imena su prema UNGEGN-u, INSPIRE-u i NIPP-u dio globalne, regionalne i nacionalne infrastrukture prostornih podataka.

UČEŠĆE U EUROPEAN GEOGRAPHICS INICIJATIVAMA

Priprema i dostava proizvoda:

- EuroBoundaryMap- administrativne i statističke jedinice u razmjeri 1:100.000;
- EuroGlobalMap- topografski skup podataka u razmjeri 1:1.000.000;
- EuroRegionalMap- topografski skup podataka u razmjeri 1:250.000;

- EuroDEM - digitalni model terena.

Usklađivanje metapodataka i strukture podataka prema zahtjevima EuroGeographics, redovno ažuriranje i razmjena podataka sa EuroGeographics članicama.

Planirane aktivnosti će se provoditi u većem dijelu, korišćenjem raspoloživih podataka Uprave, registra prostornih jedinica i podataka prikupljenih u projektu izrade TK25000, u postupcima struktuiranja ovih podataka u jedinstvenu topografsko kartografsku bazu, a zatim njihovo struktuiranje i prevođenje u definisani model EuroGeographics proizvoda.

Proizvodi se izrađuju u saradnji sa članicama i akademskim institucijama na osnovu tehničkih specifikacija zasnovanih na međunarodnim standardima kao što su ISO i OGC. Specifikacije se stalno unaprijeđuju prema zahtjevima i potrebama korisnika. Na taj način omogućeno je kreiranje harmonizovanih skupova podataka na osnovu zvaničnih nacionalnih podataka koje obezbjeđuju članice.

PODRŠKA INSTITUCIONALNOM I PRAVNOM OKVIRU

- Izrada Nacionalne strategije topografskog premjera i kartografije (2025–2030);
- Izrada Pravilnika o topografskom premjeru i topografsko kartografskim proizvodima, Pravilnika o podjeli na listove karata i planova u državnoj projekciji;
- Izrada dugoročnog plana finansiranja, razvoja i održavanja TOPO baze i proizvoda (budžet, EU fondovi, IPA).

PUBLIKOVANJE TOPOGRAFSKIH PODATAKA

Povezivanje sa geoportalom UZN, Nacionalnim geoportalom i INSPIRE geoportalom (metapodaci i servisi)

- Redizajn portala Uprave za nekretnine (za setove podataka iz topografske baze i TOPO proizvode);
- Web-servisi: WMS/WMTS, priprema za preuzimanje podataka, API konekcije;
- Usklađivanje s INSPIRE geoportalom (metapodaci).

5.3. PROGRAM RADOVA

Planirane aktivnosti u oblasti topografskog premjera i kartografije u Crnoj Gori za period 2026–2030, sa prioritetima i procijenjenim troškovima po fazama dati su u tabelama 1 i 2:

Tabela 1

Aktivnosti - topografski premjer i kartografija	Godina	Prioritet
Revizija i optimizacija modela topografskih podataka	2026	Visok
Izgradnja i ažuriranje topografske osnove	2026-2030	Visok
Ažuriranje ortofoto baze (novo snimanje)	2028	Srednji
Lidar snimanje	2027-2028	Srednji
Izrada topografskih karata	2027-2030	Srednji
Izrada registra geografskih imena	2026	Srednji

Učešće u european geographics inicijativama.	2026-2028	Srednji
Podrška institucionalnom i pravnom okviru	2026	Visok

5.4. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA TOPOGRAFSKI PREMJer I KARTOGRAFIJA ZA PERIOD 2026.-2030. GODINE

Aktivnosti - topografski premjer i kartografija	2026(€)	2027(€)	2028(€)	2029(€)	2030(€)
Revizija i optimizacija modela topografskih podataka	50.000				
Izgradnja i ažuriranje topografske osnove	60.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Ažuriranje ortofoto baze (novo snimanje)			300.000		
Lidar snimanje		250.000	250.000		
Izrada topografskih karata		20.000	20.000	20.000	20.000
Izrada registra geografskih imena	30.000				-
Učešće u european geographics inicijativama.	20.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Podrška institucionalnom i pravnom okviru	15.000				
Pripema podataka za publikovanje - geoportali	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
ukupno po godinama	178.000	303.000	603.000	53.000	53.000
UKUPNO 1.190.000					

6. PREMJer, OZNAČAVANJE I OBNAVLJANJE GRANIČNIH OZNAKA NA DRŽAVNOJ GRANICI I FORMIRANJE EVIDENCIJE O DRŽAVNOJ GRANICI

Državna granica je zamišljena vertikalna ravan koja prolazi graničnom linijom i dijeli kopneni, vazdušni i vodeni (morski, jezerski i riječni) prostor i podzemlje Crne Gore od susjednih država, kao i državna granica na području graničnih prelaza na putevima, aerodromima, željeznicama i vodenim lukama preko kojih se odvija međunarodni saobraćaj (član 3 stav 1 tačka 1 Zakona o graničnoj kontroli).

Granična linija je linija koja na kopnu i vodi dijeli teritoriju Crne Gore od susjednih država (član 3 stav 1 tačka 2 Zakona o graničnoj kontroli).

Poslove premjera, označavanja, održavanja i obnavljanja graničnih oznaka na državnoj granici, pripremu dokumenata o državnoj granici i vođenje evidencije državne granice obavlja Uprava za nekretnine (član 149 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti i član 4 Zakona o graničnoj kontroli).

Za poslove održavanja granične linije, koja u skladu sa međunarodnim sporazumom treba biti očišćena od stabala i drugog rastinja koje smanjuje vidljivost graničnih oznaka ili granične linije, odgovoran je organ uprave nadležan za poslove nekretnina (član 7 Zakona o graničnoj kontroli).

6.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Crna Gora je naslijedila dio granice bivše SFRJ s Albanijom, dok adekvatno definisanje granice s ostalim susjedima nije završeno. Državna granica, tačnije 92 %, proteže se brdsko-planinskim zemljištem i na više mjesta prolazi preko planinskih vrhova, dok 8 % ima ravničarski karakter, što u kombinaciji s lošim meteorološkim prilikama pogoduje ilegalnim prelascima. Granična linija dostiže najveću nadmorsku visinu na granici s Albanijom (2524 metra - planina Maje e Rosit), a najnižu na morskoj granici sa Albanijom i Hrvatskom. Jedan dio granice je teško pristupačan, zbog loših puteva u zimskom periodu.

Ukupna dužina državne granice je:

- sa Republikom Hrvatskom 41,7 km (kopnom - 19,7 i morem - 22),
- sa Republikom Bosnom i Hercegovinom 254,4 km (kopnom - 204,5; rijekama: Pivom, Tarom i Ćehotinom - 38,2; i Bilećkim jezerom - 11,7),
- sa Republikom Albanijom 207,2 km (kopnom - 113,3; morem - 22; Skadarskim jezerom - 38,8; i rijekama: Grnčar, Cijevna, Bojana i Kravarski potok - 33,1),
- sa Republikom Srbijom i Republikom Kosovo 244,1 km (kopnom - 234,1 km; i rijekama: Lim, Šekularska rijeka, Pećka Bistrica i Sušanski potok - 10 km) od kojih 75,6 km prema Kosovu (kopnom - 72,4; i rijekama: Lim, Šekularska rijeka i Pećka Bistrica - 3,2 km) i
- na otvorenom moru 93 km.

Dosadašnje poslove na premjeru, označavanju, održavanju i obnavljanju graničnih oznaka na državnoj granici i vođenju evidencije državne granice obavljalo je bivše Ministarstvo spoljnih poslova Republike Srbije, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo spoljnih poslova Republike Kosovo, Ministarstvo spoljnih poslova Republike Albanije i Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore.

6.2. PROGRAM RADOVA

6.2.1. Premjer i označavanje državne granice i formiranje evidencije o državnoj granici

Evidencija državne granice sadrži podatke o premjeru i označavanju granične linije, obliku, veličini i položaju graničnih oznaka i objekata u graničnom pojasu i to:

- digitalne grafičke prikaze o položaju i načinu stabilizacije granične linije kao i o objektima u graničnom pojasu;
- spisak koordinata i nadmorskih visina tačaka granične linije;
- opis prostiranja granične linije;
- spisak tačaka geodetske osnove (sa preglednom skicom) za snimanje, obilježavanje i održavanje graničnih tačaka i objekata u graničnom pojasu;
- listovi osnovne državne karte i topografskih i pregledno topografskih karata;
- pomorske navigacione karte;
- spisak brojeva katastarskih parcela i podataka o imaočima prava na parcelama na kojima su stabilizovane granične oznake;
- podatke o položaju objekata koji se nalaze u graničnom pojasu i koriste u svrhu zaštite državne granice i obavljanja kontrole prelaska državne granice;
- rezultati mjerenja, rezultati obrade podataka mjerenja, izmjene i dopune dokumenata državne granice.

Sadržaj evidencije su i zapisnici sastanaka mješovitih stručnih komisija, uputstva za rad stručnih komisija, zapisnici o postavljanju privremenih oznaka na graničnoj liniji, zapisnici o postavljanju trajnih oznaka na graničnoj liniji i dr.

Evidencija državne granice će se formirati: preuzimanjem postojećih podataka o državnoj granici iz arhiva Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije i Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave kao i novim premjerom i označavanjem državne granice.

Premjer i označavanje državne granice i formiranje evidencije će se izvršiti u ovom srednjoročnom periodu i obuhvata:

- izradu digitalnih grafičkih prikaza o položaju i načinu stabilizacije postojećih graničnih tačaka granične linije i formiranje spiska koordinata YXH u državnom koordinatnom sistemu,
- izrada biljega, stabilizacija i obnova stabilizacije, čišćenje od stabala i drugog rastinja i oznaka tačaka granične linije,
- izrada bova i stabilizacija istih na Skadarskom jezeru,
- identifikacija postojećih tačaka geodetske osnove i postavljanje novih tačaka za potrebe geodetskog snimanja,
- geodetsko kartiranje stambenih i privrednih objekata u graničnom pojasu (prihvaćeno je da uži granični pojas ima širinu tri metra sa jedne strane i tri metra sa druge strane granične linije, a da je širi granični pojas oko 300m) kao i objekata koji se nalaze u graničnom pojasu i koriste u svrhu zaštite državne granice i obavljanja kontrole prelaska državne granice, na osnovu postojećih katastarskih planova, kao i iz podataka digitalne osnovne državne ortofoto karte 1:5000,
- formiranje digitalnih kartografskih slojeva (Osnovne državne karte, topografskih i pregledno topografskih karata i pomorskih navigacionih karata) u graničnom pojasu,
- selekcija podataka iz baze katastra nepokretnosti o katastarskim parcelama i imaocima prava u graničnom pojasu.

Tabela 1. Premjer i označavanje državne granice i formiranje evidencije

Red broj	Granična linija prema	Dužina (km)
1.	ALBANIJI	207,0
2.	SRBIJI	158,5
3.	MORSKI DIO	93,0
3.	BOSNI HERCEGOVINI	254,0
4.	KOSOVU	75,6
5.	HRVATSKOJ	42,0
UKUPNO:		830,10

6.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA PROGRAMA PREMJERA, OZNAČAVANJA I OBNAVLJANJA GRANIČNIH OZNAKA NA DRŽAVNOJ GRANICI I FORMIRANJA EVIDENCIJE O DRŽAVNOJ GRANICI

Aktivnosti	2026(€)	2027(€)	2028(€)	2029(€)	2030(€)
Premjera, označavanja i obnavljanja graničnih oznaka	450.000	489.000	406.000	67.000	-
UKUPNO 1.412.000€					

7. PROJEKAT BONITIRANJE ZEMLJIŠTA

7.1. OPŠTI DIO

Bonitiranje zemljišta je određivanje plodnosti zemljišta na osnovu njegovih prirodnih osobina, bez obzira na način njegovog korišćenja. Bonitiranje zemljišta obično se vrši posle katastarskog premjera zemljišta ili istovremeno sa katastarskim klasiranjem zemljišta. Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti (čl.45) predviđeno da se rade poslovi bonitiranja zemljišta.

Zemljište je nacionalno bogastvo i nezamjenjiv resurs ali i pored te činjenice nemamo tačnih podataka o kvalitetu zemljišta u Crnoj Gori jer ne postoji jedinstvena evidencija pa iz tog razloga i ne znamo sa čime raspolaže Crna Gora. Sa porastom stanovništva u svijetu pa tako i u Crnoj Gori zemljište se sve više koristi za nenamjenske svrhe, degradira, urbanizuje i gubi kroz trajnu prenamjenu. Za zaustavljanje ili ublažavanje ovog veoma izraženog negativnog trenda neophodno je da imamo pouzdane podatke o površinama i kvalitetu zemljišta što bi se iskoristilo da se zaštiti zemljište i umanje efekti nenamjenskog korištenja. Takođe, stekli bi se uslovi da se poreska politika tj. način na koji se naplaćuje porez na zemljište, uredi na transparentan i pravičan način što sada i decenijama unazad svakako nije slučaj.

Bonitiranje zemljišta sa aspekta struke je zahtjevan posao i neophodno je da ga obavljajuiskusni stručnjaci. Međutim, korištenjem dostupnih informacionih tehnologija, podataka o klasiranju zemljišta, pedološke karte, modela terena, podataka o nagibu i ekspoziciji, ortofoto i satelitskih snimaka rad na bonitiranju zemljišta može se značajno ubrzati u dijelu terenskih radova. Poslovi u Upravi za nekretnine u svim fazama premjera su

automatizovani, što se odnosi i na izradu terenskog operata i elaborat iz domena premjera postoji kao informatički kompatibilna baza podataka u sklopu postojećeg informacionog sistema unutar Uprave što je dobra osnova za poslove bonitiranja zemljišta.

Pozitivni benefiti koje bi bonitiranje proizvelo su višestruki jer bi se podaci o bonitetu zemljište mogli koristiti u različitim djelatnostima i stvorili bi se uslovi za :

- **efikasnu i pravednu poresku politiku,**
(lako primjenljiva poreska politika za institucije koje je sprovode a takođe logična i lako razumljiva za vlasnike nekretnina tj. zemljišta. Izbjegle bi se situacije da se plaća neusklađen porez na zemljište jer bi se porez plaćao u skladu sa bonitetnom klasom tj. kvalitetom zemljišta);
- **upravljanje prostorom i prilikom izrade prostornih planova,**
(kroz izradu prostornih planova stvorili bi se uslovi da se makar najkvalitetnija zemljišta koja su važan resurs zaštite u skladu sa bonitetom što je u direktnoj korelaciji sa razvojem poljoprivrede i zaštitom životne sredine i sve potrebijom deurbanizacijom prostora);
- **organ nadležan za državnu imovinu dobio bi podatke o kvalitetu zemljišta** koje je u vlasništvu države što je podatak koji bi se mogao koristiti prilikom donošenja odluka koje se odnose na davanje zemljišta pod zakup, ustupanja, zamjenu ili drugo;
- **uspostavu katastra poljoprivrednog zemljišta,**
(podaci o stvarnom kvalitetu zemljišta, obradivom i neobradivom su neophodan osnov za uspostavljanje katastarsa poljoprivrednog zemljišta);
- **u poljoprivredi u svrhu planiranja proizvodnje i dodjeli subvencija,**
(veoma značajna pomoć za Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sa aspekta planiranja i dodjele subvencija);
- **podatak o bonitetu zemljišta koristio bi se kao polazna informacija prilikom procjene vrijednosti** poljoprivrednog zemljišta (kupoprodaja, eksproprijacija, i drugo).

Poslovi na bonitiranju zemljišta mogu se značajno ubrzati korišćenjem podataka o klasiranju zemljišta i korišćenjem informacionih tehnologija, pedološke karte, digitalnog modela terena, podataka o nagibu, orto-foto i satelitskih snimaka. Zbog toga je veoma važno da se za rad na terenu obezbijede odgovarajuće podloge koje bi se koristile prilikom terenskog rada i da prikupljeni podaci sa terena budu informatički kompatibilni sa informacionim sistemom. U Upravi za nekretnine u sektoru za kartografiju uz pomoć sektora za informatiku postoji mogućnost da se obezbijede odgovarajuće podloge u informacionom obliku koje bi se koristile prilikom rada na terenu. Takve podloge koje bi sadržale podatke o prethodnom klasiranju kao i podatke iz pedološke karte Crne Gore, nagibu, ekspoziciji i modelu terena su izuzetno značajna pomoć prilikom rada što bi ubrzalo poslove na bonitiranju, a samim tim i umanjilo potrebno vrijeme za rad na terenu kao i ukupne troškove.

7.2. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Ocjena postojećeg stanja predstavlja polaznu tačku za planiranje bonitiranja zemljišta u Crnoj Gori. S obzirom da je u prethodnom periodu rađeno katastarsko klasiranje zemljišta, ovaj podatak predstavlja značajan potencijal za smanjenje troškova, pod uslovom da se izvrši detaljna analiza tačnosti, prostorne preciznosti i ažurnosti. Katastarsko klasiranje većim dijelom datira iz perioda 1960 – 2000. godine što je dug period sa aspekta mogućih promjena na terenu. Podaci katastarskog klasiranja nisu pouzdani jer nisu redovno ažurirani, ali i takvi predstavljaju vrijedan resurs za inicijalnu procjenu kvaliteta zemljišta. Kroz pažljivu analizu, tehničku validaciju i kontrolisanu konverziju, oni mogu da posluže kao osnova za racionalizaciju rada posebno u fazama planiranja i rada na terenu. U kombinaciji sa pedološkom kartom, korištenjem savremenih GIS alata, DTM-om i satelitskim snimcima, moguće je stvoriti pouzdanu bazu za sistematsko bonitiranje sa značajno manjom potrebom rada na terenu i bez detaljnog obilaska svake parcele kao što je slučaj kod katastarskog klasiranja.

Da bi se procijenio kvalitet postojećih podataka katastarskog klasiranja u Crnoj Gori koji su obuhvaćeni evidencijom katastra nepokretnosti i koji su različite starosti i većinom neažurirani, neophodno je sprovesti kombinovanu kancelarijsku i terensku kontrolu. Cilj kontrole je da se identifikuju tačne, djelimično tačne i zastarjele/netačne zone, što je ključ za planiranje rada na bonitiranju i konverziji katastarskog klasiranja u bonitetne klase.

U cilju realne procjene postojećeg stanja preporučuje se sljedeće :

7.2.1. ANALIZA RASPOLOŽIVIH PODATAKA O KLASIRANJU ZEMLJIŠTA

Analiza Katastarskog klasiranja :

- Analiza podataka o kat. klasiranju kao dijelu katastarskog operata zemljišta.
- Analiza katastarskog klasiranja zemljišta koje je rađeno na nivou katastarskih parcela, sa označenim kulturama (npr. njiva, livada, pašnjak) i klasama kvaliteta (npr. I–VIII klasa).
- Analiza podataka koji postoje u digitalizovanoj formi (u bazi UZN).
- Analiza kriterijuma u prethodnim klasifikacijama sa aspekta klasifikacije koja je uglavnom bazirana na vizuelnoj procjeni i ograničenim pedološkim mjerenjima i pristupom.
- Analiza ažurnost i reprezentativnost katastarsko klasiranje datira u mnogim KO iz perioda prije 50 ili više godina i mnoge promjene u korišćenju zemljišta nisu reflektovane u operatu.

Uporišna vrijednost katastarskog klasiranja za poslove bonitiranja:

- polazni podaci za prelazak sa klasiranja na bonitiranje zemljišta,
- podloga za statističku analizu razlika između stvarnog stanja i ranijih ocjena zemljišta.

Tehnička validacija i prostorna analiza podataka katastarskog klasiranja :

- Usklađivanje sa DTM-om i ortofoto snimcima sa preklapanjem katastarskog klasiranja sa digitalnim modelom terena i orto-foto snimcima.

7.3. PROGRAM RADOVA

7.3.1. PRIKUPLJANJE I ANALIZA POSTOJEĆIH PODATAKA

Prikupljanje i analiza svih dostupnih podataka o zemljištu, neophodna je da bi se utvrdilo stanje i kvalitet postojećih podataka i definisale oblasti sa nedostajućim ili nepouzdanim podacima uključujući:

- katastarsko klasiranje zemljišta (KZ),
- raspoložive pedološke karte različitih razmera i starosti,
- digitalni model terena (DTM) i Digitalni model površine (DSM),
- satelitske i ortofoto snimke,
- klimatske i hidrološke podatke.

7.3.2. IZRADA PRAVILNIKA ZA BONITIRANJE ZEMLJIŠTA

Izrada pravilnika za bonitiranje zemljišta je pravna i tehnička osnova za stručno, održivo i transparentno bonitiranje. U svrhu izrade pravilnika potrebne su slijedeće aktivnosti:

- pregled i analiza važećih zakonskih i podzakonskih akata koji regulišu ili imaju uticaj na bonitiranje poljoprivrednog i šumskog zemljišta u Crnoj Gori,
- priprema i izrada pravilnika i tehničkih standarda za modernu i efikasnu metodologiju bonitiranja zemljišta,
- organizovanje radionica i konsultacija sa stručnjacima, predstavnicima državnih institucija, (upravljanja prostorom, finansijskim, poljoprivrednim i šumarskim sektorom),
- priprema smjernica za implementaciju novog pravilnika za bonitiranje i edukacija korisnika.

7.3.3. IZRADA PROJEKTA BONITIRANJA ZEMLJIŠTA

Zadatak projekta bonitiranja zemljišta je definisanje metodologije za bonitiranje zemljišta i konverziju podataka katastarskog klasiranja u jedinstveni model bonitiranja zemljišta.

Izradu projekta bonitiranja zemljišta potrebno je uraditi kroz slijedeće aktivnosti :

- definisanje prioriteta i regionalizacije poslova,
- definisanje metodologije rada u skladu sa pravilnikom i procjena vremenskog perioda neophodnog za bonitiranje zemljišta za određeno područje,
- izrada modela ponderisanja različitih faktora (pedološki, topografski,
- klimatski),
- definisanje geodetske podloge na kojoj se unose terenski podaci o bonitiranju,
- izrada modela unošenja i pohranjivanja podataka o bonitiranju.

7.3.4. RAD NA TERENU I DOPUNSKA ISTRAŽIVANJA

Rad na terenu je važan i neophodan dio bonitiranja zemljišta sa ciljem kalibracije modela bonitiranja i provjere na terenu. Dobijanje pouzdanih i ažurnih podataka o bonitiranju zemljišta je u direktnoj zavisnosti od kvaliteta terenskog rada.

Kalkulacija vremenskog perioda potrebnog za realizaciju poslova bonitiranja zemljišta na području cijele Crne Gore zavisi od broja izvođača angažovanih na terenskim poslovima. Na osnovu trenutnog kadrovskog stanja u Upravi za nekretnine, okvirna procjena je sljedeća:

- Crna Gora ima ukupnu površinu od 13.812 km², odnosno 1.381.200 ha. Oko 30% teritorije pokriveno je površinama koje nijesu predmet bonitiranja, a to su prostorno planski obuhvaćene zone, naseljena mjesta, infrastrukturne površine, neplodno zemljište, vodene površine i slične kategorije. Shodno tome, ukupna površina koja je predmet bonitiranja iznosi približno 967.000 ha.
- Ukoliko jedan stručnjak, uz kvalitetno pripremljene podloge, može dnevno da izvrši bonitiranje na površini od 300 do 400 ha, procjenjuje se da je za realizaciju posla na teritoriji cijele Crne Gore potrebno između 2.300 i 2.500 radnih dana. To znači da bi za dva stručnjaka angažovana na terenskim poslovima bilo potrebno oko 1.200–1.300 radnih dana po stručnjaku, odnosno oko 750 radnih dana ukoliko su angažovana tri stručnjaka.

Na osnovu navedene kalkulacije zaključuje se da bi realizacija kompletnih poslova bonitiranja zemljišta trajala između dvije i tri godine, što se smatra prihvatljivim vremenskim okvirom sa aspekta krajnjih benefita za državu Crnu Goru.

Aktivnosti :

- detaljni obilazak područja predviđenog za bonitiranje zemljišta,
- prikupljanje relevantnih parametara na terenu (pedološki, topografski, klimatski ...),
- pedološke analiza tla i provjera fizičkih i hemijskih osobina zemljišta,
- utvrđivanje uglednih bonitetnih klasa,
- unošenje podataka o bonitetu na odgovarajuću geodetsku podlogu.

7.4. IMPLEMENTACIJA GIS PLATFORME ZA POHRANJIVANJE I AŽURIRANJE PODATAKA BONITIRANJA

Neophodno je uspostaviti i razviti GIS bazu sa ciljem centralizovanog upravljanja podacima o bonitiranju zemljišta. U tu svrhu potrebne su sljedeće aktivnosti:

- digitalizacija i standardizacija podataka o bonitiranju zemljišta,
- integracija u GIS bazu,
- izrada baze podataka i softverskih alata,
- obuka korisnika,
- uspostavljanje procedura za kontinuirano pohranjivanje i ažuriranje podataka.

7.5. RAZVOJ I ODRŽAVANJE SISTEMA BONITIRANJA ZEMLJIŠTA

Održavanje i razvoj sistema bonitiranja zemljišta baziran je na prethodnim fazama.

Aktivnosti:

- predlog faznog plana ažuriranja i proširenja bonitiranja,
- plan za edukaciju i kapacitete lokalnih službi.

7.6. IZVJEŠTAVANJE I DISEMINACIJA REZULTATA

Obavezno je Informisanje nadležnih institucija i javnosti o stanju i planovima u vezi poslova na bonitiranju zemljišta.

Aktuelnosti:

- Izrada redovnih izvještaja, prezentacija i publikacija.

STRUČNI KADAR

Radi realizacije programa potrebno je obezbjeđenje multidisciplinarnog kadra koji je sposoban da obezbjedi sve potrebne radnje da bi se moglo raditi na bonitiranju zemljišta.

- U pripremi podloga koje bi se koristile prilikom rada na terenu neophodno je učešće stručnjaka geodetske i informatičke struke kako bi se obezbijedile kvalitetne i ažurne podloge u informacionom obliku koje bi se mogle koristiti za rad na terenu.
- Najveći i najznačajniji dio posla je rad na terenu. Rad na terenu, odnosno raspoređivanje zemljišta u bonitetne klase shodno čl. 45 st. 5. Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti potrebno je da vrše dipl. inženjeri poljoprivrede koji su pedolozi sa iskustvom i ovlaštenjem.
- Potrebno je angažovanje stručnjaka van organa, kao i pokretanje postupka zapošljavanja lica poljoprivredne struke, kako bi se, pored realizacije tekućih aktivnosti, obezbijedilo i kontinuirano održavanje sistema.

Tabela 1. Vremenski period izvođenja radova

Aktivnosti / godina	2026	2027	2028	2029
Prikupljanje i analiza podataka	x	x		
Izrada pravilnika za bonitiranje zemljišta	x			
Izrada projekta bonitiranja zemljišta	x			
Rad na terenu	x	x	x	
Dopunska istraživanja	x	x	x	
Izrada novog sistema bonitiranja zemljišta	x	x		
Implementacija				
Godišnje održavanje Sistema			x	x
Razvoj Sistema bonitiranja zemljišta			x	
Izveštavanje i diseminacija rezultata			x	

7.7. REKAPITULACIJA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROJEKTA BONITIRANJA ZEMLJIŠTA

r.b	Aktivnost	2026(€)	2027(€)	2028(€)	2029(€)	2030(€)
3.1	Prikupljanje i analiza postojećih podataka	15.000	10.000			
3.2	Izrada pravilnika za bonitiranje zemljišta	10.000				
3.3	Izrada projekta bonitiranja zemljišta	30.000				
3.4	Rad na terenu	155.000	90.000	60.000		
3.5	dopunska istraživanja	50.000	15.000	15.000		
3.6	Izrada novog sistema bonitiranje zemljišta Implementacija	200.000	100.000			
3.7	Godišnje održavanje Sistema			45.000	47.250	
3.8	Razvoj sistema bonitiranja zemljišta			30.000		
3.9	Izvještavanje i diseminacija rezultata			18.000		
ukupno po godinama		460.000	215.000	168.000	47.250	-
UKUPNO 890.250						

8. REGISTAR KUĆNIH BROJEVA, ULICA I TRGOVA I EVIDENCIJA PROSTORNIH JEDINICA

Registar kućnih brojeva, ulica i trgova sadrži: kućne brojeve u naseljenom mjestu; kućne brojeve u ulici, odnosno na trgu; ranije utvrđene kućne brojeve sa datumom nastale promjene; matični broj i naziv katastarske opštine; broj katastarske parcele; matični broj i naziv opštine; matični broj i naziv naseljenog mjesta; matični broj ulice i naziv ulice, odnosno trga i raniji naziv ulice, odnosno trga sa datumom nastale promjene. (član 151 Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti)

Registre kućnih brojeva, ulica i trgova, kao i evidencije o prostornim jedinicama vodi organ uprave. (član 153 Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti)

8.1. REGISTAR KUĆNIH BROJEVA, ULICA I TRGOVA

8.1.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

U skladu sa Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, nadležnost vođenja Registra na teritoriji Crne Gore je nadležnost Uprave za nekretnine.

U skladu sa Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore ("Službeni list CG", br. 54/11, 26/12, 27/13, 62/13, 12/14, 3/16, 31/17, 86/18, 3/20 i 92/22):

- naziv naselja, ulice i trga određuje skupština jedinice lokalne samouprave, uz prethodno pribavljeno mišljenje mjesnih zajednica na čijem području se nalazi naselje, ulica, odnosno trg.
- jedinica lokalne samouprave dužna je da obezbijedi postavljanje tabli sa nazivima naselja, ulica, trgova i brojevima stambenih i poslovnih zgrada.
- evidenciju o nazivima naselja, ulica i trgova i brojevima stambenih i poslovnih zgrada vodi nadležni organ lokalne uprave.

Uredba o načinu označavanja naziva naselja, ulica, trgova i zgrada i sadržaju i načinu vođenja evidencije ("Službeni list CG", br. 6/12 i 65/16), propisuje način označavanja naziva naselja, ulica, trgova i stambenih i poslovnih zgrada, kao i sadržaj i način vođenja evidencije o nazivima naselja, ulica, trgova i brojevima zgrada.

U skladu sa nadležnostima i značaju postojanja centralne baze podataka kako u dijelu javnog tako i u djelu privatnog sektora, Uprava za nekretnine je u prethodnom periodu obezbijedila tehničke uslove za realizaciju projekta uspostavljanje Registra kućnih brojeva, ulica i trgova - Adresnog registra.

Uspostavljanje Adresnog registra, prepoznato je kao jedan od prioriteta projekata, pogotovo imajući u vidu činjenicu da Adresni registar predstavlja jedan od ključnih Registara e-Uprave, ali isto tako značajnim kao podrška za, u tom trenutku aktuelnim dešavanjima potrebe Popisa stanovništva.

U okviru donacije Vlade Kraljevine Norveške, je realizovan projekat uspostavljanje Adresnog registra. Podrška od strane Vlade Kraljevine Norveške, obuhvatila je izradu osnovnog web aplikativnog rješenja, ekspertske podršku i održavanje radionica, a naknadno je u okviru Projekta izvršena i nabavka servera za potrebe ovog Registra.

Imajući u vidu činjenicu da na nivou Glavnog grada Podgorice, Prijestonice Cetinje i lokalnih samouprava nije postojalo posebno softversko rješenje za vođenje ove evidencije, sprovedena je opsežna analiza vezano za postojeće stanje u domenu regulative i postojećim podacima.

U cilju racionalizacije finansijskih sredstava, pune transparentnosti i efikasnosti u radu, predloženo je zajedničko korišćenje pripremljene web aplikacije.

Za potrebe pripreme i korišćenja web aplikacije od strane lokalnih samouprava, Uprava je realizovala niz konsultativnih radionica, profesionalnih obuka za korišćenje sistema i u stalnom kontaktu sa zaposlenima koji rade na ovim poslovima radi na uspostavljanju i održavanju Adresnog registra.

Aplikativno rješenje za potrebe vođenja Adresnog registra, omogućilo je unos relevantnih podataka koje su u nadležnosti Glavnog grada Podgorice, Prijestonice Cetinje i Lokalnih samouprava, te shodno tome, nakon dostavljenih obavještenja u prethodnom periodu nastavljen je kontinuiran rad, s napomenom da Lokalne samouprave Budva, Nikšić,

Petnjica, Žabljak i Ulcinj nijesu radili na unosu, odnosno dostavljanju relevantnih podataka iz svoje nadležnosti.

Takođe, saglasno regulativi obaveza lokalnih samouprava je i označavanje naziva ulica, trgova i kućnih brojeva postavljanjem tabli na terenu, a koji su sastavni dio baze podataka Adresnog registra.

Osim aplikativnog rješenja, raspoloživih podataka: katastarski podaci, ortofoto, TK 25, podataka prostornih jedinica i drugih eksternih podataka, pomoću kojih se lakše i brže može raditi unos, Uprava je obezbijedila podršku, bilo da se odnosi na zajednički rad u prostorijama Uprave, on-line podršku uz direktni pristup radnoj stanici zaposlenog i digitalizaciju podataka za pojedine lokalne samouprave.

Osnova svakog aplikativnog rješenja je regulativa. Na osnovu dosadašnjih analiza konstatovano je da postojeća regulativa nije prilagođena savremenim procedurama i primjeni novih tehnologija, koje omogućavaju, efikasnost, preciznost i uniformnost u radu.

Takođe, za održavanje ovog sistema predložena je izrada Metodologije dodjeljivanja naziva ulica, trgova i kućnih brojeva; kao i format razmjene podataka u kojima je na decidan način sadržana prostorna komponenta svake adrese; vođenje elektronske baze podataka; prevazilaženje administrativnih procedura korišćenjem web orjentisanog aplikativnog rješenja koje će saglasno nadležnostima u obavljanju poslova biti dostupno ne samo Lokalnim samoupravama i Upravi, već cjelokupnom javnom i privatnom sektoru.

Zbog uočenih problema u neujednačenom postupanju, Uprava je na osnovu raspoloživih podataka, u više navrata dostavila svim relevantnim institucijama informacije vezane za potrebu izmjene regulative koja reguliše ova pitanja, a odnosi se na Zakon o teritorijalnoj organizaciji i podzakonska akta, kao i Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti. U prethodnom periodu, Uprava je u kontinuitetu obavještavala sve relevantne institucije vezano za obezbjeđivanje neophodnih preduslova kako bi se pripremljeno aplikativno rješenje moglo koristiti na najbolji način.

8.1.2. PROGRAM RADOVA

Osim regulative, program radova je proistekao iz zahtjeva institucija kojima Adresni registar predstavlja osnovu za obradu podataka iz njihove nadležnosti, kao i činjenice da ovaj Registar predstavlja dio e-Uprave.

Adrese su jedna od glavnih tema INSPIRE Direktive, koja je transponovana kroz Zakon o infrastrukturi prostornih podataka, a samim tim i obaveza Uprave za implementaciju ovog Zakona, pogotovo imajući u vidu činjenicu da osnovne teme iz INSPIRE Direktive su upravo u nadležnosti Uprave.

Jedna od važnih činjenica jesu i preporuke od strane Konferencije Evropskih Statističara (CES), vezane za buduće popise stanovništva koji se baziraju na dostupnosti i korišćenju podataka o adresama na nacionalnom nivou sa jedinstvenim identifikacionim oznakama

Evidentan je značaj održavanja i unaprjeđenja ovog Registra, jer predstavlja osnovu za: demografsku, ekonomsku i teritorijalnu statistiku; prostorno planiranje; kvalitet katastarskih evidencija, kao i za potrebe: policije, vojske, turizma, zdravstva, obrazovanja i druge poslove iz nadležnosti javnog i privatnog sektora.

U više navrata je od strane Uprave prezentovan problem neujednačenosti načina prikupljanja, pripreme podataka i vođenje istih od strane korisnika, koje su shodno zakonskoj regulativi nadležne za vođenje ovih evidencija, što dovodi u pitanje kvalitet baze podataka.

Iz tih razloga neophodno je u saradnji sa Ministarstvom javne uprave, utvrditi potrebu za izmjenama regulative, kao i pripremi ostale dokumentacije značajne za prikupljanje podataka, vođenja i održavanja Registra.

Prikupljanje podataka i označavanje na terenu nije u nadležnosti Uprave za nekretnine, ali zbog efikasnog i unificiranog postupka, Uprava za nekretnine je predložila izradu Metodologije i načina prikupljanja podataka (izrada priručnika)

Na osnovu odrađene statistike, jasno se može uočiti da je dinamika unosa podataka i korišćenja aplikacije različita, ali isto tako treba imati u vidu da Uprava za nekretnine nema nikakvih nadležnosti u dijelu organizacije pripreme i unosa podataka od strane Glavnog grada Podgorice, Prijestonice Cetinje i lokalnih samouprava.

Sadržaj baze podataka isključivo zavisi od aktivnosti Glavnog grada Podgorice, Prijestonice Cetinje i lokalnih samouprava, kao izvora informacija. Svjesni činjenice da kadrovska struktura predstavlja veliki problem, Uprava za nekretnine je i u prethodnom, a planirano je i u narednom periodu, da pruži podršku, jer će tek unosom svih podataka postići benefiti.

U realizaciji Projekta, saglasno nadležnostima učestvuju i Lokalne samouprave, odnosno nadležno Ministarstvo javne uprave, tako da sve planirane aktivnosti moraju biti međusobno usklađene i kontrolisane, jer su podaci koji se pripremaju od strane lokalne samouprave, osnova za Registar.

Zahtjev za tehničkom podrškom, održavanjem i unaprjeđenjem proizilazi iz potrebe za kontinuiranim radom i stabilnošću sistema, s obzirom da se radi o izuzetno važnim podacima na nacionalnom nivou za potrebe inicijalnog unosa i održavanja adresnih podataka Crne Gore i predstavlja jedan od ključnih registara e-Uprave.

Također, potreba za unaprjeđenjem i implementacijom novih verzija proizašla je saglasno planiranim aktivnostima za razvoj novih funkcionalnosti i servisa kojim bi se odgovorilo na sve veće zahtjeve korisnika sistema, bilo da su u pitanju interni ili eksterni korisnici - organi državne uprave, lokalne samouprave, privatni sektor ili građani.

U cilju održavanja sistema Registra kućnih brojeva, ulica i trgova, kao i unaprjeđenja i proširenje funkcionalnosti sistema, neophodno je raditi na poboljšanju regulative i kontinuiranom održavanju sistema.

Tabela 1. Pregled planiranih radova u periodu 2026.-2030. godine

Održavanje i unaprjeđenje Registra kućnih brojeva ulica i trgova						
RB	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Analiza postojećeg stanja					
1.1	Regulativa	Analiza postojeće regulative i prijedlog za unaprjeđenje m				
1.2	Podaci	Analiza raspoloživih podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka
2	Unaprjeđenje i održavanje sistema					
2.1	Održavanje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema

8.1.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA ZA POGLAVLJE REGISTRA KUĆNIH BROJEVA, ULICA I TRGOVA

Aktivnosti	2026(€)	2027(€)	2028(€)	2029(€)	2030(€)
Godišnje pretplata, održavanje i unaprjeđenje	45,000	47,250	49,612.50	52,093.13	54,697.78
ukupno po godinama	45,000	47,250	49,612.50	52,093.13	54,697.78
UKUPNO 248,653.41					

8.2. EVIDENCIJA PROSTORNIH JEDINICA

U evidenciji prostornih jedinica vode se podaci za sljedeće prostorne jedinice: Državu, gradove, opštine, naseljena mjesta, mjesne zajednice, katastarske srezove, katastarske opštine, statističke krugove, popisne krugove, ulice i trgove, objekte i pripadajuće kućne brojeve, prigranično područje, nacionalni park, područje sa specifičnim zagađenjem, slobodnu carinsku zonu i područja od interesa za Crnu Goru kao cjelinu određenu zakonom. Evidencija sadrži podatke o: nazivu, vrsti, matičnom broju ili šifri, granicama na topografskoj karti i planovima i izvoru podataka o granicama, podatke o prostornim jedinicama sa kojima se povezuju i drugo (član 152 Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti). Registre kućnih brojeva, ulica i trgova, kao i evidencije prostornih jedinica vodi organ uprave. (član 153 Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti).

8.2.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

U skladu sa Zakonu o jedinstvenoj evidenciji i registru prostornih jedinica ("Službeni list SRCG", broj 43/90) i Zakonu o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, Registar i Evidenciju o pros jedinica vodi Uprava za statistiku Crne Gore i Uprava za nekretnine, saglasno nadležnostima.

Evidencija prostornih jedinica, uspostavljena je 2010. godine zajedničkim aktivnostima ovih institucija, na osnovu tada postojećih podataka.

Usljed velikog protoka vremena, zastarelosti sistema, i činjenici postojanja novih kvalitetnijih podataka, u toku 2022. godine iz Budžeta Crne Gore, obezbijedena su finansijska sredstva za nadogradnju i implementaciju nove web aplikacije, kroz prilagođavanje postojećeg sistema Evidencije prostornih jedinica za rad na web GIS platformi, unaprjeđenje kvaliteta i migraciju postojećih podataka u novi sistem i isporuku aplikacije GD i Ensemble Smart Portal - Advanced web GIS platforma za upravljanje i ažuriranje podataka Evidencije prostornih jedinica.

Kroz ovaj projekat, obezbijedeno je osnovno web aplikativno rješenje, koje se može koristiti od strane nadležnih institucija, sa čime je obezbijedena kompatibilnost podataka i izbjegnuto trošenje većih finansijskih sredstava za uspostavljanje posebnih aplikacija, a tim prije što je

planirano osim Uprave za statistiku, uključivanje i Glavnog grada Podgorice, Prijestonice Cetinje i Lokalnih samouprava kao korisnika sistema bilo za potrebe uvida ili editovanja podataka saglasno nadležnostima.

Arhitektura Evidencije prostornih jedinica realizovana u formi troslojne arhitekture, sastoji se od prezentacionog sloja, sloja servisa i poslovne logike i sloja podataka.

Sistem je obezbijedio korišćenje svih raspoloživih podataka: katastarski podaci, ortofoto, TK 25, adrese, i drugih eksternih podataka, pomoću kojih se lakše i brže može raditi unos i vršiti kontrola podataka.

Sistem se koristi na centralnom nivou u Upravi za nekretnine i korišćen je od strane Uprave za statistiku i dijela lokalnih samouprava za potrebe popisa stanovništva. Baza podataka za potrebe popisa stanovništva je pripremljena kao posebna instanca.

Osnova svakog aplikativnog rješenja, jeste regulativa, te shodno tome predložene su izmjene regulative, koja nije prilagođena savremenim procedurama i primjeni tehnologija, koje omogućavaju, efikasnost, preciznost i uniformnost u radu.

Zbog uočenih problema u neujednačenom postupanju, zastarjelosti regulative, direktnim učešćem u prikupljanju podataka od strane većeg broja institucija, kao i potrebi za prilagođavanjem savremenim standardima, Uprava je na osnovu raspoloživih podataka, u više navrata dostavila svim relevantnim institucijama informacije vezane za potrebu izmjene regulative koja reguliše ova pitanja, a odnosi se na Zakon o teritorijalnoj organizaciji i podzakonska akta, kao i Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti.

U prethodnom periodu, Uprava je u kontinuitetu obavještavala sve relevantne institucije vezano za obezbjeđivanje neophodnih preduslova kako bi se pripremljeno aplikativno rješenje moglo koristiti na najbolji način.

U okviru projekta osnivanje evidencije katastra nepokretnosti na nepremjerenom dijelu teritorije Crne Gore, došlo je do promjene granica katastarskih opština te shodno tome granice naselja i drugih prostornih jedinica, u potpunosti se ne poklapaju.

Elaborat o razgraničenju Glavnog grada Podgorica i opština Tuzi i Zeta nije dostavljen.

Zbog uočenih nedostataka vezano za granice administrativnih jedinica zajedno sa predstavnicima Uprave za statistiku pripremljeni su izvještaji.

8.2.2. PROGRAM RADOVA

Osim regulative, program radova je proistekao iz zahtjeva institucija kojima Evidencija prostornih jedinica predstavlja osnovu za obradu podataka iz njihove nadležnosti.

Podaci iz evidencije prostornih jedinica su jedna od glavnih tema INSPIRE Direktive, koja je transponovana kroz Zakon o infrastrukturi prostornih podataka, a samim tim i obaveza Uprave za implementaciju ovog zakona, pogotovo imajući u vidu činjenicu da osnovne teme iz INSPIRE Direktive su upravo u nadležnosti Uprave.

Jedna od važnih činjenica jesu i preporuke od strane Konferencije Evropskih Statističara (CES), vezane za buduće popise stanovništva koji se baziraju na dostupnosti i korišćenju elektronskih registara na nacionalnom nivou sa jedinstvenim identifikacionim oznakama.

Zbog povezanosti Evidencije prostornih jedinica, paralelno sa uspostavljanjem Registra kućnih brojeva, ulica i trgova, u više navrata je od strane Uprave za nekretnine, prezentovan problem neprilagođenosti postojeće regulative savremenim standardima za potrebe vođenja baze podataka i distribucije podataka.

Iz tih razloga neophodno je u saradnji sa Ministarstvom javne uprave, Upravom za statistiku i drugim relevantnim institucijama, utvrditi potrebu za izmjenama regulative, kao i pripremi ostale dokumentacije značajne za prikupljanje podataka, vođenja i održavanja Evidencije/Registra.

Sadržaj baze podataka zavisi od aktivnosti svih relevantnih institucija: Uprave za nekretnine, Uprave za statistiku, Glavnog grada Podgorice, Prijestonice Cetinje i Lokalnih samouprava, kao izvora informacija, tako da sve planirane aktivnosti moraju biti međusobno usklađene, kontrolisane i zajednički pripremane, a sve sa ciljem kvalitetne baze podataka prostornih jedinica.

S obzirom da je u toku projekta osnivanje evidencije katastra nepokretnosti na nepremjerenom dijelu teritorije Crne Gore, došlo je do promjene granica katastarskih opština, neophodno je u narednom periodu zajedno sa Upravom za statistiku i institucijama na lokalnom nivou, izvršiti shodno regulativi usklađivanje granica naselja i drugih prostornih jedinica.

Takođe, zbog nedostatka relevantnih podataka i nepostojanja Elaborata o razgraničenju Glavnog grada Podgorica i opština Tuzi i Zeta, biće neophodno izmjena podataka kroz Evidenciju prostornih jedinica.

Na osnovu pripremljenih izvještaja u toku Popisa stanovništva, u narednom periodu biće neophodno usklađivanje svih uočenih nedostataka.

Zbog višenamjenske upotrebe podataka iz Evidencije, održavanja i unaprjeđenje ovog sistema, ima veliki značaj, jer predstavlja osnovu za: demografsku, ekonomsku i teritorijalnu statistiku; prostorno planiranje; kao i druge poslove iz nadležnosti javnog i privatnog sektora.

Zahtjev za tehničkom podrškom, održavanjem i unaprjeđenjem proizilazi iz potrebe za kontinuiranim radom i stabilnosti Sistema, s obzirom da se radi o izuzetno važnim podacima na nacionalnom nivou za potrebe inicijalnog unosa i održavanja podataka Crne Gore.

Takođe, potreba za unaprjeđenjem i isporukama novih verzija proizašla je saglasno planiranim aktivnostima za razvoj novih funkcionalnosti i servisa kojim bi se odgovorilo na sve veće zahtjeve korisnika sistema, bilo da su u pitanju interni ili eksterni korisnici - organi državne uprave, lokalne samouprave, privatni sektor ili građani.

Baza podataka za potrebe popisa stanovništva je pripremljena kao posebna instanca, a u daljem periodu će se za kontinuiranu obradu podataka koristiti druga instanca Evidencije prostornih jedinica.

U cilju održavanja sistema Evidencije prostornih jedinica, kao i unaprjeđenja i proširenja funkcionalnosti sistema, neophodno je raditi na poboljšanju regulative i kontinuiranom održavanju sistema.

Tabela 1. Pregled planiranih radova u periodu 2026.-2030. godine

Održavanje i unaprjeđenje Evidencija prostornih jedinica						
RB	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Analiza postojećeg stanja					
1.1	Regulativa	Analiza postojeće regulative i prijedlog za unaprjeđenje				
1.2	Podaci	Analiza raspoloživih podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka	Saradnja sa relevantnim institucijama u cilju poboljšanja kvaliteta podataka
2	Unaprjeđenje i održavanje sistema					
2.1	Održavanje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema

8.2.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA EVIDENCIJA PROSTORNIH JEDINICA

Aktivnosti	2026(€)	2027(€)	2028(€)	2029(€)	2030(€)
Godišnje pretplata, održavanje i unaprjeđenje	54,000.00	56,700.00	59,535.00	62,511.75	65,637.34
ukupno po godinama	54,000.00	56,700.00	59,535.00	62,511.75	65,637.34
UKUPNO 298,384.09					

9. REGISTAR/MASOVNA PROCJENA NEPOKRETNOSTU U CRNOJ GORI

9.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Uprava za nekretnine trenutno ne posjeduje uspostavljen sistem za masovnu procjenu vrijednosti nepokretnosti, niti odgovarajući registar koji bi omogućio praćenje tržišnih vrijednosti u kontinuitetu.

Procjene vrijednosti nepokretnosti u Crnoj Gori sprovode se pojedinačno, za konkretne potrebe, prije svega za postupke eksproprijacije. Ovakav pristup ne omogućava sveobuhvatan pregled tržišta niti jedinstvene standarde u procjeni.

Uspostavljanje sistema masovne procjene predstavlja važan korak ka modernizaciji zemljišne administracije i usklađivanju sa praksama razvijenih evropskih zemalja i regiona. Iskustva zemalja u okruženju, posebno Republike Srbije, pokazuju da primjena masovne procjene doprinosi većoj transparentnosti tržišta, pravičnijem oporezivanju i efikasnijem upravljanju imovinom.

Za uspješnu implementaciju sistema masovne procjene u Crnoj Gori biće potrebno unaprijediti dostupnost tržišnih podataka, modernizovati informacione sisteme Uprave i obezbijediti odgovarajuće kadrovske i tehničke kapacitete.

9.2. CILJ PROGRAMA

Uvođenjem masovne procjene vrijednosti nepokretnosti Uprava za nekretnine ima za cilj:

- uspostavljanje pouzdanog, standardizovanog i održivog sistema procjene tržišne vrijednosti nepokretnosti na nacionalnom nivou;
- povećanje transparentnosti tržišta nepokretnosti i dostupnosti informacija javnosti, državnim organima i jedinicama lokalne samouprave;
- stvaranje osnove za pravičnije i efikasnije oporezivanje imovine;
- unapređenje evidencija i integraciju tržišnih i katastarskih podataka u jedinstveni informacioni sistem;
- harmonizaciju postupaka i metodologije sa međunarodnim standardima i praksom Evropske unije.

9.3. PROGRAM RADOVA

Za uspostavljanje i implementaciju sistema masovne procjene vrijednosti nepokretnosti planirane su sljedeće aktivnosti:

Radi realizacije uspostavljanja registra masovne procjene, neophodno je izvršiti izmjene i dopune važeće zakonske regulative koja definiše državni premjer i katastar nepokretnosti. Ovim srednjoročnim programom rada planirane su izmjene i dopune Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, čime će se stvoriti normativni uslovi za početak realizacije ovog izuzetno značajnog registra, kako za ovu instituciju, tako i za sve relevantne institucije čije se nadležnosti oslanjaju na podatke kojima raspolaže ovaj organ.

Organ uprave nadležan za izradu katastra nepokretnosti, upis prava u katastar nepokretnosti, održavanje katastra nepokretnosti, kao i izradu Osnovne državne karte i topografskih karata, raspolaže sveobuhvatnom bazom alfanumeričkih i grafičkih podataka. Navedena baza, između ostalog, sadrži podatke o katastarskim parcelama, njihovom položaju, obliku, klasama, bonitetu, kao i podatke o prometovanim kupoprodajnim vrijednostima nepokretnosti. Uspostavljanje registra masovne procjene, zajedno sa registrom prometovanih nepokretnosti, predstavlja važan razvojni iskorak koji ovaj organ planira da sprovede.

Tokom 2026. godine planirana je izrada i usvajanje izmjena i dopuna Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, kojim će se, u skladu sa uporednom praksom zemalja regiona, precizno definisati postupak masovne procjene vrijednosti nepokretnosti.

Dalje, programom rada predviđeno je da se podatak o utvrđenoj vrijednosti nepokretnosti, sa datumom njenog određivanja, upisuje u bazu podataka katastra nepokretnosti, čime će se obezbijediti ažurnost, transparentnost i pouzdanost podataka.

Programom radova planirano je sledeći postupci:

Analiza pravnog i institucionalnog okvira

- sagledavanje važećih propisa i identifikacija potrebnih izmjena radi uvođenja masovne procjene;
- definisanje odgovornosti i međusobne koordinacije institucija.

Izmjene i dopune metodologije masovne procjene

- izrada nacionalnog metodološkog okvira zasnovanog na međunarodnim standardima;
- definisanje tipova nepokretnosti, kriterijuma, modela i parametara procjene.

Unapređenje baza podataka i digitalne infrastrukture

- prikupljanje i verifikacija tržišnih i katastarskih podataka;
- integracija postojećih registara i razvoj informacionog sistema za masovnu procjenu.

Pilot-projekti masovne procjene

- sprovođenje pilot-projekata u odabranim opštinama radi testiranja metodologije i informacionih rješenja;
- evaluacija rezultata i prilagođavanje modela.

Razvoj Registra vrijednosti nepokretnosti

- uspostavljanje registra kao dijela jedinstvenog informacionog sistema Uprave;
- obezbjeđivanje pristupa podacima za potrebe državnih organa, lokalnih samouprava i javnosti.

Jačanje kapaciteta Uprave

- angažovanje stručnjaka iz oblasti geodezije, ekonomije i informatike;
- sprovođenje obuka i kontinuirano stručno usavršavanje zaposlenih.

Uspostavljanje i redovno ažuriranje sistema

- nakon pilot-faze, implementacija sistema na nivou cijele države;
- redovno ažuriranje podataka i unapređivanje modela u skladu s tržišnim kretanjima.

Očekivani rezultati i efekti

Realizacijom navedenih aktivnosti očekuje se:

- povećanje efikasnosti i transparentnosti sistema upravljanja nepokretnostima;
- bolja fiskalna disciplina kroz pravičniju procjenu vrijednosti imovine;
- poboljšanje kvaliteta podataka za prostorno planiranje i investiciono odlučivanje;

- stvaranje institucionalnih i tehničkih uslova za integraciju Crne Gore u evropske informacione sisteme zemljišne administracije.

9.4. AKTIVNOSTI NA REALIZACIJI PO GODINAMA

Tabela 1.

r.b.	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Analiza postojećeg stanja katastarskih podataka	x	x	x		
2	Priprema podataka, prikupljanje tržišnih podataka, terenski podaci i stanje na terenu	x	x	x	x	x
3	Izrada metodologije i modela	x				
4	Pilot testiranje Primjena modela na ograničenom području radi provjere validnosti i preciznosti.	x				
5	Razvoj informacionog sistema Izrada softverskog rješenja Platforma koja omogućava unos, obradu i čuvanje podataka o vrijednostima nepokretnosti. Integracija sa katastrom Pristup korisnicima	x	x			
6	Uspostavljanje Registra vrijednosti nepokretnosti Definisanje strukture registra	x	x			
7	Objavljivanje i transparentnost Omogućiti pristup podacima javnosti i institucijama u skladu sa zakonom.	x	x	x	x	x
8	Kontinuirana kontrola kvaliteta Redovno provjeravanje i validacija podataka kako bi se očuvala pouzdanost registra.	x	x	x	x	x

Najznačajniju aktivnost predstavlja Priprema podataka kao najobimniji i finansijski najzahtjevnija faza u sprovođenju masovne procjene nepokretnosti. U ovoj fazi prikupljaju se i obrađuju: podaci iz katastarskih evidencija (lokacija, površina, tip nepokretnosti, stanje objekta),

- tržišni podaci o kupoprodajama, zakupu i troškovima gradnje,
- prostorni i urbanistički podaci (zone, infrastruktura, pristupačnost),
- terenski podaci (stanje na licu mjesta, kvalitet gradnje, namjena i dr.).

U ovoj fazi učestvuju procjenitelji i geodetski stručnjaci koji provjeravaju tačnost i potpunost podataka, kao i analitičari koji izrađuju modele za unakrsnu provjeru vrijednosti. Na teritoriji Crne Gore ukupno je evidentirano 618.000 PD (stambenih, poslovnih, nestampenih, pomoćnih i dr....) kao i ukupna površina zemljišta iznosi 13.000 km³. Nakon projekta bonitiranja zemljišta paralelno će se obavljati poslovi prikupljanja podataka.

9.5. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA USPOSTAVLJANJA MASOVNE PROCJENE NEPOKRETNOSTI

Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Analiza postojećeg stanja	50.000	50.000	10.000		
Priprema podataka: -podaci iz katastarskih evidencija (lokacija, površina, tip nepokretnosti, stanje objekta), -tržišni podaci o kupoprodajama, zakupu i troškovima gradnje, -prostorni i urbanistički podaci (zone, infrastruktura, pristupačnost), -terenski podaci (stanje na licu mesta, kvalitet gradnje, namena, itd.).	1.000.000	1.500.000	1.500.000	500.000	500.000
Izrada metodologije i modela	20.000				
Izrada novog sistema	150.000	150.000			
Održavanje			45.000	45.000	45.000
Kontinuirana kontrola kvaliteta					
Redovno provjeravanje i validacija podataka kako bi se očuvala pouzdanost registra	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
UKUPNO PO GODINAMA	1.270.000	1.750.000	1.605.000	595.000	595.000
Ukupno 5.815.000					

10. REGISTAR/EVIDENCIJA CIJENA PROMETOVANIH NEPOKRETNOSTI

Kvalitetne informacije o prostoru povezane sa raspoloživim podacima o nepokretnostima i pravima na njima, podacima iz oblasti transakcija, poreskog i bankarskog sistema, omogućavaju upravljanje resursima i efikasno odlučivanje na svim nivoima i u različitim oblastima iz nadležnosti javnog i privatnog sektora.

Korišćenje podataka iz različitih izvora je osnova za uspostavljanje jedinstvenog sistema sa jasno propisanim pravilima i procedurama, što omogućava praćenje kretanja cijena nepokretnosti na tržištu.

Uspostavljanje centralizovane baze podataka, povećava sigurnosti korisnika podataka i usluga u oblasti transakcije nepokretnosti; smanjenje administrativnih procedura i troškova poslovanja i omogućava lakši i brži pristup podacima, a istovremeno obezbjeđuje lakše i brže procedure u postupku: oporezivanja imovine, poreza na promet nepokretnosti, eksproprijacije, uzimanja hipotekarnih kredita i mnogih drugih benefita.

10.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

U cilju poboljšanja sistema zemljišne administracije, Uprava za nekretnine je 2014. godine, predložila Izmjene i dopune Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti u dijelu uvođenja masovne procjene, sa ciljem razvoja sistema za pouzdano vrednovanje nepokretnosti na transparentan i unificiran način.

Prepoznavajući značaj jednog modula ovog sveobuhvatnog sistema koji se odnosio na uspostavljanje Registra cijena prometovanih nepokretnosti, pokrenuta je inicijativa od strane Savjeta za finansijsku stabilnost za formiranje radne grupe čiji su članovi bili predstavnici: Ministarstva finansija, Uprave za nekretnine, Poreske uprave, Uprave za statistiku, Centralne banke Crne Gore i Udruženje banaka Crne Gore.

Zaključak radne grupe je bio da formiranje i vođenje baze podataka Registra cijena prometovanih nepokretnosti u Crnoj Gori treba da bude u nadležnosti Uprave za nekretnine, kao institucije koja raspolaže sa: zvaničnim podacima iz ugovora o prometu nepokretnosti u Crnoj Gori, informacijama o nepokretnostima i pravima na njima i informacijama o prostornim komponentama nepokretnosti koje su dostupne svim korisnicima.

Regulativa koja propisuje nadležnost za uspostavljene i načina vođenja ovog Registra ne postoji.

10.2. PROGRAM RADOVA

Program radova je proistekao iz zahtjeva i privatnog i javnog sektora, zbog višestrukog značaja podataka o vrijednosti nepokretnosti.

Cilj uspostavljanja i vođenja Registra cijena nepokretnosti je sistemsko praćenje cijena i analiza tržišta nepokretnosti, obezbjeđivanje dostupnosti podataka o nepokretnostima i pravima na njima, prostornoj komponenti, ostvarenim cijenama i drugim karakteristikama nepokretnosti za određeni vremenski period.

Uspostavljanje ove evidencije ima višestruki značaj za: donošenje strateških odluka, poreski sistem, bankarski sistem, procjenitelje, investitore i dr.

Osnova za formiranje sistema jeste regulativa, koja u ovom trenutku ne postoji, te je shodno tome neophodno u što kraćem roku kroz Regulativu uvesti pojam vrijednosti nepokretnosti, način vođenja, oblik i sadržaj Registra i pripremiti ostalu dokumentaciju značajnu za implementaciju Registra.

Kako bi se stvorili uslovi za formiranje ovog Registra (Web GIS aplikacija), neophodno je izvršiti analizu raspoloživih podataka iz nadležnosti uprava, poreskih službi, notara, procjenitelja i drugih subjekata.

U realizaciji Projekta, saglasno nadležnostima učestvuju subjekti iz domena javnog i privatnog sektora, tako da sve planirane aktivnosti moraju biti međusobno koordinirane. S obzirom da je uključen veći broj korisnika sistema biće neophodno formiranje radnih grupa na različitim nivoima i sa različitim nadležnostima u cilju koordinacije i praćenja implementacije uspostavljanja Registra.

Planirane aktivnosti za realizaciju projekta odnose se i na pripremu tenderske dokumentacije i realizaciju postupka javnih nabavki za Izradu i implementaciju Registra cijena prometovanih nepokretnosti.

Prikupljanje podataka na terenu, nije planirano za uspostavljanje ovog Registra.

U cilju stvaranja uslova za uspostavljanje Registra, neophodno je paralelno raditi na planiranim aktivnostima.

Tabela 1. Pregled planiranih radova u periodu 2026.-2030. godine

Projekat Uspostavljanje Registra cijena prometovanih nepokretnosti						
RB	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Analiza postojećeg stanja					
1.1	Regulativa	Analiza postojeće regulative i izrada regulative; Usvajanje regulative	Usvajanje regulaative			
1.2	Podaci	Analiza raspoloživih podataka; Analiza i prijedlog načina uspostavljanja centralne baze podataka;	Analiza i prijedlog načina uspostavljanja centralne baze podataka			
2	Izrada i implementacija sistema					
2.1	Izrada sistema	Priprema tehničke specifikacija	Procedura javnih nabavki Implementacija projekta - Izrada Modela podataka; Migracija podataka; Razvoj aplikativnog rješenja i Web servisa;			
2.2	Implementacija sistema			Testiranje;		

				Instalacija sistema; Obuka korisnika.		
3	Unaprjeđenje i održavanje sistema					
3.1	Održavanje sistema				Održavanje i unaprjeđenje sistema	Održavanje i unaprjeđenje sistema

10.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA PROMETOVANIH NEPOKRETNOSTI

	Aktivnosti	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Angažovanje konsultanta za potrebe Uspostavljanja Registra cijena prometovanih nepokretnosti	30.000				
2	Izrada novog sistema		150.,000	150.000		
3	Godišnje pretplata, održavanje i unaprjeđenje				45,000	47,250
	UKUPNO PO GODINAMA	30.000	150.000	150,000	45.000	47,250
UKUPNO 422,250						

11. GEODETSKO-KATASTARSKI INFORMACIONI SISTEM

Geodetsko-katastarski informacioni sistem je osnovni podsistem informacionog sistema državnih organa koji na jedinstven način obezbjeđuje evidenciju geodetskih i katastarskih podataka o nepokretnostima i pravima na njima, pristup podacima od strane ovlaštenih korisnika nezavisno od njihove lokacije, razmjenu podataka i informacija između subjekata informacionog sistema državnih organa (član 2 stav 1 tačka 15 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti).

Geodetsko-katastarski informacioni sistem sadrži podatke i funkcije osnovnih geodetskih radova, katastra nepokretnosti, katastra vodova, registra kućnih brojeva, ulica i trgova, evidencije prostornih jedinica, osnovne državne karte, topografskih karata i kancelarijskog poslovanja (član 155 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti).

Geodetsko-katastarski informacioni sistem je osnovni podsistem informacionog sistema državnih organa koji na jedinstven način obezbjeđuje evidenciju geodetskih i katastarskih podataka o nepokretnostima i pravima na njima, pristup podacima od strane ovlaštenih korisnika nezavisno od njihove lokacije, razmjenu podataka i informacija između subjekata informacionog sistema državnih organa.

Osim Zakona o državnom premjeru i katastru, program radova na modernizaciji geodetsko-katastarskog informacionog sistema je proistekao iz raspoloživih osnova, kao i implementacije zahtjeva korisnika: Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne

imovine, Ministarstva javne uprave, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprave za statistiku, lokalnih samouprava, Notarske komore i drugih.

Propisi:

- Zakon o elektronskoj upravi ("Službeni list CG", broj 72/19);
- Zakon o elektronskom dokumentu ("Službeni list CG", broj 132/22);
- Zakon o informacionoj bezbjednosti ("Službeni list CG", broj 113/24);
- Zakon o infrastrukturi prostornih podataka ("Službeni list CG", broj 37/17);
- Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore;
- Zakon o Notarima ("Službeni list RCG", broj 68/05 i "Službeni list CG", br. 49/08, 55/16, 84/18 i 141/25);
- Zakon o zaštiti podataka o ličnosti ("Službeni list CG", br. 79/08, 70/09, 44/12, 22/17 i 77/24).

11.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Značajan dio postojećeg sistema Uprave za nekretnine u Crnoj Gori razvijen je prije više od 10 godina i zastareo je zbog brzog tehnološkog napretka i konstantnih inovacija u IT oblastima. Pored toga, količina podataka koje sistem trenutno obrađuje drastično se povećala od početka njegovog razvoja, a sama arhitektura otežava komunikaciju između centralnog sistema, područnih jedinica i eksternih korisnika. Pored ovih, bitno je pomenuti i druge nedostatke kao što su: neusaglašenost podsistema za održavanje grafičkih i alfanumeričkih djelova katastarskih evidencija, nedostatak usluga koje omogućavaju efikasnu i standardizovanu automatsku razmjenu podataka sa korisnicima izvan sistema i prelazak na potpuno digitalno poslovanje, zastarela IKT infrastruktura i drugi.

Kada je u pitanju sistem za uspostavljanje i održavanje katastarskih evidencija tu imamo tri glavne cjeline: eTerrasoft, eKatastar, i esKatastar.

eTerrasoft je sistem namijenjen održavanju alfanumeričkog dijela katastarskih evidencija i u upotrebi je u Upravi za nekretnine od 2014 godine, sa određenim unapređenjima koja se realizuju kroz redovne godišnje ugovore o održavanju. Sistem omogućava upravljanje dokumentacijom i kancelarijsko poslovanje. eTerrasoft je realizovan na Java platformi i Oracle sistemu za upravljanje bazama podataka. Implementiran je kao distribuirani sistem sa lokalnim serverima u područnim jedinicama Uprave za nekretnine i centralnim serverom u prostorijama Uprave za nekretnine u Podgorici sa uspostavljenom replikacijom podataka u realnom vremenu. eTerrasoft, iako u potpunosti funkcionalan sistem, ima više nedostataka: platforme na kojima funkcioniše su zastarele i ne obezbjeđuju efikasan odgovor na sve brojnije zahtjeve za novim funkcionalnostima, performanse sistema predstavljaju značajnu prepreku zbog svakodnevnog povećanja količine podataka, administracija samog sistema je komplikovana zbog distribuirane arhitekture, pojedine komponente sistema predstavljaju i sigurnosni rizik zbog svoje zastarelosti.

eKatastar predstavlja portal putem kojeg se obezbjeđuje pristup alfanumeričkim podacima katastarskih evidencija eksternim korisnicima sistema. On direktno pristupa centralnoj bazi eTerrasoft sistema, podacima koji se repliciraju u realnom vremenu i omogućava više nivoa pristupa: javni pristup ograničenom skupu podataka katastarskih evidencija, prošireni pristup određenom skupu korisnika koji imaju zakonom propisane nadležnosti, kao i mogućnost preuzimanja elektronskih dokumenta – izvoda, prepisa i uvjerenja iz katastarskih evidencija. Dalje, razvijeni su i servisi (SOAP i REST) za direktan pristup podacima koje

koriste različiti eksterni korisnici koji imaju prava pristupa određenim skupovima katastarskih podataka. Ovaj sistem je takođe razvijen na relativno zastarelim platformama i bibliotekama, što predstavlja značajno ograničenje u daljem razvoju i obezbjeđivanju sigurnosti informacionog sistema Uprave za nekretnine.

esKatastar je sistem za uspostavljanje i održavanje digitalnih katastarskih planova, kao i za potrebe izlaganja podataka na javni uvid u postupku izrade katastra nepokretnosti, a u upotrebi je u svim područnim jedinicama Uprave za nekretnine. Ovaj sistem predstavlja klijent-server platformu gdje je klijentski dio implementiran kao modul u okviru AutoCAD aplikacija, a podaci su smješteni u MS SQL Server sistemima za upravljanje bazama podataka. Platforme su zastarjele, mogućnosti unaprjeđenja sistema su ograničene, ne postoje servisi za distribuciju i razmjenu podataka sa drugim djelovima informacionog sistema. Glavni problem predstavlja neusaglašenost i nepostojanje direktne veze ovog sistema sa alfanumeričkim dijelom katastarskih evidencija u eTerrasoftu.

Geoportal Uprave za nekretnine predstavlja centralno mjesto za distribuciju grafičkih podataka iz nadležnosti Uprave za nekretnine: digitalnog katastarskog plana, ortofoto snimaka, modela terena, kartografskih proizvoda i drugog. Geoportal se sastoji iz tri glavna dijela: web preglednika raspoloživih podataka koji ima mogućnosti uključivanja prikaza dostupnih slojeva, kataloga metapodataka i servisa za distribuciju i preuzimanje podataka (WMS, WFS, download). Razvijen je na Hexagon platformi i glavni nedostaci su povremeni zastoji u radu uzrokovani velikim brojem korisnika i nedovoljne performanse sistema.

Trenutna **hardversko komunikaciona infrastruktura** Uprave za nekretnine je uglavnom nabavljena i uspostavljena 2014 godine, i od tada je u manjoj mjeri nadograđivana kroz redovno održavanje. Uprava za nekretnine ima potrebe za jakim hardverskim i komunikacionim resursima zbog: značajnog broja sistema koji su u nadležnosti Uprave (katastarske evidencije, kartografija, adrese, prostorne jedinice, DMS i dr.), količine podataka koja se svakodnevno uvećava, kao i velikog broja korisnika koji 24 sata dnevno pristupaju informacionom sistemu Uprave. Na centralnoj lokaciji postoji serverska infrastruktura na kojoj su implementirani svi sistemi Uprave za nekretnine, a broj virtuelnih servera prelazi 50. Tu postoji i aktivna mrežna oprema koja je neophodna za kvalitetno i sigurno upravljanje protokom podataka između različitih lokacija informacionog sistema Uprave za nekretnine kao i za komunikaciju sa spoljnim korisnicima i provajderima usluga. Ova infrastruktura trenutno funkcioniše na granicama mogućnosti iz razloga što je od njene nabavke prošlo više od deset godina, a složenost, količina podataka i novi zahtjevi prema informacionom sistemu su višestruko uvećani. Važno je napomenuti i da Uprava za nekretnine trenutno ne posjeduje DS („disaster recovery“) lokaciju, što predstavlja značajan rizik za sigurnost podataka i informacionog sistema u cjelini.

Trenutne aktivnosti na održavanje i unaprjeđenje **aplikativnih i sistemskih softvera** su licenciranje, redovno održavanje i nadogradnja na postojeće verzije, u skladu sa tenderskim procedurama.

11.1.1.Pregled postojećeg stanja softverske i hardverske infrastrukture

Mrežna infrastruktura
Distribucija podataka i komunikacije se obavljaju preko računarske mreže koja je izvedena spajanjem LAN mreža područnih jedinica u jednu WAN mrežu na nivou Crne Gore korišćenjem infrastrukture provajdera TELEKOMA.
Pregled postojeće opreme
Serveri - 45 Radne stanice - 456 Štampači - 265 (A4 - 255, A3 - 10) Skeneri - 120 (A4 - 115, A3 - 3, A0 - 2) Ploteri - 5 Ostala prateća oprema
Aplikativni softveri
Microsoft Office EsKatastar eTerrasoft eKatastar Registar kućnih brojeva, ulica i trgova - Adresni registar Evidencija prostornih jedinica Apollo Geoportal eArhiv - Therefore AutoDesk Microstation Esri ArcGis ERDAS MontePos GNSS Softver za kartografiju i fotogrametriju ISM, LPS Katalog propisa Softver za OCR Trezorsko poslovanje Kadrovska evidencija
Sistemske softveri
Windows – desktop i server ManageEngine AssetExplorer Antivirus softver Backup softver

Softver za udaljeni pristup Oracle DBMS SQL Server
E - Registri
Evidencija nepokretnosti i prava na njima; Evidencija prostornih jedinica Elektronski arhiv Kartografska baza podataka GNSS Katastar morskog dobra (nije uspostavljena) Registar kućnih brojeva, ulica i trgova Katastar vodova (nije uspostavljen)
Licence neophodne za funkcionisanje informacionog sistema Uprave za nekretnine
MS Windows Server Microsoft Office ESRI Leica spider (MONTEPOS) ORACLE ERDAS AUTODESK Therefore eTerrasoft EsKatastar Apollo Antivirus Katalog propisa

11.2. PROGRAM RADOVA

U narednom periodu postoji potreba za hitnim početkom aktivnosti na unaprjeđenju i nadogradnji kako softverskih sistema Uprave za nekretnine tako i hardversko-komunikacione infrastrukture.

Ovo poglavlje definiše ključne ciljeve i okvirni plan aktivnosti koji će biti sproveden u narednom periodu. Ciljevi su usmjereni na unaprijeđenje informacione infrastrukture, razvoj novih softverskih sistema i servisa, kao i povećanje dostupnosti, tačnosti i interoperabilnosti podataka kojima Uprava za nekretnine raspolaže.

Polazeći od navedenih potreba i strateškog opredjeljenja Uprave za nekretnine, u nastavku su definisani specifični ciljevi koji predstavljaju osnovu za realizaciju planiranih aktivnosti i ostvarivanje dugoročnog unapređenja informacionog sistema i infrastrukture.

Cilj 1: Razvoj i implementacija novog integrisanog sistema za upravljanje katastarskim evidencijama

Jedan od najvećih prioriteta u Upravi za nekretnine, kada su u pitanju katastarske evidencije, je **izrada novog, modernog, integrisanog sistema za upravljanje katastarskim evidencijama**.

Ovaj sistem treba da objedini i obezbijedi sinhronizaciju modula za upravljanje alfanumeričkim i grafičkim katastarskim podacima, da bude skalabilan i servisno orijentisan u smislu da predstavlja modernu platformu koja će biti potpuno u mogućnosti da odgovori brojnim zahtjevima u narednim godinama.

Dalje, ovaj sistem treba da ima arhitekturu koja će omogućiti integraciju do određenog nivoa sa drugim sistemima u Upravi kao što su kancelarijsko poslovanje, DMS, sistem za upravljanje prostornim jedinicama, adresni sistem i budući katastar vodova. Treba da bude centralizovan, web baziran i zasnovan na savremenim platformama i najnovijim standardima.

Migracija na ovaj novi sistem će biti veoma zahtjevan posao za koji će biti neophodno obezbijediti značajne kadrovske, vremenske i finansijske resurse, i biće potrebna eksterna ekspertna pomoć u procesu planiranja i praćenja realizacije.

Cilj 2: Razvoj i modernizacija hardversko-komunikacione infrastrukture

Uzimajući u obzir veći broj sistema i registara koje Uprava za nekretnine mora efikasno da vodi, dolazi se do visokih zahtjeva koje mora da zadovolji neophodna **hardversko-komunikaciona infrastruktura Uprave za nekretnine**, najvećim dijelom na centralnoj lokaciji u Podgorici. Kao što je već pomenuto, postojeći Datacentar Uprave za nekretnine radi na maksimalnoj iskorišćenosti i zbog zastarjelosti nema više mogućnosti za nekim osjetnim unaprjeđenjem postojeće opreme, već je potrebno planirati i realizovati nabavku nove opreme: serverska infrastruktura nove generacije, storidž sistemi velike brzine i kapaciteta, kao i nova aktivna mrežna oprema koja će moći efikasno da podrži nove zahtjeve i sisteme. Takođe je potrebno planirati nabavku i implementaciju DS lokacije u okviru jedne od udaljenih područnih jedinica Uprave za nekretnine.

Cilj 3: Nadogradnja i modernizacija Geoportala Uprave

Geoportal Uprave je potrebno nadograditi i podignuti na viši nivo, da bi se obezbijedila stabilna platforma koja će biti u mogućnosti da odgovori visokim zahtjevima za kvalitetnim pristupom velikoj količini podataka o prostoru. Tu je naročito bitna i realizacija propisanih nadležnosti iz Zakona o infrastrukturi prostornih podataka.

Cilj 4: Razvoj digitalnih servisa i integracija u e-Upravu

Potrebno je kontinuirano razvijati i unapređivati digitalne servise namijenjene internim i eksternim korisnicima, s ciljem povećanja dostupnosti, tačnosti i upotrebljivosti podataka kojima Uprava za nekretnine raspolaže.

Poseban fokus treba staviti na integraciju informacionog sistema Uprave za nekretnine sa drugim organima državne uprave i platformom e-Uprava, čime će se omogućiti potpuna elektronska komunikacija sa korisnicima i dostupnost svih podataka i servisa.

Ispunjenjem ovog cilja obezbjeđuje se prelazak na koncept „katastra bez papira“, koji podrazumijeva elektronsko podnošenje zahtjeva, obradu predmeta i izdavanje dokumenata

(list nepokretnosti, posjedovni list, digitalni katastarski plan, uvjerenja, rješenja) u digitalnom obliku. Realizacija ovog cilja sprovodi se u skladu sa strateškim dokumentima Vlade Crne Gore i nacionalnim politikama digitalne transformacije.

Cilj 5: Uspostavljanje jedinstvene platforme informacionog sistema Uprave za nekretnine

Uprava za nekretnine trenutno koristi više različitih aplikativnih sistema koji funkcionišu nezavisno jedni od drugih. Nedostatak jedinstvene IT platforme rezultira:

- tehničkom neefikasnošću i višestrukim održavanjem,
- otežanom razmjenom podataka među aplikacijama,
- neujednačenim sigurnosnim standardima,
- ograničenom mogućnošću daljeg razvoja digitalnih servisa građanima i institucijama.

Da bi se omogućila modernizacija i postupna integracija aplikacija u skladu sa strateškim dokumentima Vlade (digitalna transformacija, reforma javne uprave, e-servisi), neophodno je **uspostaviti centralnu informacionu platformu** kao osnovu za buduće povezivanje svih aplikacija u jedinstven sistem.

Svrha projekta je uspostavljanje savremene, sigurne i skalabilne IT platforme Uprave za nekretnine, koja će omogućiti: jedinstveno upravljanje podacima, standardizovan integracioni okvir (API/ESB), centralizovanu autentikaciju i autorizaciju (IAM), modernu GIS osnovu, automatizovane DevOps procese, pripremu za faznu integraciju postojećih aplikacija.

Cilj uspostavljanja jedinstvene platforme informacionog sistema je:

- Uspostaviti savremenu tehnološku i organizacionu osnovu za unificirani informacioni sistem Uprave za nekretnine.
- Omogućiti standardizovan i siguran pristup podacima kroz centralnu platformu.
- Smanjiti troškove održavanja i fragmentiranosti postojećeg IT sistema.
- Pripremiti okruženje za buduće digitalne servise građanima i institucijama Omogućiti postepenu modernizaciju aplikacija bez zastoja u radu institucije.

Cilj 6: Upravljanje razvojem i jačanje kapaciteta

U cilju efikasnog sprovođenja planiranih aktivnosti, potrebno je definisati i realizovati petogodišnji plan razvoja informacionog sistema i infrastrukture Uprave za nekretnine.

Za ostvarivanje ovog cilja neophodno je obezbijediti adekvatne finansijske, kadrovske i vremenske resurse, kao i stvoriti uslove za njihovu optimalnu upotrebu.

Takođe, važno je uspostaviti sistem praćenja, evaluacije i izvještavanja o napretku realizacije projekata, čime će se obezbijediti transparentnost, odgovornost i kontinuitet u sprovođenju procesa modernizacije.

PLAN AKTIVNOSTI

Planirane aktivnosti će se realizovati fazno, u skladu sa prioritetima i raspoloživim resursima, uz angažovanje stručnih timova Uprave i eksternih eksperata. Time će se obezbijediti usklađenost sa nacionalnim strategijama digitalizacije i razvojnim planovima Vlade Crne Gore, kao i sa zahtjevima evropskih standarda u oblasti infrastrukture prostornih podataka.

U tom kontekstu, definisane su konkretne mjere i aktivnosti koje će omogućiti ostvarivanje postavljenih ciljeva i obezbijediti efikasnu implementaciju planiranih projekata.

Uzimajući u obzir sve navedeno, potrebno je realizovati sledeće mjere i aktivnosti:

1. Unaprijeđenje i održavanje softverske infrastrukture:

- Aktivnosti na poslovima redovne nabavke i održavanja sistemskog softvera
- Aktivnosti na poslovima redovne nabavke i održavanja aplikativnog softvera
- Aktivnosti na poslovima izrade i održavanja **novih** sistema
- Aktivnosti na razvoju novih servisa

2. Unaprijeđenje i održavanje hardverske infrastrukture

- Aktivnosti na poslovima održavanja i unaprijeđenja hardverske infrastrukture (nova oprema u vidu servera, radnih stanica, laptopova, skenera i štampača; hitne nabavke i održavanje opreme)
- Komunikaciona infrastruktura
- Aktivnosti na održavanju i unaprijeđenju IKT infrastrukture na centralnoj lokaciji

Dinamika planiranih aktivnosti u periodu 2026.-2030.godina:

Tabela 1. Dinamika aktivnosti na poslovima unaprijeđenja i održavanja softverske infrastrukture

RB	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Održavanje i unapređenje sistemskog softvera					
1.1	IT infrastruktura UZN	Redovno održavanje i nadogradnja	Redovno održavanje i nadogradnja	Redovno održavanje i nadogradnja	Redovno održavanje i nadogradnja	Redovno održavanje i nadogradnja
1.2	Zaštita i antivirus programi	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
1.3	Backup softver	Redovno održavanje i	Redovno održavanje i	Redovno održavanje i	Redovno održavanje i	Redovno održavanje i

		nadogradnja softvera	nadogradnja softvera	nadogradnja softvera	nadogradnja softvera	nadogradnja softvera
1.4	Softver za upravljanje IT infrastrukturom i bezbjednošću	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
1.5	Softver za udaljeni pristup	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
1.6	Katalog propisa	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
1.7	Softver za OCR	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
2	Održavanje i unapređenje aplikativnog softvera					
2.1	e-Terrasoft					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera		
2.2	EsKatastar					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera		
2.3	Evidencija prostornih jedinica					

	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
2.4	Adresni registar – registar kućnih brojeva, ulica i trgova					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
2.5	e-Arhiv					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
2.6	Apollo Geoportal					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera		
2.7	Softver za kartografiju i fotogrametriju					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
2.8	MontePos GNSS					
	Održavanje softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera

		nja softvera				
3	Izrada i održavanje novih sistema					
3.1	Novi sistem za katastarske evidencije					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentacije	Izrada modela podataka i razvoj aplikativnog rješenja	Migracija podataka, razvoj aplikativnog rješenja	Testiranje, implementacija, optimizacija i obuka	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
3.2	Katastar vodova					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentacije i procedura nabavke	Izrada modela podataka, migracija podataka, razvoj aplikativnog rješenja	Testiranje i implementacija, obuka i instalacija sistema	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
3.3	Registar cijena prometovanih nepokretnosti					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentacije i procedura nabavke	Izrada modela podataka, migracija podataka, razvoj aplikativnog rješenja	Testiranje i implementacija, obuka i instalacija sistema	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
3.4	Novi sistem za izradu topografskih karata					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje	Analiza postojećeg stanja. Priprema	Izrada modela podataka, migracija	Testiranje i implementacija, obuka i	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i

		projektne dokumentacije i procedura nabavke	podataka, razvoj softverskog rješenja	instalacija sistema		nadogradnja softvera
3.5	Registar geografskih imena					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentacije i procedura nabavke	Izrada modela podataka, migracija podataka, razvoj softverskog rješenja	Testiranje i implementacija, obuka i instalacija sistema	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
3.6	Sistem za bonitiranje zemljišta					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentacije i procedura nabavke	Izrada modela podataka, migracija podataka, razvoj softverskog rješenja	Testiranje i implementacija, obuka i instalacija sistema	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
3.7	Novi Geoportal UZN					
	Izrada novog sistema i godišnje održavanje			Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentacije i procedura nabavke	Izrada modela podataka, razvoj softverskog rješenja, migracija i implementacija	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
3.8	Jedinstvena platforma informacionog sistema UZN					
	Izrada jedinstvene platforme	Analiza postojećeg stanja.	Uspostavljanje centralne	Implementacija IAM i GIS	DevOps i monitoring okruženja-	Finalna dokumentacija

	informacionog sistema UZN	Priprema projektne dokumentacije i procedura nabavke	platforme i API okvira	komponenti (implementacija gis servisa na softverskom nivou)	implementacija CI/CD procesa, izgradnja testnih i razvojnih okruženja	arhitekture, obuka i završna validacija platforme
4	Razvoj novih servisa					
4.1	Kvalitet podataka	Analiza postojećih registara i definisanje standarda za poboljšanje kvaliteta podataka.	Implementacija aktivnosti na poboljšanje tačnosti i ažurnosti podataka.	Kontinuirano održavanje i unapređenje kvaliteta podataka.	Kontinuirano održavanje i unapređenje kvaliteta podataka.	Kontinuirano održavanje i unapređenje kvaliteta podataka.
4.2	e-Uprava	Definisanje potreba korisnika i koncepta novih e-servisa.	Razvoj novih e-servisa za potrebe građana (portal e-Uprave).	Proširenje funkcionalnosti i unapređenje servisa	Proširenje funkcionalnosti i unapređenje servisa	Proširenje funkcionalnosti i unapređenje servisa
4.3	E-servis za distribuciju katastarskih podataka i dokumenata	Analiza potreba korisnika i definisanje tehničkog modela distribucije podataka	Razvoj i implementacija e-servisa za preuzimanje i razmenu podataka	Razvoj i implementacija e-servisa za preuzimanje i razmenu podataka	Održavanje, nadogradnja i godišnje unapređenje	Održavanje, nadogradnja i godišnje unapređenje
4.4	e-Arhiv – servisi za integraciju sa drugim sistemima	Projektovanje arhitekture i definisanje potreba za integraciju	Razvoj i implementacija e-Arhiva i servisa za razmenu sa drugim sistemima.	Razvoj i implementacija e-Arhiva i servisa za razmenu sa drugim sistemima.	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera
4.5	Namjenska GIS platforma	Implementacija modula za upravljanje	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i nadogradnja softvera	Redovno održavanje i

		e prostorni m, alfanumeričkim podacima i geografskim imenima.				nadogradnja softvera
--	--	---	--	--	--	----------------------

Tabela 2. Dinamika aktivnosti na poslovima unaprijeđenja i održavanja hardverske infrastrukture

RB	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Održavanje i unapređenje hardverske i komunikacione infrastrukture					
1.1	Hardverska infrastruktura					
	Nova oprema	Nabavka opreme	Nabavka opreme	Nabavka opreme	Nabavka opreme	Nabavka opreme
	Održavanje sistema	Redovno održavanje i servis opreme	Redovno održavanje i servis opreme	Redovno održavanje i servis opreme	Redovno održavanje i servis opreme	Redovno održavanje i servis opreme
1.2	Komunikaciona infrastruktura					
	Održavanje komunikacione infrastrukture	Održavanje i unaprijeđenje komunikacione infrastrukture	Održavanje i unaprijeđenje komunikacione infrastrukture	Održavanje i unaprijeđenje komunikacione infrastrukture	Održavanje i unaprijeđenje komunikacione infrastrukture	Održavanje i unaprijeđenje komunikacione infrastrukture
2	Unaprijeđenje i održavanje serverske i infrastrukture za skladištenje podataka na centralnoj lokaciji					
2.1	Unaprijeđenje serverske i infrastrukture za skladištenje podataka					
		Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumenta	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokument	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumentac	Analiza postojećeg stanja. Priprema projektne dokumenta

		dokumenta cije	cije i procedura nabavke	acije i procedura nabavke	ije i procedura nabavke	cije i procedura nabavke
--	--	-------------------	--------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	--------------------------------

11.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA

Za definisane aktivnosti i njihovu dinamiku, u ovom poglavlju prikazana je finansijska rekapitulacija koja obuhvata procjenu potrebnih sredstava za njihovu realizaciju.

Dinamika finansijskih sredstava je prikazana u narednim tabelama, po godinama planiranja, saglasno vremenskom okviru sprovođenja aktivnosti navedenom u prethodnom poglavlju.

Ukupna sredstva koja je potrebno obezbjediti za Geodetsko-katastarski informacijski sistem iznose 11.336.817,17€.

Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za održavanje i unaprijeđenje softverske infrastrukture							
R. B.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	Ukupno (€)
1	Održavanje i unapređenje sistemskog softvera						
1,1	IT infrastruktura UZN						
	Godišnje održavanje	30.000,00	31.500,00	33.075,00	34.728,75	36.465,19	165.768,94
1,2	Antivirus softver						
	Usluga godišnje pretplate i održavanja	7.000,00	7.350,00	7.717,50	8.103,37	8.508,50	38.679,37
1,3	Backup softver						
	Usluga godišnje pretplate i održavanja	8.000,00	8.400,00	8.820,00	9.261,00	9.724,00	44.205,00
1,4	Softvera za upravljanje IT infrastrukturom i bezbjednošću						
	Nabavka i održavanje - obuhvata alate za upravljanje IT opremom, sistemima i bezbjednošću	4.000,00	30.000,00	31.500,00	33.075,00	34.728,00	133.303,00
1,5	Softver za udaljeni pristup						

	Godišnja licenca za softver za udaljeni pristup	4.000,00	4.200,00	4.410,00	4.630,00	4.861,50	22.101,50
1,6	Katalog propisa						
	Usluga godišnje pretplate	4.000,00	4.200,00	4.410,00	4.630,00	4.861,50	22.101,50
1,7	Softver za OCR						
	Godišnja licenca	2.000,00	2.100,00	2.205,00	2.315,00	2.430,70	11.050,70
1	UKUPNO	59.000,00	87.750,00	92.137,50	96.743,12	101.579,39	437.210,01
R. B.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	Ukupno (€)
2	Održavanje i unapređenje aplikativnog softvera						
2,1	e-Terrasoft						
	Godišnja pretplata, održavanje i unaprjeđenje	90.000,00	94.500,00	99.225,00			283.725,00
2,2	EsKatastar						
	Godišnje održavanje	15.000,00	15.750,00	16.537,50			47.287,50
2,6	Geoportal						
	Usluga godišnje pretplate, održavanja i unaprjeđenja	30.000,00	31.500,00	33.075,00	34.728,75		129.303,75
2,7	Licenca za softver za kartografiju i fotogrametriju						
	Godišnja pretplata i održavanje	45.000,00	47.250,00	49.612,50	52.093,13	54.697,78	248.653,41
	UKUPNO	180.000,00	189.000,00	198.450,00	86.821,88	54.697,78	708.969,66

Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za izradu i održavanje novih sistema

R. B.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	Ukupno (€)
3	Izrada i održavanje novih sistema						
3,1	Novi sistem za katastarske evidencije						
	Izrada novog sistema		600.000,00	700.000,00	500.000,00		1.800.000,00
	Godišnje održavanje					200.000,00	200.000,00
3,4	Novi sistem za kartografiju i topografiju						
	Izrada novog sistema		200.000,00	150.000,00			350.000,00
	Godišnje održavanje				52.000,00	54.600,00	106.600,00
3,7	Novi Geoportal uprave za nekretnine						
	Izrada novog sistema			200.000,00	100.000,00		300.000,00
	Godišnje održavanje					45.000,00	45.000,00
3,8	Jedinstvena platforma informacionog sistema UZN						
			450.000	300.000	150.000	100.000	1.000.000
	UKUPNO		1.250.000,00	1.350.000,00	802.000,00	399.600,00	3.801.600,00

Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za poboljšanje podataka i razvoj novih servisa

R. B.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	Ukupno (€)
4	Poboljšanje kvaliteta podataka i razvoj novih servisa						
4,1	Kvalitet podataka						
	Poboljšanje kvaliteta podataka u	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	1.000.000,00

	postojećim registrima						
4,2	e-Uprava						
	Razvoj novih servisa za potrebe građana - portal e-Uprave	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	250.000,00
4,3	E-servis za potrebe distribucije katastarskih podataka						
	Godišnja pretplata, održavanje i unaprijeđenje	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	300.000,00
4,4	e-Arhiv - servisi za integraciju sa drugim sistemima						
	Projektovanje i razvoj servisa		35.000,00	35.000,00			70.000,00
4,5	GIS platforma						
	Implementacija modula za upravljanje prostornim podacima katastarskih evidencija	50.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	70.000,00
	Implementacija modula za upravljanje alfanumerickim podacima	50.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	70.000,00
	Implementacija modula za upravljanje geografskim imenima	40.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	56.000,00
	UKUPNO	450.000,00	359.000,00	359.000,00	324.000,00	324.000,00	1.816.000,00

Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za konsalting aktivnosti

R. B.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	Ukupno (€)
5	Konsalting aktivnosti						
5,1	Izrada projektnog zadatka						
5,2	Modernizacija informacionog sistema	100.000,00					100.000,00
5,3	Uspostavljanje novog sistema za katastarske evidencije	50.000,00					50.000,00
5,6	Uspostavljanje novog sistema za izradu topografskih karata	30.000,00					30.000,00
5,7	Uspostavljanje novog sistema za bonitiranje i izrada procedura		30.000,00				30.000,00
5,9	Uspostavljanje novog Geoportala Uprave za nekretnine		30.000,00				30.000,00
5,10	Unaprjeđenje hardversko-komunikacione infrastrukture	30.000,00					30.000,00
5,11	Konsalting za buduće projekte - ocjena		100.000,00	105.000,00	110.250,00	115.762,50	431.012,50
	UKUPNO	210.000,00	160.000,00	105.000,00	110.250,00	115.762,50	701.012,50

Dinamika potrebnih finansijskih sredstava za nabavku i održavanje hardverske infrastrukture

R.B.	Aktivnost	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	Ukupno (€)
1	Održavanje i unaprjeđenje						

	hardverske infrastrukture						
1,1	Hardware						
	Nova oprema u vidu servera, radnih stanica, laptopova, skenera i štampača	400.000,00	200.000,00	210.000,00	220.500,00	231.525,00	1.262.025,00
	Hitne nabavke	30.000,00	35.000,00	35.000,00	40.000,00	40.000,00	180.000,00
	Održavanje opreme	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	100.000,00
1,2	Komunikaciona infrastruktura						
	Nova oprema i servisi	30.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	230.000,00
	Ukupno	480.000,00	305.000,00	315.000,00	330.500,00	341.525,00	1.772.025,00
2	Održavanje i unapređenje serverske i infrastrukture za skladištenje podataka						
2,1	Serverska i infrastrukture za skladištenje podataka						
	Održavanje i unapređenje		1.000,00	550.000,00	350.000,00	200.000,00	2.100.000,00
	Ukupno						2.100.000,00

12. ARHIV DOKUMENTACIJE O DRŽAVNOM PREMJERU I NEPOKRETNOSTIMA

12.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

U Upravi za nekretnine Crne Gore je tokom 2012. i 2013. godine implementiran sistem **e Arhiv**, koji je omogućio korišćenje elektronskih dokumenata i organizaciju arhivske dokumentacije, kroz uvođenje odgovarajućih kategorija dokumenata i pripadajućih metapodataka. Implementirani sistem je baziran na tehnološkoj platformi za upravljanje dokumentima **Therefore** i njegova uloga od 2012. godine do danas je da omogući pristup ovlaštenim korisnicima iz uprave i područnih jedinica elektronskim dokumentima koji su nastali u nekoliko projekata masovne digitalizacije ili tokom svakodnevne interne obrade različitih tipova dokumenata.

Sa ciljem obezbjeđenja optimalnog funkcionisanja ranije implementiranog softverskog rješenja **e Arhiv**, UZN od sredine 2018. godine planira i sprovodi nabavku usluga održavanja sistema.

Ugovorene usluge održavanja obuhvataju:

- Isporuku i instalaciju novih verzija i ispravki za sistem za upravljanje dokumentima Therefore;
- Podršku putem email-a i telefona;
- Podršku udaljenim pristupom sistemu putem Remote Desktop-a i VPN-a, po potrebi;
- Planirane ili hitne podrške na licu mjesta;
- Redovne mjesečne provjere stanja i funkcionisanja sistema na licu mjesta – u prostorijama Uprave za nekretnine u Podgorici;
- Održavanje namjenski razvijenih modula za analogno/digitalnu konverziju, integraciju sa alatima za geo-referenciranje i web pristup.

Kroz ranije projekte masovne digitalizacije izvršena je obrada (skeniranje i indeksiranje) oko **10 000 000 dokumenata**, koji su svrstani u odgovarajuće strukture, povezane sa konkretnim područnim jedinicama i kategorijama dokumenata. Dokumenti skladišteni u sistemu **e Arhiv** se koriste svakodnevno, od strane ovlašćenih lica iz Uprave i područnih jedinica. Uobičajeni način korišćenja podrazumjeva pretragu i pregled arhiviranih elektronskih dokumenata, a samo manji broj korisnika u Upravi je angažovan na poslovima skeniranja i indeksiranja dokumentacije koja nije ranije obrađena, kao i na dopuni podataka kod ranije digitalizovanih dokumenata.

Osnovna svrha sistema **e Arhiv** je omogućavanje pristupa kvalitetno digitalizovanim dokumentima, umjesto sporog i potencijalno rizičnog pristupa papirnim originalima, čime se skraćuje vrijeme uvida u informacije neophodne za svakodnevne poslovne aktivnosti referenata i rukovodilaca u organizacionim jedinicama Uprave za nekretnine. Svakodnevna praksa je pokazala da, iako je omogućena pretraga po unijetim indeksnim podacima i unutrašnjem sadržaju dokumenta, postupak nalaženja dokumenta po nekom konkretnom podatku (npr. broj parcele, matični broj ili ime, broj predmeta) može da bude spor ili neprecizan. Takođe, činjenica je da dokumentacija jednog broja područnih jedinica još uvijek

nije digitalizovana, što znači da je pristup njihovim dokumentima moguć samo direktnim uvidom u papirnu arhivu.

Konačno, evidentno je da drugi softverski sistemi u upotrebi u Upravi za nekretnine ili van Uprave za nekretnine, upravljaju podacima koji se tiču dokumenata arhiviranim u sistemu **e Arhiv**, ali trenutno ne postoji neki mehanizam razmjene informacija ili direktna integracija preko kojih bi arhivirani elektronski dokumenti posredno postali dostupni zainteresovanim autorizovanim stranama unutar ili van Uprave (npr. organi državne uprave i lokalne samouprave, notari, sudovi, tužilaštva itd).

12.2. PROGRAM RADOVA

Obzirom na trenutni način korišćenja sistema digitalnog arhiva i njegovo mjesto u Informacionom sistemu UZN, prepoznat je prostor za unapređenje postojećeg sistema, kao i za organizacione izmjene koje bi rezultirale efikasnijim radnim tokovima i bržim odgovorima na postavljene zahtjeve. U tom kontekstu su definisani sljedeći ključni ciljevi:

Cilj 1: Standardizacija i unapređenje poslovnih procesa elektronskog arhiva

Cilj je uspostaviti jedinstven, efikasan i zakonski usklađen sistem rada elektronskog arhiva, kroz analizu i unaprijeđenje postojećih procedura i procesa.

Unaprijeđenje će se realizovati angažovanjem stručnih konsultantskih usluga radi analize, unaprijeđenja i standardizacije postojećih procedura, uvođenja dobrih praksi u oblasti upravljanja dokumentima i elektronskog arhiviranja.

Ovim se obezbjeđuje usklađenost sa relevantnim propisima i povećava efikasnost upravljanja arhivskom građom.

Cilj 2: Potpuna digitalizacija arhivske građe

Cilj je digitalizovati kompletnu preostalu arhivsku građu u područnim jedinicama koje nisu bile obuhvaćene ranijim fazama digitalizacije, s ciljem potpune obrade i dostupnosti arhivske građe u elektronskom obliku, kao i očuvanja originalnih dokumenata. Procijenjeno je da je preostalo oko **15 000 000 dokumenata** koje treba digitalizovati.

Ove mjere doprinose zaštiti originalne građe od oštećenja, povećanju dostupnosti dokumenata i efikasnijem pretraživanju, uz istovremeno usklađivanje sa standardima digitalnog poslovanja i arhiviranja.

Cilj 3: Revizija i unapređenje postojećih digitalizovanih podataka

Cilj je poboljšanje kvaliteta i tačnosti već digitalizovanih podataka kroz njihovu reviziju, korekciju i standardizaciju.

Planirana je sistemaska analiza i unaprijeđenje metapodataka, kao i integracija svih postojećih digitalnih zapisa u jedinstven, ažurirani sistem elektronskog arhiva.

Time se obezbjeđuje pouzdanost podataka, smanjuje mogućnost grešaka i unapređuje funkcionalnost pretrage i izvještavanja.

Cilj 4: Optimizacija funkcionalnosti pretrage i pristupa dokumentima

Cilj je unaprijediti funkcionalnosti pretrage u postojećem softverskom rješenju e-Arhiv, kako bi se omogućilo brže i preciznije pronalaženje dokumenata.

Unapređenja će obuhvatiti razvoj naprednog sistema indeksiranja, uključujući primjenu vještačke inteligencije (AI) i unakrsne pretrage po različitim kategorijama. Ovim se postiže veća efikasnost u radu korisnika i bolja iskorišćenost postojećih podataka.

Cilj 5: Integracija digitalnog arhiva sa drugim informacionim sistemima

Cilj je obezbjediti povezivanje sistema elektronskog arhiva sa drugim sistemima u javnoj upravi, putem interoperabilnih web servisa.

Integracija omogućava razmjenu podataka i dokumenata između institucija, smanjuje administrativne barijere i doprinosi stvaranju efikasnog, povezanog i modernog digitalnog okruženja.

Poseban fokus biće na projektovanju interfejsa koji će omogućiti bezbjednu i standardizovanu komunikaciju putem SOAP ili RESTful servisa.

12.3. PLAN AKTIVNOSTI

Uzimajući u obzir sve navedeno, za ostvarivanje navedenih ciljeva, potrebno je realizovati sledeće mjere i aktivnosti prikazane u Tabeli 1.

Tabela 1. Dinamika aktivnosti

R B	Aktivnost	2026	2027	2028	2029	2030
1	Unapređenje procedura elektronskog arhiva u skladu sa standardima.					
1.1	Unapređenje procedura elektronskog arhiva		Analiza i procjena postojećih procedura, izrada prijedloga unaprijeđenja i pilot primjena novih procedura	Implementacija unaprijeđenih procedura, obuka zaposlenih, uspostavljanje sistema praćenja i održavanja		
2	Digitalizacija arhivske građe u područnim jedinicama koje nijesu bile obuhvaćene ranijim fazama digitalizacije (oko 15 000 000 dokumenata)					
2.1	Digitalizacija arhivske građe	Procjena količine i vrste arhivske građe, analiza i plan digitalizacije po područnim jedinicama	Priprema tehničke dokumentacije i specifikacije za digitalizaciju i unos metapodataka; izbor izvođača u skladu sa tenderskom	Sprovođenje tenderske procedure za nastavak procesa; digitalizacija i unos metapodataka druge partije arhivske građe(25%); kontrola	Sprovođenje tenderske procedure za nastavak procesa; digitalizacija i unos metapodataka treće partije arhivske građe(25%); kontrola	Sprovođenje tenderske procedure za digitalizaciju i unos metapodataka završne partije arhivske građe(25%); integracija svih zapisa u elektronski arhiv i izrada završnog izvještaja

			procedurom ; digitalizacija prve partije arhivske građe (25% ukupne količine)	kvaliteta i usklađenost sa standardima	kvaliteta i usklađenost sa standardima	
3	Revizija i poboljšanje postojećih podataka koji su obrađeni kroz ranije projekte digitalizacije.					
3.1	Revizija i poboljšanje podataka	Pregled i analiza postojećih digitalizovanih podataka i metapodataka, identifikacija tehničkih i sadržajnih nedostataka, izrada plana revizije i prioriternih oblasti	Revizija i poboljšanje prve grupe podataka prema utvrđenim prioritetima; standardizacija formata i metapodataka; kontrola kvaliteta	Revizija i poboljšanje druge grupe podataka prema utvrđenim prioritetima; standardizacija formata i metapodataka; kontrola kvaliteta	Revizija i poboljšanje treće grupe podataka prema utvrđenim prioritetima; standardizacija formata i metapodataka; kontrola kvaliteta	Završna faza revizije; objedinjavanje i verifikacija svih podataka, izrada završnog izvještaja

12.4. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA ZA POTREBE E- ARHIVA

Tabela 2.

	Aktivnosti	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
1	Angažovanje konsultanta za unaprjeđenje procedura elektronskog arhiva u skladu sa standardima.	-	30.000	-	-	-
2	Digitalizacija arhivske građe u područnim jedinicama	-	350.000	350.000	350.000	250.000
3	Revizija i poboljšanje postojećih podataka koji su	-	20.000	20.000	10.000	10.000

	obrađeni kroz ranije projekte digitalizacije.					
4	Usluga godišnje pretplate i održavanja	29.000	30.500	32.000	47.600	50.000
UKUPNO PO GODINAMA		29.000	430.500	402.000	407.600	310.000
Ukupno: 1.579.100						

12.5. FORMIRANJE ODSJEKA ZA ARHIV DOKUMENTACIJE O DRŽAVNOM PREMJERU I NEPOKRETNOSTIMA

Imajući u vidu da UZN kao javna, odnosno državna institucija, ima značajne obaveze u kontekstu stvaranja i održavanja arhive dokumenata (papirne i elektronske), a zaključujući na osnovu saznanja iz svakodnevne prakse, potrebno je razmotriti mogućnost uspostavljanja Odsjeka za arhiv dokumentacije o državnom premjeru i nepokretnostima, koji bi preuzeo nadležnosti u upravljanju arhivskom građom.

Formiranjem posebnog odsjeka stvorili bi se uslovi za efikasnije planiranje aktivnosti i organizovanje resursa neophodnih za adekvatno upravljanje arhivama u okviru Uprave za nekretnine. Izdvajanjem odsjeka koji bi bio fokusiran na poslove arhiviranja, značajno bi se rasteretio Sektor za IS, koji bi mogao da pojača fokus na svoju osnovnu nadležnost i aktivnosti. U nadležnosti novog odsjeka svakako bi se, osim brige o postojećoj arhivi i izdavanju dokumenata na osnovu zahtjeva, našli i aktivnosti vezane za unapređenje sistema **e Arhiv**, nastavak masovne digitalizacije dokumenata i integracije sa drugim sistemima, uz podrazumjevanu tehničku podršku Sektora za IS.

Prilikom planiranja sastava i načina funkcionisanja odsjeka, moguće je primjeniti pozitivna iskustva sličnih institucija iz zemalja iz regiona, ali je svakako potrebno napraviti analizu potreba i napraviti detaljniji predlog sastava zaposlenih u budućem Odsjeku ili eventualno Sektoru za eArhiv. Pretpostavka je da će novi odsjek imati rukovodioca, inženjere i referenate ili izvršioce. Dio zaposlenih koji su trenutno angažovani na poslovima vezanim za digitalni arhiv u Sektoru za IS bi, po pravilu, mogli da budu angažovani u okviru novog odsjeka.

13. POBOLJŠANJE PROSTORNIH KAPACITETA U PODRUČNIM JEDINICAMA UPRAVE ZA NEKRETNINE

13.1. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Dosadašnja Uprava za nekretnine je bila organizovana u skladu sa Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, kao i propisima o radu državnih organa. U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti u Upravi za nekretnine je sistematizovano 435 radnih mjesta, i to u 24 teritorijalno raspoređene u opštinama u Crnoj Gori. Analizom postojećih prostornih kapaciteta utvrđeno je da većina područnih jedinica **ne raspolaže adekvatnim poslovnim prostorom** za efikasno obavljanje poslova i pružanje kvalitetnih usluga korisnicima. Nedostatak prostora, zastarjela infrastruktura i neadekvatni uslovi rada negativno utiču na produktivnost zaposlenih i percepciju Uprave za nekretnine kod korisnika. Uprava za

nekretnine, za efikasno vršenje poslova i usluga, ne raspolaže sa odgovarajućim poslovnim prostorom u područnim jedinicama.

U većini opština, područne jedinice Uprave za nekretnine smještene su u kancelarijama koje se nalaze u zgradama lokalnih samouprava. Ovakvo stanje je naslijeđeno iz devedesetih godina i u većini slučajeva, ne odgovara savremenim potrebama organa, niti standardima za obavljanje poslova iz njegove nadležnosti.

Prostorije kojima raspolažu područne jedinice često su neuslovne, prostorno ograničene i infrastrukturalno zastarjele, što već duži niz godina predstavlja značajan problem u organizaciji rada i pružanju usluga građanima. U pojedinim opštinama ne postoji mogućnost adaptacije niti privođenja prostora namjeni, bilo zbog arhitektonske ograničenosti, vlasničkih odnosa ili statusa objekata. Primjer za to je prostor Područne jedinice u opštini Kolašin, koja je smještena u zakonom zaštićenom objektu, gdje modernizacija nije moguća.

Zbog takvih uslova, u pojedinim područnim jedinicama više službenika dijeli jednu kancelariju (često i do sedam zaposlenih u jednoj prostoriji), što značajno otežava efikasno i kvalitetno obavljanje svakodnevnih zadataka.

S obzirom na to da je Uprava za nekretnine organ koji ima ključnu ulogu u sprovođenju imovinsko-pravnih odnosa i procesima koji prethode velikim investicionim projektima, trenutni prostorni kapaciteti ne zadovoljavaju potrebe ni zaposlenih ni korisnika usluga. Takvo stanje negativno utiče na profesionalni imidž i ugled Uprave za nekretnine, naročito u situacijama kada područne jedinice posjećuju domaći i strani investitori, što može imati indirektan efekat i na investicionu klimu u Crnoj Gori.

13.2. PROGRAM RADOVA

U cilju poboljšanja kvaliteta usluga korisnicima i poboljšanja uslova rada zaposlenih ovim Programom predviđena je modernizacija i nabavka funkcionalnih poslovnih prostora u područnim jedinicama.

Cilj ovog programa je **unapređenje prostornog kapaciteta Uprave za nekretnine**, sa fokusom na:

- Stvaranje funkcionalnog, modernog i prijatnog radnog okruženja;
- Poboljšanje efikasnosti i kvaliteta usluga za građane i pravne subjekte;
- Jačanje ugleda i vidljivosti Uprave za nekretnine kao profesionalnog i pouzdanog državnog organa;
- Omogućavanje optimalnog korišćenja tehničke i administrativne infrastrukture.

PLANIRANE AKTIVNOSTI

Programom se predviđa identifikacija prioriternih područnih jedinica koje zahtijevaju hitnu modernizaciju ili preseljenje u adekvatne poslovne prostore i to: adaptacija postojećih prostornih kapaciteta kroz renoviranje, optimizaciju rasporeda radnih jedinica i obezbjeđenje funkcionalnih radnih mjesta; nabavka dodatnog prostora tamo gdje adaptacija nije moguća; uvođenje standarda opremljenosti, uključujući kancelarijski namještaj, informatičku i komunikacionu opremu, kako bi se osigurao visok nivo usluge.

PROGRAMSKI CILJ

Stvaranjem ovih uslova u područnim jedinicama doći će do povećana efikasnosti i produktivnosti zaposlenih, poboljšanja kvaliteta i brzine usluga korisnicima, kreiranje profesionalnog i prijatnog radnog okruženja, vidljiv i prepoznatljiv ugled Uprave za nekretnine u lokalnim zajednicama i standardizacije i harmonizacije radnog prostora na teritoriji cijele Crne Gore.

Kroz ovaj vid stvaranja biznis ambijenta i obezbjeđenje poslovnih prostora ili adaptacije postojećih Uprava za nekretnine će svojim organizacionim jedinicama stvoriti zadovoljstvo korisnika mjerljivo kroz ankete i povratne informacije, zadovoljstvo zaposlenih i smanjenje fluktuacije kadrova, smanjenje administrativnih prepreka i kašnjenja u pružanju usluga.

13.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA

Modernizacija i nabavka funkcionalnog prostora u područnim jedinicama

Tabela 1.

Tabela 1.	NABAVKA POSLOVNOG PROSTORA (€)	ADAPTACIJA POSTOJEĆEG POSLOVNOG PROSTORA	OPREMANJE	Vrijednost radova
Tivat	800.000	-	30.000	830.000
Herceg Novi	800.000		30.000	830.000
Bar	1.125.000		45.000	1.170.000
Ulcinj	800.000		30.000	830.000
Rožaje		20.000	10.000	30.000
Budva		50.000	20.000	70.000
Kotor	800.000	-	20.000	820.000
Mojkovac		15.000	10.000	25.000
Žabljak	600.000	-	20.000	620.000
Plav	250.000		20.000	270.000
Plužine	250.000		20.000	270.000
Andrijevica	250.000		20.000	270.000
Šavnik	250.000		20.000	270.000
Tuzi	300.000		20.000	320.000
Golubovci	300.000		20.000	320.000
Pljevlja		15.000	20.000	35.000
Bijelo Polje	600.000		20.000	620.000
Berane	600.000		20.000	620.000
Nikšić		15.000	20.000	35.000
Danilovgrad	450.000		20.000	470.000
Cetinje	450.000		20.000	470.000
Kolašin	600.000		20.000	620.000

Tabela 1.	NABAVKA POSLOVNOG PROSTORA (€)	ADAPTACIJA POSTOJEĆEG POSLOVNOG PROSTORA	OPREMANJE	Vrijednost radova
Gusinje		10.000	15.000	25.000
Petnjica		10.000	15.000	25.000
Ukupno po vrstama	9.225.000	135.000	505.000	
UKUPNO 9.865.000				

13.4. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA PO GODINAMA I ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

Godina	Organizaciona jedinica	Ukupno/€	Orbazloženje	
2026 .g.	BAR	1.170.000	Područne jedinice smještene su u neadekvatnim prostorijama, uglavnom u objektima lokalnih uprava. Imajući u vidu značaj ovog organa za državu, građane i pravna lica, kao i potrebu za očuvanjem ugleda i efikasnim obavljanjem poslova iz njegove nadležnosti, neophodno je obezbijediti adekvatne, trajne poslovne prostorije koje će omogućiti kvalitetne uslove rada i pružanje usluga na nivou koji odgovara važnosti Uprave za nekretnine u državnom aparatu.	
	ŽABLJAK	620.000		
	KOLAŠIN	620.000		
2027.g.	ULCINJ	830.000	Područne jedinice smještene su u neadekvatnim prostorijama, uglavnom u objektima lokalnih uprava. Imajući u vidu značaj ovog organa za državu, građane i pravna lica, kao i potrebu za očuvanjem ugleda i efikasnim obavljanjem poslova iz njegove nadležnosti, neophodno je obezbijediti adekvatne, trajne poslovne prostorije koje će omogućiti kvalitetne uslove rada i pružanje usluga na nivou koji odgovara važnosti Uprave za nekretnine u državnom aparatu.	
	BIJELO POLJE	620.000		
	DANILOVGRAD	470.000		
	GOLUBOVCI	320.000		Novoformirane Područne jedinice
	TUZI	320.000		Novoformirane Područne jedinice
2028.g.	HERCEG NOVI	830.000	Područne jedinice smještene su u neadekvatnim prostorijama, uglavnom u objektima lokalnih uprava. Imajući u vidu značaj ovog organa za državu, građane i pravna lica, kao i potrebu za očuvanjem ugleda i efikasnim obavljanjem poslova	
	TIVAT	830.000		
	KOTOR	820.000		
	BERANE	620.000		
	CETINJE	470.000		

	PLAV	270.000	iz njegove nadležnosti, neophodno je obezbijediti adekvatne, trajne poslovne prostorije koje će omogućiti kvalitetne uslove rada i pružanje usluga na nivou koji odgovara važnosti Uprave za nekretnine u državnom aparatu.
2029.g.	ROŽAJE	30.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
	BUDVA	70.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
	MOJKOVAC	25.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
	PLJEVLJA	35.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
	NIKŠIĆ	35.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
2030.g.	GUSINJE	25.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
	PETNJICA	25.000	PJ posjeduje adekvatne prostorije potrebna je adaptacija i opremanje
	PLUŽINE	270.000	Neadekvatne poslovne prostorije. PJ smještena je u zgradi Opštine i uslovi rada tehnički i prostorno ne odgovaraju potrebama i obimu posla
	ANDRIJEVICA	270.000	Neadekvatne poslovne prostorije. PJ smještena je u zgradi Opštine i uslovi rada tehnički i prostorno ne odgovaraju potrebama i obimu posla
	ŠAVNIK	270.000	Neadekvatne poslovne prostorije. PJ smještena je u zgradi Opštine i uslovi rada tehnički i prostorno ne odgovaraju potrebama i obimu posla
	Za period 2026.-2030.g ukupna predviđena finansijska rekapšitalcija iznosi 9.865.000 €		

14. DONOŠENJE IZMJENA I DOPUNA ZAKONA O DRŽAVNOM PREMJERU I KATASTRU NEPOKRETNOSTI, NOVIH I INOVIRANJE POSTOJEĆIH PODZAKONSKIH AKATA

14.1. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

„Na osnovu ovlaštenja iz Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, Uprava za nekretnine je donijela više podzakonskih akata i procedura kojima se detaljno uređuju postupci državnog premjera, osnivanja i održavanja katastra nepokretnosti, kao i upisa prava na nepokretnostima.

Postojeći Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti datira iz ranijih perioda i, iako je u praksi omogućio osnovno uređenje oblasti, više nije u potpunosti u skladu sa savremenim potrebama i tehnološkim standardima. Promjene u metodologiji premjera, digitalizaciji podataka, upravljanju prostorom i evidencijama nepokretnosti, kao i praksa Evropske unije, zahtijevaju inoviranje zakonskih rješenja. Novo zakonodavstvo omogućava

prilagođavanje savremenim tehnološkim, pravnim i administrativnim standardima, poboljšava efikasnost i pruža pouzdaniji okvir za upravljanje prostorom i zaštitu prava na nepokretnostima.

14.2. PROGRAM RADOVA

U cilju modernizacije, usklađivanja sa savremenim evropskim standardima i povećanja institucionalne efikasnosti, planirano je razdvajanje važećeg normativnog okvira u oblasti državnog premjera i katastra nepokretnosti kroz donošenje dva posebna zakona. Na ovaj način povećava se funkcionalnost sistema upravljanja prostorom i evidencijama nepokretnosti, uz snažniji doprinos digitalizaciji svih registara.

Program radova u izmjenama normativnog dijela uključuje:

- Modernizaciju i digitalizaciju procesa državnog premjera i katastra;
- Preciznije definisanje nadležnosti i procedura;
- Uvođenje evropskih modela upravljanja prostorom i katastarskim evidencijama;
- Jačanje institucionalne i tehničke povezanosti sa drugim registrima i bazama podataka;
- Unapređenje zaštite prava svojine kroz pouzdane, transparentne i digitalno dostupne katastarske evidencije.

Nakon razdvajanja važećeg normativnog okvira u dijelu državnog premjera i katastra nepokretnosti, nadležno ministarstvo, na predlog Uprave za nekretnine, u roku od dvije godine treba da donese podzakonska akta iz sledećih oblasti:

14.3. FINANSIJSKA REKAPITULACIJA

rb	Naziv podzakonskog akta	godina izrade	vrijednost (€)
1	Zakon iz oblasti državnog premjera Zakon iz oblasti katastra nepokretnosti	2026-2028	15.000
2.	Način dobijanja licence za rad i vođenje evidencije o licencama za rad, sadržaj i oblik legitimacije za obavljanje geodetskih radova	2026-2027	6.000
3.	Tehničke normative, metode i način rada kod izrade i kontrole tehničke dokumentacije za izvođenje geodetskih radova i sticanje ovlašćenja za projektovanje i izvođenje geodetskih radova, vršenje stručnog nadzora za katastarsko klasiranje i bonitiranje zemljišta	2026-2027	6.000
4.	Sadržinu i način vođenja dnevnika radova i knjige inspekcije	2026-2027	5.000
5.	Tehničke normative, metode i način rada kod izrade katastra vodova i njegovo održavanje	2026-2027	6.000
6.	Način i postupak vršenja kontrole, pregleda i prijema radova u postupku održavanja katastra nepokretnosti	2026-2027	6.000
7.	Način osnivanja, sadržaj i vođenje registra kućnih brojeva, naziva ulica i trgova i evidencije prostornih jedinica	2026-2027	5000

8	Upis prava na nepokretnostima i postupak upisa	2026-2027	6.000
9	Tehničke normative, način rada kod izrade tehničke dokumentacije i kontrolu tehničke dokumentacije za radove u inženjersko-tehničkim oblastima	2026-2027	6.000
10	Način vršenja nadzora i kontrole geodetskih radova u inženjersko-tehničkim oblastima	2026-2027	7.000
11	Način čuvanja, uvida, korišćenja, odnosno distribucije podataka premjera i katastra nepokretnosti	2026-2027	5.000
12	Uredbu o visini naknade za korišćenje podataka premjera, katastra nepokretnosti i usluga Uprave za nekretnine	2026-2027	5.000
13	Tehničke normative, metode i način rada kod izvođenja osnovnih geodetskih radova	2026-2027	5.000
14	Tehničke normative, metode i način rada koji se primenjuju u premjeru i njegovom održavanju (geodetska osnova, katastarsko klasiranje i bonitiranje zemljišta, katastarski planovi, metrološko obezbjeđenje geodetskih radova)	2026-2027	5.000
15	Tehničke normative, metode i način rada kod izrade katastra nepokretnosti i njegovo održavanje i upise prava na nepokretnostima	2026-2027	5.000
16	Sadržinu i način izrade osnovne državne karte i topografskih i pregledno-topografskih karata	2026-2027	5.000
17	Način osnivanja, sadržaj i vođenje evidencije državne granice	2026-2027	5.000
18	Sadržaj, formiranje i održavanje geodetsko-katastarskog informacionog sistema	2026-2027	6.000
19	Druge tehničke normative, metode i način rada u oblasti državnog premjera i katastra nepokretnosti	2026-2027	5.000
UKUPNO 114.000			

15. RAZVOJ KADROVA I JAČANJE INSTITUCIONALNIH KAPACITETA

Uspješna realizacija Srednjoročnog programa radova Uprave za nekretnine direktno zavisi od stručnosti i kompetentnosti kadrova angažovanih na njegovom sprovođenju. Program se može u potpunosti realizovati samo uz angažovanje sposobnih, stručnih i kontinuirano usavršavanih kadrova iz oblasti geodezije, prava i informacionih tehnologija.

Poseban akcenat stavljen je na:

- Unapređenje postojećih kadrova kroz stalne programe stručnog usavršavanja;
- Razvoj novih kadrova spremnih da odgovore savremenim zakonskim, tehničkim i organizacionim zahtjevima u oblasti državnog premjera i katastra nepokretnosti.

Planom rada predviđa se uvođenje programa stipendiranja u cilju obezbjeđivanja i aktiviranja stručnog kadra iz oblasti prava i geodezije radi unapređenja poslova u oblasti katastra nepokretnosti. Akcenat je stavljen na jačanje kapaciteta organa i institucija nadležnih za katastarske poslove, povećanje efikasnosti rada i stvaranje baze obučeni mladih stručnjaka sa praktičnim iskustvom.

Program stipendiranja namijenjen je studentima završnih godina sa Fakulteta pravnih nauka i Fakulteta tehničko- tehnoloških (geodezije i infomratika). Kroz ovaj program kandidatima

bi se omogućilo stručno osposobljavanje i sticanje praktičnih znanja kroz neposredno uključivanje u obavljanje katastarskih poslova, uz stručni nadzor i mentorsku podršku zaposlenih sa odgovarajućim iskustvom.

Stipendiranje se sprovodi kroz dodjelu mjesečnih stipendija u trajanju od šest do dvanaest mjeseci, u zavisnosti od potreba i raspoloživih sredstava. Korišćenje stipendije uslovljeno je aktivnim učešćem stipendista u poslovima iz oblasti katastra, u skladu sa njihovom stručnom spremom i planom rada nadležne organizacione jedinice.

Tokom trajanja programa, stipendisti će biti uključeni u svim procesima ovog organa. Poslovi će se obavljati u kancelarijskim i terenskim uslovima, u skladu sa prirodom zadataka.

Sprovođenje programa obuhvata raspisivanje javnog poziva, izbor kandidata na osnovu unaprijed utvrđenih kriterijuma, zaključenje ugovora o stipendiranju i raspoređivanje stipendista u nadležne organizacione jedinice. Tokom trajanja programa vrši se kontinuirano praćenje rada i evaluacija učinka stipendista.

Realizacijom programa očekuje se povećanje kapaciteta i unapređenje kvaliteta vođenja evidencija i stvaranje kadrovske osnove za dugoročno jačanje sistema katastra nepokretnosti.

Ključne aktivnosti:

- U saradnji sa Vladom Crne Gore i resornim ministarstvom obezbijediti projekat stipendiranja studenata (50) iz oblasti tehničko- tehnoloških nauka (geodezija, elektrotenika, elektronika), oblast prirodnih nauka - matematika i računarske nauke, oblast društvenih nauka- pravo i ekonomija i administrativni kapaciteti kako bi budući kadrovi bili pripremljeni za nove zakonske, tehničke i organizacione izazove.
- Osposobiti, putem stručnog usavršavanja u regionu i Evropi, određeni broj inženjera geodezije za vođenje i primjenu složenih geodetsko-katastarskih poslova.
- Pripremiti određeni broj pravnika za obavljanje poslova u oblasti katastra nepokretnosti, kroz kontinuirano usavršavanje i razmjenu iskustava u regionu i zemljama Evropske unije, imajući u vidu usklađivanje prava građana Crne Gore sa pravom EU.
- Osigurati kontinuirano stručno usavršavanje elektroinženjera i programera, kako bi Uprava bila sposobna za implementaciju i održavanje savremenih informacionih sistema i digitalnih rješenja.
- Osigurati kontinuirano obuku administrativnih kapaciteta za implementaciju novih softverskih rješenja

Razvojem i usavršavanjem postojećih kadrova, kao i stvaranjem novih stručnih profila, stvaraju se preduslovi za efikasno, kvalitetno i održivo sprovođenje Srednjoročnog programa, što dugoročno doprinosi jačanju kapaciteta Uprave za nekretnine i unapređenju sistema državnog premjera i katastra nepokretnosti u cjelini.

Tabela 1.

Postojeći kadrovi/stipandisti	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
geodetska struka	42.000	42.000	20.000	20.000	20.000

informatička struka	55.000	55.000	20.000	20.000	20.000
pravna struka	100.000	100.000	20.000	20.000	20.000
administracija	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Ukupno po godinama	217.000	217.000	80.000	80.000	80.000
UKUPNO 674.000					

16. UKUPNA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA REALIZACIJU SREDNJOROČNOG PROGRAMA RADOVA UPRAVE ZA NEKRETNINE

Projekat	2026 (€)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)	ukupno projekat
Uspostava državnih referentnih geodetskih sistema (osnovni geodetski radovi)	922.000,00	632.000,00	477.500,00	414.600,00	391.200,00	2.837.300,00
Osnivanje katastra nepokretnosti na nepremjerenim djelovima i dopuna postojećih baza podataka katastra nepokretnosti	925.000,00	925.000,00	800.000,00	650.000,00	650.000,00	3.950.000,00
Oprema za geodetske radove	100.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	300.000,00
Unapređenje kvaliteta podataka evidencije katastra nepokretnosti	420.000,00	420.000,00	420.000,00	420.000,00	420.000,00	2.100.000,00
Osnivanje katastra vodova	970.000,00	750.000,00	600.000,00	330.000,00	280.000,00	2.930.000,00
Topografski premjer i kartografija	178.000,00	303.000,00	603.000,00	53.000,00	53.000,00	1.190.000,00
Premjer, označavanje i obnavljanje graničnih oznaka na državnoj granici i formiranje evidencije o državnoj granici	450.000,00	489.000,00	406.000,00	67.000,00	-	1.412.000,00
Projekat bonitiranje zemljišta	460.000,00	215.000,00	168.000,00	47.250,00	-	890.250,00
Registar kućnih brojeva, ulica i trgova	45.000,00	47.250,00	49.612,50	52.093,13	54.697,78	248.653,41
Evidencija prostornih jedinica	54.000,00	56.700,00	59.535,00	62.511,75	65.637,34	298.384,09
Registar/masovna procjena nepokretnosti u crnoj gori	1.270.000,00	1.750.000,00	1.605.000,00	595.000,00	595.000,00	5.815.000,00
Registar/evidencija cijena prometovanih nepokretnosti	30.000,00	150.000,00	150.000,00	45.000,00	47.250,00	422.250,00
Geodetsko-katastarski informacijski sistem	1.379.000,00	3.350.750,00	2.969.587,50	2.100.315,00	1.537.164,67	11.336.817,17
Arhiv dokumentacije o državnom premjeru i nepokretnostima	29.000,00	430.500,00	402.000,00	407.600,00	310.000,00	1.579.100,00
Izmjena zakonske regulative	30.000,00	60.000,00	24.000,00			114.000,00
Poboljšanje prostornih kapaciteta u PJ Uprave za nekretnine	2.410.000,00	2.560.000,00	3.840.000,00	195.000,00	860.000,00	9.865.000,00

Razvoj kadrova i jačanje institucionalnih kapaciteta	217.000,00	217.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00	674.000,00
Ukupno po godinama	9.889.000,00	12.406.200,00	12.704.235,00	5.569.369,88	5.393.949,79	45.962.754,67
ukupno 45.962.754,67						

V. IZVORI FINANSIRANJA REALIZACIJE POSLOVA IZ PROGRAMA

U skladu sa članom 176 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti sredstva za finansiranje realizacije poslova iz Programa obezbjeđuju se iz sledećih izvora:

- 1) opštih prihoda državnog budžeta;
- 2) prihoda od naknada za korišćenje podataka premjera, katastra nepokretnosti i katastra vodova i naknada za pružanje usluga;
- 3) dijela poreza na promet nepokretnosti u iznosu od 5% koji pripada budžetu Crne Gore;
- 4) drugi izvori (donacije, krediti i dr.).

Programska godina	Izvori finansijskih sredstava				Ukupno (€)
	Budžet (€)	Prihod od naknada za korišćenje podataka i pružanja usluga (€)	Dio poreza na promet nepokretnosti (€)	Drugi izvori (donacije, kredit) (€)	
2026. godine	9.889.000,00				9.889.000,00
2027. godine	12.406.200,00				12.406.200,00
2028. godine	12.704.235,00				12.704.235,00
2029. godine	5.569.369,88				5.569.369,88
2030. godine	5.393.949,79				5.393.949,79
UKUPNO:	45.962.754,67				45.962.754,67

Napomena: Učešće budžeta Crne Gore u finansiranju radova iz ovog Programa moguće je smanjiti donacijama i kreditnim sredstvima

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 11-011/26-1194 od 08.04.2026. godine
Podgorica, 23. aprila 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

1173.

На основу члана 9 Закона о стратешкој процјени утицаја на животну средину („Службени лист РЦГ“, број 80/05 и „Службени лист ЦГ“, бр. 59/11 и 52/16), Министарство просторног планирања, урбанизма и државне имовине, донијело је

ОДЛУКУ

О ПРЕСТАНКУ ВАЖЕЊА ОДЛУКЕ О ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ УТИЦАЈА ИЗМЈЕНА И ДОПУНА ДЕТАЉНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА „НОВА ВАРОШ 2” У ГЛАВНОМ ГРАДУ – ПОДГОРИЦА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1. Одлука о изради Стратешке процјене утицаја Измјена и допуна Детаљног урбанистичког плана „Нова Варош 2” у Главном граду – Подгорица на животну средину („Службени лист ЦГ”, број 101/24) престаје да важи.
2. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Црне Горе“.

Број: 04-332/25-362/30

Подгорица, 5. маја 2026. године

Министар,
Славен Радуновић, с.р.

1174.

На основу члана 9 Закона о стратешкој процјени утицаја на животну средину („Службени лист РЦГ”, број 80/05 и „Службени лист ЦГ”, бр. 59/11 и 52/16), Министарство просторног планирања, урбанизма и државне имовине, донијело је

**ОДЛУКУ
О ПРЕСТАНКУ ВАЖЕЊА ОДЛУКЕ О ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ЗА ЛОКАЛНУ СТУДИЈУ ЛОКАЦИЈЕ
„ЛУЧИЦЕ”, ОПШТИНА БУДВА**

1. Одлука о изради Стратешке процјене утицаја на животну средину за Локалну студију локације „Лучице”, општина Будва („Службени лист ЦГ“, број 50/20) престаје да важи.
2. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Црне Горе”.

Број: 04-332/26-818/12
Подгорица, 5. маја 2026. године

Министар,
Славен Радуновић, с.р.

1175.

На основу члана 9 Закона о стратешкој процјени утицаја на животну средину („Службени лист РЦГ”, број 80/05 и „Службени лист ЦГ”, бр. 59/11 и 52/16), Министарство просторног планирања, урбанизма и државне имовине, донијело је

ОДЛУКУ
О ПРЕСТАНКУ ВАЖЕЊА ОДЛУКЕ О ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ЗА ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ ДЕТАЉНОГ
УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА „ПРЖНО - КАМЕНОВО II”, ЗА ДИО
КАМЕНОВО - ВРИЈЕСНО, ОПШТИНА БУДВА

1. Одлука о изради Стратешке процјене утицаја на животну средину за Измјене и допуне Детаљног урбанистичког плана „Пржно - Каменово II“, за дио Каменово - Вријесно, општина Будва („Службени лист ЦГ“, број 64/19) престаје да важи.
2. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Црне Горе”.

Број: 04-332/26-821/12

Подгорица, 5. маја 2026. године

Министар,
Славен Радуновић, с.р.

1176.

На основу члана 127 став 3 Закона о изградњи објеката („Службени лист ЦГ”, бр. 19/25, 92/25 и 160/25) Министарство просторног планирања, урбанизма и државне имовине, донијело је

ПРАВИЛНИК О САДРЖИНИ И НАЧИНУ ВОЂЕЊА РЕГИСТРА ЧЛАНОВА ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Члан 1

Овим правилником прописује се садржина и начин вођења Регистра чланова Инжењерске коморе Црне Горе.

Члан 2

Изрази који се у овом правилнику користе за физичка лица у мушком роду обухватају исте изразе у женском роду.

Члан 3

Инжењерска комора Црне Горе (у даљем тексту: Комора) обавља стручне, административно-техничке, материјално-финансијске и друге послове у вези са успостављањем и вођењем Регистра чланова Коморе.

Регистар чланова Коморе се састоји од:

- 1) Регистра активних чланова;
- 2) Регистра брисаних чланова; и
- 3) Регистра чланова којима мирује чланство.

Члан 4

Регистар из члана 3 став 2 овог правилника садржи сљедеће податке:

- 1) редни број у Регистру;
- 2) личне податке члана (име, име једног родитеља, презиме, ЈМБ, датум и мјесто рођења, држављанство);
- 3) назив и сједиште образовне установе, стечено звање и датум стицања звања;
- 4) податке о запослењу;
- 5) контакт телефон и mail адресу члана;
- 6) пребавилиште и/или боравиште и адресу становања;
- 7) ознаку струке;
- 8) дан, мјесец и годину уписа у Регистар чланова Коморе;
- 9) дан, мјесец и годину почетка и завршетка мировања чланства;
- 10) дан, мјесец и годину брисања из регистра чланова Коморе;
- 11) статус чланства.

Члан 5

Подаци из члана 4 овог правилника уносе се у Регистар чланова Коморе на основу:

- овјерене копије дипломе или увјерења о завршеним академским студијама;
- овјерене копије рјешења о признавању иностране образовне исправе, ако подлијеже обавезном признавању у складу са законом којим се уређује признавање иностране образовне исправе;
- овјерене копије дипломе о постдипломским и/или докторским студијама;
- овјерене копије личног документа са фотографијом;

- потврде о запослењу;
- кратке биографије;
- доказа о уплати уписнине; и
- доказа о уплати чланарине.

На основу достављене документације из става 1 овог члана, формира се персонални досије члана Коморе.

Члан 6

Регистар чланова Коморе и персонални досијеи чланова Коморе воде се у електронској и писаној форми и чувају се трајно.

Електронска форма регистра члана Коморе садржи податке из пријаве за учлањење, датум уписа, ознаку струке и редни број из Регистра чланова Коморе.

На основу електронске форме, сачињава се писана форма (картон члана Коморе), који чини саставни дио персоналног досијеа члана Коморе.

Електронска форма Регистра чланова Коморе сачињава се на Обрасцу 1 који чини саставни дио овог правилника.

Члан Коморе пријављује сваку промјену података Комори одмах након њеног настанка.

Члан 7

Овај правилник ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Црне Горе”.

Број: 06-333/26-6226/2

Подгорица, 6. маја 2026. године

Министар,
Славен Радуновић, с.р.

OSNOVNI PODACI O ČLANU INŽENJERSKE KOMORE

BROJ KARTONA: _____

JMBG: _____

I OSNOVNI PODACI

1. Prezime i ime: _____
Ime oca: _____
2. Dan, mjesec i godina rođenja:
3. Mjesto rođenja:
4. Diplomirao/la (fakultet, smjer, mjesto, godina):
5. Adresa stanovanja:
6. Kontakt telefoni:
Službeni: -
Kućni: -
Mobilni:
E-mail:

II PODACI KOJE UPISUJE STRUČNA SLUŽBA KOMORE

1. Dan, mjesec i godina upisa u Registar članova Komore:
2. Dan, mjesec i godina brisanja iz Registar članova Komore:
3. Oznaka i broj u registru:

III PODACI O NAUČNIM I NASTAVNIM SETPENIMA ZVANJE

1. Magistrirao/la (fakultet, mjesto, godina):
-
-
2. Doktorirao/la (fakultet, mjesto, godina):
-
-
3. Nastavno zvanje:
-
4. Naučno zvanje:

1177.

Na osnovu člana 9 st. 2 i 6 i člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja „Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

PROGRAM MONITORINGA UTICAJA UPOTREBE PESTICIDA NA ŽIVOTNU SREDINU- VODE, PTICE, PČELE, RIBE I ZEMLJIŠTA ZA 2026. GODINU

Programom monitoringa uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu za 2026. godinu (u daljem tekstu: Program), određuju se vršiocu monitoringa, prioriteti uzimanja uzoraka, kao i broj uzoraka.

Program se sprovodi kroz uzimanje uzoraka radi praćenja uticaja upotrebe pesticida na životnu sredinu, radi procjene ugroženosti životne sredine, ali i radi zaštite zdravlja stanovništva. Ispitivanja se vrše u skladu sa maksimalno dozvoljenim količinama utvrđenih za zemljište (Pravilnik o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje "Službeni list RCG", broj 18/97) i posebnim propisima kojima se uređuje zaštita pčela, ptica i riba.

Porijeklo, namjena korišćenja i minimalni broj uzoraka koji će biti analizirani u 2026. godini dati su u tabeli 1 ovog programa.

Program je izrađen na osnovu analize rizika, rezultata monitoringa obavljenih ranijih godina, kao i radi sagledavanja stanja sa aspekta zaštite životne sredine, a uzorci se uzimaju u skladu sa incidentnim situacijama i potrebama na terenu za potrebe realizacije Nacionalnog plana za održivu upotrebu pesticida:

Nivoi rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<u>Nizak nivo rizika</u> - ne postoje dokazi o zloupotrebi pesticida (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci, NVO); - nizak broj očekivanih zloupotreba;	Rutinski dio u procesu monitoringa, u cilju provjere zakonske usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.
<u>Srednji nivo rizika</u> - postoje raniji dokazi o zloupotrebi pesticida (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci, NVO); - očekivana pojava zloupotrebe (poznati potencijalni izvori);	Rutinski dio u procesu monitoringa, u cilju praćenje prethodnih rezultata.
<u>Visok nivo rizika</u> - skoriji dokaz o zloupotrebi pesticida (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci, NVO); - očekivana pojava zloupotrebe (poznati potencijalni izvori);	Godišnji ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su sljedeći:

- pojava štetnih organizama bilja;
- statistički podaci o upotrebi pesticida;
- podaci o tretiranjima iz ove i iz prethodnih godina;

- podaci iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- broj ovlašćenih lica za tretiranje.

Analizu uzoraka vrše ovlašćena pravna lica za poslove laboratorijskih analiza za praćenje opasnih i štetnih materija u skladu sa zakonom (u daljem tekstu: ovlašćene laboratorije).

Izveštaji, osim obrađenih rezultata analiza po mjestu uzorkovanja i ispitivanim parametrima, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim analizama sa instrumentalnim tehnikama, naznačene analitičke metode koje su primijenjene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (sa podacima o mjernoj nesigurnosti).

Rezultati analiza iz programa objavljuju se na internet stranici Uprave.

Uzorci se uzimaju u skladu sa instrukcijama.

Tabela 1. Porijeklo, namjena korišćenja i broj uzoraka

	Uzorci zemljišta	Biološki materijal (pčele)	Biološki materijal (ptice)	Biološki materijal (ribe)	Ukupno uzoraka
UKUPNO	4	4	4	4	16

Program je izrađen na osnovu analize rizika, a prioriteti određeni u skladu sa sistemom rangiranja prioriteta. Za sprovođenje Programa odgovorna je Uprava, a vrsta i broj uzoraka može se mijenjati, odnosno povećati prema sredstvima utvrđenim Programom fitosanitarnih mjera, na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijeđena su Budžetom Crne Gore za 2026. godinu: Program 16 002 (Poljoprivreda); Potprogram 16 002 005 (bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi); Aktivnost 16 002 005 001 (Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), na poziciji: Aktivnost 16 002 005 004 prema Programu fitosanitarnih mjera za 2026. godinu.

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 04-313/26-7277/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

1178.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

**PROGRAM
ZA UNAPREĐENJE SISTEMA ZA POSTUPANJE I UPRAVLJANJE OTPADOM,
ODNOSNO ZA POSTUPANJE SA AMBALAŽOM NAKON UPOTREBE PESTICIDA ZA
2026. GODINU***

Programom za unapređenje sistema za postupanje i upravljanje otpadom odnosno za postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida za 2026. godinu (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioци, broj objekata i kontrolne liste za poljoprivredna gazdinstva na kojima se upotrebljavaju pesticidi, skladište ali i postupa i upravlja otpadom odnosno postupa sa ambalažom nakon upotrebe pesticida.

Program podražava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.9.4 Uspostavljanje službenih kontrola lica koja koriste pesticide u smislu postupanja sa otpadom koji nastaje upotrebom sredstava za zaštitu bilja.

Cilj Programa je unapređenje sistema za postupanje i upravljanje otpadom odnosno za postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida bilja na poljoprivrednim gazdinstvima.

U Crnoj Gori do 2026. godine registrovana su 4452 poljoprivredna proizvođača hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje.

Bezbjednost korisnika sredstava za zaštitu bilja (poljoprivrednih proizvođača i njihovih radnika) važan su dio održive i pravilne upotrebe pesticida kroz primjenu preventivnih mjera zaštite i pravilno rukovanje ali i unapređenje sistema za postupanje i upravljanje otpadom odnosno za postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida. Korisnici često ne poštuju preporuke za trostruko ispiranje i bezbjedono odlaganje ambalaže nakon upotrebe pesticida.

Pravilno odlaganje ambalaže nakon upotrebe pesticida zajedno sa skladištenjem, pravilnom primjenom i rukovanjem pesticidima je osnova bezbjednosti.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa analizom rizika, na osnovu veličine poljoprivrednih površina, radi utvrđivanja nepravilnostima sa ciljem sistema za postupanje i upravljanje otpadom odnosno za postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida i utvrđivanja stanja na gazdinstvima na kojima se upotrebljavaju pesticidi.

Svako odlaganje otpada i svako postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida koje nije u skladu sa propisanim treba da bude evidentirano i otklonjeno jer može i imati negativan uticaj i na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovođenja pravovremenih aktivnosti u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Programom se obuhvataju gazdinstva odnosno primarni proizvođači sa najvećom površinom pod proizvodnjom, kako bi se stvorila jasnija slika o održavanju propisanih uslova u skladu sa Nacionalnim planom za održivu upotrebu pesticida.

Pri izboru objekata za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: veličina poljoprivredne proizvodnje, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Odlaganje otpada i svako postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida na poljoprivrednom gazdinstvu je od izuzetne važnosti radi sprječavanja kontaminacije i samog korisnika pesticida ali i za zaštitu životne sredine.

Zajedno sa sredstvima za zaštitu bilja, na tržište dopijeva i ambalaža koja nakon upotrebe sredstva za zaštitu bilja postaje otpad. Ambalaža ima važnu ulogu u bezbjednoj isporuci i upotrebi

sredstava za zaštitu bilja, ali nakon upotrebe treba obezbijediti efikasan sistem zbrinjavanja ambalažnog otpada u svim fazama upravljanja, uključujući adekvatno sakupljanje, transport, skladištenje i tretman. Poljoprivrednici imaju veoma važnu ulogu jer oni treba da adekvatno isperu ambalažu, čuvaju je i predaju licu ovlašćenom za zbrinjavanje opasnog otpada.

Bezbjednost korisnika sredstava za zaštitu bilja (poljoprivrednih proizvođača i njihovih radnika), kao i očuvanje životne sredine važan su dio održive i pravilne upotrebe pesticida kroz primjenu preventivnih mjera zaštite, pravilnog rukovanja ali i pravilnog odlaganja otpada koji nastaje upotrebom pesticida. Korisnici često ne poštuju bezbjedonosne, zaštitne i higijenske mjere, naročito kada je u pitanju ispiranje ambalaže nakon upotrebe pesticida i njeno odlaganje. Pravilno postupanje je osnova bezbjednosti i zaštite životne sredine.

Monitoring vrše fitosanitarni inspektori uz korišćenje kontrolnih lista i u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

R.br.	Opis	Broj pregleda na gazdinstvima
1.	Program za unapređenje sistema za postupanje i upravljanje otpadom odnosno za postupanje sa ambalažom nakon upotrebe pesticida	minimum 300

Prilikom monitoringa fitosanitarni inspektor popunjava kontrolne liste date na Obrascu 1 koji čini sastavni dio ovog Programa i koje služe za dalje praćenje stanja u objektima i praćenje sprovođenja naloženih mjera.

Fitosanitarni inspektor kontrolnu listu dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava).

Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

*U ovaj Program prenešene su odredbe vezane za skladištenje član 13 Direktive Evropskog Parlamenta i Savjeta 2009/128/EC od 21. oktobra 2009. o uspostavljanju akcije Zajednice za dostizanje održive upotrebe pesticida

Broj: 04-309/26-7280/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

KONTROLNA LISTA 1

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me				
1. OPŠTI DIO (korisnici pesticida ¹)						
Ova kontrolna lista koristi se prilikom sprovođenja monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima.						
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)						
Tip kontrole:		Korisnici pesticida:				
vizuelna ☐	dokumentaciona ☐	do 0,1 ha ☐	od 0,1 do 1 ha ☐	preko 1ha ☐		
Broj predmeta:		Naziv/ime i prezime i adresa:				
Datum:		Naziv/ima i prezime i adresa objekta:				
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):						
2. SPECIJALISTIČKI KURS ZA SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA						
2.1 Lice ima završen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja (nabavku, smještaj, čuvanje i upotrebu SZB)				Da ☐	Ne ☐	
2.2 Ime i prezime obučenog lica:						
2.3 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?				Da ☐	Ne ☐	
2.4 Ako je lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:						
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.4 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru ³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS						
3.1 Da li je korisnik pesticida registrovan u odgovarajuće registre?				Da ☐	Ne ☐	
3.2 Ako je registrovan od strane Uprave upisati broj rješenja:						
* Ukoliko se radi o proizvođaču hrane biljnog porijekla koji nije upisan u registar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja ili drugim zakonima te ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 3.1 do 3.2 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						
4. USLOVI U ZA EVIDENCIJU I ODLAGANJE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA						
OPIS KONTROLE I SMJERNICE		Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
Kontrolisano lice						
1. lice posjeduju legitimaciju						
2. lice vodi evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja						
3. lice koje koristi pesticide upoznato je sa postupkom trostrukog ispiranja amabalaže nastale nakon upotrebe pesticida						
4. lice koje koristi pesticide posjeduje spremište/kontejner/kantu za odlaganje amabalaže nastale nakon upotrebe pesticida						
5. lice koje koristi pesticide upoznato je sa načinom odlaganje amabalaže nastale nakon upotrebe pesticida kao opasnog otpada						
6. lice koje koristi pesticide upoznato je sa načinom odlaganje pesticida sa isteklim rokom trajanja						
Ukupan broj bodova:						
*Pri prvoj posjeti gazdinstvu u skladu sa načelom preventivnosti bilo bi opravdano imati sljedeći pristup: Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.14 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru ⁴ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						

¹ Korisnik: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice;

² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica, preduzetnik ili fizičko lice;

³ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁴ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

****Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora 8) **zabrani** proizvodnju, **upotrebu** ili promet **robe** ili pružanje usluga;**

5. KOMENTARI, NAPOMENE, FOTOGRAFIJE

Ime i prezime prisutne stranke⁵	Fitosanitarni inspektor

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

Napomena: Maksimalni ukupni broj bodova je jednak 100 procenata. Na isti način se preračunava procenat za ostvarene bodove. Odnosno postavlja se proporcija: **maksimalno mogući broj bodova:100 = broj ostvarenih bodova:X**

⁵ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

1179.

Na osnovu člana 11 Zakona o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list RCG”, broj 48/07 i „Službeni list CG”, br. 76/08, 30/17 i 43/18), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

**PROGRAM
MONITORINGA KARAKTERISTIKA SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA ZA 2026.
GODINU***

Programom monitoringa karakteristika sredstava za ishranu bilja (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioци, broj i vrsta uzoraka, način uzimanja uzoraka i vrsta ispitivanja.

Cilj Programa je provjera ispravnosti sredstava za ishranu bilja koja se stavljaju u promet i upotrebu. U promet se mogu stavljati samo sredstva za ishranu bilja određenih karakteristika odnosno sa određenim najmanjim sadržajem hraniva, kao i odgovarajućim hemijskim, fizičkim, fiziološkim i drugim svojstvima koja moraju odgovarati karakteristikama navedenim na deklaraciji. Sredstva za ishranu bilja mogu se stavljati u promet, ako ispunjavaju uslove, ako su označena na propisani način i ako pravilnom upotrebom ne ugrožavaju zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu.

Svaka promjena u sredstvu za ishranu bilja može dovesti do promjene efikasnosti ili opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu kao i primjena koja nije u skladu sa datim uputstvom.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi sprovođenja pravovremenih aktivnosti odnosno povlačenja sredstava za ishranu bilja iz prometa u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti.

Program obuhvata uzorke najzastupljenijih (dominantnih) tipova sredstava za ishranu bilja na tržištu Crne Gore.

Monitoring se vrši kako zbog provjere sredstava za ishranu bilja u prometu, tako i provjere fizičko-hemijskih osobina u skladu sa deklaracijom.

Program je osmišljen tako da obuhvata uzorke sredstva za ishranu bilja na tržištu sa različitim odnosima makro i mikro elemenata i/ili radioaktivnosti što daje bolji uvid u ispravnost i usklađenost.

Pri izboru uzimaju se u obzir slijedeći faktori: tipovi sredstava za ishranu bilja, primarna i sekundarna hraniva, zastupljenost na tržištu, upotreba, nepostojanje podataka o ispitivanju kvaliteta i ispravnosti sa našeg tržišta i dostupnost analitičkih metoda.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika:

Sistem rangiranja rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<p>Nizak nivo rizika: -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; -upotreba je manje zastupljena.</p>	<p>Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.</p>
<p>Srednji nivo rizika: -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -očekivana pojava nepravilnosti; -upotreba većim dijelom zastupljena; -narastajući priliv i promovisanje upotrebe iz novih izvora.</p>	<p>Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.</p>

<p>Visok nivo rizika: -skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -dokaz da upotreba može biti opasna za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; -očekivana pojava promjene efikasnosti sredstva odnosno neefikasnosti, a koja je od izuzetnog značaja za neku primjenu.</p>	<p>Godišnji monitoring za sredstva za ishranu bilja sa značajanom upotrebom i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.</p>
--	--

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj korisnika;
- statistički podaci o potrošnji;
- zastupljenost na uvozu;
- upotreba u poljoprivrednoj proizvodnji;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sredstava za ishranu bilja.

Uzorke sredstava za ishranu bilja uzimaju fitosanitarni inspektori.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za ishranu bilja i Pravilnikom o tipovima đubriva, uslovima za amonijum-nitratna đubriva visoke koncentracije azota, načinu označavanja i pakovanja đubriva ("Službeni list CG", br. 32/15 i 149/22).

Projekcija:

R.br.	Opis	Broj uzoraka
1.	praćenje u skladu sa Programom monitoringa karakteristika sredstava za ishranu bilja	do predviđenog iznosa

Izvještaji o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju se inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta odnosno navodi se što je analizom utvrđeno uz obrazloženje tog rezultata.

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije.

Tipovi mineralnih đubriva koja će se analizirati:

- prosta neorganska đubriva sa primarnim hranivima;
- složena neorganska đubriva sa primarnim hranivima;
- tečna neorganska đubriva;
- neorganska đubriva sa sekundarnim hranivima;
- neorganska đubriva sa mikro-hranivima;
- inhibitori nitrifikacije i urease;
- materijali za kalcifikaciju.

Za sprovođenje Programa odgovorna je Uprava, a broj uzoraka može se povećati prema sredstvima utvrđenim Programom fitosanitarnih mjera, na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Fitosanitarni inspektori uzimaju uzorke prilikom uvoza i objektima registrovanim za promet sredstava za ishranu bilja na veliko i malo.

Ako se prilikom uzimanja uzorka zahtijeva naknada za uzete uzorke, faktura se ispostavlja Upravi, po tržišnoj cijeni na dan uzimanja uzorka, uz fakturu se prilaže i zapisnik inspektora kojim se konstatuje zahtjev za naknadu uzetih uzoraka.

Za neispravne uzorke preduzimaju se odgovarajuće propisane mjere u skladu sa zakonom.

Nosioci (Uprava) i izvršioci programa (inspekcija i laboratorije) obavezni su da u skladu sa svojim nadležnostima sačine izvještaj o sprovođenju Programa:

- Ovlašćena laboratorija – izvještaj o izvršenim ispitivanjima uzoraka i rezultatima laboratorijskih analiza;
- Odsjek za fitosanitarnu inspekciju – izvještaj o sprovođenju plana uzorkovanja, broju uzetih uzoraka i preduzetim inspekcijskim mjerama za svaki neispravni uzorak;
- Odsjek za sredstva za ishranu bilja – završni izvještaj o sprovođenju Programa.

Troškovi za sprovođenje ovog programa, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijedena su Budžetom Crne Gore za 2026. godinu: Program 16 002 (Poljoprivreda); Potprogram 16 002 005 (bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi); Aktivnost 16 002 005 001 (Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), na poziciji: Aktivnost 16 002 005 004 prema Programu fitosanitarnih mjera za 2026. godinu.

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

*U ovaj Program prenešen je, radi implementacije, član 38 Uredbe (EU) 2019/1009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 5. juna 2019. o utvrđivanju pravila za stavljanje na tržište EU đubriva, kojom se mijenjaju Uredbe (EZ) br. 2019/1009 i (EZ) br. 1107/2009 i stavlja van snage Uredba (EZ) br. 2003/2003/Regulation (EU) 2019/1009 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 laying down rules on the making available on the market of EU fertilising products and amending Regulations (EC) No 2019/1009 and (EC) No 1107/2009 and repealing Regulation (EC) No 2003/2003;

Broj: 04-313/26-7283/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

1180.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA ODRŽIVE UPOTREBE PESTICIDA NA GAZDINSTVIMA ZA 2026. GODINU*

Programom monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioc, broj gazdinstva i kontrolne liste za poljoprivredna gazdinstva na kojima se upotrebljavaju i skladište pesticidi.

Program podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.3.8 Program monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima.

Cilj Programa je provjera upotrebe pesticida (rukovanje), vođenja evidencije o upotrebi, kao i uslova za skladištenje sredstava za zaštitu bilja na poljoprivrednim gazdinstvima.

U Crnoj Gori do 2026. godine registrovana su 4452 poljoprivrednih proizvođača hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje.

Bezbjednost korisnika sredstava za zaštitu bilja (poljoprivrednih proizvođača i radnika koji primjenjuju pesticide) važan su dio održive i pravilne upotrebe pesticida, koja se ogleda kroz primjenu preventivnih mjera zaštite i pravilno rukovanje. Korisnici često ne poštuju bezbjedonosne, zaštitne i higijenske mjere, ne koriste ličnu zaštitnu opremu prilikom upotrebe pesticida i često nepravilno skladište sredstava za zaštitu bilja. Pravilno skladištenje, pravilna primjena i rukovanje pesticidima je osnova bezbjednosti.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa analizom rizika, na osnovu veličine poljoprivrednih površina, dosadašnjih dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stanja na gazdinstvima u kojima se skladište pesticidi.

Svaka promjena uslova u objektima za skladištenje u odnosu na propisane uslove treba da bude evidentirana i otklonjena jer može dovesti do promjena u samom pesticidu što može direktno uticati na njihovu efikasnost, ali imati uticaj i na zdravlje ljudi, bilja (fitotoksičnost) i životnu sredinu.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovođenja pravovremenih aktivnosti u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Pri izboru za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: veličina poljoprivredne proizvodnje, zastupljenost na tržištu, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda i drugi dostupni podaci.

Skladište za sredstva za zaštitu bilja treba da se koristi samo za tu svrhu i da kapacitetima odgovara veličini proizvodnje, treba da je fizički odvojeno od hrane, hrane za životinje i drugih osjetljivih proizvoda koji se mogu kontaminirati direktnim ili indirektnim putem.

Skladište mora biti udaljeno najmanje 20 metara od vodotoka i nikako ne smije biti pod nagibom niti na mjestu koje može biti poplavljeno.

Materijali koji se koriste za izgradnju skladišta moraju biti čvrsti, otporni na vatru i da se lako čiste (beton, cigla i kamen se preporučuju). Pod skladišta mora biti nepromočiv. Krov treba da je izrađen od nezapaljivog materijala i mora da obezbijedi dovoljnu toplotnu izolaciju kako bi se spriječio uticaj ekstremnih temperatura. Ovaj aspekt, u kombinaciji sa efikasnom ventilacijom, obično putem otvora u gornjem i donjem dijelu zidova, obezbjeđuje adekvatnu ventilaciju unutar skladišta. Osvijetljenost treba da bude dovoljna da se etikete mogu pročitati bez dodatnog napora, a police treba da budu od nezapaljivog, neupijajućeg i perivog materijala. Sredstva za zaštitu bilja treba

da se čuvaju na takav način da se očuva kvalitet sredstava za zaštitu bilja i bezbjednost radnika koji imaju pristup.

Sredstva za zaštitu bilja treba čuvati isključivo u originalnom pakovanju i ne smiju se prepakivati u drugu ambalažu koja bi mogla da dovede u zabludu potencijalnog korisnika, nakon otvaranja ambalaže u slučaju kada preostane dio preparata, ambalažu je potrebno ponovo adekvatno zatvoriti (prilagođeno vrsti ambalaže) kako bi se onemogućilo prosipanje, isparavanje i ostali vidovi moguće kontaminacije. Pesticidi treba da su složeni na način da se lako identifikuju i da budu grupisani prema namjeni.

Količina sredstva za zaštitu bilja koja se skladišti treba da je procijenjena u skladu sa potrebama za zaštitu bilja na tom gazdinstvu i treba ih koristiti u skladu sa pravilom: „Prvi kupljeni preparat se i prvi koristi“.

Čvrste formulacije čuvaju se na policama iznad tečnih formulacija radi izbjegavanja prolivanja tečnosti u slučaju curenja na čvrste formulacije.

U skladištu treba da se nalaze i svi mjerni instrumenti za sredstva za zaštitu bilja (menzure, pipete, vage i slično) koji treba da su čisti.

Skladišta treba da su opremljena sa kontejnerom za odlaganje prazne ambalaže u skladu sa propisanim uputstvima radi obezbjeđivanja neškodljivog sakupljanja i odlaganja ovog otpada.

Ako na gazdinstvu postoji sjeme tretirano sredstvima za zaštitu bilja, ono se može skladištiti do sadnje u istom skladištu, kako ne bi došlo u kontakt sa životinjama.

Pristup sredstvima za zaštitu bilja treba da je ograničen na lica koja su obučena za rukovanje sa pesticidima odnosno lica koja imaju položen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja.

Oznake upozorenja treba postaviti na samom ulazu u skladište, vrata ormara i slično. Oznake treba da ukažu da se u skladištima nalaze sredstva za zaštitu bilja.

Oznake upozorenja treba da ukazuju na sljedeće: “zabranjen pristup”, “ne izlagati otvorenom plamenu” “zabranjeno pušenje”.

Takođe, neophodno je zaštititi i ventilacione otvore.

U skladištu ne smije postojati potencijalni izvor požara, a električne instalacije treba da budu redovno održavane.

Radnici koji imaju pristup treba da razumiju zdravstvena i bezbjednosna pravila koja se moraju poštovati.

Uprava štampa oznake upozorenje koje inspektori distribuiraju gazdinstvima koje kontrolišu. Higijena i korišćenje lične zaštitne opreme su od suštinskog značaja za sve koji potencijalno dolaze u kontakt sa sredstvima za zaštitu bilja. Lična zaštitna oprema i kupatila ne smiju biti u istoj prostoriji gdje je i skladište sredstava za zaštitu bilja.

Lična zaštitna oprema se čuva u ormarićima.

U skladištu treba da postoji i oprema u slučaju prosipanja sredstva za zaštitu bilja: pijesak, jake plastične kese, kante, četka, a preporučuje se i postavljanje protivpožarnog aparata.

Ako dođe do prosipanja sredstva za zaštitu bilja potrebno je:

- zaustaviti dalje curenje;
- provjetriti prostoriju;
- očistiti prosuti proizvod i skladište ili ako je potrebno (naročito tečne formulacije), nasuti inertnim materijalom (npr. pijesak) i sakupiti prosuti proizvod;
- ove materijale sakupiti u plastične čvrste vreće i ukloniti na propisan način

Monitoring vrše fitosanitarni inspektori uz korišćenje kontrolnih lista i u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

R.br.	Opis	Broj pregleda na gazdinstvima
1.	realizacija Programa monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima.	minimum 300

Prilikom monitoringa fitosanitarni inspektor popunjava kontrolne liste date na Obrascu 1 koji čini sastavni dio ovog Programa i koje služe za dalje praćenje stanja u objektima i praćenje sprovođenja naloženih mjera.

Fitosanitarni inspektor kontrolnu listu dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu bilja.

Ovaj program objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj Program prenešene su odredbe člana 13 Direktive Evropskog Parlamenta i Savjeta 2009/128/EC od 21. oktobra 2009 o uspostavljanju akcije Zajednice za dostizanje održive upotrebe pesticida

Broj: 04-309/26-7293/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

KONTROLNA LISTA 1

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarne inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me				
	1. OPŠTI DIO (korisnici pesticida ¹)					
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)						
Tip kontrole:		Korisnici pesticida:				
vizuelna ☐	dokumentaciona ☐	do 0,1 ha ☐	od 0,1 do 1 ha ☐	preko 1ha ☐		
Broj predmeta:		Naziv/ime i prezime i adresa:				
Datum:		Naziv/ima i prezime i adresa objekta:				
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):						
2. SPECIJALISTIČKI KURS ZA SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA						
2.1 Lice ima završen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja (nabavku, smještaj, čuvanje i upotrebu SZB)		Da ☐	Ne ☐			
2.2 Ime i prezime obučenog lica:						
2.3 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?		Da ☐	Ne ☐			
2.4 Ako je lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:						
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.4 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru ³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						
2.5 Da li gazdinstvo posjeduje traktorsku prskalicu ili sličan vučeni/nošeni ili samohodni uređaj?		Da ☐	Ne ☐			
2.5a Navesti broj uređaja						
2.5b Navesti kapacitet u litrama						
2.5c Da li je uređaj sertifikovan?		Da ☐	Ne ☐			
2.5d Ako je odgovor na 2.5c pozitivan navesti broj sertifikata						
2.6 Da li gazdinstvo posjeduje leđnu prskalicu?		Da ☐	Ne ☐			
2.6a Navesti broj uređaja						
2.6a Navesti kapacitet u litrama						
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS						
3.1 Da li je korisnik pesticida registrovan u odgovarajuće registre?		Da ☐	Ne ☐			
3.2 Ako je registrovan od strane Uprave upisati broj rješenja:						
* Ukoliko se radi o proizvođaču hrane biljnog porijekla koji nije upisan u registar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja ili drugim zakonima te ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 3.1 do 3.2 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						
4. USLOVI U ZA EVIDENCIJU I SKLADIŠTENJE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA						
OPIS KONTROLE I SMJERNICE		Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
Kontrolisano lice						
1. lice posjeduju legitimaciju						
2. lice vodi evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja						
Skladišta						
3. pesticidi odvojeni od drugih proizvoda						
4. police za odlaganje pesticida od nezapaljivog, neupijajućeg i perivog materijala.						
5. pesticidi odvojeni od lične zaštitne opreme;						
6. pesticidi registrovani u Crnoj Gori;						
7. pesticidi se čuvaju u originalnom pakovanju;						

¹ Korisnik: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice;² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica, preduzetnik ili fizičko lice;³ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

8. nakon otvaranja ambalaže kada preostane dio pesticida, ambalažu je ponovo adekvatno zatvorena (prilagođeno vrsti ambalaže) kako bi se onemogućilo prosipanje, isparavanje i ostali vidovi moguće kontaminacije;					
9. u skladištu postoji i oprema u slučaju prosipanja pesticida: pijesak, jake plastične kese, kante, četka, a preporučuje se i postavljanje protivpožarnog aparata;					
10. pesticidi su složeni na način da se lako identifikuju i grupisana su prema namjeni;					
11. čvrste formulacije pesticida čuvaju se na policama iznad tečnih formulacija radi izbjegavanja prolivanja tečnosti u slučaju curenja na čvrste formulacije;					
12. u skladištu se nalaze čisti mjerni instrumenti (menzure, pipete, vage i slično);					
13. skladište je opremljeno sa kontejnerom/kantom za odlaganje prazne ambalaže;					
14. lična zaštitna oprema se čuva u ormarićima/adekvatnom zaštićenom prostoru;					
15. skladište je izgrađeno od čvrstih materijala; <i>(Materijali koji se koriste za izgradnju skladišta moraju biti čvrsti, otporni na vatru i da se lako čiste: beton, cigla i kamen se preporučuju);</i>					
16. pod skladišta je nepromočiv;					
17. krov skladišta je izrađen od nezapaljivog materijala;					
18. krov skladišta obezbijuje dovoljnu toplotnu izolaciju kako bi se spriječio uticaj ekstremnih temperatura (materijali za izolaciju);					
19. skladište je zaključano;					
20. skladišta je zaštićeno od ekstremno visokih temperatura (vrste izolacija);					
21. oznake upozorenja postavljene na samom ulazu u skladište, vrata ormara i slično. <i>Oznake treba da ukažu da se u skladištima nalaze sredstva za zaštitu bilja. Oznake upozorenja treba da ukazuju na sljedeće: "zabranjen pristup", "ne izlagati otvorenom plamenu" "zabranjeno pušenje".</i>					
22. ventilacija je dovoljna da bi se obezbijedilo cirkulisanje vazduha; <i>(ventilacija, obično putem otvora u gornjem i donjem dijelu zidova, obezbijuje adekvatnu ventilaciju unutar skladišta)</i>					
23. ventilacioni otvori zaštićeni mrežama					
24. skladište je dovoljno osvijetljeno <i>(Osvjetljenost treba da bude dovoljna da se etikete mogu pročitati bez dodatnog napora)</i>					
25. police su od nezapaljivog, neupijajućeg i lako perivog materijala npr. metal;					
26. u skladištu se nalazi oprema neophodna u slučaju prosipanja;					
27. procedura i telefonski brojevi za hitne slučajeve i kutija za prvu pomoć;					
28. skladište je udaljeno najmanje 20 metara od vodotoka;					
29. skladište je na terenu bez nagiba prema vodotoku;					
30. skladište nije na mjestu koje može biti poplavljeno;					
Ukupan broj bodova:					
<p>*Pri prvom posjeti gazdinstvu u skladu sa načelom preventivnosti bilo bi opravdano imati sljedeći pristup: Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.14 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru⁴ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:</p> <p>1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.</p> <p>**Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora</p> <p>8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;</p>					
5. KOMENTARI, NAPOMENE I FOTOGRAFIJE					

⁴ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015, 52/2016 i 84/2024.

Ime i prezime prisutne stranke⁵	Fitosanitarni inspektor

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

Napomena: Maksimalni ukupni broj bodova je jednak 100 procenata. Na isti način se preračunava procenat za ostvarene bodove. Odnosno postavlja se proporcija: **maksimalno mogući broj bodova:100 = broj ostvarenih bodova:X**

⁵ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

1181.

Na osnovu člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), a u vezi sa članom 18 Zakona o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list RCG”, broj 48/07 i „Službeni list CG”, br. 76/08, 30/17 i 43/18), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

**PROGRAM
MONITORINGA NITRATA U HRANI BILJNOG PORIJEKLA ZA 2026. GODINU***

Programom monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioc i monitoringa, vrsta ispitivanja i uzimanje uzoraka: broj uzoraka, vrijeme i mjesto uzimanja uzoraka za sljedeće vrste proizvoda: spanać *Spinacia oleracea*: svjež, konzerviran, duboko zamrznut ili zamrznut; svježa zelena salata *Lactuca sativa* L. u zaštićenom i na otvorenom prostoru; zelena salata ledenka Iceberg-type (uključujući Grazer Krauthauptl tip salate) u zaštićenom i na otvorenom prostoru; rukola *Eruca sativa*, *Diplotaxis sp.*, *Brassica tenuifolia*, *Sisymbrium tenuifolium* i hrana od prerađenih žitarica i hrana za bebe namijenjena za odojčad i malu djecu radi praćenja nivoa nitrata.

Nitrati su kontaminanti koje karakteriše velika rastvorljivost u vodi i pokretljivost u životnoj sredini, a naročito lisnato povrće (salata, blitva, spanać, rukola) je glavni izvor nitrata u ljudskoj ishrani.

Na akumulaciju nitrata utiču sljedeći faktori: obezbijedenost biljaka azotom, količina, tip, izvor i vrijeme primjene sredstava za ishranu bilja, svjetlost, vodni režim, temperatura, biljna vrsta, faza rasta i razvića i ostalih ekoloških činilaca (sadržaj CO₂ u atmosferi, tip zemljišta, prisustvo herbicida, obezbijedenost biljaka pojedinim neophodnim elementima i slično), vrijeme berbe, uslovi uzgoja povrća (otvoreni ili zaštićeni prostor).

Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva, u skladu sa Uredbom o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminanata u hrane* ("Službeni list CG", broj 14/25).

Sistem rangiranja rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<p>Nizak nivo rizika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ne postoji dokaz o prekoračenom nivou nitrata (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja RASFF's ili drugi podaci monitoringa drugih država); - nizak nivo očekivanih nitrata; - hrana je manje zastupljena u ishrani ljudi. 	<p>Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti maksimalno dozvoljenih količina nitrata i obezbjeđenja potrebnih informacija.</p>
<p>Srednji nivo rizika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - postoji dokaz o prekoračenom ili ne-odobrenom nivou nitrata (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja RASFF's ili drugi podaci monitoringa drugih država); - očekivana pojava nitrata; - hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; - narastajući priliv i promovisanje hrane iz novih izvora. 	<p>Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti maksimalno dozvoljenih količina nitrata i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.</p>

<p>Visok nivo rizika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoriji dokaz o prekoračenju maksimalno dozvoljenih količina nitrata (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja RASFF's ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu <i>Acute Reference Dose</i>; - očekivana pojava prekoračenja maksimalno dozvoljenih količina nitrata u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu. 	<p>Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.</p>
--	--

Uzorci prema vrsti, broju, porijeklu, sa maksimalno dozvoljenim količinama nitrata po vrstama povrća i vremenu uzimanja uzoraka dati su u Tabeli 1 ovog programa.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu dosadašnjih dokaza o nivoima nitrata, kao i njihovom uticaju na zdravlje stanovništva i u skladu sa Pravilnikom o bližem načinu i postupku uzimanja uzoraka za laboratorijsko ispitivanje zelene salate ili spanaća na nitrate* ("Službeni list CG", broj 6/14).

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji: zastupljenosti u ishrani zelene salate, spanaća i rukole;
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu zelene salate, spanaća i rukole;
- podaci o nivou nitrata iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za ishranu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja zelene salate, spanaća i rukole.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o bezbjednosti hrane i Zakonom o sredstvima za ishranu bilja.

Ovlašćene laboratorije izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta.

Ispitivanje uzoraka se vrši se u skladu sa Pravilnikom o bližem načinu i postupku uzimanja uzoraka za laboratorijsko ispitivanje zelene salate ili spanaća na nitrate*.

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije.

Tabela 1. Porijeklo, vrsta, vremenski period i broj uzoraka i maksimalno dozvoljene količine nitrata za zelenu salatu, spanać i rukolu koji će biti ispitani

R. br.	Vrsta hrane	Vrijeme uzimanja uzorka	Broj uzoraka
1	2	3	4
1.1	Svježi spanać (<i>Spinacia oleracea</i>)	cijela godina	4
1.2	Konzerviran, duboko zamrznut ili zamrznut spanać	cijela godina	3
1.3		1. oktobra do 31. marta	

	Svježa zelena salata (<i>Lactuca sativa</i> L.) (salata gajena u zaštićenom i na otvorenom prostom), isključujući ledenku pod tačkom 1.4	1.3.1	zelena salata (zaštićeni prostor)	3	
		1.3.2	zelena salata (otvoreni prostor)	3	
		1. aprila do 30. septembra			
		1.3.3	zelena salata (zaštićen prostor)	3	
		1.3.4	zelena salata (otvoreni prostor)	3	
1.4	Zelena salata - ledenka (<i>Iceberg-type</i>) (uključujući Grazer Krauthduptl tip salate)	cijela godina			
		1.4.1	ledenka (zaštićeni prostor)	3	
		1.4.2	ledenka (otvoreni prostor)	3	
1.5	Rukola (<i>Eruca sativa</i>, <i>Diplolaxis</i> sp., <i>Brassica tenuifolia</i>, <i>Sisymbrium tenuifolium</i>)	1. oktobra do 31. marta		2	
		1. aprila do 30. septembra		2	
1.6	Hrana od prerađenih žitarica i hrana za bebe namijenjena za odojčad i malu djecu sa: spanaćem, blitvom i slično	cijela godina		2	

Za sprovođenje Programa monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla 2026. godinu odgovorna je Uprava, a vrsta i broj uzoraka iz Tabele 1 ovog Programa može se mijenjati prema sredstvima utvrđenim Programom mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2026. godinu na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Uzorke iz Tabele 1 tačka 1.6 ovog Programa uzimaju inspektori za hranu.

Ostale uzorke iz Tabele 1 uzimaju fitosanitarni inspektori.

Inspektori za hranu uzimaju uzorke iz prometa, a fitosanitarni inspektori u primarnoj proizvodnji odnosno objektima primame proizvodnje (otvoreni i/ili zaštićeni proizvodni objekti - plastenici, staklenici, otvoreno polje i slično), skladištima primarnih proizvoda, na otkupnim mjestima, pijacama odnosno otvorenim prodajnim mjestima.

Ako se prilikom uzimanja uzorka zahtijeva naknada za uzete uzorke, faktura se ispostavlja Upravi, po tržišnoj cijeni na dan uzimanja uzorka, uz fakturu se prilaže i zapisnik inspektora koji ukazuje na zahtjev za naknadu uzetih uzoraka.

Troškovi ispitivanja iz Tabele 1 ovog programa, sa poštanskim troškovima nastale po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Sredstva za sprovođenje ovog programa opredijeljena su budžetom Crne Gore za 2026. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj Program prenešen je: Prilog 1 tačka 6.1 Regulative komisije (EC) br. 2023/915 o maksimalnim nivoima za određene kontaminante/Commission Regulation (EU) 2023/915 of 25 April 2023 on maximum levels for certain contaminants in food and repealing Regulation (EC) No 1881/2006)

Broj: 04-313/26-7294/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

1182.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

**PROGRAM
MONITORINGA SLUŽBENIH KONTROLA PROMETA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA ZA
2026. GODINU***

Programom monitoringa službenih kontrola prometa sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioци, broj objekata i kontrolne liste za kontrolu uslova za promet sredstava za zaštitu bilja na malo, veliko, uvoz, odnosno carinskim skladištima.

Monitoring podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.2 Unaprijeđeni uslovi za promet pesticida i realizaciju višegodišnjeg i godišnjeg Plana službenih kontrola.

Cilj Programa je obezbjeđivanje usklađenosti sa propisanim uslovima u svim objektima za promet sredstava za zaštitu bilja.

U Crnoj Gori registrovano je 8 uvoznika i 76 veleprodajnih i maloprodajnih mjesta.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa analizom rizika i rješenjem o registraciji, broju objekata po pojedinom subjektu i pokrivenosti tržišta, a na osnovu dosadašnjih dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stvarnog stanja uslova za promet pesticida u registrovanim objektima u pogledu kadra i opreme i drugih uslova kroz primjenu kontrolnih lista datih na Obrascima 1 i 2 koji čine sastavni dio ovog Programa.

Svaka promjena uslova u objektima za promet u odnosu na uslove prilikom upisa u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (u daljem tekstu: Registar) treba da bude evidentirana i provjerena.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovođenje pravovremenih aktivnosti i mjera u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Pri izboru objekata za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: broj objekata, zastupljenost na tržištu, obim prometa, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Opština	Broj objekata		
	Maloprodaja/	/Veleprodaja	Uvoz/Carinska skladišta
Bar	8	2	0
Berane	6	2	0
Bijelo Polje	5	3	0
Budva	1	0	0
Danilovgrad	5	2	1
Herceg Novi	2	0	0
Kolašin	2	0	0
Kotor	4	1	0
Mojkovac	1	0	0
Nikšić	9	5	0
Pljevlja	3	0	0
Podgorica	21	14	6
Tivat	1	1	0
Tuzi	2	2	1
Ulcinj	5	3	0
Cetinje	1	0	0
Ukupno	76	35	8

Odabir objekata se vrši sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu postojanja dosadašnjih dokaza o nepravilnostima, kako slijedi:

Sistem rangiranja

Nivo rizika	Vrsta monitoringa
<p>Nizak nivo prioriteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; - manja zastupljenost na tržištu. 	<p>Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.</p>
<p>Srednji nivo prioriteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -očekivana pojava nepravilnosti; - veća zastupljenost na tržištu; - narastajuća popularnost. 	<p>Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.</p>
<p>Visok nivo prioriteta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); - dokaz o opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; - očekivana pojava ciljane nepravilnosti. 	<p>Ciljani za identifikovane probleme.</p>

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su: broj korisnika sredstava za zaštitu bilja; statistički podaci o potrošnji; zastupljenosti na uvozu; poljoprivredna proizvodnja; upotreba na nepoljoprivrednim površinama; broj objekata; statistika prometa pesticida; broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sredstava za zaštitu bilja.

Monitoring vrše fitosanitarni inspektori uz korišćenje kontrolnih lista i u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

Prilikom monitoringa fitosanitarni inspektor popunjava kontrolne liste koje su sastavni dio ovog programa i koje služe za dalje praćenje stanja u objektima i praćenje sprovođenja naloženih mjera.

Fitosanitarni inspektor nakon izvršne kontrole kontrolnu listu dostavlja u roku od 15 dana organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu bilja.

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj Program prenešene su odredbe vezane za skladištenje čl. 6 i 13 Direktive Evropskog Parlamenta i Savjeta 2009/128/EC od 21. oktobra 2009 o uspostavljanju akcije Zajednice za dostizanje održive upotrebe pesticida

Broj: 04-313/26-7296/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

KONTROLNA LISTA 1

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarne inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me				
		1. OPŠTI DIO (distributer na veliko/uvoznik ¹)				
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)						
Tip kontrole:		Distributer:				
vizuelna ☐		dokumentaciona ☐		na veliko ☐ uvoz ☐		
Broj predmeta:		Naziv i adresa distributera:				
Datum:		Naziv i adresa objekta:				
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):						
2. STRUČNO LICE U OBJEKTU						
2.1 Ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje SZB;		Da ☐	Ne ☐			
2.2 Ima zaposleno lice sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštite bilja), specijalističkim studijama ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljne proizvodnje);		Da ☐	Ne ☐			
2.3 Ime i prezime lica iz tačke 2.1 i 2.2 (stručo lice u objektu):						
2.4 Podaci o stručnoj spremi stručnog lica u objektu:						
2.5 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?		Da ☐	Ne ☐			
2.6 Da li je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja?		Da ☐	Ne ☐			
2.7 Ako je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:						
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.7 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru ³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS						
3.1 Da li je distributer registrovan za obavljanje djelatnosti u CRPS ⁴ ?		Da ☐	Ne ☐			
3.2 Da li je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja?		Da ☐	Ne ☐			
3.3 Ako je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja upisati broj rješenja:						
*Ako je odgovor na pitanje 3.2 negativan (izriče se prekršajni nalog) sa u skladu sa članom 53 Zakona ⁵ novčanom kaznom od 500 eura kazniće se za prekršaj: pravno lice, ako: 2) se bavi prometom sredstava za zaštitu bilja, a nije upisan u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (član 6 stav 1); Za prekršaj kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura. Za prekršaj kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura.						
4. USLOVI U POGLEDU PROSTORA ZA PROMET SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA NA VELIKO						
OPIS KONTROLE I SMJERNICE ZA OBJEKAT		Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
4.1 izgrađen od nezapaljivog, teško zapaljivog materijala, ne upija SZB, otporan na hemikalije, pucanje, vlagu, a zidovi, podovi i plafoni glatkih površina koje se lako čiste;						
4.2 izgrađen na mjestu koje nije podložno poplavama, nema mogućnost zagađivanja vode						
4.3 se ne nalazi u stambenim zgradama i objektima za životinje (za objekte na veliko)						
4.4 je osvijetljen i aklimatizovan (za procesa rada, smještaj, čuvanje SZB)						
4.5 ima odgovarajuće rafove i palete za razvrstavanje, a sredstava za zaštitu bilja na njima razvrstana po namjeni						
4.6 ima posebno ograđen dio za smještaj sredstava za zaštitu bilja koji se zaključava						
4.7 ima omogućen pristup vatrogasnim kolima u slučaju požara						

¹ Distributer: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik;² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica³ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.⁴ Centralni registar privrednih subjekata⁵ Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)

4.8 sa otvorima na vodovodnim, kanalizacionim cijevima i električnim vodovima koji prolaze kroz zidove objekta, nepropusno zatvoreni;					
4.9 sa obezbijeđenom zaštitom od direktnog izlaganja sunčevim zracima, atmosferskom talogu i gasovima, pari, toploti i zamrzavanju;					
4.10 ima ventilaciju (prirodnu ili vještačku) u radnim prostorijama i mjestima za boravak, odnosno u životnoj sredini oko objekta ne bude veća od maksimalno dozvoljene					
4.11 ima obezbijeđen prostor (prolaz i slobodan prostor) za nesmetan utovar, istovar, skladištenje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja					
4.12 ima sanitarni čvor					
4.13 ima odvojeni prostor za smještaj sredstava za zaštitu bilja ukoliko se u skladištu čuvaju i druge vrste proizvoda					
4.14 se nalazi odvojen prostor za lice koje je odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja;					
4.15 ima odvojenu prostoriju ili posebno ograđen prostor za smještaj zaliha sredstava za zaštitu bilja kojima je istekao rok upotrebe obilježen natpisom „SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA SA ISTEKLIM ROKOM UPOTREBE“					
4.16 se nalazi oprema za prvu pomoć					
4.17 se nalazi bure ili vreća gline, perlita ili pijeska za adsorpciju u slučaju prosipanja.					
Ukupan broj bodova:					
<p>*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.17 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru⁶ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:</p> <p>1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje;</p> <p>Mjera traje dok se ne uklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.</p> <p>**Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora</p> <p>8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;</p>					
5. KOMENTARI, NAPOMENE I FOTOGRAFIJE					
Ime i prezime prisutne stranke⁷			Fitosanitarni inspektor		

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

Napomena: Maksimalni ukupni broj bodova je jednak 100 procenata. Na isti način se preračunava procenat za ostvarene bodove. Odnosno postavlja se proporcija: **maksimalno mogući broj bodova:100 = broj ostvarenih bodova:X**

⁶ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁷ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

OBRAZAC 2

KONTROLNA LISTA 2

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me				
		1. OPŠTI DIO (distributer na malo⁸)				
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)						
Tip kontrole:		Distibuter:				
vizuelna ☐		na malo ☐				
dokumentaciona ☐						
Broj predmeta:		Naziv i adresa distributera:				
Datum:		Naziv i adresa objekta:				
Pregledu prisutna stranka ⁹ (ime i prezime):						
2. STRUČNO LICE U OBJEKTU						
2.1 Ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje SZB;		Da ☐	Ne ☐			
2.2 Ima zaposleno lice ima završene specijalističke studije, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštite bilja), specijalističkim studijima ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljne proizvodnje);		Da ☐	Ne ☐			
2.3 Ime i prezime stručnog lica u objektu:						
2.4 Podaci o stručnoj spremi stručnog lica u objektu:						
2.5 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?		Da ☐	Ne ☐			
2.6 Da li je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja?		Da ☐	Ne ☐			
2.7 Ako je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:						
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.7 negativni fitosanitarni inspektor postupi u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspeksijskom nadzoru ¹⁰ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašten i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.						
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS						
3.1 Da li je distributer registrovan za obavljanje djelatnosti u CRPS ¹¹ ?		Da ☐	Ne ☐			
3.2 Da li je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja?		Da ☐	Ne ☐			
3.3 Ako je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja upisati broj rješenja:						
*Ako je odgovor na pitanje 3.2 negativan (izriče se prekršajni nalog) sa u skladu sa članom 53 Zakona ¹² novčanom kaznom od 500 eura kazniče se za prekršaj: pravno lice, ako: 2) se bavi prometom sredstava za zaštitu bilja, a nije upisan u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (član 6 stav 1); Za prekršaj kazniče se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura. Za prekršaj kazniče se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura.						
4. USLOVI U POGLEDU PROSTORA ZA PROMET SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA NA MALO						
OPIS KONTROLE I SMJERNICE ZA OBJEKAT		Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
4.1 izgrađen od nezapaljivog, teško zapaljivog materijala, ne upija SZB, otporan na hemikalije, pucanje, vlagu, a zidovi, podovi i plafoni glatkih površina koje se lako čiste;						
4.2 izgrađen na mjestu koje nije podložno poplavama, nema mogućnost zagađivanja vode						
4.3 sa prostorijom za prodaju sredstava za zaštitu bilja krajnjim korisnicima;						
4.4 je osvijetljen i aklimatizovan (za procesa rada, smještaj, čuvanje SZB)						
4.5 ima omogućen pristup vatrogasnim kolima u slučaju požara						
4.6 sa otvorima na vodovodnim, kanalizacionim cijevima i električnim vodovima koji prolaze kroz zidove objekta, nepropusno zatvoreni;						

⁸ Distributer: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik;⁹ Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlaštenjima odgovornog lica¹⁰ Zakon o inspeksijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.¹¹ Centralni registar privrednih subjekata¹² Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)

4.7 sa obezbijedenom zaštitom od direktnog izlaganja sunčevim zracima, atmosferskom talogu i gasovima, pari, toploti i zamrzavanju;					
4.8 ima ventilaciju (prirodnu ili vještačku) u radnim prostorijama i mjestima za boravak, odnosno u životnoj sredini oko objekta ne bude veća od maksimalno dozvoljene					
4.9 ima sanitarni čvor					
4.10 koji ima zastakljene vitrine sa vještačkom ventilacijom za smještaj sredstava za zaštitu bilja, koja se zaključava u skladu sa sigurnosnom listom i u kojima se sredstva za zaštitu bilja drže prema namjeni;					
4.11 sa posebnom prostorijom za lice koje je odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja (radni sto, stolica, kompjuter, lupa, osvetljenje i sl.);					
4.12 koji ima prostoriju ili posebno ograđen prostor za smještaj sredstava za zaštitu bilja koja su neutrošena, kojima je istekao rok upotrebe i koji je obilježen natpisom "SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA KOJA SU POVIČENA IZ PROMETA" sa evidencijom					
Ukupan broj bodova:					
<p>*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.12 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru¹³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:</p> <p>1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje;</p> <p>Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.</p> <p>**Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora</p> <p>8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;</p>					
5. KOMENTARI, NAPOMENE I FOTOGRAFIJE					
Ime i prezime prisutne stranke¹⁴			Fitosanitarni inspektor		

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
6.	neznan	91 do 100
7.	nizak	81 do 90
8.	srednji	71 do 80
9.	visok	61 do 70
10.	kritičan	60 i manje

Napomena: Maksimalni ukupni broj bodova je jednak 100 procenta. Na isti način se preračunava procenat za ostvarene bodove. Odnosno postavlja se proporcija: **maksimalno mogući broj bodova:100 = broj ostvarenih bodova:X**

¹³ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

¹⁴ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

1183.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM REALIZACIJE PERIODIČNIH PREGLEDA UREĐAJA ZA UPOTREBU PESTICIDA ZA 2026. GODINU*

Programom realizacije periodičnih pregleda uređaja za upotrebu pesticida (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioци, broj uređaja i kontrolne liste za uređaje za upotrebu pesticida.

Program podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.4 Uspostavljen i unaprjeđen sistem za uređaje za primjenu pesticida.

Uređaji za upotrebu sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: uređaji) su namijenjeni za primjenu sredstava za zaštitu bilja na otvorenom polju ili u zatvorenom prostoru, uključujući djelove potrebne za rad uređaja (rasprskivač, manometar, filteri, oprema za čišćenje rezervoara i drugi djelovi).

Cilj Programa je provjera tehničke ispravnosti i funkcionalnosti uređaja i provjera pojedinačnih radnih djelova tih uređaja, kao i procjena rizika po rukovaoca ali i radnu i životnu sredinu.

Kontrola uređaja podrazumijeva primjenu pravila za provjeru tehničke ispravnosti uređaja čime se obezbijeduje ispunjavanje ekoloških zahtjeva i na najmanju moguću mjeru smanjuju štetni uticaji na zdravlje ljudi, bilja, životinja i životnu sredinu koji bi mogli prouzrokovati neispravni uređaji i u cilju uspostavljanja sistema redovnih pregleda uređaja koji su već u upotrebi.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa dostupnim podacima o broju uređaja i program ne obuhvata ručne ili leđne motorne prskalice (bez barometra), kao i druge slične uređaje. Prioriteti su definisani, u skladu sa analizom rizika, na osnovu dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stvarnog stanja uređaja na teritoriji Crne Gore kroz upotrebu kontrolnih lista datih na Obrascima 1 i 2 koji čine sastavni dio ovog Programa.

Program se sprovodi radi: unaprjeđenja bezbjednosti radnika koji koriste uređaje za upotrebu pesticida, kao i drugih lica koja ulaze na tretirane površine ili se nalaze u blizini istih, smanjenja potencijalnih rizika od zagađenja životne sredine i radi efikasnije kontrole štetnih organizama.

Promjene na uređajima mogu da dovedu do navedenih rizika, pa ih je potrebno provjeravati u cilju utvrđivanja nepravilnosti, radi njihovog otklanjanja i sprovođenja pravovremenih mjera.

Program podrazumijeva terenske obilaske sa popisom uređaja za upotrebu sredstava za zaštitu bilja i provjeru uređaja kod 40 registrovanih poljoprivrednih proizvođača, uključujući djelove potrebne za rad uređaja (rasprskivač, manometar, filteri, sita, oprema za čišćenje rezervoara) i provjeru njihovog rada i organizovanje najmanje dvije edukacije.

Procjena:

R.br.	Opis	Broj
1.	realizacija Programa monitoringa uređaja za upotrebu pesticida	– pregledanih uređaja minimum 40; – održanih edukacija minimum 2;

Programom se obuhvataju poljoprivredni subjekti koji posjeduju uređaje za upotrebu pesticida i imaju znatne poljoprivredne površine na kojima upotrebljavaju pesticide, kao i poljoprivredni subjekti koji svoje poljoprivredne proizvode plasiraju na tržište, radi sertifikacije i dobijanja podataka o ispunjavanju propisanih uslova i ciljeva Nacionalnog plana za održivu upotrebu pesticida.

Pri izboru za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: poljoprivredna površina, zastupljenost na tržištu, obim proizvodnje i prometa, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Prema podacima iz literature, štetni organizmi ugrožavaju gajene biljke i prehrambene proizvode, smanjujući rodnost biljaka za 15 - 20 % u razvijenim zemljama i preko 40 % u nerazvijenim zemljama što je ujedno i glavni razlog upotrebe pesticida. U praksi često primjena uređaja ne garantuje i efikasnost korišćenja.

Radi sigurnosti, zaštite zdravlja ljudi i životne sredine vlasnici uređaja najmanje jednom u tri godine, kod ovlašćenih pravnih lica (u daljem tekstu: pravno lice), treba da vrše provjeru tehničke ispravnosti radi označavanja uređaja. Novi uređaji se prvi put provjeravaju pet godina od dana kupovine.

Ravnomjerna raspodjela sredstava za zaštitu bilja na ciljnu površinu, obezbjeđuje se jedino ispravnim uređajima koji se koriste u skladu sa uputstvima proizvođača i koji su u skladu sa tehničkim zahtjevima i postupcima ocjenjivanja usaglašenosti u skladu sa Kontrolnom listom 1 dio A, a ovlašćena pravna lica vrše provjeru uređaja u skladu sa Kontrolnom listom 1 dio B pri čemu se za ispravni uređaj izdaje potvrda o ispravnosti (sertifikat) u skladu sa Kontrolnom listom 2 pri čemu se jedan primjerak sertifikata dostavlja Upravi i vrši označavanje istog propisanom oznakom u skladu sa Kontrolnom listom 1 Dio G.

Osim zahtjeva u skladu sa propisom kojim se uređuje zaštita na radu, uređaji treba da ispunjavaju i zahtjeve za:

- hemijsko tretiranje sjemenskog materijala iz Kontrolne liste 1 dio C;
- zamagljivanje iz Kontrolne liste 1 dio D;
- inkorporaciju granula iz Kontrolne liste 1 dio E;
- suzbijanje rasta nepoželjnog bilja pored željezničkih pruga (vozovi, dvokolica) iz Kontrolne liste 1 dio F.

Odabir se vrši sistemom slučajnog uzorka u skladu sa analizom rizika na osnovu postojanja dokaza o nepravilnostima:

Sistem rangiranja	
Nivo rizika	Vrsta monitoringa
Nizak nivo prioriteta: -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; - manja zastupljenost.	Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.
Srednji nivo prioriteta: -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); -očekivana pojava nepravilnosti; - veća zastupljenost; - narastajuća popularnost.	Rutinski u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.
Visok nivo prioriteta: - skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor:	Ciljani za identifikovane probleme.

dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci); - dokaz o opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; - očekivana pojava ciljane nepravilnosti.	
--	--

Monitoring vrše ovlaštena pravna lica uz korišćenje kontrolnih lista. Prilikom monitoringa ovlašteno pravno lice popunjava kontrolne liste koje su sastavni dio ovog programa i koje služe za dalje praćenje stanja. Ovlašteno pravno lice izvještaj i popunjene kontrolne liste dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za promet i registraciju sredstava za zaštitu i ishranu bilja.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijedena su Budžetom Crne Gore za 2026. godinu Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (organizacioni kod 41107) – Program Poljoprivreda (programski kod 16 002), Potprogram Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi (programski kod 16 002 005), Aktivnost Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (programski kod 16 002 005 001) Aktivnost Program fitosanitarnih mjera (programski kod 16 002 005 004) izdatak 4149 – Ostale usluge, a u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2026. godinu.

Ovaj program objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj program prenešena su pravila za funkcionisanje opreme za upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Aneksom II Direktive 128/2009 / EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. oktobra 2009. kojom se uspostavlja okvir za akciju Zajednice da se postigne održivo korišćenje pesticida i Implementaciona odluka Komisije (EU) 2024/373 od 24. januara 2024. o usklađenim standardima za inspekciju opreme za primjenu pesticida u upotrebi, izrađena kao podrška Direktivi 2009/128/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta;

Broj: 04-309/26-7297/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

KONTROLNA LISTA 1

DIO A	
Lista standarda za uređaje	
EN ISO16122-1:2015	<i>Agricultural and forestry machinery – Inspection of sprayers in use – Part 1: General (ISO 16122-1:2015)</i>
EN ISO 16122-2:2015	<i>Agricultural and forestry machinery – Inspection of sprayers in use – Part 2: Horizontal boom sprayers (ISO 16122-2:2015)</i>
EN ISO 16122-3:2015	<i>Agricultural and forestry machinery – Inspection of sprayers in use – Part 3: Sprayers for bush and tree crops (ISO 16122-3:2015)</i>
EN ISO 16122-4: 2015	<i>Agricultural and forestry machines – Inspection of sprayers in use – Part 4: Fixed and semi-mobile sprayers (ISO 16122-4:2015)</i>
EN ISO 16122-4: 2015	<i>Agricultural and forestry machines – Inspection of sprayers in use – Part 5: Aerial spray systems (ISO 16122-5:2020)</i>
MEST EN ISO16119-1	
MEST EN ISO16119-2	
MEST EN ISO16119-3	
MEST EN ISO16119-4	
MEST EN 16122-5:2020	
DIO B	
Lista standarda za provjeru uređaja	
MEST EN ISO 16122-2	
DIO C	
OPŠTI ZAHTJEVI	
<p>Zdravstveni, sigurnosni i zahtjevi životne sredine vezani za pregled uređaja za upotrebu pesticida</p> <p>Pregled uređaja za upotrebu pesticida obuhvata sve aspekte važne za postizanje visokog nivoa bezbjednosti i zaštite zdravlja ljudi i životne sredine. Optimalna i efikasna primjena obezbjeđuje se pravilnim radom uređaja i funkcionisanjem opreme kojom se garantuje postizanje zadatah ciljeva. Uređaji za upotrebu pesticida treba da funkcionišu bezbjedno, treba da se propisno primjenjuju za predviđene svrhe radi obezbjeđivanja preciznog doziranja i distribucije. Uređaji treba da su u stanju da se sigurno, lako, potpuno pune i prazne, a da ne dolazi do curenja pesticida. Čišćenje treba da je lako i temeljno. Rad uređaja treba da je siguran, kontrolisan i treba da je omogućeno efikasno zaustavljanje sa mjesta operatera. Podešavanja treba da su jednostavna, tačna i ponovljiva.</p>	
<p>Pogonski djelovi</p> <p>Montirana zaštita pogonske osovine i zaštita priključka za energiju treba da je u besprekornom stanju, a zaštitni uređaji i pokretni ili rotirajući pogonski djelovi ne smiju se ometati u radu, radi obezbjeđenja zaštite operatera.</p>	

Pumpa	
Kapacitet pumpe treba da je prilagođen potrebama uređaja, a pumpa treba da pravilno funkcioniše radi obezbjeđivanja stabilne i pouzdane doze. Pumpa treba da je nepropusna.	
Uređaj za miješanje	
Uređaj za miješanje treba da ima pravilan povratni tok radi postizanja ravnomjerne koncentracije ukupne količine rastvora u rezervoaru.	
Rezervoar	
Rezervoar, uključujući mjerac količine u rezervoaru, uređaji za punjenje, sita i filtri, sistemi pražnjenja i ispiranja i uređaji za miješanje funkcionišu na način da u najvećoj mogućoj mjeri smanjuju slučajno rasipanje, neravnomjernu koncentraciju sredstva, izlaganje operatera i zaostajanje količine rastvora u rezervoaru.	
Sistem za mjerenje, kontrolu i regulaciju	
Uređaji za mjerenje, stavljanje u pogon, gašenje i regulaciju pritiska i/ili brzine protoka, treba da: su pravilno kalibrisani, ispravno rade i da ne propuštaju. Tokom primjene treba da je omogućena laka kontrola pritiska i funkcionisanje uređaja za podešavanje pritiska. Radi obezbjeđivanja ravnomjerne primjene, uređaji za regulaciju pritiska treba da održavaju stalni radni pritisak pri stalnom broju obrtaja pumpe.	
Cijevi i crijeva	
Cijevi i crijeva treba da su ispravnom stanju kako bi se izbjeglo ometanje protoka tečnosti ili slučajno izlivanje prilikom kvara. Kod rada pri maksimalnom pritisku ne smije doći do curenja iz cijevi ili crijeva.	
Filtriranje	
Radi izbjegavanja turbulencije i neravnomjernost prilikom prskanja filteri treba da su u besprekornom stanju, a veličina otvora na filteru treba da odgovara veličini dizne montirane na prskalicu. Ako je ugrađen, mjerac zagušenja filtera on treba da pravilno funkcioniše.	
Grane prskalice sa diznama (kod uređaja za raspršivanje pesticida pomoću vodoravno postavljenih grana, locirane blizu kulture ili materijala koji se tretira). Grane prskalice sa diznama treba da su besprekornom stanju, stabilne u svim smjerovima. Sistemi za učvršćivanje i regulaciju, amortizeri nenamjernih pokreta i ispravljač nagiba treba da pravilno funkcionišu.	
Dizne	
Dizne treba da pravilno funkcionišu radi sprječavanja kapanja u trenutku prestanka prskanja. Kako bi se obezbijedila ravnomjerna primjena, količina protoka kroz svaku pojedinu diznu ne smije da znatnije odstupa od podataka u tabelama za količinu protoka koju preporučuje proizvođač.	
Distribucija	
Poprečna i vertikalna (uspravne kulture) distribucija u ciljanom području treba da je ravnomjerna.	
Ventilator (za opremu kojom se raspršuju pesticidi uz pomoć vazdušnog strujanja)	
Ventilator treba da je u besprekornom stanju i da obezbjeđuje stabilno i pouzdano vazdušno strujanje.	
TEHNIČKI ZAHTJEVI	
Tehnički zahtjevi za uređaje za hemijsko tretiranje sjemenskog materijala	
Bezbjednost	<ul style="list-style-type: none"> - pogonski djelovi i štitnici pogonskih djelova treba da su u ispravnom stanju bez znakova prekomjerne upotrebe; - oprema za paljenje i gašenje treba da radi ispravno;

	<ul style="list-style-type: none"> - uređaje na električni pogon treba provjeriti, električni priključci (konektori, kablovi) treba da su slobodni od oštećenja, pukotina i drugih vidljivih deformacija; - cijevi i cjevovodi ne smiju da cure i da imaju vidljive znake prekomjerne upotrebe ili savijanja, posjekotine, pukotine ili trenja sa drugim djelovima uređaja; -komora za miješanje pesticida i sjemena treba ispravno da funkcioniše i da bude bez pukotina i oštećenja koja mogu dovesti do curenja; -usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom;
Kontrolni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> - kontrolni uređaji (nadzor nad radom) treba da pravilno i pouzdano funkcionišu u radu; - ako uređaji imaju ekran, prikazi na ekranu treba da su jasni, vidljivi i čitljivi; - oprema za mjerenje i podešavanje protoka treba da radi ispravno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testom radne sposobnosti;
Hemijska obrada sjemena:	<ul style="list-style-type: none"> - uređaji sa kontinuiranim radom, treba da obezbijede da se protok prekida čim se prekine protok sjemena i obrnuto; - uređaj treba da je u mogućnosti da podešava specifičnu težinu sjemenske jedinice; - instalirana druga oprema treba da radi ispravno; - usaglašenost se provjerava vizuelnim pregledom i testom radne sposobnosti;
Doza	<ul style="list-style-type: none"> - podešavanje doze treba da bude jasno vidljivo; - kalibracija uređaja treba je omogućena; - potrebna je odvojena kalibracija sjemena i pesticida kako bi se utvrdila količina sjemena i protok pesticida prije početka hemijske obrade sjemena; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i pregledom adekvatnosti doze;
Punjenje i rezervoari za pesticide	<ul style="list-style-type: none"> - uređaji trebaju obezbjeđivati dobro zatvaranje, a prilikom punjenja tečnim prsticidima, pesticid ne smije prskati unazad; - ako uređaj ima ventil za pražnjenje rezervoara, on treba da funkcioniše pravilno; - rezervoar treba da ima oznake za nivoe tečnosti koje se mogu instalirati unutar rezervoara i koje treba da su jasno vidljive i čitljive iz radnog položaja; - poklopac rezervoara treba da je dobro zatvoren, bez deformacija i rupa radi sprječavanja slučajnog otvaranja rezervoara, a na poklopcu treba da su postavljeni dihtunzi, koji ne smiju da se oštete; - treba da se obezbijedi regulacija pritiska (radi sprječavanja prekomjernog pritiska i nadpritiska u rezervoaru); - treba da se obezbijedi efikasno miješanje i rezervoar uređaja treba da je napunjen do polovine; - ako uređaj ima vazдушnu komoru, pritisak treba da je u skladu sa preporukama proizvođača uređaja ili u rasponu od 30% do 70% radnog pritiska; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Čišćenje	<ul style="list-style-type: none"> - opremu za čišćenje ostataka pesticida treba da radi pravilno;

	<ul style="list-style-type: none"> - oprema za spoljno čišćenje ili čišćenje drugih djelova uređaja treba da radi pravilno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Manometar	<ul style="list-style-type: none"> - manometar na uređaju treba da je u skladu sa zahtjevima navedenim u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - manometar se pregleda na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava mjerenjima;
Filteri	<ul style="list-style-type: none"> - ako su na uređaj instalirani filteri, treba da su u dobrom stanju; - ako su filteri ugrađeni u cijevi, treba da su instalirani tako da se mogu zamijeniti; - gustoća mrežice treba da odgovara diznama ugrađenim na uređaj prema uputstvima proizvođača dizni; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i uvidom u specifikaciju;
Pumpa	<ul style="list-style-type: none"> - kapacitet pumpe treba da ispunjava zahtjeve uređaja; - pumpa treba da je zatvorena, bez kapanja i curenja; - provjera karakteristika pumpe vrši se na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerenjima.

DIO D

Tehnički zahtjevi za uređaje za hemijsko tretiranje sjemenskog materijala

Bezbjednost	<ul style="list-style-type: none"> - u slučaju da je uređaj sa električnim upravljanjem, treba da se provjeri da li su izvedeni električni priključci (konektori, kablovi) bez oštećenja, pukotina i drugih vidljivih deformacija; - sva oprema koja se koristi za pokretanje i zaustavljanje uređaja i podešavanje protoka treba da funkcionišu tačno i pouzdano; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Kontrolni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> - uređaji za kontrolu i podešavanje protoka treba da pravilno funkcionišu; - radni parametri se ne smiju automatski mijenjati tokom rada uređaja; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Okvir	<ul style="list-style-type: none"> - elektroinstalacija i dovodi ne smiju da pokazuju znake prekomjernog savijanja i habanje i treba da su usmjereni da se ne savijaju. Stanje linija cijevi i crijeva se provjerava u praznom hodu i radnom stanju uređaja; - ako je aparat opremljen ventilatorom, treba da su u dobrom stanju, pravilno pričvršćen i osiguran odgovarajućim osiguračem (mrežom) za ventilator. Lopatice ne smiju da pokazuju znake pretjerane upotrebe. Filter za vazduh treba da je čist i u dobrom stanju; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Rezervoar	<ul style="list-style-type: none"> - rezervoar treba da ima pokazatelj nivoa tečnosti, koji treba da je smješten unutar rezervoara i treba da je vidljiv i čitljiv sa mjesta na kome se rezervoar puni; - vidljivost miješanja rastvora može se obezbijediti tokom rada uređaja; - poklopac rezervoara treba da je dobro zatvoren, bez deformacija i rupa. Da bi se spriječilo slučajno otvaranje rezervoara, na poklopcu treba da su postavljeni dihtunzi, koji ne smiju da budu oštećeni; - pražnjenje rezervoara treba da je omogućeno bez posebne dodatne opreme kako ne bi došlo do kontaminacije životne sredine ili operatera;

	<ul style="list-style-type: none"> - ako aparat ima spoljnu ili unutrašnju opremu za čišćenje treba da je ispravna; - kada uređaj radi, u rezervoaru se treba obezbijediti pritisak koji preporučuje proizvođač uređaja (obično 0,3 - 0,4 bara); - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika.
Protok i rad uređaja	<ul style="list-style-type: none"> - ispitivanje protoka uređaja vrši se kada je uređaj nepomičan i rezervoar je napola napunjen čistom vodom, kada uređaj ne radi i protok kroz dizne je prekinut, a kada uređaj radi uspostavlja se i protok kroz dizne. Ne bi trebalo da dođe do curenja na bilo kom dijelu uređaja; - mjerenje protoka ne smije da odstupa više od $\pm 15\%$ nominalne vrijednosti koju preporučuje proizvođač uređaja, sa diznama ugrađenim na uređaj koji je preporučio proizvođač i motor uređaja koji radi kao u stvarnoj verziji; - kontrola provjerava obrazac distribucije magle. Magla treba da je ravnomjerno raspoređena. Ne bi trebalo da postoje prepreke za stepen zamagljenja; - testiranje se izvodi u skladu sa preporučenim podešavanjima kako bi se vizuelnim pregledom utvrdilo da li je aplikacija ujednačena i da li su kapljice dovoljno male; - u slučaju toplotnih maglenki, paljenje treba da je ispravno; - provjerite funkciju gorionika; - u slučaju toplotnih maglenki sistem sagorijevanja treba da pravilno funkcioniše; - ako uređaj ima kompresor, kompresor treba da pravilno radi; - ako uređaj ima ventilator, provjeriti ventil za kontrolu protoka; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerenjima;
Filteri	<ul style="list-style-type: none"> - na usisnom dijelu pumpe treba da je postavljen najmanje jedan filter; - filteri i ulošci filtera treba da su u dobrom stanju (čisti i bez deformacija), u skladu sa uputstvima proizvođača i da su instalirani tako da se mogu zamijeniti; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i uvidom u specifikaciju
Manometar	<ul style="list-style-type: none"> - ako je na uređaj instaliran manometar, on treba da je u skladu sa zahtjevima navedenim u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - manometar se pregleda na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava mjerenjima.
DIO E	
Tehnički zahtjevi za uređaje za inkorporaciju granula	
Bezbednost	<ul style="list-style-type: none"> - sva oprema za mjerenje, uključivanje i isključivanje i podešavanje protoka treba da bude pouzdana i ne smije da propušta; - cijevi i dovodi ne smiju da pokazuju znake prekomjernog savijanja, korozije i površinskog habanja i treba da se postave na takav način da se ne sabijaju; - ako je upotreba granulata propisana za određenu upotrebu, treba da se obezbijedi i pokrivanje granulata prilikom podizanja mašine; - usaglašenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;

Rezervoar za sjeme	<ul style="list-style-type: none"> - rezervoari za sjeme ne smiju imati deformacije i rupe koje bi prouzrokovale puštanje pesticida u okolinu ili omogućavanje prodiranja vlage u rezervoar za sjeme; - rezervoari za sjeme treba da su čvrsto pričvršćeni na uređaj; - poklopac rezervoara za sjeme treba da je čvrsto postavljen da spriječi slučajno otvaranje; - treba da se omogući sakupljanje ostataka sadržaja prskanja bez posebne opreme kako se ne bi kontaminirala životna sredina ili operater; - pristup treba da bude obezbijeđen; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom;
Doza	<ul style="list-style-type: none"> - tokom rada uređaj se treba kontinuirano dozirati, a granulat kontinuirano dozirati tokom pražnjenja rezervoara za sjeme. Ovaj se zahtjev odnosi na kapacitet punjenja od 10% do 100%; - granulat ne smije da ispadne iz uređaja nakon zaustavljanja mehanizma za doziranje; - brzina izbačenog granulata ne smije odstupati više od 10% od zadate vrijednosti; - ako uređaj ima elektronski način rada (elektronski signal, GPS senzori), izbacivanje granulata treba da radi radi ispravno; - usklađenost se provjerava vizualnim pregledom i pregledom adekvatnosti doze;
Kontrolni sistemi	<ul style="list-style-type: none"> - upravljački uređaji (kontrola rada) trebaju pravilno i pouzdano funkcionisati i na taj način da se njima može upravljati tokom rada uređaja; - ako uređaji imaju ekran, prikazi na ekranu trebaju da su jasni, vidljivi i čitljivi; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
DIO F	
Tehnički zahtjevi za uređaje za suzbijanje rasta nepoželjnog bilja pored željezničkih pruga	
Bezbjednost	<ul style="list-style-type: none"> - cijevi i cjevovodi trebaju da su zapečaćeni na maksimalnom radnom pritisku sistema uređaja; - cijevi i crijeva ne smiju da propuštaju, pokazuju znakove prekomjernog savijanja i habanja, i trebaju da su postavljeni tako da se ne savijaju i ne trljaju o druge djelove uređaja; - kada su cijevi u radnom položaju, ne trebaju da se nalaze u oblasti primjene raspršivača; - sva zaštita namijenjena zaštiti operatera uređaja treba da je instalirana i da se pravilno koristi. Trebaju da su zaštićeni pristupi drugim pokretnim djelovima uređaja; - okidač treba pravilno funkcionisati i raditi tako da se blokira u zatvorenom položaju i ne zaključava u otvorenom položaju. Sistem za uključivanje / isključivanje montiran na pištolju za raspršivanje treba da se brzo uključuje i isključuje. Ne smije da je kontinuiranog kapanja kada je okidač u zatvorenom položaju; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testiranjem karakteristika;
Sistemi upravljanja	<ul style="list-style-type: none"> - uređaji za mjerenje (uključivanje i isključivanje) i regulisanje pritiska i / ili protoka trebaju pravilno funkcionisati;

	<ul style="list-style-type: none"> - tokom kontinuiranog rada uređaja, sva oprema za regulaciju pritiska treba da održava konstantan pritisak ili protok od $\pm 10\%$. Pritisak se treba vratiti u prvobitni radni pritisak u roku od 10 sekundi $\pm 10\%$ nakon isključivanja i ponovnog uključivanja uređaja; - ako je instaliran uređaj sa stalnim pritiskom, dozvoljeno je maksimalno kolebanje pritiska do 10% u slučaju isključenja pojedinih segmenata jedan po jedan. Mjerenja se vrše na pojedinim segmentima; - prikazi podataka na ekranu treba da su jasno čitljivi; - kontrole uređaja trebaju da su dostupne sa radnog mjesta i omogućavati preciznu i laku kontrolu uređaja; - ugrađene instalirane šine rasprskivača treba da su stabilne u svim smjerovima bez pretjeranog kretanja i savijanja; - druga instalirana oprema treba da radi pravilno; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerenjima;
Pumpa	<ul style="list-style-type: none"> - kapacitet pumpe treba da ispunjava zahtjeve uređaja; - pumpa treba da je dobro zatvorena i bez kapanja ili curenja; - fluktuacija pritiska (pulsiranje) ne smije preći 5% radnog pritiska pumpe; - ako postoji vazдушna komora, membrana se ne smije oštetiti. Tokom ispitivanja vazdušnog ventila ne smije se pojaviti tečnost. Pritisak vazduha treba da je isti kao zazor koji preporučuje proizvođač uređaja i treba da je između 30% i 70% radnog pritiska za korišćene dizne; - provjera karakteristika pumpe vrši se na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usaglašenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerenjima.
Rezervoar:	<ul style="list-style-type: none"> - poklopac rezervoara treba da je dobro zatvoren i bez deformacija i rupa. Da bi se spriječilo slučajno otvaranje rezervoara, na poklopcu trebaju da su postavljeni dihtunzi, koji ne smiju da se oštete; - sito treba da je prisutno u otvoru za punjenje kako bi se spriječilo da velike čestice uđu u rezervoar; - rezervoar treba imati pokazatelj nivoa tečnosti koji se takođe može instalirati unutar rezervoara i treba daa je jasno vidljiv i čitljiv sa mjesta na kome se rezervoar puni; - uređaj treba imati kompenzacioni ventil za regulisanje pritiska da bi se spriječilo stvaranje pritiska ili nadpritiska u rezervoaru uređaja; - ako je uređaj opremljen uređajem za punjenje rezervoara vodom, povratni tok iz rezervoara do izvora vode treba da je onemogućen. Vidljivo miješanje tečnosti može se obezbijediti tokom rada uređaja; - ako uređaj ima ventil za pražnjenje rezervoara, on treba da radi pouzdano i treba omogućiti prikupljanje sadržaja rezervoara bez kontaminacije životne sredine ili operatera; -usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i testom karakteristika;
Filetri	<ul style="list-style-type: none"> - na pumpi i usisnom dijelu treba da je ugrađen najmanje jedan filter; - filteri treba da su u dobrom stanju (čisti i bez deformacija), gustoća mrežice treba da odgovara diznama ugrađenim u uređaj prema uputstvima proizvođača dizni; - filter patroni trebaju da su zamjenljivi / u skladu sa uputstvima proizvođača;

	<ul style="list-style-type: none"> - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i uvidom u specifikaciju;
Čišćenje	<ul style="list-style-type: none"> - ugrađena oprema za čišćenje ostataka pesticida treba pravilno da radi; - opremu za spoljno čišćenje ili čišćenje drugih djelova uređaja treba da radi pravilno; -usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom i radnim testom;
Manometar	<ul style="list-style-type: none"> - ako je na uređaju instaliran manometar, on treba da je u skladu sa zahtjevima navedenim u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - manometar se pregleda na način naveden u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava mjerenjima;
Dizne	<ul style="list-style-type: none"> - nakon isključivanja uređaja iz dizni ne smije biti kontinuiranog kapanja, pet sekundi nakon što ispusti mlaz za raspršivanje; - dizne treba da su istovremeno uključene i isključene; - oblik dizni treba da je prikladan za predviđenu upotrebu (npr. nanošenje na ivice); - tijelo svake dizne treba da je u skladu sa namjervanom upotrebom iz specifikacije proizvođača; - tokom rada, položaj dizni ne smije se nenamjerno mijenjati. Ako je uređaj opremljen diznama na daljinsko upravljanje (npr. za prskanje neravnog terena), treba da pravilno funkcioniše; - treba da je omogućeno uključivanje ili isključivanje pojedinih djelove traka prskalice uređaja; - primjena rastvora za raspršivanje treba da je omogućena na način da je u slučaju primjene na jednoj strani voza moguće isključiti aplikaciju na drugoj strani voza; - ako na uređaju postoje dizne, treba se provjeriti uključivanje i isključivanje dizni što se postiže postavljanjem prepreke ispred dizni, a zatim vizuelnim posmatranjem vremena reakcije i ponašanja dizni; - protok dizni treba da ispunjava zahtjeve navedene u MEST EN ISO 16122-2: 2015; - ispitivanje protoka dizni za poznati i nepoznati protok vrši se u skladu sa MEST EN ISO 16122-2: 2015; - usklađenost se provjerava vizuelnim pregledom, testom karakteristika i mjerenjima.

Dio G

Oznaka za označavanje uređaja

(1) Oznaka o obavljenoj provjeri sastoji se iz tri dijela i crvene je boje, a štampa se u C:36, M:0, Y:57, K:0 ili u PANTONE 7487 C. Osnovni dio znaka je pravougaonog oblika veličine 100x80 mm. Sastoji se od teksta, brojeva i loga Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u sredini znaka. Tekst i brojevi znaka ispisani su pismom Ariel. Na gornjoj ivici znaka otisnuto je 6 crnih tačaka sa godinama, na donjem 12 crnih tačaka sa mjesecima, na lijevoj bočnoj ivici znaka 16 crnih tačaka, a na desnoj bočnoj ivici 15 crnih tačaka sa danima. U gornjem dijelu znaka velikim štampanim slovima veličine pisma 24 pt ispisano je »PREGLEDANO«. Logo: kružnica posebne strukture sa elementima motiva biljne proizvodnje: maslina, citrusa, jagoda i vinove loze unutar koje je naziv: Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove ispisano slovima veličine pisma 15 pt. U donjem dijelu znaka nalazi se broj znaka koji se navodi brojevima u veličini pisma 18 pt. Broj znaka sastoji se iz dva dijela. Prvi dio je trocifreni i predstavlja broj ovlaštenog pravnog lica, a drugi dio znaka sastoji se od šest cifara i predstavlja serijski broj znaka.

Između prvog i drugog dijela znaka nalazi se crtica. Osnovni dio znaka lijepi se na ispravni provjereni uređaj. Naljepnica sa znakom je narezana na krajevima, radi sprječavanja skidanja sa uređaja bez oštećenja. Naljepnica se štampa na materijalu otpornom na habanje i bojama koje su otporne na tečnosti, svjetlost i ostale atmosferske uticaje najmanje za dužinu trajanja znaka od pet godina. Ispod osnovnog dijela znaka nalaze se dva pomoćna dijela znaka u obliku pravougaonika iste veličine u boji osnovnog dijela znaka, a na ovima je otisnut isti broj znaka u crnoj boji od kojih se jedan lijepi na izvještaj o obavljenoj provjeri, a drugi na uređaj.

(3) Znak o obavljenoj provjeri izrađuje Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, a zadužuju ovlašćena pravna lica koja po završetku provjera stavljaju znak na uređaj ako ispunjava uslove.

(4) Znak o obavljenoj provjeri izdaje se sa rokom važnosti od tri godine od datuma zadnjeg pregleda/izdavanja znaka.

(5) Znak o obavljenoj provjeri stavlja se na vidno mjesto na uređaju gdje je najmanja mogućnost oštećenja znaka.

(6) U slučaju gubitka ili oštećenja znaka o obavljenoj provjeri, vlasnik/korisnik uređaja je dužan da zatraži izdavanje novog znaka od ovlašćenog pravnog lica koje mu je izdalo posljednji znak.

KONTROLNA LISTA 2

<p style="text-align: center;">Uprava za bezbednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove</p> <p>Kontrolor uređaja: (<i>Test station</i>)</p>	<p>Broj znaka: _____ (<i>Label No.</i>)</p> <p>Prostor za znak: (<i>Place for label</i>)</p>
--	--

ISPRAVNOST UREĐAJA ZA UPOTREBU PESTICIDA
Certificate for the inspection of pesticide application equipment
according to EN 13790/16122 standard

Podaci o vlasniku:

(Owner's identity)

Ime i prezime: _____
(*Name and Surname*)

Adresa vlasnika: _____
(*Owner address*)

Vrsta uređaja:

(Type of application equipment)

- prskalica (*boom sprayer*)
- zamagljivač (*sprayer*)
- ručno voženi uređaji (*handheld operated equipment*)
- automatski uređaji (*automatic equipment*)
- uređaji za zamagljivanje (*fogging equipment*)
- uređaji za nanošenje granulata (*granular applicator*)
- uređaji za hemijsko tretiranje sjemenskog materijala (*seed treatment equipment*)
- drugi uređaji (*others equipment*)

Podaci o uređaju:

(Identification of the equipment):

Proizvođač: _____
(*Manufacturer*)

Godina proizvodnje: _____
(*Year of manufacture*)

Tip: _____
(*Type*)

Serijski broj: _____
(*Serial No.*)

Datum kupovine – samo za nove uređaje: _____
(*Date of purchase – only for new equipment*)

Napomena: _____
(*Notes*)

Rezultat provjera:

(Conclusions of the inspection)

Uređaj odobren:
(*Equipment approved*)

Da
(*Yes*)

Ne
(*No*)

Mjesto i datum: _____
(*Place and date*)

Važenje znaka: _____
(*Validation of label*)

Potpis kontrolora: _____
(*Signature*)

1184.

Na osnovu člana 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), a u vezi sa članom 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15) i Višegodišnjim programom monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2025, 2026 i 2027. godinu* („Službeni list CG”, broj 96/24) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA REZIDUA PESTICIDA U I NA HRANI BILJNOG I ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA ZA 2026. GODINU*

Programom monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (u daljem tekstu: Program) određuju se uslovi i način sprovođenja monitoringa (vršioци monitoringa, prioriteti uzimanja uzoraka, broj uzoraka i laboratorijska ispitivanja), metode kontrole, uslovi, način i metode uzimanja i čuvanja uzoraka, vođenje evidencije o uzorcima i metode laboratorijskih ispitivanja radi praćenja nivoa rezidua pesticida.

Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva i primjene propisa, a u skladu sa propisanim nivoima rezidua pesticida utvrđenih Pravilnikom o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje* („Službeni list CG“, broj 116/25).

Uzorci hrane za odojčad i malu djecu ocjenjuju se na proizvodima koji su spremni za upotrebu ili su pripremljeni prema uputstvima proizvođača, uzimajući u obzir maksimalne nivoe ostataka utvrđene Uredbom o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe* („Službenom listu CG”, br. 80/16, 37/18, 14/25 i 152/25). Ako se takva hrana može konzumirati kao gotovi proizvod i kao proizvod za pripremu, dostavljaju se rezultati za gotovi proizvod.

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu dati su u Tabeli 1 ovog programa.

Aktivne supstance koje će se ispitivati date su u Tabelama 2 i 3 ovog programa.

Broj i vrsta uzoraka određen je na osnovu rezultata Programa monitoringa objavljenih u periodu od 2009. do 2024. godine, a u cilju sagledavanja izloženosti potrošača pesticidima, kao i praćenje načina primjene pesticida.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa Pravilnikom o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja* („Službeni list CG“, broj 48/14):

Sistem rangiranja rizika	
Nivo rizika	Vrsta monitoringa
<u>Nizak nivo rizika</u> - ne postoji dokaz o prekoračenom MRL/Maximum Residue Levels ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja RASFF’s, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - nizak broj očekivanih rezidua pesticida na i u hrani; - hrana je manjim dijelom zastupljena u ishrani ljudi.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija.
<u>Srednji nivo rizika</u> - postoji dokaz o prekoračenom MRL ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještavanja - RASFF’s, ili drugi podaci monitoringa drugih država);	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenje prethodnih rezultata.

<ul style="list-style-type: none"> - očekivana pojava rezidua na i u hrani; - hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; - narastajući priliv i promovisanje hrane iz novih izvora. 	
<p><u>Visok nivo rizika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - skoriji dokaz o prekoračenom MRL ili ne-odobrenim pesticidima na i u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu/Acute Reference Dose; - očekivane rezidue na i u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu. 	<p>Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.</p>

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji hrane (zastupljenosti u ishrani);
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu hrane;
- podaci o nivou rezidua iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja hrane.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja i Zakonom o bezbjednosti hrane.

Ovlašćene laboratorije, izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za bezbejdnost hrane i sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata prema vrsti hrane, aktivnim supstancama, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima sa instrumentalnim tehnikama i analitičkim metodama koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (Analytical Quality Control and Method Validation Procedures for Pesticide Residues Analysis in food and feed - SANTE 11312/2021 v2 - Supersedes Document No. SANTE/11312/2021: Implemented by 01/01/2024).

Ovlašćene laboratorije dostavljaju Upravi i tromjesečne izvještaje o izvršenim ispitivanjima.

Godišnji izvještaj o sprovođenju programa koji sačinjava Uprava sadrži podatke o:

- analitičkim metodama koje su korišćene;
- nivoima detekcije koji je primijenjen u nacionalnom programu;
- preduzetim mjerama u skladu sa zakonom;
- slučajevima prekoračenja maksimalnog nivoa rezidua sa obrazloženjem i pregledom upravljanja rizicima.

Sastavni dio godišnjeg izvještaja su i izvještaji o ispitivanjima uzoraka iz uvoza i redovnih inspeksijskih kontrola nivoa rezidua pesticida.

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, laboratorija će vratiti uzorak i ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije i o tome obavijestiti Upravu. Uzorci iz organske proizvodnje uzimaju se ukoliko su dostupni.

Tabela 1. Porijeklo, vrsta i broj uzoraka hrane za ispitivanja u 2026. godini

1.	2.	3.	Minimalni broj uzoraka		6.
			4.	5.	
R. br.	Vrsta hrane	Oznaka ¹	Konvencionalna proizvodnja	Organska proizvodnja	UKUPNO
1.E	pomorandža ²	0110020	11	1	12
2.E	kruška ³	0130020	11	1	12
3.E	kivi ⁴	0162010	11	1	12
4.E	karfiol ⁵	0241020	11	1	12
5.E	luk ⁶	0220020	11	1	12
6.E	šargarepa ⁷	0213020	11	1	12
7.E	krompir ⁸	0211000	11	1	12
8.E	pasulj ⁹	0300010	11	1	12
9.E	raž u zrnu ¹⁰	0500070	11	1	12
10.E	smeđa (oljuštena) riža, definirana kao riža nakon uklanjanja ljuski od neoljuštene riže ¹¹	0500060	11	1	12
11.E	masno tkivo živine ¹²	1016020	11	1	12
12.E	goveđa jetra ¹³	1012030	11	1	12
13.E	početna i prelazna hrana za odojčad		5+5		10
UKUPNO			142	12	154

¹ Oznake u skladu sa Prilogom 1 Pravilnika o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG“, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20, 92/20, 130/21, 65/23, 89/24 i 116/25) u koji je prenešena: Regulativa (EC) br. 396/2005 Evropskog Parlamenta i savjeta od 23 February 2005 o maksimalnom nivou rezidua pesticida na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje i dopuni Direktive savjeta 91/414/EEC.

² Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

³ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁴ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁵ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁶ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁷ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁸ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

⁹ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

¹⁰ Ako nisu dostupni dostatni uzorci raži, pšenice, zobi ili ječma u zrnu, može se analizirati i cjelovito brašno od raži, pšenice, zobi ili ječma te se prijavljuje faktor prerade.

¹¹ Prema potrebi, može se analizirati i polirana riža u zrnu. Potrebno je prijaviti je li analizirana polirana ili oljuštena riža. Ako je analizirana polirana riža, prijavljuje se faktor prerade.

¹² Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

Meso se može uzorkovati i u skladu s tablicom 3. Priloga Direktivi 2002/63/EZ.

¹³ Analiziraju se neprerađeni proizvodi. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo.

Za sprovođenje Programa monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla odgovorna je Uprava.

Broj uzoraka iz Tabele 1 ovog programa može se povećati prema sredstvima utvrđenim Programom mjera bezbjednost hrane i hrane za životinje za 2026. godinu, na osnovu mogućeg rizika, naročito u slučajevima povećane potrošnje pojedinih vrsta hrane (turistička sezona, specifični dani za trgovinu - pazarni dan, vjerski praznici) u skladu sa datim parametrima, utvrđenih nepravilnosti i drugo.

Uzorke iz Tabele 1 tačke 13.E uzimaju inspektori za hranu.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 11.E i 12.E uzimaju veterinarski inspektori.

Ostale uzorke iz Tabele 1 uzimaju fitosanitarni inspektori.

Troškovi ispitivanja iz Tabele 1, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu vrijednost uzetog uzorka hrane, isti se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik nadežnog inspektora o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac za uzorkovanje sa informacijama o uzorku dat na Obrascu 1 koji čini sastavni dio ovog programa, a koji prati uzorak do laboratorije i koji laboratorija prilaže uz izvještaj o ispitivanju koji se dostavlja Upravi.

Tabela 2. Aktivne supstance za ispitivanje u 2026

	Napomena
2,4 - D	Analizira se samo: 2026. u i na narandžama, karfiolu, smeđoj riži i sušenom pasulju 2026
2-Phenylphenol	
abamectin	
acephate	
acetamiprid	
aclonifen	2026: Analizira se samo u i na šargarepi
acrinathrin	
aldicarb	
aldrin i dieldrin	
ametoctradin	
azinphos-methyl	
azoxystrobin	
bifenthrin	
biphenyl	
bitertanol	
boscalid	
bromide ion	2026: Analizira se samo: u i na smeđoj riži
bromopropylate	
bupirimate	
buprofezin	
captan	

carbaryl	
carbendazim i benomyl	
carbofuran	
chlorantraniliprole	
chlorfenapyr	
chlormequat	Analizira se samo: 2026: u i na šargarepi, kruškama, raži i smeđoj riži.
chlorothalonil	
chlorpropham	
chlorpyrifos	
chlorpyrifos-methyl	
clofentezine	
clopyralid	
clothianidin	
copper compounds	
cyantraniliprole	
cyazofamid	
cyflufenamid	
cyflumetofen	
cyfluthrin	
cymoxanil	
cypermethrin	
cyproconazole	
cyprodinil	
cyromazin	Analizira se samo: 2026: u i na krumpiru, crvenom luku i mrkvi.
deltamethrin	
diazinon	
dichlorvos	
dicloran	
dicofol	
diethofencarb	
difenoconazole	
diflubenzuron	
dimethoate	
dimethomorph	
diniconazole	
diphenylamine	
dithianon	Analizira se samo: 2026: u i na kruškama i smeđoj riži.
dithiocarbamates	Analizira se na svim proizvodima osim: karfiol i crveni luk.
dodine	
emamectin benzoate b1a, expressed as emamectin	
endosulfan	
epoxiconazole	
ethephon	Analizira se samo:

	2026: u i na pomorandžama i kruškama.
ethion	
ethirimol	
etofenprox	
etoxazole	
ethylene oxide	Analizira se samo: 2026: u i na pasulju (sušenom), raži i smeđoj riži.
famoxadone	
fenamidone	
fenamiphos	
fenarimol	
fenazaquin	
fenbuconazole	
fenbutatin oxide	Analizira se samo: 2026: u i na pomorandžama i kruškama
fenhexamid	
fenitrothion	
fenoxycarb	
fenpropathrin	
fenpropidin	
fenpropimorph	
fenpyrazamine	
fenpyroximate	
fenthion	
fenvalerate	
fipronil	
flonicamid	
fluazifop-p	Analizira se samo: 2026: u i na karfiolu, sušenom pasulju, krompiru i šargarepi
flubendiamide	
fludioxonil	
flufenoxuron	
fluopicolid	
fluopyram	
flupyradifurone	
fluquinconazole	
flusilazole	
flutriafol	
fluxapyroxad	
folpet	
formetanate	
fosetyl-al	
fosthiazate	
glufosinate ammonium	
glyphosate	
haloxyfop including haloxyfop-p	Analizira se samo: 2026. u i na pasulju
hexaconazole	

hexythiazox	
imazalil	
imidacloprid	
indoxacarb	
iprodione	
iprovalicarb	
isocarbophos	
Izoprotiolan	Analizira se samo u i na smeđoj riži 2026.
kresoxim-methyl	
lambda-cyhalothrin	
linuron	
lufenuron	
malathion	
Malein hidrazid	2026:Analizira se samo u i na crvenom luku i krompiru
mandipropamid	
mepanipyrim	
mepiquat	Analizira se samo: 2026. u i na kruškama, raži i smeđoj riži;
metaflumizone	
metalaxyl and metalaksyl-m	
methamidophos	
methidathion	
methiocarb	
methomyl	
methoxyfenozide	
metrafenone	
monocrotophos	
myclobutanil	
nicotine	Analizira se samo: 2026. na crvenom luku i krompiru.
omethoate	
oxadixyl	
oxamyl	
oxydemeton-methyl	
paclobutrazole	
parathion methyl	
penconazole	
pencycuron	
pendimethalin	
permethrin	
phosmet	
pirimicarb	
pirimiphos-methyl	
prochloraz	
procymidone	
profenofos	
propamocarb	Analizira se samo:

	2026 u i na šargarepi, karfiolu, crvenom luku i krompiru;
propargite	
propiconazole	
propyzamide	
proquinazid	
prosulfocarb	
prothioconazole	Analizira se samo: 2026. u i na šargarepi, crvenom luku, raži i smeđoj riži
pyraclostrobin	
pyridaben	
pyridalyl	
pyrimethanil	
pyriproxyfen	
quinoxifen	
spinosad	
spinetoram	
spirodiclofen	
spiromesifen	
spiroxamine	
spirotetramat	
sulfoxaflor	
tau-fluvalinate	
tebuconazole	
tebufenozide	
tebufenpyrad	
teflubenzuron	
tefluthrin	
terbutylazine	
tetraconazole	
tetradifon	
thiabendazole	
thiacloprid	
thiamethoxam	
thiodicarb	
thiophanate-methyl	
tolcloflos-methyl	
triademefon	
triadimenol	
triazophos	
Triciklazol	2026: Analizira se samo u i na smeđoj riži.
trifloxystrobin	
triflumizole	
triflumuron	
vinclozolin	
zoxamide	

Tabela 3. Aktivne supstance za ispitivanje u hrani životinjskog porijekla u 2026.

	Napomena
aldrin i dieldrin	
bifenthrin	
chlordan	
chlormequat	Analizira se samo: 2026. na goveđoj jetri
chlorpyrifos	
chlorpyrifos-methyl	
copper compounds	
cypermethrin	
DDT	
deltamethrin	
diazinon	
endosulfan	
famoxadone	
fenvalerate	
fipronil	
glufosinate ammonium	
glyphosate	
heptachlor	
hexachlorobenzene	
hexachlorocyclohexane (HCH, Alpha-Isomer)	
hexachlorocyclohexane (HCH, Beta-Isomer)	
lindane	
mepiquat	Analizira se samo: 2026. na goveđoj jetri;
methoxychlor	
parathion	
pendimethalin	
permethrin	
pirimiphos-methyl	

Sredstva za sprovođenje ovog programa u opredijeljena su Budžetom Crne Gore za 2026. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

* U ovaj program prenesena je obaveza za 2026. godinu - Implementaciona Uredba Komisije (EU) br. 2024/989 od 2. aprila 2024. godine o koordinisanom višegodišnjem programu kontrole Unije za 2025., 2026. i 2027. godinu kako bi se obezbijedila usaglašenost sa maksimalnim nivoima rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i procijenila izloženost potrošača reziduama pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i ukidanje Implementacione Uredbe (EU) 2022/741 (*Commission Implementing Regulation (EU) 2024/989 of 2 April 2024 concerning a coordinated multiannual control programme of the Union for 2025, 2026 and 2027 to ensure compliance with maximum residue levels of pesticides and to assess the consumer exposure to pesticide residues in and on food of plant and animal origin and repealing Implementing Regulation (EU) 2023/731*).

Broj: 04-309/26-7313/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

OBRAZAC ZA UZORKOVANJE SA INFORMACIJAMA O UZORKU

Broj protokola inspekcije: <input type="text"/>		Datum: <input type="text"/>	
UPUTSTVO: POPUNJAVAJU SE SVA POLJA VELIKIM ŠTAMPANIM SLOVIMA HEMIJSKOM OLOVKOM;		Monitoring rezidua pesticida: <input type="text"/>	
Podaci o uzorkivaču:			
Fitosanitarna inspekcija ☐ Inspekcija za hranu ☐ Veterinarska inspekcija ☐ Ostalo ☐		<input type="text"/>	
Ime: <input type="text"/>		Prezime: <input type="text"/>	
		Opština/Grad: <input type="text"/>	
Podaci o mjestu i vremenu uzorkovanja:			
Datum dobijanja naloga: <input type="text"/>		Tip lokacije/po nalogu:	
☐		Uvoz: ☐ Veleprodaja: ☐ Skladište: ☐	
Naziv i sjedište/ime i adresa lica od koga je uzet uzorak (uključujući poštanski broj, u slučaju uvoza naziv graničnog prelaza):		Maloprodaja: ☐ Mjesto proizvodnje: ☐ Ostalo: ☐	
<input type="text"/>		Podaci o mjestu proizvodnje (GPS koordinate, površina i sl.): <input type="text"/>	
Podaci o uzorku:			
Naziv hrane (iz Tabele1): <input type="text"/>		Puni naziv hrane/proizvoda: <input type="text"/>	
Priroda proizvoda: Svježe ☐ Zamrznuto ☐ Ostalo ☐			
Tip pakovanja: Rinfuza ☐ Pakovanje ☐			
Zemlja porijekla: <input type="text"/>		Reklamira se/označava kao organsko? Da ☐ Ne ☐	
Naziv, sjedište proizvođača ime ili adresa proizvođača ili lica koje je pakovalo hranu (uključujući poštanski broj)		Broj partije <input type="text"/>	
<input type="text"/>		Rok trajanja* <input type="text"/>	
		Bar kod* <input type="text"/>	
*samo za uzorke iz maloprodaje		Troškove analiza plaća: ☐ Uprava ☐ Uvoznik ☐	
Dodatne informacije:			
Detalji o vlasniku/uvozniku ako nije lice od kojeg je uzet uzorak		Druge korisne informacije ili komentari, naljepnice, kodovi na pakovanjima, ref. broj (slanje uzoraka poštom)	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Pravni osnov: Zakon o bezbednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja i „Službeni list CG”, broj 51/08), Zakona o zaštiti podataka ličnosti („Službeni list CG” broj 79/08, 70/09 i 44/12): Druge informacije sa ovog obrasca mogu se uključiti pri objavi rezultata analiza.			
SAMO ZA LABORATORIJE (rezultate analiza dostavljaju se Upravi i odgovarajućoj inspekciji)			
Tip uzorka: Monitoring ☐ Namjenski ☐ Ostalo ☐		Ukupan broj jedinica <input type="text"/>	
Ukupna masa: <input type="text"/>		(npr. paketa, svežnjeva):	
Ime i prezime lica koje je primilo uzorak na ispitivanje: <input type="text"/>			
Laboratorija: <input type="text"/>		Ispitivani dio: <input type="text"/>	
		Referenca laboratorije: <input type="text"/>	
Dostavljeno pakovanje? Da ☐ Ne ☐			
Komentar: <input type="text"/>			

1185.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

**PROGRAM
POST-REGISTRACIJSKE KONTROLE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA –
MONITORING FORMULACIJA ZA 2026. GODINU***

Program post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja – monitoring formulacija (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioци, broj i vrsta uzoraka, način uzimanja uzoraka, vrsta ispitivanja i kontrolne liste za pesticide.

Program podržava realizaciju Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine („Službeni list CG”, broj 115/21) i to realizaciju Cilja 5.1.2 Monitoring postregistracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja.

Cilj Programa je provjera sredstava za zaštitu bilja na osnovu odabranih aktivnih supstanci koje se nalaze na tržištu i/ili pri upotrebi radi provjere jesu li njihove fizičko-hemijske osobine u skladu sa rješenjima o registraciji i odobrenom etiketom.

U skladu sa propisima za registraciju sredstava za zaštitu bilja, formulacije koje se stavljaju na tržište treba da odgovaraju onim navedenim na rješenju o registraciji. Promjene temperature, uslovi skladištenja, ambalaža i ostali faktori mogu uticati na kvalitet i svojstva sredstava za zaštitu bilja, na efikasnost sredstva za zaštitu bilja ili predstavljati opasnost za ljude, životinje, bilje ili životnu sredinu. Postregistracijska kontrola sredstava za zaštitu bilja predstavlja važnu komponentu u procesu registracije, prometa i upotrebe sredstva za zaštitu bilja, omogućava praćenje sredstava za zaštitu bilja nakon izvršene registracije na teritoriji Crne Gore.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti i njihovo otklanjanje, radi sprovođenja pravovremenih aktivnosti odnosno njihovo povlačenje iz prometa u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu. Program obuhvata uzorke najzastupljenijih (dominantnih) šarži sredstava za zaštitu bilja/aktivnih supstanci prisutnih na tržištu. Program je osmišljen tako da obuhvata aktivnu supstancu i sredstvo za zaštitu bilja, što daje bolji uvid u ispravnost i usklađenost sa rješenjima o registraciji na većem broju uzoraka.

Pri izboru aktivne supstance uzimaju se u obzir slijedeći faktori: broj sredstava za zaštitu bilja koja sadrže tu aktivnu supstancu, zastupljenost na tržištu, upotreba, kao i provjera kvaliteta i ispravnosti sredstava na tržištu Crne Gore i dostupnost analitičkih metoda.

Program obuhvata sredstva za zaštitu bilja na osnovu aktivnih supstanci odnosno po potrebi i druge aktivne supstance navedene u Listi aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja:

Naziv aktivne supstance, identifikacioni brojevi / Common Name, Identification Numbers CAS CIPAC	Čistoća / Purity	IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry) naziv	Namjena / Category
Flonicamid (IKI-220) EN Flonikamid (IKI-220) CG CAS No 158062-67-0 CIPAC No 763 ID 27 EU LEG PART A no. 305	900 g/kg Nečistoća toluena ne smije prekoračiti 3 g/kg u tehničkom materijalu	N-cyanomethyl-4 (trifluoromethyl)nicotinamide	IN

EU STATISTIC CODE: I99 13 02			
Fluopyram EN Fluopiram CG CAS No 658066-35-4 CIPAC No 807 ID 723 EU LEG PART B no. 51 EU STATISTIC CODE: F99 02 11	≥ 960 g/kg	N-{2-[3-chloro-5-(trifluoromethyl)-2-pyridyl]ethyl}- α,α,α -trifluoro-o-toluamide	FU
Disodium phosphonate EN Dinatrijum fosfonat CG CAS No 13708-85-5 CIPAC No 808 ID 690 EU LEG 54	281-337 g/kg (TK) ≥ 917 g/kg (TC)	disodium phosphonate	FU

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu postojanja dosadašnjih dokaza o nepravilnostima, kako slijedi:

Sistem rangiranja prioriteta	
Monitoring	Vrsta monitoringa
Nizak nivo prioriteta: -ne postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -nizak nivo očekivanih nepravilnosti; -upotreba je manje zastupljena.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija.
Srednji nivo prioriteta: -postoji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); -očekivana pojava nepravilnosti; -upotreba većim dijelom zastupljena; - narastajući priliv i promovisanje upotrebe iz novih izvora.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.
Visok nivo prioriteta: - skoriji dokaz o nepravilnosti (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da upotreba može biti opasna za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu; - očekivana pojava promjene efikasnosti sredstva odnosno neefikasnosti, a koja je od izuzetnog značaja za neku primjenu.	Godišnji monitoring za sredstva za zaštitu bilja sa značajnom upotrebom i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri koji su uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj korisnika;
- statistički podaci o potrošnji: zastupljenosti na uvozu;
- upotreba u poljoprivrednoj proizvodnji;

- upotreba na nepoljoprivrednim površinama;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sredstava za zaštitu bilja.

Uzorke sredstava za zaštitu bilja uzimaju fitosanitarni inspektori u skladu sa Kontrolnom listom 1 datom u Obrascu 1.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac o uzorkovanju sredstava za zaštitu bilja u prometu dat na Obrascu 2 koji prati uzorak i prilaže se uz izvještaj o ispitivanju koji ovlašćeno pravno lice dostavlja organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Projekcija:

R.br.	Opis	Broj uzetih uzoraka	Projektovane finansije
1.	laboratorijske analize pesticida po Programu	10	3.000,00
UKUPNO			3.000,00

Ispitivanje uzoraka vrše ovlašćene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja.

Ovlašćene laboratorije izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i Upravi. Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta odnosno navodi se što je analizom utvrđeno uz obrazloženje tog rezultata. Ispitivanje uzoraka se vrši se u skladu sa Pravilnikom o metodama za ispitivanje pesticida ("Službeni list SRJ", broj 63/01). Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije.

Parametri koji će se analizirati za sredstva za zaštitu bilja na osnovu aktivne supstance su:

- izgled i boja sredstva;
- pH-vrijednost;
- zapreminska masa;
- stabilnost pjene;
- suspenzibilnost;
- granulometrijski sastav-test na vlažnom situ;
- određivanje aktivnih supstanci u sredstvima za zaštitu bilja, detaljna analiza formulacije.

Najmanja jedinica uzorka: original pakovanje u prometu.

Preporučena količina sredstva u jednom uzorku: 100 ml ili g.

Za sprovođenje Programa odgovorna je Uprava, a aktivna supstanca i broj uzoraka može se mijenjati odnosno povećati prema sredstvima utvrđenim Programom fitosanitarnih mjera, na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima. Fitosanitarni inspektori uzimaju uzorke prilikom uvoza i u objektima registrovanim za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i malo.

Ako se prilikom uzimanja uzorka zahtijeva naknada za uzete uzorke, faktura se ispostavlja Upravi, po tržišnoj cijeni na dan uzimanja uzorka, uz fakturu se prilaže i zapisnik inspektora koji ukazuje na zahtjev za naknadu uzetih uzoraka. Za neispravne uzorke preduzimaju se odgovarajuće propisane mjere u skladu sa zakonom.

Nosioci (Uprava) i izvršiocu programa (inspekcija i laboratorije) obvezni su u skladu sa svojim nadležnostima napraviti izvještaj o sprovođenju Programa:

- Ovlašćena laboratorija – izvještaj o izvršenim ispitivanjima uzoraka i rezultatima laboratorijskih analiza;
- Odsjek za fitosanitarnu inspekciju – izvještaj o sprovođenju plana uzorkovanja, broju uzetih uzoraka i preduzetim inspeksijskim mjerama za svaki neispravan uzorak;
- Odsjek za sredstva za zaštitu bilja – završni izvještaj o sprovođenju Programa.

Troškovi za sprovođenje ovog programa, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijena su Budžetom Crne Gore za 2026. godinu: Program 16 002 (Poljoprivreda); Potprogram 16 002 005 (bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi); Aktivnost 16 002 005 001 (Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), na poziciji: Aktivnost 16 002 005 004 Program fitosanitarnih mjera, u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2026. godinu.

Obrasci 1 i 2 čine sastavni dio ovog programa.

Ovaj program objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj Program prenešena je obaveza, sprovođenja, praćenja i vršenja službenih kontrola, propisana članom 68 Direktive (EZ) br. 1107/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i ukidanju Direktive Savjeta 79/117/EEZ

Broj: 04-313/26-7319/1

Podgorica, 30. aprila 2026. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

KONTROLNA LISTA 1

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me			
	1. OPŠTI DIO (distributer¹)				
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014) u daljem tekstu: Zakon; Pravilnik o označavanju sredstava za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 46/2014 i 81/2021) u daljem tekstu: Pravilnik;					
Tip kontrole:		Distributer:			
vizuelna ☐	dokumentaciona ☐	na malo ☐	na veliko ☐	uvoznik ☐	
Broj predmeta:		Naziv i adresa distributera:			
Datum:		Naziv i adresa objekta:			
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):					
2. STRUČNO LICE U OBJEKTU					
2.1 Ima zaposleno lice u stalnom radnom odnosu odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje SZB;		Da ☐	Ne ☐		
2.2 Ima zaposleno lice sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer zaštite bilja), specijalističkim studijama ili poljoprivrednim fakultetom (smjer biljne proizvodnje);		Da ☐	Ne ☐		
2.3 Ime i prezime stručnog lica u objektu:					
2.4 Podaci o stručnoj spremi stručnog lica u objektu:					
2.5 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?		Da ☐	Ne ☐		
2.6 Da li je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja?		Da ☐	Ne ☐		
2.7 Ako je stručno lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:					
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.7 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru ³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.					
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS					
3.1 Da li je distributer registrovan za obavljanje djelatnosti u CRPS ⁴ ?		Da ☐	Ne ☐		
3.2 Da li je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja?		Da ☐	Ne ☐		
3.3 Ako je distributer registrovan od strane Uprave za promet sredstava za zaštitu bilja upisati broj rješenja:					
*Ako je odgovor na pitanje 3.2 negativan (izriče se prekršajni nalog) sa u skladu sa članom 53 Zakona ⁵ novčanom kaznom od 500 eura kazniće se za prekršaj: pravno lice, ako: 2) se bavi prometom sredstava za zaštitu bilja, a nije upisan u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na malo (član 6 stav 1); Za prekršaj kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura. Za prekršaj kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura.					
3.1. PODACI O SREDSTVU ZA ZAŠTITU BILJA					
3.1.1. Naziv sredstva za zaštitu bilja:					
3.1.2. Naziv aktivnih supstanci:					
3.1.3. Dodijeljeni jedinstveni broj:					
4. USLOVI ZA OZNAČAVANJE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA					
Pakovanje sredstava za zaštitu bilja u prometu provjerava se informacije iz tabele sa informacijama iz rješenja o registraciji sredstva za zaštitu bilja i odobrene etikete i treba da sadrži sljedeće:					
OPIS KONTROLE I SMJERNICE	Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)				
	DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova	Komentar
1. Trgovački naziv					
2. Namjenu i način djelovanja					
3. Oblik i oznaku formulacije					

¹ Distributer: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik;² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica³ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.⁴ Centralni registar privrednih subjekata⁵ Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)

4. Naziv i adresu nosioca rješenja/proizvođača					
4a. Puni i pakuje ako je primjenjivo					
5. Naziv i adresa podnosioca zahtjeva					
6. Naziv i sjedište uvoznika odnosno distributera					
7. Naziv i sadržaj aktivne supstance i ostalih supstanci u sredstvu za zaštitu bilja					
8. Fizičke osobine					
9. Primjena - kulture i štetni organizmi za koje je sredstvo za zaštitu bilja namijenjeno: uputstvo za upotrebu i doziranje (maksimalne doze po hektaru, maksimalan broj primjena u toku godine, vrijeme primjene, vremenski razmak između primjene, način primjene, uticaj na efikasnost sredstva za zaštitu bilja) mogućnost miješanja sa drugim sredstvima za zaštitu bilja ili odvojeno uputstvo u skladu sa zakonom					
9a. Podaci o minornoj upotrebi ako je primjenjivo					
10. Maksimalni nivo rezidua sredstava za zaštitu bilja (MRL) u hrani i hrani za životinje: samo u rješenju, ne na etiketi					
11. Ograničenja definisana rješenjem					
12. Druga ograničenja, upozorenja, klasifikacija, obilježavanje i obavještenja					
13. Ambalaža (veličina i materijal)					
14. Mjesto prodaje:					
15. Rok važenja rješenja o priznavanju registracije (samo u rješenju)					
16. Zemlja iz koje se priznaje registracija (samo u rješenju)					
17. Etiketa (odobrena)					
18. Dodjeljeni jedinstveni broj					
19. Kategorije korisnika kojima se registracijom dozvoljena upotreba sredstva za zaštitu bilja					
Ukupan broj bodova:					
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.19 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru ⁶ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne uklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora. **Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni pesticid po procjeni kritičan (sa izuzetkom zakonom propisanih mjera) fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora 8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;					
5.KOMENTARI, NAPOMENE I FOTOGRAFIJE					
Ime i prezime prisutne stranke⁷			Fitosanitarni inspektor		

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

Napomena: Maksimalni ukupni broj bodova je jednak 100 procentata. Na isti način se preračunava procenat za ostvarene bodove. Odnosno postavlja se proporcija: **maksimalno mogući broj bodova:100 = broj ostvarenih bodova:X**

⁶ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

⁷ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica

OBRAZAC O UZORKOVANJU SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA U PROMETU

PODACI O UZORKOVANJU	
Naziv naručioca uzorkovanja	
Datum uzimanja uzorka	
Mjesto uzimanja uzorka	
Ime i prezime službenog lica koja je izvršilo uzorkovanje (<i>čitljivo navesti</i>)	
Telefon službenog lica za kontakt	
PODACI O UZORKU	
Naziv sredstva za zaštitu bilja	
Uvoznik/Distributer za Crnu Goru	
Proizvođač	
Aktivna supstanca/supstance (<i>navesti samo naziv</i>)	
Veličina pakovanja	
Broj šarže/lota	
Datum proizvodnje (<i>zaokružiti</i>)	a) originalno otisnut datum proizvodnje: b) ostalo (<i>navesti</i>):
Rok upotrebe (<i>zaokružiti</i>)	a) originalno utisnut rok upotrebe: b) ostalo (<i>navesti</i>):
Razlog uzimanja uzorka	a) Program postregistracijske kontrole (formulacija) b) službena kontrola/inspekcijski nadzor c) ostalo (<i>navesti</i>)
Ime i prezime službenog lica koje je izvršilo uzorkovanje (<i>velika štampana slova</i>)	
Potpis i pečat službenog lica koje je izvršilo uzorkovanje	

1186.

Rješenje Ustavnog suda Crne Gore kojim se ne prihvataju inicijative za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 231 stav 1, člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list Crne Gore”, br. 57/09, 49/10, 35/15 i 145/21)

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu: predsjednica Snežana Armenko i sudije Desanka Lopičić, Jovan Jovanović, Faruk Resulbegović, Momirka Tešić i Nikola Mugoša, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 1 Ustava Crne Gore, člana 49 tačka 2 i člana 60 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 11/15, 92/25 i 31/26), na sjednici od 26. marta 2026. godine, donio je

RJEŠENJE

INE PRIHVATAJU SE inicijative za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 231 stav 1, člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09, 49/10, 35/15 i 145/21).

II Ovo rješenje objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Obrazloženje

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. Predsjednik Advokatske komore Crne Gore, Zdravko Begović¹, advokat iz Podgorice i Borislav Radović², advokat iz Cetinja, podnijeli su inicijative za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba označenih u izreci ovog Rješenja.

2. Predsjednik Advokatske komore, Zdravko Begović, advokat iz Podgorice, je u ime Advokatske komore, podnio inicijativu ustavnosudske oznake U-I br. 9/18, za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredbe člana 231 stav 1 Zakonika, označenog u izreci.

3. Borislav Radović, advokat iz Cetinja, podnio je inicijativu ustavnosudske oznake U-I br. 30/22 za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika, označenog u izreci.

4. S obzirom na to da se podnijetim inicijativama osporavaju odredbe istog Zakonika, Ustavni sud je, saglasno odredbama člana 49 stav 1 Poslovnika Ustavnog suda Crne Gore³, radi vođenja jedinstvenog postupka i odlučivanja Ustavnog suda, spojio predmetne inicijative ustavnosudskih oznaka U-I br. 9/18 i U-I br. 30/22.

Inicijativa U-I br. 9/18

5. U inicijativi, ustavnosudske oznake U-I br. 9/18 je, u bitnom, navedeno:

"(...) Osporena odredba u svojoj osnovi ima obavezu građanina da snosi troškove branioca po službenoj dužnosti, iako postavljenje branioca nije njegova volja i njegovu saglasnost zakon ne predviđa. Otuda proizilazi da zakonodavac ovakvog okrivljenog ne tretira kao građanina sa korpusom zajemčenih prava nego kao podanika, namećući mu obavezu plaćanja troškova koji su protivni njegovoj volji i na čiji nastanak nije mogao

¹ U daljem tekstu: podnosilac inicijative

² U daljem tekstu: podnosilac inicijative

³ „Službeni list Crne Gore“, br. 7/16, 95/23, 13/25 i 124/25.

da utiče, pri tom u postupku koji je dužan da trpi i koji se prevashodno tiče njegove sudbine i njegovih osnovnih prava i sloboda. Tako nametnutu obavezu on jedino može doživjeti kao novčanu kaznu, koja predstavlja krivičnu sankciju iz čl. 39 KZ i koja može biti izrečena samo na način određen zakonom, što ovdje nije slučaj. Uočljivo je da zakonodavac čini izuzetak i od plaćanja nametnute obaveze osloboda one građane koji i inače nemaju — ništa, dok je ironija da se ovaj vid zakonodavnog nasilja odnosi i na hendikepirana lica — osobe sa invaliditetom, u odnosu na koje prema čl. 69 st. 1 ZKP postoji obaveznost odbrane i to tokom cijelog postupka, od prvog saslušanja. Tako osporena odredba predstavlja jedinstven slučaj u kom ranjivu kategoriju koju pravni sistem posebno brižljivo štiti, nametnuta obaveza plaćanja potencijalno pogađa — najviše!

Osporena odredba, osim što protivrječi osnovnoj logici, suprotna je Ustavu Crne Gore i potvrđenim međunarodnim ugovorima koji po čl. 9 Ustava CG imaju primat nad domaćim zakonodavstvom.

Prema čl. 37 Ustava CG svako ima pravo da se u krivičnom postupku brani sam.

Prema čl. 14 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, svako ima pravo da se u krivičnom postupku brani — sam, ili uz pomoć pravnog zastupnika po svom izboru, a kada interes pravde to zahtijeva da mu se postavi branilac po službenoj dužnosti, bez plaćanja troškova ako nema dovoljno sredstava da plati.

Prema čl. 6 Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda, okrivljeni ima pravo da se brani lično ili putem branioca kojeg sam izabere, a ako nema dovoljno novca da plati pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtijevaju.

Iz citiranog proizilazi da normativno rešenje iz člana 231 st.1 ZKP protivrječi elementarnom konceptu građanskih prava i sloboda, jer ono u postojećem obliku predstavlja oksimoron: nešto što je u svojoj osnovi i po svojoj prirodi — pravo na odbranu i korist za okrivljenog, transformisano je u materijalnu obavezu i teret za okrivljenog.

Sama i nesporna činjenica da i Ustav CG i navedeni međunarodni ugovori okrivljenom garantuju da se brani — lično, sugerise da postavljenje branioca po službenoj dužnosti, do kojeg dolazi silom zakona a ne voljom okrivljenog, ne može u sebi sadržati obavezu kojom će biti negirano to njegovo zajemčeno pravo! Ako je njegova odluka, koja uključuje i njegove finansijske mogućnosti po ličnoj procjeni, da bez profesionalne odbrane štiti vlastiti interes u krivičnom postupku, onda javni interes iskazan kroz zakonski imperativ o postojanju obavezne odbrane u propisanim situacijama, njegovo osnovno pravo u domenu odbrane može samo da osnaži, a ne da ga — poništi!! A osporena odredba ZKP proizvodi upravo takvu posledicu. Poništava se njegovo ustavno i konvencijsko pravo kao osnovno građansko pravo i pretvara u podaničku obavezu, koja mu, u najbenignijem vidu, negira slobodu odlučivanja o sopstvenom životu, a u drastičnim slučajevima prijeti da ga ekonomski — uništi.

Statut Međunarodnog krivičnog suda u čl. 67 predviđa spektar prava optuženog, a pravo na odbranu (zajemčeno čl. 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima) definiše, između ostalog, da optuženi ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere. A ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtijevaju .

Dakle, suština ovog građanskog prava, koje ne predstavlja udovoljavanje zahtjevu okrivljenog već uzvišenim ciljevima pravednog (što po logici isključuje nametanje - obaveze) je da kada građanin nema dovoljno novca za odbranu, da mu branilac bude postavljen ako to zahtijevaju interesi pravde. Uvijek kada je propisana obavezna odbrana (čl. 69 ZKP) pominjani interes pravde, koji međunarodni ugovori, bez izuzetka, navode kao jedini motiv nastajanja ovakve procesne situacije, mora biti tumačen kao pomoć građaninu, a ne dodatni (finansijski) problem u postupku! Međutim, postavljenje branioca bez njegovog zahtjeva ili protiv njegove volje uz obavezu da snosi neželjene troškove, nije i ne može predstavljati pravo na pravično suđenje i interes pravde, nego promovisanje — nepravde!!

Napominjemo da je osporena odredba na snazi već dugi niz godina, ali očito svjesni njene nepravdi sudovi su je po pravilu ignorisali, ta norma je prećutno bila isključena iz primjene i u praksi faktički nije postojala. Međutim, poslednjih mjeseci dolazi do situacija da se pokreću postupci prinudnog izvršenja protiv građana kojima je u krivičnom postupku bio postavljen branilac, sa intencijom da se troškovi odbrane, dosuđeni ili već isplaćeni braniocima po službenoj dužnosti, post festum prevladaju na građane. Građani to logički i sa punim pravom doživljavaju kao obavezu da plate uslugu koju nisu tražili i branioca koji im je nametnut, koga na kraju počinju da gledaju – neprijateljski, čime ovaj problem eskalira u svoj svojoj — apsurdnosti!! AKCG je stoga

prinudena da reaguje ovom inicijativom i da zahtijeva da se ovo pitanje uredi u skladu sa Ustavom CG, međunarodnim ugovorima i elementarnom logikom, i zbog građana i zbog samih advokata, iz svih razloga koji su naprijed navedeni.

Na osnovu iznijetog, AKCG predlaže da Ustavni sud Crne Gore svojom odlukom utvrdi da čl. 231 st. 1 ZKP nije u saglasnosti sa Ustavom Crne Gore, niti sa potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava.”

Odgovor Skupštine Crne Gore⁴ i Vlade Crne Gore⁵

5.1. U odgovoru Skupštine Crne Gore i mišljenju Vlade Crne Gore o navodima sadržanim u inicijativi U-1 br. 9/18, koji su slične sadržine, je, u bitnom, navedeno:

“ (...)Smatramo da nema osnova za prihvatanje podnijete inicijative. (...)

Član 14 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima propisuje da su svi jednaki pred sudovima i sudovima pravde. Svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravljen pravično i javno pred nadležnim, nezavisnim i nepristrasnim sudom, ustanovljenim na osnovu zakona koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza. Može se narediti isključivanje javnosti za vrijeme trajanja cijele rasprave ili jednog dijela u interesu morala javnog reda ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, ili ako to interes ličnog života stranaka zahtijeva, ili još ako to sud smatra apsolutno potrebnim iz razloga posebnih okolnosti slučaja kada bi javnost štetila interesima pravde, ipak, svaka presuda donijeta u krivičnim ili građanskim stvarima biće javna, osim ako interes maloljetnika zahtijeva da se postupa drukčije ili ako se rasprava odnosi na bračne sporove ili na starateljstvo djece. Za svako lice koje je optuženo za krivično djelo pretpostavlja se da je nevino dok njegova krivica ne bude zakonski ustanovljena. Svako lice koje je optuženo za krivično djelo ima, uz potpunu ravnopravnost, prava bar na sledeće garancije: da bude obaviješteno u najkraćem roku, na jeziku koji razumije i u pojedinostima, o prirodi i razlozima optužbe koja je podignuta protiv njega; da raspoláže potrebnim vremenom i olakšicama u vezi sa pripremanjem svoje odbrane i da opšti sa braniocem koga ono bude izabralo; da mu bude suđeno bez velikog zakašnjenja; da prisustvuje raspravi i da se samo brani ili da ima branioca koga je izabralo; ako nema branioca, da bude obaviješteno o svom pravu da ga ima i, svaki put kad to zahtijevaju interesi pravde, da mu se dodijeli branilac po službenoj dužnosti besplatno, ako nema mogućnosti da ga nagradi; da sasluša ili da predloži da drugi saslušaju svjedoke koji terete optuženog i da izdejstvuje dolazak i saslušanje svjedoka odbrane pod istim uslovima kao i svjedoka optužbe; da dobije besplatno pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik na kojem se vodi rasprava; da ne bude prinuđeno da svjedoči protiv samoga sebe ili da prizna krivicu.

Član 6 Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda propisuje da svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s cijelog ili s dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbjednosti u demokratskom društvu, kada to zahtijevaju interesi maloljetnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u mjeri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde. Svako ko je optužen za krivično djelo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava: da u najkraćem mogućem roku, detaljno i na jeziku koji razumije, bude obaviješten o prirodi i razlozima za optužbu protiv njega, da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane; da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ili, ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno kada interesi pravde to zahtijevaju; da ispituje svjedoke protiv sebe ili da postigne da se oni ispituju i da se obezbijedi prisustvo i saslušanje svjedoka u njegovu korist pod istim uslovima koji važe za one koji svjedoče protiv njega; da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

⁴ U daljem tekstu: Skupština

⁵ U daljem tekstu: Vlada

Krivičnoprocesni standardi utvrđeni u Evropskoj konvenciji o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda i Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima implementirani su u crnogorski pravni sistem.

Ustavom Crne Gore je propisano da se svakome jemči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe, da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojeg sam izabere.

Zakonik o krivičnom postupku štiti prava okrivljenog tokom čitavog postupka, a prije svega pravo na odbranu i pretpostavku nevinosti kao jedno od osnovnih načela krivičnog postupka, a čija je zaštita proklamovana Ustavom Crne Gore.

Polazeći od utvrđenih međunarodnih standarda i ustavnih načela, Zakonikom o krivičnom postupku je propisano da okrivljeni ima pravo da se brani sam ili uz stručnu pomoć branioca koga sam izabere iz reda advokata, kao i da ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac. Ako okrivljeni sam ne uzme branioca, postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti, kad je to određeno ovim zakonikom.

Navedenim članom takođe se propisuje da se troškove koji se, između ostalog, odnose na nagradu i nužne izdatke postavljenog branioca iz člana 69 stav 9 (Obavezna odbrana) ovog zakonika, u postupku zbog krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti, isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak po podnošenju zahtjeva za naknadu troškova, a nagrada postavljenom braniocu i punomoćniku nakon njihovog razrješenja. Ovi troškovi naplaćuju se kasnije od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama ovog zakonika. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unaprijed isplaćeni unese u popis koji će se priložiti spisima.

Pitanje odlučivanja o tome ko će snositi troškove krivičnog postupka je otvoreno tokom trajanja cijelog postupka, sa razloga što se odluka ko će snositi troškove ne može donijeti dok se krivični postupak ne završi. Na ovaj način štiti se pravo na pravično suđenje i načelo pretpostavke nevinosti u krivičnom postupku, jer od konačnog ishoda postupka zavisi odluka ko i u kojoj mjeri snosi troškove krivičnog postupka.

Napominjemo da odredba koja se osporava propisuje mogućnost da se plaćanje troškova nagrade i nužnih izdataka branioca isplaćuju iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova, u slučaju da bi okrivljenom plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava.

S toga, postavljenje branioca po službenoj dužnosti u zakoniku predviđenim slučajevima sa stanovišta procesnog prava upravo predstavlja garanciju da se krivični postupak vodi u skladu sa ustavnim načelima pravičnog i javnog suđenja, načela zakonitosti, načela pretpostavke nevinosti i upravo načela prava na odbranu, koja su i sadržana i razrađena u načelima Zakonika o krivičnom postupku.

Naime, pravo na branioca je ustavnog karaktera i svako ima pravo na pravnu pomoć. Ustavna kategorija ne sadrži ograničenje u pogledu uređivanja prava na odbranu, već je zakonodavcu dato ovlašćenje da uredi način ostvarivanja ovog prava.

Konačno, izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva vrši nadležni sud po odredbama zakona kojim je uređen izvršni postupak. Prinudno izvršenje po službenoj dužnosti vrši se na osnovu pravosnažne odluke, te se stoga izvršenje presude u pogledu troškova ne može dovoditi u vezu na način kako ukazuje podnositelj inicijative.

Imajući u vidu navedeno, predlažemo da Ustavni sud Crne Gore ne prihvati Inicijativu za ocjenu ustavnosti člana 231 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09, 49/10, 47/14, 2/15, 35/15 i 58/15)."

Inicijativa U-I br. 30/22

6. U inicijativi ustavnosudske oznake U-I br. 30/22 je, u bitnom, navedeno:

"(...) Prema odredbama ZKP, uskraćena je mogućnost okrivljenom ili optuženom licu da može potpisati Sporazum o priznaju krivice, prije nego što se, u skladu sa članom 301 stav 1 tačka 3, odrekne prava na izjavljivanje žalbe na Odluku suda (presudu) donijetu na osnovu Sporazuma o priznaju krivice.

Odredbama ZKP je okrivljenom ili optuženom takođe uskraćeno pravo na izjavljivanje žalbe protiv rješenja suda o usvajanju Sporazuma o priznanju krivice.

Zakonodavac je ograničio razloge zbog kojih se može izjaviti žalba protiv presude donijete na osnovu sporazuma o priznanju krivice.

Citirane odredbe iz ZKP su suprotne članu 20 Ustava Crne Gore, kojim je normirano pravo na pravni lijek, odnosno propisano, da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Sporazum o priznanju krivice se u praksi zaključuje u neravnopravnim uslovima, prema diktatu tužioca i u najvećem broju slučajeva kada se okrivljeni, odnosno optuženo lice nalazi u pritvoru. Sporazum o priznanju krivice, posmatran kao pojedinačni pravni akt, zaključen između državnog tužioca, okrivljenog ili optuženog i njegovog branioca, mora se u skladu sa članom 20 Ustava smatrati „Odlukom” kojom se odlučuje o pravu lica ili na zakonu zasnovanom interesu.

Prednje iz razloga, jer je Sporazum o priznanju krivice finalni pravni akt proizašao iz procesa pregovaranja u kome su sadržani činjenični elementi inkriminisanog događaja ili činjenični supstrat, zatim pravna kvalifikacija krivičnog djela, koje je stavljeno na teret okrivljenom - optuženom i na kraju u njemu je sadržana krivična sankcija koja je ugovorena, a ne odmjerena.

Propuštajući da Sporazum o priznanju krivice kvalifikuje kao “Odluku” iz člana 301 stav 1 tačka 3 ZKP, zakonodavac je izbjegao ustavnu obavezu da protiv Sporazuma o priznanju krivice propiše pravo na pravni lijek.

Zakonodavac kvalitet Odluke dodjeljuje “presudi” donijetoj na rješenja o usvajanju Sporazuma o priznanju krivice. Ostaje nejasno da li se pod “odlukom” može smatrati i rješnje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice, koji pravni akt donosi sud. Suštinski, presuda se ne donosi na osnovu sporazuma o priznanju krivice nego na osnovu rješenja o usvajanju Sporazuma o priznanju krivice. Stilizacija člana 301 stav 1 tačka 3 je takvog sadržaja da se “odlukom” može smatrati i “rješnje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice”.

U suprotnom trebalo je jasno navesti da se pod pojmom “odluka” iz člana 301 stav 1 tačka 3 ZKP, smatra samo “presuda” donijeta na osnovu (rješnja o usvajanju) sporazuma o priznanju krivice. Formalnopravno presuda donijeta na osnovu Sporazuma o priznanju krivice, trebalo bi da se imenuje kao presuda donijeta na osnovu rješnja o usvajanju Sporazuma o priznanju krivice.

Omogućavanje prava na pravni lijek protiv sporazuma o priznanju krivice ne bi bilo na štetu državnog tužilaštva, jer u prilici ukidanja sporazuma o priznanju krivice, državnom tužilaštvu uvijek ostaje mogućnost suđenja i prilike da pred sudom opravda navode optužnice.

Omogućavanjem da okrivljeni ili optuženi na osnovu člana 20 Ustava može izjaviti pravni lijek protiv sporazuma o priznanju krivice bi se zaštitila ustavna prava okrivljenog ili optuženog, u prilici ako su pod neregularnim uslovima potpisali sporazum o priznanju krivice.

Prepuštiti postupajućim sudijama i tužiocima mogućnost tumačenja istaknutih pravnih normi suprotno jasnom jezičkom određenju i kvalifikaciji, bilo bi na štetu ustavom zajemčenih prava čovjeka i građanina.

Na osnovu prednjeg smatram da su članovi 301 stav 1 tačka 3, član 302 stav 8 tačka 3 i član 303 stav 1 i 2 suprotni članu 20 Ustava Crne Gore.”

6.1. Skupština nije dostavila odgovor na navode sadržane u inicijativi U-I br. 30/22.

6.2. U mišljenju Vlade o navodima sadržanim u inicijativi U-I br. 30/22 je, u bitnom, navedeno:

“(…) Vlada smatra da su navodi Inicijative neosnovani. (…)

Navedene odredbe čl. 301, 302 i 303 treba sagledati kako u okviru opštih pravila koja se tiču prava na pravni lijek, tako i u odnosu na suštinu instituta sporazuma o priznanju krivice. Pravo na pravni lijek predstavlja osnovno pravo utemeljeno Ustavom i drugim relevantnim međunarodno pravnim propisima. Međutim, ne postoji interes da učesnici sporazuma imaju pravo osporavanja sudske odluke koja je donijeta na osnovu sporazuma koji predstavlja izraz saglasnosti volja stranaka. U navedenom je *ratio legis* obaveze da sporazum posjeduje, kao njegov sastavni dio, i element odricanja stranaka i branioca od prava na žalbu. Ovo posebno iz razloga jer se odricanje od prava na žalbu odnosi na odluku suda donesenu na osnovu sporazuma koji je izraz volje stranaka i u slučaju kada je sud u cjelosti prihvatio sporazum.

Uskraćivanje prava na žalbu u ovim okolnostima ne predstavlja povredu Ustava Crne Gore jer se mora sagledati i činjenica da u odnosu na sporazum postoji pravo na žalbu, koje je propisano članom 302 stav 10 Zakonika o krivičnom postupku (kojim je propisano da rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja, odbacuje ili odbija sud unosi u zapisnik). Protiv rješenja kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja oštećeni može izjaviti žalbu, a protiv rješenja kojim se sporazum odbija žalbu izjavljuje državni tužilac i okrivljeni.

Dakle, Vlada smatra da oštećeni ima pravo na žalbu kad se donosi rješenje o usvajanju sporazuma jer okrivljeni i državni tužilac kao stranke u postupku sporazum potpisuju saglasnošću volja, nakon sporazumjevanja o bitnim elementima rješavanja krivičnog predmeta. Ukoliko sud procijeni da je moguće odbiti sporazum, stranke u postupku nijesu uskaraćene na pravo izjavljivanje žalbe na takvu odluku.

Iz navedenog proizilazi da osporene odredbe člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 st. 1 i 2 Zakonika o krivičnom postupku nijesu nesaglasne s članom 20 Ustava.”

II OSPORENE ODREDEBE ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU

Član 231 stav 1

Nagradu i nužne izdatke branioca i punomoćnika privatnog tužioca ili oštećenog dužno je da plati zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako se po odredbama ovog zakonika nagrada i nužni izdaci branioca isplaćuju iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Ako je okrivljenom bio postavljen branilac, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Na isti način će se postupiti i kad je oštećenom kao tužiocu bio postavljen punomoćnik.

Član 301 stav 1 tačka 3

Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum.

Član 302 stav 8 tačka 3

Sud će rješenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi:

3) da okrivljeni potpuno razumije posljedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;

Član 303

(1) Kad rješenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno sud, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, donosi presudu kojom se optuženi oglašava krivim u skladu sa usvojenim sporazumom.

(2) Protiv presude iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba samo u slučaju kad presuda nije u skladu sa zaključenim sporazumom.

III RELEVATNE ODREDBE USTAVA CRNE GORE I EVROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

Ustav

DIO PRVI OSNOVNE ODREDBE

Država

Član 1 stav 2

Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

Pravni poredak

Član 9

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Zakonodavstvo

Član 16

Zakonom se, u skladu sa Ustavom, uređuju:

- 1) način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje;
- 2) način ostvarivanja posebnih manjinskih prava;
- 3) način osnivanja, organizacija i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje;
- 4) sistem lokalne samouprave;
- 5) druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

DIO DRUGI

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

1. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Osnov i jednakost

Država

Član 17 stav 1

Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Pravni lijek

Član 20

Svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Ograničenje ljudskih prava i sloboda

Član 24

Zajemčena ljudska prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno.

Ograničenja se ne smiju uvoditi u druge svrhe, osim onih radi kojih su propisana.

2. LIČNA PRAVA I SLOBODE

Pravično i javno suđenje

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Pravo na odbranu

Član 37

Svakome se jamči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe; da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojega sam izabere.

DIO PETI

USTAVNOST I ZAKONITOST

Saglasnost pravnih propisa

Član 145

Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.

Amandman X stav 1 na Ustav ("SLužbeni list Crne Gore", broj 38/13)

Poslove Državnog tužilaštva vrše rukovodioci državnih tužilaštava i državni tužioci.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni list Crne Gore“ – Međunarodni ugovori, br. 9/03 5/05

Član 6 st.1 i 3

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, osnovanim na osnovu zakona (...).

Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

- a) da bez odlaganja, podrobno i na jeziku koji razumije, bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega;
- b) da ima dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane;
- c) da se brani lično ili putem branioca koga sam izabere ili, ako nema dovoljno sredstava da plati za pravnu pomoć, da ovu pomoć dobije besplatno, kada interesi pravde to zahtijevaju;
- d) da ispituje svjedoke protiv sebe ili da postigne da se oni ispituju i da se obezbjedi prisustvo i saslušanje svjedoka u njegovu korist pod istim uslovima koji važe za one koji svjedoče protiv njega;
- e) da dobije besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

Član 18

Granice korišćenja ograničenja prava

Ograničenja navedenih prava i sloboda koja su dozvoljena ovom Konvencijom neće se primjenjivati ni u koje druge svrhe sem onih zbog kojih su propisana.

IV OSTALE RELEVATNE ODREDBE ZAKONA

Zakonik o krivičnom postupku

Pravo na branioca

Član 66

- (1) Okrivljeni ima pravo na branioca.
- (2) Branioca okrivljenom mogu uzeti i njegov zakonski zastupnik, bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojilac, usvojenik, brat, sestra i hranilac, kao i lice sa kojim okrivljeni živi u vanbračnoj zajednici.
- (3) Za branioca se može uzeti samo advokat.
- (4) Branilac je dužan da podnese punomoćje organu pred kojim se vodi postupak. Okrivljeni može dati braniocu i usmeno punomoćje na zapisnik kod organa pred kojim se vodi postupak.

Više branilaca i zajednički branilac

Član 67

- (1) Više okrivljenih mogu imati zajedničkog branioca samo ako to nije u suprotnosti sa interesima njihove odbrane.
- (2) Jedan okrivljeni može imati istovremeno u postupku najviše tri branioca, a smatra se da je odbrana obezbijeđena kad u postupku učestvuje jedan od branilaca.

Ko ne može biti branilac

Član 68

- (1) Branilac ne može biti saokrivljeni, oštećeni, bračni drug oštećenog, tužioca ili sudije, ni njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tzbini do drugog stepena.
- (2) Branilac ne može biti ni lice koje je kao svjedok pozvano na glavni pretres, osim ako je po ovom zakoniku oslobođeno dužnosti svjedočenja i izjavilo da neće svjedočiti.
- (3) Branilac ne može biti ni lice koje je u istom predmetu postupalo kao sudija ili državni tužilac ili je preduzimalo radnje u izviđaju.

Obavezna odbrana

Član 69

- (1) Ako je okrivljeni lice sa invaliditetom usljed čega je pravo lica sa invaliditetom da se uspješno brani otežano ili ako se postupak vodi zbog krivičnog djela za koje se može izreći najduža kazna zatvora, okrivljeni mora imati branioca tokom cijelog postupka, počev od prvog saslušanja.
- (2) Poslije podignute optužnice zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina, okrivljeni mora imati branioca u vrijeme dostavljanja optužnice.
- (3) Okrivljeni kome je određen pritvor mora imati branioca dok je u pritvoru.
- (4) Okrivljeni kome se sudi u odsustvu, u smislu člana 324 stav 2 ovog zakonika, mora imati branioca čim sud donese rješenje o suđenju u odsustvu.
- (5) Osumnjičeni koga policija, odnosno službenici organa državne uprave nadležnog za poslove carina u izviđaju saslušavaju, u skladu sa članom 261 stav 5 ovog zakonika, mora imati branioca.
- (6) Osumnjičeni mora imati branioca kad državni tužilac donese rješenje o zadržavanju iz člana 267 ovog zakonika.
- (7) Okrivljeni mora imati branioca od početka pregovaranja o uslovima priznanja krivice iz člana 300 stav 2 ovog zakonika, do donošenja odluke suda o žalbi na presudu.
- (8) Ako okrivljeni u slučajevima obavezne odbrane ne uzme branioca, o postavljenju branioca po službenoj dužnosti do podizanja optužnice odlučuje rukovodilac nadležnog državnog tužilaštva, a nakon podignute optužnice do pravosnažnosti presude i u slučaju kad je izrečena najduža kazna zatvora u postupku

po vanrednim pravnim lijekovima predsjednik suda. Kad se okrivljenom po službenoj dužnosti postavi branilac poslije podignute optužnice, o tome će se okrivljeni obavijestiti istovremeno sa dostavljanjem optužnice. Ako okrivljeni u slučaju obavezne odbrane u toku postupka ostane bez branioca, a sam ne uzme drugog branioca, predsjednik suda pred kojim se vodi postupak postaviće mu branioca po službenoj dužnosti. Branilac postavljen po službenoj dužnosti ostaje u postupku dok postoje uslovi za obaveznu odbranu, odnosno dok okrivljeni sam ne izabere branioca.

(9) Okrivljenom će se postaviti branilac po redosljedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore (u daljem tekstu: Advokatska komora).

Postavljanje branioca zbog slabog imovnog stanja

Član 70

(1) Kad ne postoje uslovi za obaveznu odbranu, a to zahtijevaju interesi pravičnosti, okrivljenom se, na njegov zahtjev, može postaviti branilac ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.

(2) O zahtjevu odlučuje u izviđaju i istrazi nadležni državni tužilac, a nakon podignute optužbe predsjednik suda, po redosljedu sa spiska Advokatske komore.

Razrješenje postavljenog branioca

Član 71

(1) Ukoliko okrivljeni u slučajevima iz čl. 69 i 70 ovog zakonika sam uzme drugog branioca, postavljeni branilac će se razriješiti.

(2) Branilac postavljen u skladu sa članom 69 stav 3 ovog zakonika biće razriješen nakon pravosnažnosti rješenja o ukidanju pritvora.

(3) Postavljeni branilac može samo iz opravdanih razloga tražiti da bude razriješen.

(4) O razrješenju branioca u slučaju iz st. 1 i 2 ovog člana, prije podignute optužnice odlučuje državni tužilac, nakon podignute optužnice, predsjednik vijeća, na glavnom pretresu vijeće, a u žalbenom postupku predsjednik prvostepenog vijeća, odnosno vijeće nadležno za odlučivanje u postupku po žalbi. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba.

(5) Nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda može razriješiti postavljenog branioca koji neuredno izvršava dužnost. Umjesto razriješenog branioca, nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda postaviće drugog branioca. O razrješenju branioca obavijestiće se Advokatska komora.

SPORAZUM O PRIZNANJU KRIVICE

Zaključivanje sporazuma o priznanju krivice

Član 300

(1) Za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, osim krivičnih djela terorizma i ratnih zločina, osumnjičenom, okrivljenom i braniocu može se dati predlog za zaključenje sporazuma o priznanju krivice, odnosno osumnjičeni, okrivljeni i branilac mogu državnom tužiocu predložiti zaključenje takvog sporazuma.

(2) Kad se uputi predlog iz stava 1 ovog člana, stranke i branilac mogu pregovarati o uslovima priznanja krivice za krivično djelo, odnosno krivična djela koja se osumnjičenom, odnosno okrivljenom stavljaju na teret.

(3) Sporazum o priznanju krivice mora biti zaključen u pisanom obliku i potpisan od stranaka i branioca, a može se podnijeti najkasnije na prvom ročištu za održavanje glavnog pretresa pred prvostepenim sudom.

(4) Sporazum o priznanju krivice podnosi se, ako optužnica još nije podignuta, odnosno nije podnijet optužni predlog ili privatna tužba predsjedniku vijeća iz člana 24 stav 7 ovog zakonika, a nakon podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe predsjedniku vijeća.

(5) Ako je sporazum o priznanju krivice zaključen prije podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe, državni tužilac će zajedno sa sporazumom dostaviti sudu i optužnicu, odnosno optužni predlog koji čini sastavni dio ovog sporazuma.

(6) Na optužnicu, odnosno optužni predlog iz stava 5 ovog člana, ne primjenjuju se odredbe o kontroli optužnice, odnosno odredbe o prethodnom ispitivanju optužnog predloga.

Predmet sporazuma o priznanju krivice

Član 301

(1) Sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o:

1) visini kazne i drugim krivičnim sankcijama koje će okrivljenom biti izrečene u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika;

2) troškovima krivičnog postupka i imovinskopравnom zahtjevu;

3) odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum.

(2) Sporazum o priznanju krivice sadrži i obavezu okrivljenog da u određenom roku vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, kao i predmete koji se po Krivičnom zakoniku imaju oduzeti.

(3) Okrivljeni se sporazumom o priznanju krivice može obavezati na ispunjenje obaveza iz člana 272 stav 1 ovog zakonika pod uslovom da je, s obzirom na prirodu obaveza, moguće da ih okrivljeni do podnošenja sporazuma o priznanju krivice sudu ispuni, odnosno započne sa ispunjavanjem obaveza.

Odlučivanje o sporazumu o priznanju krivice

Član 302

(1) O sporazumu o priznanju krivice odlučuje sud koji sporazum rješenjem može odbaciti, odbiti ili usvojiti.

(2) Kad je sporazum o priznanju krivice podnesen prije podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe, o njemu odlučuje predsjednik vijeća iz člana 24 stav 7 ovog zakonika.

(3) Kad je sporazum o priznanju krivice podnesen nakon podizanja optužnice, odnosno podnošenja optužnog predloga ili privatne tužbe, o njemu odlučuje predsjednik vijeća.

(4) Predsjednik vijeća će sporazum o priznanju krivice odbaciti ako je podnesen po isteku roka iz člana 300 stav 3 ovog zakonika. Protiv rješenja o odbacivanju sporazuma o priznanju krivice žalba nije dozvoljena.

(5) Sud o sporazumu o priznanju krivice odlučuje, bez odlaganja, na ročištu kojem prisustvuju državni tužilac, okrivljeni i branilac, a o ročištu se obavještavaju oštećeni i njegov punomoćnik.

(6) Na održavanje ročišta iz stava 5 ovog člana primjenjivaće se odredbe čl. 313 do 316 ovog zakonika.

(7) Sud će rješenjem odbaciti sporazum o priznanju krivice ako na ročište nije došao uredno pozvani okrivljeni. Protiv rješenja o odbacivanju sporazuma o priznanju krivice žalba nije dozvoljena.

(8) Sud će rješenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi:

1) da je okrivljeni svjesno i dobrovoljno priznao krivično djelo, odnosno krivična djela koja su predmet optužbe, da je priznanje u skladu sa dokazima sadržanim u spisima predmeta i da je isključena mogućnost priznanja okrivljenog u zabludi;

2) da je sporazum zaključen u skladu sa članom 301 ovog zakonika;

3) da okrivljeni potpuno razumije posljedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;

4) da sporazumom nijesu povrijeđena prava oštećenog i

5) da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti, a sankcija odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija.

(9) Kad nije ispunjen jedan ili više uslova iz stava 8 ovog člana, sud će donijeti rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice odbija, a priznanje okrivljenog dato u sporazumu ne može se koristiti kao dokaz

u krivičnom postupku. Sporazum i sve spise predmeta koji čine sastavni dio sporazuma uništava predsjednik vijeća, o čemu sačinjava zapisnik.

(10) Rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja, odbacuje ili odbija sud unosi u zapisnik. Protiv rješenja kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja žalbu može izjaviti oštećeni, a protiv rješenja kojim se sporazum odbija državni tužilac i okrivljeni.

(11) O žalbi iz stava 10 ovog člana odlučuje vijeće iz člana 24 stav 7 ovog zakonika, u čijem sastavu ne može biti sudija koji je donio rješenje iz stava 10 ovog člana.

Presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivice

Član 303

(1) Kad rješenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno sud, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, donosi presudu kojom se optuženi oglašava krivim u skladu sa usvojenim sporazumom.

(2) Protiv presude iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba samo u slučaju kad presuda nije u skladu sa zaključenim sporazumom.

V RELEVANTNI MEĐUNARODNI DOKUMENTI

Preporuka Savjeta Evrope br. R (87), 18 Komiteta ministara državama članicama o pojednostavljenju krivičnog pravosuđa⁶

Ovu preporuku usvojio je Komitet ministara Savjeta Evrope 17. septembra 1987. godine, a odnosila se na pojednostavljene i sažete postupke. Relevantni djelovi glase:

„Uzimajući u obzir porast broja krivičnih predmeta upućenih sudovima, a posebno onih koji nose manje kazne, te probleme uzrokovane dužinom krivičnih postupaka;

Uzimajući u obzir da odugovlačenje u rješavanju krivičnih djela dovodi krivično pravo u zao glas i utiče na pravilno sprovođenje pravde;

Uzimajući u obzir da se kašnjenja u upravljanju krivičnim pravosuđem mogu otkloniti ne samo dodjeljivanjem specifičnih resursa i načinom na koji se ti resursi koriste, već i jasnijim definisanjem prioriteta za sprovođenje politike suzbijanja kriminala, kako u pogledu forme tako i suštine, putem:

- pribjegavanje principu diskrecionog krivičnog gonjenja;
- korišćenje sljedećih mjera prilikom rješavanja lakših i masovnih prekršaja:
- takozvani skraćeni postupci,
- vansudske nagodbe organa nadležnih za krivične stvari i drugih organa koji intervenišu, kao moguća alternativa krivičnom gonjenju,
- takozvane pojednostavljene procedure;
- pojednostavljenje redovnih sudskih postupaka ; (...).”

VI RELEVANTNA PRAKSA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U STRAZBURU

Komparativna studija Evropskog suda za ljudska prava o postojanju krivičnih postupaka sličnih po prirodi - sistemu pregovaranja o priznanju krivice izražena u predmetu *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*⁷

⁶ Preporuka Savjeta Evrope je navedena u presudi *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*, Odjeljak II, Relevantno domaće pravo i međunarodni dokumenti, tačka b, strana 12.

⁷ Predstavka broj 9043/05, presuda od 29. aprila 2014. godine

“ 1. Od trideset država članica Savjeta Evrope koje su proučavane o postojanju krivičnih postupaka sličnih po prirodi -sistemu pregovaranja o priznanju krivice u Gruziji, ne postoje ekvivalentni mehanizmi u sljedeće tri zemlje – Azerbejdžanu, Grčkoj i Turskoj. Mali broj drugih zemalja (naime Austrija, Danska i Portugal), iako nijesu usvojile zakone kojima se pregovaranje o priznanju krivice uspostavlja kao pravni koncept u okviru svojih pravnih sistema, ipak su upoznate sa pregovaranjem o priznanju krivice ili sličnim procesima u praksi.

2. Austrija, Belgija, Francuska i Lihtenštajn imaju postupke koji sadrže elemente sporazuma o priznanju krivice, što dovodi do obustave krivičnog postupka, dok su Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka Republika, Estonija, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Malta, Moldavija, Crna Gora, Poljska, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija, Švajcarska, Ukrajina i Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska i Vels) uspostavile postupke sporazuma o priznanju krivice koji rezultuju krivičnom osudom.

3. Osim toga, Austrija, Češka Republika, Mađarska, Crna Gora, Rusija i Srbija predviđaju mogućnost izricanja blaže kazne, odbacivanja optužbi ili obustave krivičnog postupka ako optuženi saraduje s vlastima i time doprinosi rješavanju krivičnog slučaja.

4. Pregovaranje o priznanju krivice u državama članicama Vijeća Evrope uglavnom se odvija u obliku pregovora o kazni, što je slučaj u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Češkoj Republici, Estoniji, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Italiji, Lihtenštajnu, Malti, Moldaviji, Crnoj Gori, Rumuniji, Rusiji, Srbiji, Slovačkoj, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom Kraljevstvu. Pregovaranje o optužbi može se naći u Mađarskoj, Srbiji, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. Istraživanje pokazuje da je pregovaranje o kazni češća praksa u državama Vijeća Evrope od pregovora o optužbi. Ovaj aspekt je usko povezan s principom zakonitosti, pružajući manje prostora za izmjenu i odustajanje od optužbi.

5. Sporazumi o priznanju krivice koji dovode do krivične osude, bez izuzetka, preispituju se od strane nadležnog suda. U tom smislu, sudovi imaju obavezu da provjere da li je sporazum o priznanju krivice postignut u skladu sa važećim procesnim i materijalnim pravilima, da li ga je optuženi sklopio dobrovoljno i svjesno, da li postoje dokazi koji podržavaju priznanje krivice koje je dao optuženi i da li su uslovi sporazuma odgovarajući.

6. Kao rezultat ankete, može se utvrditi da sud koji postupa u predmetu uglavnom ima obavezu da pregleda spise predmeta prije nego što odluči da li će odobriti ili odbiti sporazum o priznanju krivice i mora utvrditi da li dokazi dostavljeni u spisu podržavaju izjavu o krivici ili priznanje optuženog. S druge strane, u Italiji sud nije po zakonu obavezan da ispita dokaze ili da potvrdi da postoji prima facie slučaj protiv optuženog, a u Švajcarskoj sud takođe nije automatski obavezan da ispita dokaze. Rusko zakonodavstvo ne predviđa eksplicitnu obavezu sudova da ispituju dokaze u slučajevima sporazuma o priznanju krivice. Takva obaveza bi se ipak mogla zaključiti iz obaveze suda koji postupa u predmetu da provjeri da li su ispunjeni svi uslovi za odobrenje sporazuma o priznanju krivice.

7. U rjeđim slučajevima, sudovi su zakonom obavezni, barem pod određenim okolnostima, da nalože i ispituju dodatne dokaze koji već nijesu sadržani u spisu predmeta u slučaju ubrzanog postupka. U tom smislu, njemački sudovi zadržavaju svoju obavezu da nalože dokaze usmjerene na otkrivanje bilo kojeg aspekta predmeta koji bi mogao biti relevantan za njihovu odluku, čak i ako je sklopljen sporazum o priznanju krivice. U Ujedinjenom Kraljevstvu, ako su činjenice sporne, sud mora biti pozvan da sasluša dokaze kako bi utvrdio činjenice, a zatim na osnovu toga izrekne presudu.

8. U većini zemalja koje su obuhvaćene istraživanjem, sporazume o priznanju krivice sklapaju tužilaštvo i optuženi, a potom ih preispituje sud. U ovom scenariju, sudovi u principu imaju ovlašćenje da odobre ili odbiju sporazum o priznanju krivice, ali ne i da mijenjaju njegove uslove. U Bugarskoj, sudovima je dozvoljeno da predlažu izmjene i dopune sporazuma o priznanju krivice koje se od njih traži da razmotre. Međutim, takve izmjene i dopune moraju prihvatiti optuženi, branilac i tužilac. U Njemačkoj, Rumuniji i donekle u Ujedinjenom Kraljevstvu, uslove sporazuma definiše nadležni sud (za razliku od prethodnog sporazuma između tužilaštva i odbrane).

9. Na osnovu istraživanja, može se potvrditi da proces nagodbe o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese. Proceduralne zaštitne mjere i sudske garancije su

stoga pogođene u slučaju sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Ipak, kako bi se suzbili ovi efekti, na snazi je niz zaštitnih mjera.

10. Na primjer, zastupanje optuženog od strane advokata je obavezno u Bugarskoj, Češkoj Republici, Francuskoj (za svako pojavljivanje na sudu nakon prethodnog priznanja krivice (*comparution sur reconaissance préalable de culpabilité*), Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Rusiji, Srbiji i Sloveniji. Ostale zemlje koje su učestvovala u istraživanju nemaju posebna pravila koja zahtijevaju zastupanje od strane advokata odbrane u slučajevima pregovaranja o krivici, te se stoga primjenjuju redovna pravila koja se odnose na pravno zastupanje.

11. Sklapanje sporazuma o priznanju krivice uslovljeno je priznanjem optuženog u Austriji i Lihtenštajnu (u obje države postoji samo koncept „preusmjeravanja“, što dovodi do obustave krivičnog postupka), u Bosni i Hercegovini, Češkoj Republici, Estoniji, Francuskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Crnoj Gori, Rumuniji, Rusiji, Srbiji, Slovačkoj, Sloveniji, Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom Kraljevstvu. Italija, s druge strane, predstavlja izuzetak: sporazum o priznanju krivice ne mora nužno uključivati priznanje krivice od strane optuženog.

12. Međutim, u gotovo svim istraživanim zemljama, s očiglednim izuzetkom Rumunije, priznanje krivice optuženog može se koristiti samo u svrhu sporazuma o priznanju krivice. Ukoliko se sporazum o priznanju krivice ne zaključi ili ga sud odbije, priznanje krivice ili priznanje optuženog ne mogu se koristiti protiv njega.

13. Sudovi odlučuju o sporazumu o priznanju krivice na ročištu u sljedećim zemljama: Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka Republika, Estonija, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Malta, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Rusija, Srbija, Slovačka, Španija, Švajcarska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Prisustvo optuženog na ročištu je izričito propisano zakonom, na primjer, u Bugarskoj, Mađarskoj, Crnoj Gori, Rumuniji, Rusiji i Slovačkoj. S druge strane, prisustvo optuženog nije nužno potrebno u Italiji.

14. U većini ispitanih zemalja, pravo na žalbu biće ograničeno nakon što je sklopljen sporazum o priznanju krivice. Čini se da postoji potpuno odricanje od prava na žalbu u slučaju sporazuma o priznanju krivice (barem kada je sporazum o priznanju krivice potvrđen od strane suda) u Sloveniji. Sklapanje sporazuma o priznanju krivice rezultuje ograničenjem prava na žalbu u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Mađarskoj, Italiji, Malti, Moldaviji, Crnoj Gori, Rusiji, Srbiji, Slovačkoj, Španiji, Švajcarskoj i Ukrajini. Pravo na žalbu ostaje nepromijenjeno u Austriji, Francuskoj, Njemačkoj, Lihtenštajnu, Poljskoj, Rumuniji i Ujedinjenom Kraljevstvu.”

VII OCJENA USTAVNOG SUDA

7. Ustavni sud je, nakon razmatranja sadržine osporenih odredaba Zakonika, ocijenio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu njihove ustavnosti.

8. S tim u vezi, Ustavni sud, uvodno, ističe da se Zakonikom o krivičnom postupku, kao jednim od najvažnijih pravnih akata u demokratskom društvu zasnovanom na vladavini prava i zaštiti ljudskih prava, određuju pravila krivičnog postupka, kojima se osigurava odgovarajući pravni okvir za gonjenje i kažnjavanje učinilaca krivičnih djela.

9. Zakonodavac, u okvirima Ustava, ovlašten je da samostalno i slobodno odabere i uredi normativni okvir ili zakonodavni model krivično procesnog i materijalnog prava radi zaštite individualnih, društvenih i državnih dobara od krivičnih djela zavisno od cilja koji kaznenom politikom želi postići.

10. S ustavnopravnog aspekta zakonodavac je obavezan, da pri uređivanju krivičnoprocesnih instituta, uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav, a posebno one koji proizilaze iz načela vladavine prava i one kojima se štite određena ustavna dobra i vrijednosti. Drugim riječima, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva krivičnog procesa, pravnu sigurnost objektivnog pravnog poretka, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost krivičnoprocesnih normi, poštovanje prava koja građanima jemči Ustav, u skladu sa zahtjevima koji proizilaze iz vladavine prava, kao najviše vrijednosti ustavnog poretka, koja je osnov za tumačenje Ustava (član 1 stav 2 Ustava). U konkretnom slučaju to je ustavni

princip o pravu na pravično suđenje, iz odredbe člana 32 Ustava, kao i o pravu na odbranu, iz odredbe člana 37 Ustava.

11. Vladavina prava, kao najviša vrijednost ustavnog poretka Crne Gore, sadrži i zahtjeve o opštim karakteristikama koje bi zakoni morali imati kako bi bili usklađeni sa vladavinom prava. Iako pretpostavlja punu ustavnost i zakonitost, vladavina prava je više od samog zahtjeva za postupanje u skladu sa zakonom, jer uključuje i zahtjeve koji se tiču sadržaja zakona. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava, zakoni moraju biti opšti i jednaki za sve, a posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primijeniti. Dakle, učinci svakog zakona moraju biti jasni, odnosno formulisani dovoljno precizno kako bi omogućili svakom adresatu da usklade svoje ponašanje. Zakonske posljedice moraju biti primjerene legitimnim očekivanjima stranaka u svakom konkretnom slučaju u kojem se zakon na njih neposredno primjenjuje.

12. Upravo radi ostvarivanja legitimnih očekivanja pojedinaca, načelo pravne sigurnosti zahtijeva da pravne norme budu jasne i precizne, te da njihova primjena bude predvidiva. Imajući u vidu da određena pravna norma tek prilikom njene primjene i tumačenja dobija stvarni smisao, ističe se i važnost međusobne povezanosti i usklađenosti normi koje regulišu određenu oblast ili pravno pitanje. Svaka pojedinačna norma treba da bude usaglašena sa drugim postojećim normama tog zakona i drugih zakona i propisa.

13. Osim toga, prilikom sprovođenja ustavne kontrole krivičnog zakonodavstva *in abstracto*, mora se uzeti u obzir i ustaljena, stabilna i ujednačena sudska praksa u primjeni osporenih pravnih normi na konkretne slučajeve. Koliko god pojedina norma bila precizno formulisana, uvijek će postojati i neizbježan element sudskog tumačenja prilikom njene primjene. Stoga, s aspekta zaštite ljudskih prava i ostvarivanja vladavine prava, za ocjenu saglasnosti s Ustavom osporene odredbe, relevantna je i izgrađena, ustaljena i ujednačena sudska praksa u primjeni te norme na konkretne slučajeve. Ovo stoga jer je praksa do određene mjere sposobna da upotpuni samu normu, razjasni je i utvrdi opseg njene primjene ukoliko je ona preširoko postavljena. Stoga je prilikom ocjene ustavnosti, praksa uvijek ustavnopravno relevantna jer sa aspekta vladavine prava i zaštite ljudskih prava dobija kvalitet obavezujućeg prava. Na sudovima je da svojim tumačenjem popunjavaju pravne praznine i interpretiraju pravne norme do određenog stepena slobodne procjene, ali ne i da ih i kreiraju, preuzimajući na sebe ulogu zakonodavca⁸.

14. Ustavni sud ukazuje da, ukoliko onaj koji primjenjuje normu, treba da nagađa o njenom sadržaju, što u konačnom rezultuje razilaženjima u tumačenju i primjeni određene norme, tada to znači da zahtjevu vladavine prava nije udovoljeno i da je takva norma nesaglasna s Ustavom.

15. Gore navedeno upućuje na opseg ustavnopravne ocjene osporenih odredaba Zakonika o krivičnom postupku, ali i na način ispitivanja saglasnosti sa Ustavom *in abstracto*. U tom pravcu, Ustavni sud, ponavlja, da nije nadležan da ocjenjuje svrsishodnost normativnog modela i cjelishodnost pojedinih instituta, već samo da li osporena odredba ispunjava svoju funkciju u zaštiti ljudskih prava (pravo na odbranu i pravično suđenje), posmatrano u svijetlu dinamičke interpretacije Ustava u skladu sa evropskim pravnim standardima, primarno praksom Evropskog suda za ljudska prava.

Osporena odredba člana 231 stav 1 Zakonika

16. Osporenom odredbom člana 231 stav 1 Zakonika propisano je da nagradu i nužne izdatke branioca i punomoćnika privatnog tužioca ili oštećenog dužno da plati zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako se po odredbama ovog zakonika nagrada i nužni izdaci branioca isplaćuju iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Ako je okrivljenom bio postavljen

⁸ Ovakav stav Ustavni sud je izrazio u predmetu U-I br. 7/17, od 14. juna 2023. godine.

branilac, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova. Na isti način će se postupiti i kad je oštećenom kao tužiocu bio postavljen punomoćnik.

17. Podnosilac inicijative, u suštini, ističe da osporena odredba člana 231 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku nije u saglasnosti sa odredbom člana 37 Ustava, kao i članom 6 Evropske konvencije, budući da negira pravo okrivljenog da se brani sam, te da se okrivljeni, u slučaju odbrane po službenoj dužnosti, obavezuju da plate troškove odbrane za branioca koga nijesu ni tražili. Osporavajući odredbu člana 231 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku podnosilac, zapravo, problematizuje i institut obavezne odbrane, u smislu ustavnog prava na odbranu okrivljenog, odnosno njegovog prava da se brani lično.

18. U mišljenju Vlade i odgovoru Skupštine u odnosu na navode predmetne inicijative, u bitnom je istaknuto da je pitanje odlučivanja o tome ko će snositi troškove krivičnog postupka otvoreno tokom trajanja cijelog postupka, iz razloga što se odluka ko će snositi troškove ne može donijeti dok se krivični postupak ne završi. Na ovaj način štiti se pravo na pravično suđenje i načelo pretpostavke nevinosti u krivičnom postupku, jer od konačnog ishoda postupka zavisi odluka ko i u kojoj mjeri snosi troškove krivičnog postupka. Takođe, istaknuto je da se osporenom odredbom Zakonika, zapravo, propisuje mogućnost da se plaćanja troškova nagrade i nužnih izdataka branioca iz posebnog razdjela budžeta za rad sudova, u slučaju da bi okrivljenom plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava. Postavljen je branioca po službenoj dužnosti u zakoniku propisanim slučajevima sa stanovišta procesnog prava predstavlja garanciju da se krivični postupak vodi u skladu sa ustavnim načelima pravičnog i javnog suđenja, načela zakonitosti, načela pretpostavke nevinosti i upravo načela prava na odbranu, koja su i sadržana i razrađena u načelima Zakonika o krivičnom postupku.

19. Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana 37 Ustava propisano pravo na odbranu, odnosno da se svakome jemči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe; da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojega sam izabere. U crnogorskom pravnom sistemu pravo na branioca propisano je odredbom člana 66 Zakonika: okrivljeni ima pravo na branioca (stav 1); branioca okrivljenom mogu uzeti i njegov zakonski zastupnik, bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojlac, usvojenik, brat, sestra i hranilac, kao i lice sa kojim okrivljeni živi u vanbračnoj zajednici (stav 2); za branioca se može uzeti samo advokat (stav 3).

20. Karakteristika je određenog broja pravnih sistema kontinentalno evropskog pravnog kruga, u kojima je krivični postupak mješovitog tipa, da propisuju institut obavezne odbrane.⁹ U crnogorskom pravnom sistemu institut obavezne odbrane propisan je odredbama člana 69 Zakonika: ako je okrivljeni lice sa invaliditetom usljed čega je pravo lica sa invaliditetom da se uspješno brani otežano ili ako se postupak vodi zbog krivičnog djela za koje se može izreći najduža kazna zatvora, okrivljeni mora imati branioca tokom cijelog postupka, počev od prvog saslušanja (stav 1); poslije podignute optužnice zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina, okrivljeni mora imati branioca u vrijeme dostavljanja optužnice (stav 2); okrivljeni kome je određen pritvor mora imati branioca dok je u pritvoru (stav 3); okrivljeni kome se sudi u odsustvu, u smislu člana 324 stav 2 ovog zakonika, mora imati branioca čim sud donese rješenje o suđenju u odsustvu (stav 4); osumnjičeni koga policija, odnosno službenici organa državne uprave nadležnog za poslove carina u izviđaju saslušavaju, u skladu sa članom 261 stav 5 ovog zakonika, mora imati branioca (stav 5); osumnjičeni mora imati branioca kad državni tužilac donese rješenje o zadržavanju iz člana 267 ovog zakonika (stav 6); okrivljeni mora imati branioca od početka pregovaranja o uslovima priznanja krivice iz člana 300 stav 2 ovog zakonika, do donošenja odluke suda o žalbi na presudu (stav 7); ako okrivljeni u slučajevima obavezne odbrane ne uzme branioca, o postavljenju branioca po službenoj dužnosti do podizanja optužnice odlučuje

⁹ Njemačka, Austrija, Francuska, Belgija, Danska, te brojne druge. Prema njemačkoj ustavnopravnoj teoriji institut obavezne odbrane služi interesima pravne države tako što osigurava da svaki pojedinac ima pravično suđenje.

rukovodilac nadležnog državnog tužilaštva, a nakon podignute optužnice do pravosnažnosti presude i u slučaju kad je izrečena najduža kazna zatvora u postupku po vanrednim pravnim lijekovima predsjednik suda. Kad se okrivljenom po službenoj dužnosti postavi branilac poslije podignute optužnice, o tome će se okrivljeni obavijestiti istovremeno sa dostavljanjem optužnice. Ako okrivljeni u slučaju obavezne odbrane u toku postupka ostane bez branioca, a sam ne uzme drugog branioca, predsjednik suda pred kojim se vodi postupak postaviće mu branioca po službenoj dužnosti. Branilac postavljen po službenoj dužnosti ostaje u postupku dok postoje uslovi za obaveznu odbranu, odnosno dok okrivljeni sam ne izabere branioca (stav 8); okrivljenom će se postaviti branilac po redosljedu sa spiska Advokatske komore Crne Gore (stav 9).

21. Zakonik o krivičnom postupku propisuje i mogućnost postavljanja branioca zbog slabog imovnog stanja u odredbama člana 70, pa je tako propisano da kad ne postoje uslovi za obaveznu odbranu, a to zahtijevaju interesi pravičnosti, okrivljenom se, na njegov zahtjev, može postaviti branilac ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane (stav 1), a da o zahtjevu odlučuje u izviđaju i istrazi nadležni državni tužilac, a nakon podignute optužbe predsjednik suda, po redosljedu sa spiska Advokatske komore (stav 2).

22. Zakonik o krivičnom u postupku propisuje i mogućnost razrješenja postavljenog branioca kroz odredbe člana 71: ukoliko okrivljeni u slučajevima iz čl. 69 i 70 ovog zakonika sam uzme drugog branioca, postavljeni branilac će se razriješiti (stav 1); branilac postavljen u skladu sa članom 69 stav 3 ovog zakonika biće razriješen nakon pravosnažnosti rješenja o ukidanju pritvora (stav 2); postavljeni branilac može samo iz opravdanih razloga tražiti da bude razriješen (stav 3); o razrješenju branioca u slučaju iz st. 1 i 2 ovog člana, prije podignute optužnice odlučuje državni tužilac, nakon podignute optužnice, predsjednik vijeća, na glavnom pretresu vijeće, a u žalbenom postupku predsjednik prvostepenog vijeća, odnosno vijeće nadležno za odlučivanje u postupku po žalbi. Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba (stav 4); nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda može razriješiti postavljenog branioca koji neuredno izvršava dužnost. Umjesto razriješenog branioca, nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda postaviće drugog branioca. O razrješenju branioca obavijestit će se Advokatska komora (stav 5).

23. Iz citiranih odredaba Zakonika o krivičnom postupku proizilazi da je obavezna odbrana procesni imperativ u slučajevima narušenog psihofizičkog integriteta okrivljenog (invaliditet) ili procesne ranjivosti usljed težine zapriječene sankcije, čime se osigurava supstancijalna jednakost oružja od prvog saslušanja. Prisustvo branioca je *conditio sine qua non* u svim situacijama lišenja slobode, obuhvatajući policijsko i tužilačko zadržavanje, kao i cjelokupno trajanje pritvora, radi zaštite ličnog integriteta i ustavnih prava pritvorenika. Zakon nalaže obavezno zastupanje u specifičnim procesnim formama, poput suđenja u odsustvu i postupka pregovaranja o priznanju krivice, kako bi se spriječila povreda prava na pravično suđenje u ključnim fazama odlučivanja. Kriterijum težine inkriminacije (kazna od deset godina ili najduža kazna zatvora) aktivira mehanizam obavezne odbrane u fazi dostavljanja optužnice, odnosno tokom cijelog postupka, garantujući stručnu pomoć kod najtežih krivičnih djela. Ukoliko okrivljeni ne angažuje branioca, ili mu slabo imovno stanje ugrožava interese pravičnosti, nadležni pravosudni organ postavlja branioca po službenoj dužnosti sa spiska Advokatske komore, čime se osigurava kontinuitet procesne zaštite do pravosnažnosti. Dakle, zakon propisuje situacije u kojima okrivljeni mora imati branioca, pri čemu nije bitno želi li on imati branioca ili se želi isključivo sam braniti. Situacije u kojima zakon propisuje obaveznu odbranu su uslovljene težinom krivičnog djela, određenim karakteristikama okrivljenih usljed kojih oni, prema mišljenju zakonodavca, nijesu sposobni da se brane sami ili nekim trećim razlozima, na primjer činjenicom da je okrivljenom oduzeta sloboda. U tom smislu institut obavezne odbrane služi interesima pravne države tako što osigurava da svaki pojedinac ima pravično suđenje.

24. Prilikom meritornog odlučivanja o navodima podnosioca inicijative, u ovom predmetu, Ustavni sud je imao u vidu i relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava, koji je, u više slučajeva, izrazio stav da član 6 stav 3(c) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda obuhvata pojedine aspekte prava

na pošteno suđenje u smislu člana 6 stav 1.¹⁰ Taj podstav jamči da se postupak protiv optuženog neće voditi bez odgovarajućeg zastupanja odbrane u predmetu.¹¹ Sastoji se od tri odvojena prava: pravo okrivljenog da se brani se sam, da se brani uz pomoć branioca po sopstevnom izboru i, pod određenim uslovima, da se brani uz pomoć besplatnog branioca. Svaka osoba optužena za krivično djelo mora biti zaštićena članom 6 stav 3 (c) u svakoj fazi postupka.¹² Ta zaštita, stoga, može postati bitna čak i prije nego što je predmet upućen na suđenje ako i u onoj mjeri u kojoj će pravičnost suđenja vjerovatno biti ozbiljno narušena nepoštovanjem odredbi člana 6.¹³ Član 6 stav 3 (b) povezan je s razmatranjima vezanima uz pripremu suđenja, dok član 6 stav 3(c) optuženom daje uopšteno pravo na pravnu pomoć i podršku branioca za vrijeme trajanja cijelog postupka.¹⁴

25. Pravo svakog optuženog za krivično djelo da ga brani branilac, iako nije apsolutno, jedna je od osnovnih karakteristika pravičnog suđenja.¹⁵ Branilac je procesni pomoćnik okrivljenog, koji svojim pravnim znanjem i procesnom vještinom pomaže okrivljenom u pronalaženju i utvrđivanju činjenica u njegovu korist, primijeni propisa koji su za okrivljenog najpovoljniji te korišćenju procesnih prava. Pomaganjem okrivljenom branilac uklanja nedostatke stvarnih mogućnosti odbrane u poređenju sa ovlašćenim tužiocem, ostvarujući tako postulat "*jednakosti oružja*" i druge elemente načela pravičnog suđenja iz člana 32 Ustava i člana 6 st. 1 i 3 Konvencije. Osoba optužena za krivično djelo koja se ne želi sama braniti mora imati mogućnost pravne pomoći prema sopstvenom izboru od početnih faza postupka. To proizlazi iz same formulacije člana 6 stava 3 tačke c) Konvencije i opšte je priznato u međunarodnim normama o ljudskim pravima kao mehanizam za osiguravanje efikasne odbrane optuženog.¹⁶

26. Evropski sud za ljudska prava je istakao da, pod određenim okolnostima, postavljanje branioca, čak i kad to okrivljeni ne želi, može biti opravdano.

26.1. U predmetu ***Croissant protiv Njemačke***¹⁷, Sud je utvrdio da ne postoji povreda člana 6 stav 3(c), u slučaju kad je okrivljenom njemački krivični sud, pored dva branioca čije je postavljanje okrivljeni sam zatražio, protivno njegovoj volji postavio i trećeg branioca čijem se imenovanju okrivljeni protivio.¹⁸ U navedenom predmetu okrivljeni je proglašen krivim i naloženo mu je da plati troškove postupka, što je potvrdio i drugostepeni

¹⁰ *Correia de Matos protiv Portugala (odl.)*; *Foucher protiv Francuske*, stav 30.

¹¹ *Pakelli protiv Njemačke*, stav 84.

¹² *Imbrioscia protiv Švajcarske*, stav 37.

¹³ *Öcalan protiv Turske*, stav 131; *Magee protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stav 41.

¹⁴ *Can protiv Austrije*, stav 54.

¹⁵ *Simeonovi protiv Bugarske*, predstavka broj 21980/04, presuda od 12. maja 2017. godine, stav 112.; *Dvorski protiv Hrvatske*, predstavka broj 25703/11, presuda od 20. oktobra 2015. godine, stav 76; *Salduz protiv Turske*, predstavka broj 36391/02, presuda od 27. novembra 2008. godine, stav 51 i *Mađer protiv Hrvatske*, predstavka broj 56185/07, presuda od 21. juna 2011. godine, stav 160.

¹⁶ Op. cit. *Dvorski protiv Hrvatske*, stav 78.

¹⁷ Predstavka broj 13611/88, odluka od 25. septembra 1992. godine.

¹⁸ Riječ je o krivičnom postupku koji se vodio pred njemačkim sudovima krajem 1970-ih, okrivljeni Kroasan (advokat za krivično pravo u Berlinu) prvo je ovlastio dva advokata da ga brane. Zatim je opozvao ovo ovlašćenje i predložio sudu da mu postavi ta dva advokata za braniocce po službenoj dužnosti. Sud je prihvatio njegov prijedlog. Važno je napomenuti da njemački zakon propisuje da su sudovi generalno dužni da uzmu u obzir mišljenje okrivljenog prilikom postavljanja branilaca po službenoj dužnosti. Kasnije u postupku, na zahtjev tužilaštva, sud je, bez zahtjeva ili saglasnosti okrivljenog, postavio trećeg branioca po službenoj dužnosti. Sud je obrazložio postavljanje trećeg branioca potrebom da se obezbijedi da će se suđenje odvijati bez prekida ili odlaganja. Naime, treći branilac je bio jedini sa svojom kancelarijom u sudu pred kojim se suđenje održavalo. Nakon ročišta, okrivljeni je proglašen krivim i naloženo mu je da plati troškove postupka, što je potvrdio i drugostepeni sud. Troškovi postupka koje je osuđeni bio dužan da plati obuhvatali su troškove za sva tri branioca po službenoj dužnosti. Kroasan je prvo pokušao da ospori imenovanje trećeg branioca po službenoj dužnosti protiv svoje volje pred sudom prvog stepena i apelacionim sudom, a zatim i pred Ustavnim sudom imenovanje tog trećeg branioca (iz političkih razloga), i odluku suda prema kojoj je bio dužan da snosi troškove imenovanog branioca, posebno trećeg čije imenovanje nije želio. Njemački sudovi nijesu prihvatili njegove argumente, te je podnio zahtjev Evropskom sudu za ljudska prava, pozivajući se na povredu člana 6 stav 3(c) Konvencije. Smatrao je da su mu prava povrijeđena odlukom suda prema kojoj je morao da plati troškove trojice imenovanih branilaca, ali je takođe prigovorio na odluku suda da mu se postavi treći branilac protiv njegove volje. Prvo je Komisija, a zatim i ESLJP, odbacila njegove navode i utvrdila da u tom postupku pred njemačkim sudovima nije povređen član 6 stav 3(c) Konvencije.

sud. Pozivajući se na povredu člana 6 stav 3(c) Konvencije podnosilac je smatrao da su mu prava povrijeđena odlukom suda prema kojoj je morao da plati troškove trojice imenovanih branilaca, ali je, takođe, prigovorio na odluku suda da mu se postavi treći branilac protiv njegove volje. Prvo je Komisija, a zatim i ESLJP, odbacila njegove navode i utvrdila da u tom postupku pred njemačkim sudovima nije povrijeđen član 6 stav 3(c) Konvencije.

26.2. Pored toga, u referentnom slučaju **Croissant protiv Njemačke** u pogledu naknade troškova postupka za postavljenog branioca po službenoj dužnosti je navedeno:

“(…) 35. Samo u postupku izvršenja koji slijedi nakon pravosnažne presude finansijska situacija osuđenog lica igra ulogu; u tom pogledu, nebitno je da li je imao dovoljno sredstava tokom suđenja, već je relevantna samo njegova situacija nakon osude.

36. Takav sistem ne bi bio kompatibilan sa članom 6 (čl. 6) Konvencije ako bi negativno uticao na pravičnost postupka. Međutim, ne može se reći da sistem generalno proizvodi takav rezultat ili da je to učinio u ovom slučaju. Kao što je već rečeno, imenovanje trojice branilaca bilo je kompatibilno sa zahtjevima člana 6 (čl. 6) (vidjeti stav 32 gore). Shodno tome, nije nespojivo sa tom odredbom da je podnosilac dužan da plati njihove naknade. Nacionalni sudovi su imali pravo da smatraju da je potrebno da ih imenuju i iznosi koji se traže za njih nijesu prekomjerni.

37. Konačno, nije neophodno odlučivati o pitanju da li bi, u sistemu poput njemačkog, bilo kompatibilno sa članom 6 stav 3 (c) (čl. 6-3-c) Konvencije da država nastavi da traži potpunu ili djelimičnu nadoknadu troškova nakon što osuđeno lice, u postupku izvršenja, dokaže da nema dovoljno sredstava da snosi troškove svoje odbrane.

U tom smislu, Vlada je napomenula da će, u skladu sa standardnom praksom koja se primjenjuje u [uredbi], dužniku za troškove koji ima izvor prihoda biti odobreno oslobađanje od troškova tek nakon što je izvršio određenu uplatu za njih; tamo gdje su troškovi visoki, veći dio njih će često biti oprošten.

Uzimajući u obzir nedavne odluke predsednika Apelacionog suda i Okružnog suda u Štutgartu (vidjeti paragrafe 18-19 gore), nema razloga za sumnju da će, ukoliko podnosilac bude u mogućnosti da dokaže da ne može da plati cio iznos, biti primijenjeni relevantni zakonski propisi i praksa (vidjeti paragraf 21 gore). U tom smislu, Sud smatra da je prihvatljivo, prema Konvenciji, da teret dokazivanja nedostatka dovoljnih sredstava snosi lice koje se na to poziva. (...)”

27. Stoga, imajući u vidu ustavna ovlašćenja zakonodavca da uredi način određivanja troškova u krivičnom postupku, način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kad je to neophodno za njihovo ostvarivanje i druga pitanja od interesa za Crnu Goru, a polazeći od Ustavom utvrđene nadležnosti Ustavnog suda da štiti ustavnost i zakonitost, Ustavni sud je, imajući u ustavni princip prava na odbranu, kao i *supra* praksu Evropskog suda o, između ostalog, i naknadi troškova postupka postavljenom braniocu, ocijenio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti osporene odredbe člana 231 stav 1 Zakonika, sa aspekta saglasnosti navedenog rješenja s ustavnim i konvencijskim principima o pravu na pravično suđenje i odbranu, iz odredaba čl. 32 i 37 Ustava i člana 6 Evropske konvencije. S tim u vezi, Ustavni sud ponavlja da, u postupku apstraktne kontrole ustavnosti, saglasno odredbama člana 149 Ustava, nije nadležan da ocjenjuje primjenu osporenog zakonskog rješenja. Po ocjeni Ustavnog suda institut obavezne odbrane služi interesima pravne države tako što osigurava da svaki pojedinac ima pravično suđenje, dok je eventualno arbitrarno tumačenje i primjena mjerodavnih zakonskih odredaba o naknadi troškova podložno ustavnosudskoj kontroli u postupcima pokrenutim po ustavnoj žalbi pred Ustavnim sudom, saglasno odredbi člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava, zbog povrede ljudskih prava i sloboda zjemčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava.

Osporene odredbe člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika

28. Osporenim odredbom člana 301 stav 1 tačka 3 Zakonika propisano je da sporazumom o priznanju krivice okrivljeni u potpunosti priznaje krivično djelo za koje se tereti, odnosno priznaje jedno ili više krivičnih

djela učinjenih u sticaju koja su predmet optužbe, a okrivljeni i državni tužilac se saglašavaju o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o priznanju krivice kad je sud u potpunosti prihvatio sporazum. Osporenim odredbom člana 302 stav 8 tačka 3 propisano je da će sud rješenjem usvojiti sporazum o priznanju krivice i donijeti odluku koja odgovara sadržini sporazuma, ako utvrdi da okrivljeni potpuno razumije posljedice zaključenog sporazuma, a naročito da se odriče prava na suđenje i prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma. Osporenim odredbom člana 303 stav 1 propisano je da kad rješenje o usvajanju sporazuma o priznanju krivice postane pravosnažno sud, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, donosi presudu kojom se optuženi oglašava krivim u skladu sa usvojenim sporazumom. Protiv presude iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba samo u slučaju kad presuda nije u skladu sa zaključenim sporazumom (stav 2 istog člana Zakona).

29. Podnosilac, u suštini, ističe da je okrivljenom ili optuženom licu uskraćena mogućnost da može potpisati sporazum o priznanju krivice, prije nego što se, u skladu sa članom 301 stav 1 tačka 3, odrekne prava na izjavljivanje žalbe na presudu suda donijetu na osnovu sporazuma o priznanju krivice. Osporene odredbe, po mišljenju podnosioca inicijative, suprotne su članu 20 Ustava Crne Gore, kojim je zajemčeno pravo na pravni lijek, odnosno propisano da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

30. U mišljenju Vlade, u odnosu na navode predmetne inicijative, u bitnom je istaknuto ne postoji interes da učesnici sporazuma imaju pravo osporavanja sudske odluke koja je donijeta na osnovu sporazuma koji predstavlja izraz saglasnosti volja stranaka. U navedenom je *ratio legis* obaveze da sporazum posjeduje, kao njegov sastavni dio, i element odricanja stranaka i branioca od prava na žalbu. Ovo posebno iz razloga, jer se odricanje od prava na žalbu odnosi na odluku suda donesenu na osnovu sporazuma koji je izraz volje stranaka i u slučaju kada je sud u cjelosti prihvatio sporazum. Uskraćivanje prava na žalbu u ovim okolnostima ne predstavlja povredu Ustava Crne Gore, jer se mora sagledati i činjenica da u odnosu na sporazum postoji pravo na žalbu, koje je propisano članom 302 stav 10 Zakonika o krivičnom postupku (kojim je propisano da rješenje kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja, odbacuje ili odbija sud unosi u zapisnik). Protiv rješenja kojim se sporazum o priznanju krivice usvaja oštećeni može izjaviti žalbu, a protiv rješenja kojim se sporazum odbija žalbu izjavljuje državni tužilac i okrivljeni. Dakle, Vlada smatra da oštećeni ima pravo na žalbu kad se donosi rješenje o usvajanju sporazuma, jer okrivljeni i državni tužilac kao stranke u postupku sporazum potpisuju saglasnošću volja, nakon sporazumjevanja o bitnim elementima rješavanja krivičnog predmeta. Ukoliko sud procijeni da je moguće odbiti sporazum, stranke u postupku nijesu uskraćene na pravo izjavljivanje žalbe na takvu odluku.

31. Pravo na pravni lijek, zajemčeno članom 20 Ustava Crne Gore, predstavlja neprikosnoveni standard zaštite ljudskih prava i sloboda. U kontekstu međunarodnopravnih obaveza i ustavnih garancija, postavlja se pitanje ustavnosti zakonskog isključenja žalbe okrivljenog na presudu donijetu na osnovu sporazuma o priznanju krivice, odnosno korelacije takvog ograničenja sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.

32. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je zaključivanje sporazuma o priznanju krivice u pravnom sistemu Crne Gore propisano citiranim odredbama čl. 300 – 303 Zakonika¹⁹. Riječ je specifičnom krivičnopravnom institutu uvedenom u pravni sistem Crne Gore 2009. godine, s ciljem da dovede do bržeg okončanja krivičnog postupka i smanjenja troškova. Sporazum o priznanju krivice u crnogorskom pravu je u pisanoj formi sačinjena saglasnost slobodnih volja tužioca, s jedne strane, i osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovog branioca s druge, kojim osumnjičeni, odnosno optuženi svjesno, dobrovoljno i sa razumijevanjem u potpunosti priznaje krivicu za jedno ili više krivičnih djela za koja se tereti, a koja su predmet optužbe, a tužilac zauzvrat pristaje na davanje pojedinih ustupaka osumnjičenom, odnosno optuženom, a koji se odnose na vrstu i visinu krivičnih sankcija. Dakle, suština ovog instituta ogleda se u vođenju pregovora između tužioca i

¹⁹ Vidjeti Odjeljak IV ovog rješenja – Ostale relevantne odredbe zakona

osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovog branioca sa ciljem da osumnjičeni, odnosno optuženi prizna izvršenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret kako bi zauzvrat dobio pogodnosti u vidu popusta u pogledu vrste i visine kazne ili druge krivične sankcije. Nakon zaključenja sporazuma o priznanju krivice njegova sadržina podliježe ocijeni suda u pogledu ispunjenosti zakonskih uslova, te se sporazum prihvata ili odbacuje.

32.1. Stav da sporazum o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese izražen je u komparativnoj analizi sudskih sistema država članica Savjeta Evrope, u referentnom slučaju *Natsvlishvili i Togonidze protiv Gruzije*.²⁰

“Na osnovu istraživanja, može se potvrditi da proces nagodbe o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese. Proceduralne zaštitne mjere i sudske garancije su stoga pogođene u slučaju sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Ipak, kako bi se suzbili ovi efekti, na snazi je niz zaštitnih mjera.”

32.2. U referentnom slučaju *Natsvlishvili i Togonidze protiv Gruzije*, Evropski sud za ljudska prava podvrgao je minucioznoj analizi institucionalnu kompatibilnost mehanizma sporazuma o priznanja krivice sa detaljnoj zahtjevima člana 6 Konvencije. Fokus sudske analize bio je na uspostavljanju balansa između procesne ekonomije i nepovredivosti prava na pravično suđenje. Sud je izrazio stav da institut sporazuma o priznanju krivice, kao imanentni element savremenih evropskih krivičnopravnih sistema, ne predstavlja *per se* devijaciju od konvencionalnih standarda. Naprotiv, inicijative usmjerene ka ublažavanju kaznene politike u zamjenu za priznanje krivice prepoznate su kao legitimni instrumenti procesne pragmatike, pod uslovom da je uspostavljen rigorozan okvir zaštite od potencijalnog arbitrnog djelovanja državnih organa. U konkretnom slučaju, Sud je u pogledu činjenica utvrdio sljedeće: (i) da je podnosilac predstavke inicirao i dobrovoljno sklopio sporazum o priznanju krivice, uz potpunu svijest o relevantnim okolnostima i pravnim posljedicama; (ii) da su podnosioca predstavke u svim fazama slučaja zastupali advokati, uključujući i za vrijeme pregovora o sporazumu o priznanju krivice sa tužilaštvom; (iii) da je podnosilac predstavke u nekoliko navrata pred tužiocem i sudijom koji je ocjenjivao pravnu valjanost sporazuma izjavio da razumije njegov sadržaj i pravne posljedice; (iv) da su bili ispunjeni uslovi sporazuma koji je podnosilac predstavke potpisao i koji je uključivao sažetak pregovora koji su prethodili zaključenju sporazuma, a koji su podnijeti nadležnom sudu na razmatranje i potvrđivanje; (v) da sudija nije bio u obavezi da odobri sporazum, već je imao pravnu mogućnost da odbije sporazum ukoliko bi ocijenio da su njegovi uslovi ili prateća procedura sadržali elemente nepravčnosti

32.3. U pogledu prava na pravni lijek, odnosno žalbu, Evropski sud je izrazio stav da je normalno da obim korišćenja prava na žalbu bude ograničeniji u odnosu na osudu zasnovanu na sporazumu o priznanju krivice, koji predstavlja odricanje od prava da se krivični postupak protiv optuženog ispita po meritumu, nego što je to slučaj u odnosu na osudu zasnovanu na redovnom krivičnom postupku.

“ 15. (...) U vezi s tim, Sud ponavlja da države ugovornice uživaju široku slobodu procjene prema članu 2. Protokola br. 7 (vidi, između ostalog, *Krombach protiv Francuske*, br. 29731/96, § 96, ECHR 2001 -II) . Sud je mišljenja da je prihvatanjem sporazuma o priznanju krivice, prvi podnosilac zahtjeva, kao i odricanjem od svog prava na redovno suđenje, odrekao se i svog prava na redovnu žalbenu reviziju. Tu konkretnu pravnu posljedicu sporazuma o priznanju krivice, koja je proizašla iz jasno formulisane domaće zakonske odredbe (član 679-7 § 2), objasnili su mu ili su trebali objasniti njegovi advokati. Po analogiji sa svojim ranijim nalazima o kompatibilnosti sporazuma o priznanju krivice prvog podnosioca zahtjeva s načelom pravičnosti utvrđenim u članu 6 § 1 Konvencije (vidjeti stavove 92-95 gore), Sud smatra da odricanje od prava na redovnu žalbenu reviziju nije predstavljalo proizvoljno ograničenje koje bi bilo u suprotnosti s analognim zahtjevom razumnosti sadržanim u članu 2 Protokola br. 7 (za opšti princip koji se odnosi na korelaciju između zahtjeva za pravičnost ove dvije odredbe, vidjeti *Galstyan protiv Armenije*, br. 26986/03, § 125, 15. novembar 2007.).

²⁰ Vidjeti Odjeljak V ovog rješenja u kojem je navedena kompartivna analiza u navedenom predmetu.

16. U svjetlu prethodno navedenog, Sud zaključuje da je prihvatanje sporazuma o priznanju krivice od strane prvog podnosioca zahtjeva, koji je podrazumijevao odricanje od prava na redovno ispitivanje merituma slučaja i na redovno preispitivanje žalbe, nesumnjivo bila svjesna i dobrovoljna odluka. Na osnovu okolnosti slučaja, ne bi se moglo reći da je ta odluka proizašla iz bilo kakve prisile ili lažnih obećanja datih od strane tužilaštva, već je, naprotiv, bila praćena dovoljnim zaštitnim mjerama protiv moguće zloupotrebe postupka. Sud takođe ne može utvrditi iz dostupnih materijala predmeta da je to odricanje bilo u suprotnosti s bilo kojim većim javnim interesom.

17. Iz toga slijedi da nije došlo do kršenja ni člana 6. stav 1. Konvencije ni člana 2. Protokola br. 7.”

33. Naime, propisivanjem odricanja prava na žalbu samo u odnosu na odluku koja je donesena na osnovu sporazuma i, ukoliko je sud, u potpunosti prihvatio sporazum, u situaciji kad se titulari prava na žalbu istog svojevrijem odreknu i postignu dogovor o tome, isto kao što su postigli dogovor i o ostalim bitnim elementima sporazuma o priznanju krivice zakonodavac, krećući se u okviru zahtjeva člana 6 stav 1 Konvencije, po ocjeni Ustavnog suda, nije povrijedio pravo iz odredbe člana 20 Ustava. Naime, pravo na pravično suđenje predstavlja jedno od osnovnih prava koja se garantuju okrivljenom (baš kao i pravo žalbe), pa ukoliko se okrivljenom dozvolilo da raspolože svojim pravom na suđenje, nema razloga da mu se ne dozvoli da slobodno raspolože i svojim pravom na ulaganje pravnog lijeka. Ne treba zanemariti da je Zakonikom propisana mogućnost da se žalbom ospori rješenje o usvajanju, odbacivanju ili odbijanju sporazuma o priznanju krivice. Rješenje kojim se sporazum usvaja oštećeni može žalbom osporiti, dok državni tužilac i okrivljeni mogu izjaviti žalbu protiv rješenja kojim se sporazum odbija (član 302 stav 10 Zakonika). Na ovaj način zakonodavac je dozvolio žalbe protiv sporazuma, a budući da sama presuda proizilazi iz tog sporazuma, ovo pitanje je u suštini riješeno tom žalbom, a ne podnošenjem žalbe na presudu koja je rezultat postignutog i prihvaćenog sporazuma.

34. Ustavni sud naglašava kako sama činjenica da određena mjera, zakonska ili pojedinačna, predstavlja ograničenja nekog osnovnog prava propisanog Ustavom ne znači da je ona automatski i nesuglasna s Ustavom. Naime, Ustav izričito dopušta ograničenje ljudskih prava i sloboda, samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno. U skladu sa odredbom člana 24 Ustava svako ograničenje pri ostvarivanju priznatih prava i sloboda mora biti propisano zakonom i mora poštovati suština tih prava i sloboda. Podložno načelu srazmjernosti, ograničenja su moguća samo ako su neophodna u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu Crne Gore, a da bi se zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno. Dakle, samo ako su takva ograničenja potrebna i ako zaista odgovaraju ciljevima od javnog interesa koje priznaje ustavni poredak Crne Gore ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba.

35. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća i da je institut sporazuma o priznanju krivice, sa svim specifičnostima, pa i ograničenjem prava na pravni lijek, u navedenom segmetu, u skladu i sa citiranom Preporukom Savjeta Evrope br. R (87), 18 Komiteta ministara državama članicama o pojednostavljenju krivičnog pravosuđa.²¹

36. Nadalje, ni u relevantnom dijelu Komparativne studije u referentnom slučaju *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije* u kojoj su analizirani sudski sistemi trideset država članica Savjeta Evrope, u odnosu na Crnu Goru nije problematizovan krivičnopravni institut sporazuma o priznanju krivice sa svim svojim specifičnostima koje rezultiraju posebnim režimom u vidu ograničenja prava na žalbu. U navedenoj Komparativnoj studiji je istaknuto da je Crna Gora uspostavila postupak sporazuma o priznanju krivice koji rezultira krivičnom osudom; da zakonodavstvo Crne Gore propisuje mogućnost izricanja blaže kazne, odbacivanja optužbi ili obustave krivičnog postupka, ako optuženi saraduje s vlastima i time doprinosi rješavanju krivičnog slučaja; da se pregovaranje o priznanju krivice u državama članicama Savjeta Evrope uglavnom odvija u obliku pregovora o kazni, a da je istraživanje pokazalo da je pregovaranje o kazni češća praksa u državama Savjeta Evrope od

²¹ Navedeno na strani 10 ovog Rješenja.

pregovora o optužbi. Ovaj aspekt je usko povezan s principom zakonitosti, pružajući manje prostora za izmjenu i odustajanje od optužbi. Istaknuto je da se sporazumi o priznanju krivice, koji dovode do krivične osude, bez izuzetka, preispituju od strane nadležnog suda. U tom smislu, sudovi imaju obavezu da provjere da li je sporazum o priznanju krivice postignut u skladu sa važećim procesnim i materijalnim pravilima, da li ga je optuženi sklopio dobrovoljno i svjesno, da li postoje dokazi koji podržavaju priznanje krivice koje je dao optuženi i da li su uslovi sporazuma odgovarajući. Na osnovu istraživanja, potvrdilo se da proces nagodbe o priznanju krivice dovodi do ubrzanih sudskih postupaka u svakoj zemlji koja ima takve procese. Proceduralne zaštitne mjere i sudske garancije su stoga pogođene u slučaju sklapanja sporazuma o priznanju krivice. Ipak, kako bi se suzbili ovi efekti, na snazi je niz zaštitnih mjera. U konačnom, relevantnom dijelu Komparativne studije, za ustavnosudsku ocjenu konstatovano je da, u većini ispitanih zemalja, uključujući i Crnu Goru, sklapanje sporazuma o priznanju krivice rezultuje ograničenjem prava na žalbu.²²

37. Imajući u vidu ustavno ovlašćenje zakonodavca da uredi institut sporazuma o priznanju krivice u krivičnom postupku, ustavnu garanciju prava na pravni lijek, iz odredbe člana 20 Ustava Crne Gore, kao i *supra* praksu Evropskog suda u referentnom slučaju *Natsvlshvili i Togonidze protiv Gruzije*, u pogledu prava na pravično suđenje, Ustavni sud ocjenjuje da osporenim odredbama člana 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku nije doveden u pitanje neprikosnoveni standard zaštite ljudskih prava i sloboda u pogledu prava na pravni lijek, odnosno prava na pravično suđenje, te samim tim i o korelaciji istih sa Ustavom i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

38. Stoga, Ustavni sud je utvrdio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredaba 301 stav 1 tačka 3, člana 302 stav 8 tačka 3 i člana 303 Zakonika o krivičnom postupku.

39. Odluka o objavljivanju ovog rješenja zasnovana je na odredbama člana 151 stav 2 Ustava i člana 51 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Na osnovu iznijetih razloga, riješeno je kao u izreci.

U-I br. 9/18 i 30/22

Podgorica, 26. mart 2026. godine

Predsjednica,
Snežana Armenko, s.r.

²² Pored Crne Gore navedene su i Bosna i Hercegovina, Bugarska, Češka, Estonija, Mađarska, Italija, Malta, Moldavija, Rusija, Srbija, Slovačka, Španija, Švajcarska i Ukrajina.

1187.

Na osnovu člana 143 stav 1 tačka 11 Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama („Sl. list CG“, br. 54/24) i člana 27 stav 1 tačka 14 Statuta Agencije za audiovizuelne medijske usluge („Sl. list CG“, br. 82/24), Savjet Agencije za audiovizuelne medijske usluge, na sjednici održanoj dana 06.05.2026. godine, donio je

**PRAVILNIK
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O VISINI, NAČINU UTVRĐIVANJA I
PLAĆANJA NAKNADA ZA PRUŽANJE USLUGA IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE ZA
AUDIOVIZUELNE MEDIJSKE USLUGE**

Član 1

Tabela u alineji a) stava 3 člana 10 Pravilnika o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada za pružanje usluga iz nadležnosti Agencije za audiovizuelne medijske usluge („Sl. list CG“, br. 107/24, 52/25 i 104/25, u daljem tekstu: Pravilnik) mijenja se i glasi:

Opština	Glavna lokacija	I
Andrijevica	Balj	0,0054
	Andrijevica	0,0056
Bar	Velji Grad	0,0672
	Volujica	0,0681
	Bjelasica Virpazar	0,0016
Berane	Berane	0,0372
	Kacuber	0,0298
	Jejevica	0,0372
Bijelo Polje	Bijelo Polje	0,0372
	Obrov	0,0516
	Kacuber	0,0072
	Kurilo BP	0,0475
Budva	Velji Grad	0,0115
	Crvena Komuna	0,0033
	Spas	0,0406
Cetinje	Lovćen	0,6250
	Cetinje (BK)	0,0217
Danilovgrad	Kurilo DG	0,0251
	Sjenica	0,0270
Gusinje	Gusinje	0,0054
	Plav (Kofiljača)	0,0048
Herceg Novi	Žvinje	0,0399
	Luštica	0,0476

Kolašin	Bjelasica	0,4675
	Bablja Greda	0,0087
	Morača	0,0013
Kotor	Kotor	0,0205
	Vrmac	0,0289
	Luštica	0,0102
Mojkovac	Katuničko Brdo	0,0101
Nikšić	Nikšić	0,0967
	Tović (Suđina glava)	0,0993
	Ostrog	0,0910
	Bratogošt	0,0034
	Grahovo	0,0006
Petnjica	Kacuber	0,0057
	Petnjica	0,0056
Plav	Plav (Kofiljača)	0,0121
Plužine	Zavorovi	0,0021
	Unač	0,0022
	Budanj	0,0012
Pljevlja	Pljevlja	0,0348
	Tvrdaš	0,0357
	Gradac	0,0008
Podgorica	Sjenica	0,2854
	Velja Gora	0,2724
	Podgorica	0,2824
	Vrela Ribnička	0,2831
	Fundina	0,2948
	Bjelasica Virpazar	0,1010
	Potoci-Mrke	0,0132
Rožaje	Kacuber	0,0203
	Bandžovo Brdo	0,0309
	Gospodin Vrh	0,0251
Šavnik	Šavnik	0,0012
	Krnovska glavica	0,0018
Tivat	Tivat	0,0256
	Žvinje	0,0198
	Luštica	0,0262

Tuzi	Sjenica	0,0189
	Bjelasica Virpazar	0,0190
	Velja Gora	0,0198
Ulcinj	Možura	0,0323
	Pinješ	0,0282
Zeta	Sjenica	0,0255
	Bjelasica Virpazar	0,0174
	Velja Gora	0,0251
Žabljak	Pitomine	0,0044
	Štuoc	0,0045

Član 2

Tabela u alineji b) stava 3 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

ALOTMENT	Koeficijent B
Lovćen	0,6471
Bjelasica	0,1700
Tvrdaš	0,0329
Podgorica	0,3096

Član 3

Tabela u alineji c) stava 3 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

OPŠTINA	Koeficijent B
Andrijevića	0,0053
Bar	0,0624
Berane	0,0336
Bijelo Polje	0,0527
Budva	0,0374
Cetinje	0,0198
Danilovgrad	0,0254
Gusinje	0,0054
Herceg Novi	0,0420
Kolašin	0,0091
Kotor	0,0310
Mojkovac	0,0092
Nikšić	0,0896
Petnjica	0,0068
Plav	0,0123
Pljevlja	0,0329

Plužine	0,0030
Podgorica	0,2447
Rožaje	0,0316
Šavnik	0,0021
Tivat	0,0223
Tuzi	0,0177
Ulcinj	0,0280
Zeta	0,0219
Žabljak	0,0040

Član 4

Tabela u alineji d) stava 3 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

OPŠTINA	Koeficijent B
Andrijeвица	0,0053
Bar	0,0624
Berane	0,0336
Bijelo Polje	0,0527
Budva	0,0374
Cetinje	0,0198
Danilovgrad	0,0254
Gusinje	0,0054
Herceg Novi	0,0420
Kolašin	0,0091
Kotor	0,0310
Mojkovac	0,0092
Nikšić	0,0896
Petnjica	0,0068
Plav	0,0123
Pljevlja	0,0329
Plužine	0,0030
Podgorica	0,2447
Rožaje	0,0316
Šavnik	0,0021
Tivat	0,0223
Tuzi	0,0177
Ulcinj	0,0280
Zeta	0,0219

Žabljak	0,0040
---------	--------

Član 5

Tabela u alineji a) stava 4 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

ALOTMENT	Koeficijent C
Lovćen	10,5086
Bjelasica	6,1146
Tvrdaš	0,7918
Podgorica	3,7431

Član 6

Tabela u alineji b) stava 4 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

OPŠTINA	Koeficijent C
Andrijevića	0,4624
Bar	1,0545
Berane	0,6655
Bijelo Polje	0,6679
Budva	1,7050
Cetinje	0,9603
Danilovgrad	0,9215
Gusinje	0,4155
Herceg Novi	1,1273
Kolašin	0,8139
Kotor	1,1324
Mojkovac	0,7582
Nikšić	0,8950
Petnjica	0,1289
Plav	0,7201
Plužine	0,7015
Pljevlja	0,7918
Podgorica	1,1698
Rožaje	0,5206
Šavnik	0,6972
Tivat	1,3468
Tuzi	0,7722
Ulcinj	0,8886
Zeta	0,8796

Žabljak	0,9616
---------	--------

Član 7

U stavu 5 člana 10 Pravilnika riječi: „elektronskog medija“ zamijenjuju se riječima: „linearne AVM usluge“.

Član 8

Tabela u alineji b) stava 5 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

ALOTMENT	Koeficijent D
Lovćen	10
Bjelasica	10
Tvrdaš	1
Podgorica	4

Član 9

Stav 9 člana 10 Pravilnika mijenja se i glasi:

„Ukoliko imalac odobrenja koristi istu lokaciju za emitovanje programa posredstvom jedne radio-difuzne frekvencije u više opština, tada se vrijednost koeficijenta C (atraktivnost) utvrđuje u odnosu na opštinu u kojoj data lokacija ima najveći koeficijent pokrivenosti.“

Član 10

Tabela u stavu 3 člana 15 Pravilnika mijenja se i glasi:

OPŠTINA	Koeficijent B
Andrijevica	0,0053
Bar	0,0624
Berane	0,0336
Bijelo Polje	0,0527
Budva	0,0374
Cetinje	0,0198
Danilovgrad	0,0254
Gusinje	0,0054
Herceg Novi	0,0420
Kolašin	0,0091
Kotor	0,0310
Mojkovac	0,0092
Nikšić	0,0896
Petnjica	0,0068
Plav	0,0123
Pljevlja	0,0329
Plužine	0,0030

Podgorica	0,2447
Rožaje	0,0316
Šavnik	0,0021
Tivat	0,0223
Tuzi	0,0177
Ulcinj	0,0280
Zeta	0,0219
Žabljak	0,0040

Član 11

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od 1. januara 2027. godine.

Broj: 01-040/26-388/4

Podgorica, 6.5.2026. godine

Savjet Agencije za audiovizuelne medijske usluge

Predsjednica,

prof. dr **Andrijana Nikolić**, s.r.

1188.

Na osnovu člana 26 stav 1 tačka 6, u vezi člana 45 Statuta Inženjerske komore Crne Gore („Službeni list CG“, br. 5/2026), uz saglasnost Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, br. 1557/1 od 24.04.2026. godine, Savjet Inženjerske komore Crne Gore je na VII sjednici, održanoj dana 02.04.2026. godine, donio

P R A V I L N I K O NAČINU ORGANIZOVANJA, SPROVOĐENJU I VREDNOVANJU STRUČNOG USAVRŠAVANJA

I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom uređuju se način organizovanja, sprovođenja i vrednovanja stručnog usavršavanja članova Inženjerske komore Crne Gore (u daljem tekstu: Komora), sadržina i način vođenja registra sprovedenog stručnog usavršavanja, način vrednovanja stručnog usavršavanja, vođenje evidencije i izdavanje potvrda o ostvarenom broju bodova, načinu finansiranja, kao i druga pitanja od značaja za sprovođenje stručnog usavršavanja.

Član 2

Svi izrazi i pojmovi u ovom pravilniku, koji u svojoj prirodi mogu imati rodno značenje, ravnopravno i bez izuzetka se odnose na muški i ženski rod.

II PROGRAM STRUČNOG USAVRŠAVANJA ČLANOVA KOMORE

Član 3

Stručno usavršavanje članova Komore se sprovodi na osnovu Programa obuke stručnog usavršavanja članova Komore, koji donosi Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine (u daljem tekstu: Ministarstvo), do kraja tekuće godine, za narednu godinu.

Program obuke stručnog usavršavanja članova Komore (u daljem tekstu: Program) se sastoji iz opšteg i stručnog dijela.

Opšti dio Programa podrazumijeva stručna predavanja koja se odnose na poznavanje zakonske regulative, koji predlaže Ministarstvo.

Stručni dio Programa podrazumijeva različite oblike stručnog usavršavanja, koje na predlog Savjeta, utvrđuje Skupština Komore, najkasnije do 20. novembra.

Predlog tema stručnog dijela Programa priprema strukovni odbor, najkasnije do 15. septembra.

Za pripremu stručnog dijela Programa može se sprovesti analiza potreba članova Komore za stručnim usavršavanjem.

Član 4

Program sadrži:

1. Naziv teme;
2. Oblik stručnog usavršavanja;
3. Kategorizacija oblika stručnog usavršavanja (opšte ili stručno);
4. Raspored održavanja po mjesecima;
5. Broj bodova.

Program se objavljuje na internet stranici Komore.

III OBLICI STRUČNOG USAVRŠAVANJA

Član 5

Stručno usavršavanje, u smislu ovog pravilnika, obuhvata:

1. stručna predavanja,
2. stručne skupove (domaće i međunarodne kongrese, simpozijume, konferencije i okrugle stolove),
3. kurseve i savjetovanje,
4. stručne posjete;
5. komercijalne prezentacije;
6. drugi oblici stručnog usavršavanja.

Član Komore ima pravo da izabere oblik stručnog usavršavanja u skladu sa Programom.

1. STRUČNO PREDAVANJE

Član 6

Pod stručnim predavanjem, u smislu ovog pravilnika, podrazumijeva se predavanje koje se odnosi na primjenu pravila struke u oblasti izgradnje objekata, izrade planskih dokumenata iz oblasti inženjerstva, kao i predavanje iz oblasti tehničke i zakonske regulative, kojom se uređuje oblast izgradnje objekata, u trajanju od najmanje 60 minuta.

Vrednovanje stručnog predavanja se vrši na sledeći način:

- Učesnik na predavanju 2 boda
- Predavač na predavanju 3 boda.

Predavač je u obavezi da prije predavanja pripremi prezentaciju u elektronskoj formi koju dostavlja Stručnoj službi Komore, najkasnije 3 dana prije održavanja predavanja.

Prezentacija se objavljuje na internet stranici Komore, nakon održanog predavanja.

U zavisnosti od teme, za potrebe održavanja stručnog predavanja može se angažovati moderator.

2. STRUČNI SKUPOVI

Član 7

Pod stručnim skupovima, u smislu ovog pravilnika, podrazumijevaju se kongresi, simpozijumi, konferencije i okrugli stolovi.

Kongres je međunarodni ili nacionalni skup koji okuplja veliki broj učesnika iz određene struke ili naučne oblasti, sa više paralelnih sesija, u trajanju od tri do pet dana.

Vrednovanje međunarodnog kongresa se vrši na sledeći način:

- Učesnik 6 bodova (po danu)
- Predavač 7 bodova (po danu).

Vrednovanje nacionalnog kongresa se vrši na sledeći način:

- Učesnik 5 bodova (po danu)
- Predavač 6 bodova (po danu).

Simpozijum je stručni skup na kojem se raspravlja o jednoj usko definisanoj temi, koji traje jedan dan.

Vrednovanje simpozijuma se vrši na sledeći način:

- Učesnik 3 boda (po danu)
- Predavač 4 boda (po danu).

Konferencija je međunarodni ili nacionalni stručni skup na kojem se vrši izlaganje radova i koja može trajati od jedan do pet dana, sa utvrđenim programom sa najmanje 10 radova po danu.

Vrednovanje konferencije se vrši na sledeći način:

- Učesnik 6 bodova (po danu)

- Predavač 7 bodova (po danu).

Okrugli sto predstavlja razmjenu ideja na određenu temu i podrazumijeva više polaznika različitih inženjerskih struka, koji diskutuju na zajedničku temu.

Vrednovanje okruglog stola se vrši na sledeći način:

- Učesnik 2 boda
- Predavač 3 boda.

Ukoliko se određeno predavanje održava po osnovu pripremljenog rada više autora (koautora), prvi autor dobija predviđeni broj poena, svi ostali koautori dobijaju po 1/2 od ukupnog broja bodova.

3. KURSEVI I SAVJETOVANJE

Član 8

Kurs predstavlja vid obuke koji se sprovodi na određenu temu ili više tema iz određene stručne oblasti, u okviru kojeg se prenose teorijska znanja i praktične vještine.

Kurs traje više dana na način kako je određeno Programom.

Učesnik kursa može ostvariti propisane bodove samo na osnovu sertifikata o uspješno položenom kursu.

Uslove za izdavanje sertifikata određuje predavač.

Vrednovanje kursa se vrši na sledeći način:

- Učesnik 4 boda;
- Predavač 5 bodova.

Savjetovanje predstavlja stručni skup na kojem se razmatra određeni problem iz prakse, razmjenjuju iskustva i predlažu rješenja za unapređenje rada u nekoj oblasti, koje traje jedan do dva dana.

Vrednovanje savjetovanja se vrši na sledeći način:

- Učesnik 3 boda (po danu)
- Predavač 4 boda (po danu).

4. STRUČNE POSJETE

Član 9

Stručna posjeta podrazumijeva posjetu reprezentativnim gradilištima na području Crne Gore ili u regionu, u organizaciji Komore.

Vrednovanje stručne posjete se vrši na sledeći način:

- Učesnik 1 bod.

5. KOMERCIJALNA PREZENTACIJA

Član 10

Komercijalna prezentacija je predstavljanje proizvoda i/ili usluga članovima Komore od strane pravnog lica – proizvođača odnosno ovlašćenog distributera materijala, opreme, proizvoda, softvera ili pružaoca usluga, u organizaciji Komore.

Vrednovanje komercijalne prezentacije se vrši na sledeći način:

- Učesnik 1 bod.

6. DRUGI OBLICI STRUČNOG USAVRŠAVANJA

Član 11

Obuka kod relevantnih svjetskih proizvođača opreme i/ili softvera.

Kao uslov da se prihvati ovaj vid stručnog usavršavanja kandidat mora da dostavi diplomu ili sertifikat od strane pravnog lica – proizvođača opreme i/ili softvera o završenoj obuci.

Obuka može biti realizovana u privatnoj organizaciji ili organizaciji Komore.

Vrednovanje sertifikata se vrši na sledeći način:

- Učesnik 4 boda.

Član 12

U slučaju potrebe za održavanjem određenog oblika stručnog usavršavanja, koji nije predviđen Programom, Savjet Komore može odobriti održavanje istog, po zahtjevu.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, po zahtjevu za održavanje komercijalne prezentacije odlučuje Predsjednik Komore.

IV SPROVOĐENJE PROGRAMA STRUČNOG USAVRŠAVANJA

Član 13

Za sprovođenje Programa, Komora obezbjeđuje prostor, opremu i druga tehnička sredstva.

Tehničke i administrativne poslove za sprovođenje Programa obavlja Stručna služba Komore.

Član 14

Online stručno usavršavanje podrazumijeva usavršavanje u elektronskoj formi uz pomoć interneta i odnosi se na: stručna predavanja, kurseve i savjetovanje.

Neposredno prije realizacije obuka stručnih predavanja, kurseva i savjetovanja, donijeće se odluka na koji način će se sprovoditi obuka (uživo i/ili online).

Član 15

Registar sprovedenog stručnog usavršavanja članova Komore sadrži sljedeće podatke:

- 1) oblik stručnog usavršavanja;
- 2) naziv teme;
- 3) datum održavanja;
- 4) ostvareni broj bodova;
- 5) organizator;
- 6) predavač/i;
- 7) moderator.

Registar iz stav 1 ovog člana vodi se na Obrascu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 16

Registar stručnog usavršavanja vodi se u elektronskoj formi, dok se svi akti počev od agende do krajnje dokumentacije u dijelu realizacije određenog oblika stručnog usavršavanja čuvaju u arhivi Komore.

Zakazivanje predavanja se vrši unosom podataka u registar najmanje sedam dana prije realizacije oblika stručnog usavršavanja, na način što se u registar unose relevantni podaci (oblik, kategorizacija i naziv teme stručnog usavršavanja, opis teme, broj bodova, vrijeme i mjesto održavanja, način realizacije, ciljna grupa, organizator, predavač).

Najava stručnog usavršavanja se objavljuje na internet stranici Komore i društvenim mrežama.

Član 17

Prijavljivanje učesnika vrši se isključivo elektronskim putem, preko korisničkih naloga članova Komore (LOG IN), najkasnije 24h prije početka predavanja.

Član 18

Predavači su domaći ili strani stručnjaci iz oblasti definisanih Programom, a koji

ispunjavanju sledeće uslove:

1. da posjeduju najmanje VII1 nivo kvalifikacije,
2. da posjeduju stručna i/ili specijalistička znanja iz tražene oblasti i
3. da imaju najmanje pet godina radnog iskustva iz oblasti iz koje/ih drži predavanje/a.

Izbor predavača vrše strukovni odbori prilikom podnošenja predloga tema stručnog usavršavanja odnosno Savjet Komore, po zahtjevu.

Za teme iz zakonske regulative (opšti dio) predavače predlaže Ministarstvo.

Član 19

Predavač ima pravo na naknadu.

Visina naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuje se odlukom Savjeta Komore.

Komora i predavač zaključuju ugovor o angažovanju, u skladu sa posebnim zakonom kojim se regulišu obligacioni odnosi.

Član 20

Vrednovanje stručnog usavršavanja članova Komore vrši se u jednoj kalendarskoj godini i iznosi minimum šest bodova:

1. minimum dva boda iz poznavanja zakonske regulative u oblasti izgradnje objekata i uređenja prostora;
2. minimum četiri boda iz stručnog područja.

Ako inženjer stekne licencu u prvoj polovini tekuće godine, potrebno je da ostvari minimum tri boda i to: jedan iz poznavanja propisa u oblasti izgradnje objekata i uređenja prostora i dva iz stručnog područja.

Ako inženjer stekne licencu u drugoj polovini tekuće godine, oslobođen je prikupljanja bodova za tu godinu.

Ako se inženjer u toku jedne godine nije stručno usavršavao, odnosno ako u toku dvije godine nije stekao propisani broj bodova, može izgubiti licencu koju izdaje Ministarstvo.

Član 21

Stručna služba Komore vodi evidenciju o:

1. ostvarenom broju bodova,
2. realizaciji Programa.

Realizovani oblici stručnog usavršavanja se navode u izvještaju o stručnom usavršavanju članova Komore, koji je sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Komore.

Komora dostavlja Ministarstvu evidenciju o ostvarenom broju bodova, do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu.

V EVALUACIJA SPROVEDENIH PROGRAMA

Član 22

Radi ocjene kvaliteta sprovedenog Programa, unapređenja sadržine Programa i načina sprovođenja, Komora vrši evaluaciju sprovedenih programa.

Evaluacija predavanja vršiće se na način da će, nakon završenog predavanja, inženjeri odgovarati na tri pitanja vezana za sadržaj predavanja.

Ukoliko inženjeri tačno odgovore na najmanje dva od tri postavljena pitanja, biće im dodijeljeni odgovarajući bodovi u skladu sa ovim pravilnikom.

Pravila iz stava 2 i 3 važe za polaznika elektronskog oblika stručnog usavršavanja.

VI POTVRDA O OSTVARENOM BROJU BODOVA

Član 23

Po završetku stručnog usavršavanja, na zahtjev člana Komore, Komora izdaje

potvrdu o ostvarenom broju bodova na propisanom obracu (Prilog 1).

Obrazac sadrži:

1. ime (ime jednog roditelja) i prezime,
2. podaci o stručnoj spremi,
3. stečeni broj bodova,
4. registrarski broj,
5. broj i datum izdavanja potvrde i
6. potpis predsjednika Komore.

VII NAČIN FINANSIRANJA

Član 24

Sredstva za realizaciju Programa se obezbjeđuju iz budžeta Države odnosno sopstvenih sredstava Komore.

Sredstva za realizaciju Programa mogu se obezbijediti i putem naknada za usluge, donacija, sponzorstava, kotizacija i sufinansiranjem.

Realizacija komercijalne prezentacije uslovljena je prethodnom uplatom cjelokupnog iznosa od strane naručioca prezentacije.

Odluka o raspodjeli sredstava sastavni je dio finansijskog plana Komore.

Član 25

Pohađanje svih oblika stručnog usavršavanja za članove Komore je, po pravilu, besplatno.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, može se odrediti iznos kotizacije, u cilju adekvatne realizacije određenog oblika stručnog usavršavanja.

VIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 26

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Izuzetno od stava 1 ovog člana odredbe ovog pravilnika će se primjenjivati od 01.01.2026. godine za vrednovanje obavljenog stručnog usavršavanja.

Pravilnik o stručnom usavršavanju članova Komore („Službeni list CG“, broj 61/22 108/22) prestao je da važi.

Broj: 01-1516/14

Podgorica, 8. 5. 2026. godine

Predsjednik Savjeta,
prof. dr **Darko Bajić**, dipl.inž.maš., s.r.

Broj: _____

Datum: _____

Na osnovu člana 23 Pravilnika o načinu organizovanja, sprovođenju i vrednovanju stručnog usavršavanja („Službeni list CG“, br. ____ od _____. godine) i zahtjeva broj ____, od _____ godine i Inženjerska komora Crne Gore izdaje,

**POTVRDU
O OSTVARENOM BROJU BODOVA**

ime, ime jednog roditelja, prezime, podaci o stručnoj spremi, tokom kalendarske _____ godine, ostvario je ukupno _____ bodova, od čega ____ bodova iz opšteg dijela i _____ bodova iz stručnog dijela.

Reg. br.:

PREDSJEDNIK IKCG
Prof. dr Darko Bajić, dipl.inž.maš.

REGISTAR SPROVEDENOG STRUČNOG USAVRŠAVANJA ČLANOVA KOMORE

1.	Oblik stručnog usavršavanja	
2.	Naziv teme	
3.	Datum održavanja	
4.	Predviđeni broj bodova	
5.	Organizator	
6.	Predavač/i	
7.	Moderator	

1189.

Shodno članu 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25, 3/26 i 33/26), Vlada Crne Gore je, dana 4. maja 2026. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

R J E Š E N J E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V. D.
DIREKTORA UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE

Božidaru Despotoviću, vršiocu dužnosti direktora Uprave za ugljovodonike, prestaje vršenje navedene dužnosti zbog isteka vremena od šest mjeseci, na koje je određen za vršioca dužnosti direktora ove uprave.

Broj: 11-104/26-1566/3
Podgorica, 4. maja 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.

1190.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19, 8/21, 82/25, 3/26 i 33/26), Vlada Crne Gore je, dana 4. maja 2026. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

R J E Š E N J E
O ODREĐIVANJU VRŠIOCA DUŽNOSTI DIREKTORA
UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE

Za vršioca dužnosti direktora Uprave za ugljovodonike određuje se Božidar Despotović, specijalista računarstva i informacionih tehnologija, do imenovanja direktora Uprave za ugljovodonike u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 11-100/26-1567/3

Podgorica, 4. maja 2026. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
mr **Milojko Spajić**, s.r.